

Β' Ἐξάμηνο Σπουδῶν
(Κλιμάκια Α-Λ καὶ Μ-Ω)
Νεοελληνικὴ Φιλολογία
Φ.Ν. 02 β'

Ἀκαδημαϊκὸ Ἔτος 2007-2008, Ἑαρινὸ Ἐξάμηνο
Ἱστορία τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας
Αἰῶνες 19^{ος} καὶ 20^{ος}
Διδάσκων: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΑΡΜΑΟΣ

Δύο Αἰῶνες Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας : 19. & 20. Δείγματα Γραφῆς

ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΙ ΦΑΝΑΡΙΩΤΕΣ (1830-1900)

Ἀλέξανδρος Ρίζος Ραγκαβῆς (Κωνσταντινούπολη 1809 - Ἀθήνα 1892), «Ὁ Κλέφτης»
(«Σκοπὸς τῶν Ληστῶν τοῦ Σχιλλέρου»)

α' Μαῦρ' εἶν' ἡ νύκτα ἔς τὰ βουνά ἔς τοὺς βράχους πέφτει χιόνι. Μέσ' ἔς τὰ γρία, ἔς τὰ σκοτεινά, ἔς τὲς τραχῆς πέτρες, ἔς τὰ στενά, 5 ὁ κλέφτης ξεσπαθώνει.	ζ' Πήγαινε, φίλει τὴν ποδιά ποῦ δούλοι προσκυνοῦνε. Ἐδῶ ἔς τὰ πράσινα κλαδιά μόν' τὸ σπαθί τους τὰ παιδιὰ 30 καὶ τὸν Σταυρὸν φιλοῦνε.	Στιχοурγική: 5στιχες ἰαμβι- κὲς στροφές, μὲ ὁμοιοκαταληξία α ₈ β ₇ α ₈ α ₈ β ₇
β' Ὡς τὸ δεξιὸ χέρι τὸ γυμνὸ βαστᾶ ἀστροπελέκι. Παλάτι ἔχει τὸ βουνὸ καὶ σκέπασμα τὸν οὐρανὸ 10 κ' ἐλπίδα τὸ τουφέκι.	ζ' Μητέρα, κλαῖς. Ἀναχωρῶ. Νὰ μ' εὐχηθῆς γυρεύω. Ἔνα παιδί σου σὲ στερεῶ, ὅμως νὰ ζήσω δὲν μπορῶ, 35 ἂν ζῶ γιὰ νὰ δουλεύω.	Δομή: 1. Παρὸν στιγμαῖο (εἰκόνα): στρ. α'-β' 2. Παρὸν διαρκείας (αἰτίες - ἡ γενι- κὴ κατάσταση - σχόλιο): στρ. γ'-ζ' 3. Παρελλόν (ἀναδρομῆ): στρ. ζ'-η' 4. Παρὸν στιγμαῖο (στιγμὴ τέλους): στρ. θ'-ι'
γ' Φεύγουν οἱ τύρανοι χλομοὶ τὸ μαῦρό του μαχαίρι: μ' ἰδρῶτα βρέχει τὸ ψωμί: ξέρει νὰ ζήση μὲ τιμὴ 15 καὶ νὰ πεθάνη ξέρει.	η' Μὴν κλαῖτε, μάτια γαλανά, φωστῆρες ποῦ ἀρέσω. Τὸ δάκρυό σας μὲ πλανᾷ. Ἐλεύθερος ζῶ ἔς τὰ βουνά 40 κ' ἐλεύθερος θὰ πέσω.	35 ^{να} δουλεύω: ὡς δούλος 37 ^{φωστῆρες} : ἄστρα
δ' Τὸν κόσμ' ὁ δόλος διοικεῖ κ' ἡ Ἄδικ' εἰμαρμένη. Τὰ πλούτη ἔχουν οἱ κακοὶ κ' ἐδῶ ἔς τοὺς βράχους κατοικεῖ 20 ἡ ἀρετὴ κρυμμένη.	θ' Βαριά, βαριά βοῖζ' ἡ γῆ. Ἔνα τουφέκι πέφτει. Παντοῦ τρομάρα καὶ σφαγῆ: ἐδῶ φυγῆ, ἐκεῖ πληγῆ. 45 Τὸν σκότωσαν τὸν κλέφτη.	Ἄν ἀ π τ υ ξ η μὲ βάση τὴν ἀντίθε- ση τοῦ ἥρωα πρὸς τοὺς ἄλλους (καὶ τοπικά: τῆς θέσης τοῦ ἑναντι ἐκεί- νων): στοὺς τελευταίους 2 ἢ 3 στί- χους κάθε στροφῆς. Τὸ ἐδῶ (ἀντι- παρατιθέμενο πρὸς ἕνα ταπεινωτικὸ πέραν) ρητὰ σὲ 3 σημεία τῆς δεύτε- ρης ἐνότητος (σττ. 19, 24, 28 — ἀλ- λὰ βλ. καὶ στ. 44).
ε' Μεγάλοι ἔμποροι πωλοῦν τὰ ἔθνη σὰν κοπάδια. Τὴν γῆν προδίδουν καὶ γελοῦν. Ἐδ' ὅμως ἄρματα λαλοῦν 25 ἔς τὰπάτητα λαγκάδια.	ι' Σύντροφοι ἄσκεποι, πεζοὶ τὸν φέρνουν λυπημένοι, καὶ τραγουδοῦν ὅλοι μαζί: «Ἐλεύθερος ὁ κλέφτης ζῆ 50 κ' ἐλεύθερος πεθαίνει.»	

Διάφορα Ποιήματα (Ἀθ.: ἐκδ. Α. Κορομηλά, 1837) ~ Ἄπαντα τὰ Φιλολογικά, τ. Ι: Λυρική Ποίησις (Ἀθ.: τυπ.
Ἑλληνικῆς Ἀνεξαρτησίας, 1874) ~ Τὰ εἰς τὴν Μοῦσαν, ἐπιμ. Λίτσα Χατζοπούλου
(Ἀθ.: Ἑρμῆς <Ἀνθολόγος Ἑρμῆς, 2>, 1995)

Ἰδ., «Διονύσου Πλοῦς»

- α' Ἐκτασις τοῦ ἀχανοῦς
 Αἰγαίου ἐκοιμᾶτο
 κ' ἔβλεπες δύο οὐρανοῦς·
 ὁ εἷς ἦν ἄνω κυανοῦς,
 5 γλαυκὸς ὁ ἄλλος κάτω.
- β' Αἰ διαλείπουσαι πνοαί
 τοῦ ἕαρος ἐφύσων
 ἀμφίβολοι καὶ ἀραιαί·
 μακρὰν δ' ἐφαίνοντ' ὡς σκιαί·
 10 αἰ κορυφαί τῶν νήσων.
- γ' Ἐδύσις, πύλη φλογερά,
 λαμπρὰς ἀντανακλάσεις
 ἠκόντιζεν εἰς τὰ νερά,
 ὡς ἂν ἐνέμοντο πυρὰ
 15 τὴν πλάκα τῆς θαλάσσης.
- δ' Ἄλλ' ὅπου νότος εἰς γλαυκὰς
 ταινίας τὴν ἐρρίκνου,
 τί ἦτον; Ὅρνις ἢ ὀλκὰς,
 ἦτις ἐτάνυε λευκὰς
 20 τὰς πτέρυγας ὡς κύκνου;
- ε' Ἦτον ὀλκὰς, οὐχὶ πτηνόν·
 ὡς δ' ἔφτασε πλησίον,
 μέλαν ἐφαίνετο βουνόν,
 καὶ τὸν ἰστόν του Τυρρηνῶν
 25 ἐκόσμηι ἐπισείων.
- ς' Μόλις ἐπήνθουν ἀργυροῖ
 ἀφροὶ περὶ τὴν τρόπιν,
 κ' ἐννόεις ὅτι προχωρεῖ,
 διότι ἔσχιζεν εὐρὺ
 30 τὸ ἴχνος του κατόπιν.
- ζ' Οἱ ναῦται, ἠλιοκαεῖς,
 κινουῦντες μῦς εὐτόνους,
 διήρμοζον μετὰ βοῆς
 τὸ ἀκροκέραϊον ὁ εἷς,
 35 ὁ ἄλλος τὰς προτόνους.
- η' Ἄλλος, ὀρθὸς εἰς τὸν ἰστόν
 τὸν πόντον κατεσκόπει·
 κ' εἰς τὴν φωνὴν τῶν κελευστῶν
 ἔπληττεν ἀργυρον ρευστόν
 40 μετὰ ρυθμοῦ ἢ κώπη.
- θ' Ἦν τὸ κατάστρωμα εὐρὺ,
 πλήρης ἀνδρῶν ἢ πρύμνη·
 βῆμα τὴν ἔκρουε βαρὺ·
 ἀντήχουν ἄγριοι χοροὶ
 45 καὶ ἐναλίων ὕμνοι.
- ι' Εἰς δὲ τὴν προῶραν ἀπαλῶς
 εἰς δέρματα πανθήρων
 νέος κατέκειτο καλός,
 εἰς τὸν βραχίον' ἀμελῶς
 50 τὸ σῶμα ὑπεγείρων.
- ια' Χιτῶνα εἶχε κροκωτὸν
 μετὰ χρυσῶν ἀμμάτων.
 Πλὴν καταρρέων ὁ χιτῶν,
 γυμνὸν κατέλιπεν αὐτὸν
 55 ἐπάνω τῶν γονάτων.
- ιβ' Σπανία ἦν ἡ καλλονὴ
 αὐτοῦ τοῦ νεανίου.
 Μᾶλλον ἐφαίνετο γυνή,
 ἔχουσα ὄψιν εὐγενῆ
 60 καὶ πλήρη μεγαλείου.
- ιγ' Χρυσοῦν ἐκράτει ἀφ' ἐνὸς
 περίγλυφον κρατῆρα,
 καὶ μὲ θωπεύματα κυνὸς
 ὠραία τίγρις ταπεινῶς
 65 τῷ ἔλειχεν τὴν χεῖρα.
- ιδ' Ἐπὶ τῆς ἄλλης δὲ χειρὸς
 προσέκλινεν ἠρέμα
 νεάνις, κρίνος ἀνθηρός,
 καὶ εἰς τὸ βλέμμα τῆς πυρὸς
 70 αὐτὸς προσήλου βλέμμα.
- ιε' Ποία ἐντέλεια! Εἰκῶν
 ἐφαίνετο μαρμάρου,
 θαῦμα τῆς τέχνης γλυπτικόν·
 ἀλλ' ὡς αὐτὴ δὲν ἦν λευκὸν
 75 τὸ μάρμαρον τῆς Πάρου.
- ις' Τῶν δροσερῶν τῆς παρεῖων
 ὠμοίαζον τὰ κάλλη
 τὸ ρόδον τὸ ἐρυθριῶν,
 ὅταν στιβάζεται χιῶν,
 80 κ' εἰς τὴν χιόνα θάλλη.
- ιζ' Ἐπὶ τοὺς ὤμους τῆς χυτῆ
 κατέρρεεν ἡ κόμη·
 ὡς ἡ σελήνη δ' ὀρατὴ
 εἰς χρυσᾶ νέφη, ἐν αὐτῇ
 85 ὑπέλαμπον οἱ ὤμοι.
- ιη' Πλούσιαι πόρπαι πρὸς στολὴν
 διάλιθοι συνεῖχον
 τῆς κόρης τὴν ἀναβολὴν
 κ' εἰς τὴν χρυσῆν τῆς κεφαλῆν
 90 τὸν πλοῦτον τῶν βοστρύχων.

- ιθ' Οἱ εὐγλωττοὶ τῆς ὀφθαλμοί,
 ὅταν χαρὰν ἐδήλουν,
 ἀπήντων καρδιῶν παλμοὶ
 καὶ ἦσαν ἔρωτος φαλμοὶ
 95 ἐκεῖνα ποῦ ὠμίλουν.
- κ' Τὰ παλὰ χεῖλη τῆς, καλὰ
 ὡς κάλυξ ἀνεμώνης,
 μικρὸν προεῖχον τρυφηλά,
 καὶ ὅτ' ἐγέλων, πῶς γελαῖ
 100 ὁ οὐρανὸς ἐφρόνει.
- κα' Τότε δ' ὡς ἔκειτο ἐκεῖ,
 διέστειλε τὰ χεῖλη,
 κ' ἐξῆλθον τόνοι μουσικοὶ
 καὶ μειδιάσασα γλυκὺ
 105 ἡ νεανὶς ὠμίλει:
- κβ' —«Ὅταν σὲ βλέπω, δειλιῶν
 τὸ σῶμά μου πῶς τρέμει!
 Εἶσαι ἀνώτερόν τι ὄν;
 Ἄν ἄνθρωπον ἢ ἄν θεόν
 110 ἀκολουθῶ, εἰπέ μοι.
- κγ' Εἰς σὲ προσπλέκει ἡ Κλωθῶ
 τοῦ βίου μου τὸ νῆμα.
 Σὲ μόνον, μόνον σὲ ποθῶ,
 καὶ ὡς δεσμί' ἀκολουθῶ
 115 τὸ προσφιλέσ σου βῆμα.
- κδ' Πλανῶμαι ὅπου μὲ πλανᾷς
 μετὰ πνοῶν ἀνέμων,
 εἰς κορυφάς, εἰς σκοτεινάς
 κοιλάδας, εἰς ληστῶν σκηνάς,
 120 κατόπιν σου εὐδαίμων!
- κε' Καὶ εἰς τὸν Ἄδην μετὰ σοῦ,
 εἰς Ἄδου ἄν ἠγῆσαι!
 ὦ! τοῦ ὄνειρου τοῦ χρυσοῦ
 μὴ μὲ στερήσης, μέχρις οὔ
 125 ἀκούσω ποῖος εἶσαι.» —
- κς' Κ' ἐκεῖνος εἶπε μειδιῶν:
 —«Θεώρει με, ὦ κόρη,
 θεὸν πλησίον σου, θεόν,
 καὶ πρώτην τῶν εὐτυχιῶν
 130 τὴν μετὰ σοῦ θεώρει.» —
- κζ' —«Θεὸν μὴ λέγῃς οἱ θεοὶ
 τὸν Ὀλυμπον οἰκοῦσι.
 Καὶ ἄν μοὶ φύγη ἡ ζωὴ
 εἰς στεναγμὸν διακαῆ,
 135 τίς θέλει τὸν ἀκούσει;
- κη' Θεὸς ἄν εἶσαι, θὰ ζητῆς
 καπνὸν εὐώδους κνίσσης
 καὶ ἑκατόμβας τελετῆς,
 ἀλλ' ὄχι ἔρωτα θνητῆς,
 140 κ' ἐμὲ θὰ λησμονήσης.»
- κθ' Ἐνῶ δὲ οὔτοι τρυφερῶς
 τοιαῦτα συνωμίλουν,
 τῶν ναυτῶν ἔστη ὁ χορός,
 κ' ἐπὶ τὸ ζεῦγος βλοσυρῶς
 145 τὰ βλέμματα προσήλουν.
- λ' Καὶ διὰ λόγων ἀναιδῶν
 ὁ εἷς τὸν ἄλλον πείδων,
 λείας ὠρέγετο ἰδῶν
 τὸν πλοῦτον τῶν πολυειδῶν
 150 καὶ πολυτίμων λίθων
- λα' Ἄλλους διήγειρε πολλοὺς
 ἢ ὄψις τῶν θελγῆτρων
 τῆς κόρης τῆς περικαλλοῦς,
 καὶ ἐνεψύχου τοὺς δειλοὺς
 155 ἐλπίς πλουσίων λύτρων.
- λβ' Φωνὴ διέρρει σιγαλὴ
 ὡς ψίδυρος τὸ πρῶτον.
 Ἄλλ' ἐθρασύνοντο πολλοί,
 καὶ ἐξερράγ' ἡ ἀπειλή
 160 μετὰ κραυγῶν καὶ κρότων.
- λγ' Τῶν ἀπαισίων ὀφθαλμῶν
 τὸ μέλαν πῦρ ἰδέτε.
 Ἐγείρεται πᾶς ὁ τολμῶν.
 Τὴν κώπην ἐπὶ τὸν σκαλμὸν
 165 ἀφῆκαν οἱ ἐρέται.
- λδ' Ἦρπασαν ὄπλα παρευθὺς
 ἀπὸ τῶν προσπιπτόντων,
 λίθους τινὲς χειροπληθεῖς,
 καὶ ὅ,τι εὔρισκε καθεὶς,
 170 τίς κώπην καὶ τίς κόντον.
- λε' Τὰ βλέμματα πλήρη φλογῶν
 ἠκόντιζον ὀργίλα
 κ' ἐρρίφθησαν, ὡς ἄν ἀγῶν
 δεινῶν ἐπέκειτο σφαγῶν,
 175 καὶ ἔπαλλον τὰ ξύλα.
- λς' Ὁ ἀνδραποδιστῆς λαὸς
 τοὺς ὀπαδοὺς τῶν ξένων
 πρώτους λαβῶν ἀνιλεῶς,
 τοὺς ἔρριψεν εἰς τῆς νηὸς
 180 τὸ στόμιον τὸ χαῖνον.

- λζ' Φύλακες ἔστησαν τακτοὶ
εἰς τὴν ὀπὴν τοῦ σκάφους·
κ' ἐκλείσθη ἡ καταπακτὴ,
κ' ἦν εἰς τὰ σπλάγχνα του φρικτῆ
185 ἡ νύξ, ὡς εἶν' εἰς τάφους.
- λῆ' Εἶδε τὴν πράξιν τῶν ναυτῶν
ὁ ξένος νεανίας·
τὸν νοῦν ἐνόησεν αὐτῶν,
ἀλλ' ἔμεινεν ἀκίνητῶν
190 μεθ' ὑπερφανείας.
- λθ' Ἐνῶ δ' ὀρμῶσιν οἱ κακοὶ
κ' ἐκείνον νὰ προσβάλλουν,
δύο βραχίονες λευκοὶ
ὡς περιδέραϊον γλυκὺ
195 τὸν νέον περιβάλλουν.
- μ' Ἡ κόρη βλέπ' ἡ τρυφερὰ
τὴν ἀπειλοῦσαν πάλην,
καὶ ὡς δειλὴ περιστερὰ
πρὸς τὴν προστάτιν ἀφορᾷ
200 τοῦ ἔραστοῦ ἀγκάλην.
- μα' Αὐτὸς δὲ κύπτει, τὴν φιλεῖ
κ' ἐγείρεται ὀργίλος.
Τὸ βλέμμα σπινθηροβολεῖ,
προτεταμένον προκαλεῖ
205 τὸ εὐγενές του χεῖλος.
- μβ' —«Τί θέλετε;» τοὺς ἐρωτᾷ·
καὶ εἷς αὐθάδης ναύτης
τῷ λέγει: «Θέλουμεν αὐτὰ
τὰ φέλλα τὰ τορευτὰ
210 μετὰ τῆς κόρης ταύτης.
- μγ' Σὲ δὲ τὸν νέον τὸν καλὸν
ταλάντου θὰ πωλήσω
εἰς τὰς φυλάς τῶν Σικελῶν.»—
Ὁ δ' ἀπεκρίθη ἀπειλῶν:
215 —«Παράφρονες, ὀπίσω!
- μδ' Ληστῶν ἀγγέλη εἶσθε σεῖς!»
Κ' ἐκάγχασαν ἐκεῖνοι,
κ' ἐχώρει ἕκαστος θρασὺς
κ' ἐπὶ τὴν κόρην τοὺς δασεῖς
220 βραχίονας ἐκίνει.
- με' Αἴφνης ἐπήδησεν ἐκτὸς
τῆς πύρας μεταξύ των.
Ἦτον τὴν ἔκφρασιν φρικτός,
καὶ σκοτεινότερον νυκτός
225 τὸ μέτωπόν του ἦτον.
- μς' Κτυπᾷ τὸν πόδα του βοῶν
καὶ δι' ἀρμῶν καὶ κάλων
τρίζει τὸ πλοῖον φρικτῶν
ἀπὸ τῶν ἄκρων κεραιῶν
230 ὡς ἄκρων τῶν ὑφάλων.
- μς' Ἴδού, ἐξ ἔω καὶ δυσμῶν
—ὦ θαῦμα καὶ ὦ φρίκη!—
ὡς εἰς δεινὸν κατακλυσμὸν
τὰ κύματα μετὰ βρασμῶν
235 ὀρμοῦν οὐρανομήκη.
- μη' Νύξ ἦλθε μέλαινα. Περᾷ
ἡ ἀστραπὴ τὸ σκότος
κ' εἰς τὰ πυργούμενα νερὰ
κατὰ λυσσῶντος τοῦ βορρᾷ
240 λυσσῶν παλαίει νότος.
- μθ' Ὡς ὠρούμεναι κυνῶν
ἠκούοντο ἀγγέλοι
εἰς τὸν εὐρὺν ὠκεανὸν
καὶ πελιδναὶ τὸν οὐρανὸν
245 διέτρεχον νεφέλαι.
- ν' Τὸ πνεῦμα τῶν τρικυμιῶν
τὸ πλοῖον ἀναπνέει,
καί, καθὼς ἔμφυχόν τι ὄν,
ὀρδοῦται, πίπτει πνευστιῶν,
250 γογγύζει καὶ παλαίει.
- να' Ὡς λίκνον βρέφους σαλευτὸν
ἡ λαίλαψ τὸ κυλίει.
Σφάλλουσ' οἱ πόδες τῶν ναυτῶν,
καὶ πᾶσαν δύναμιν αὐτῶν
255 σκοτοδινία λύει.
- νβ' Πίπτουσιν ὑπτιοὶ, πρηνεῖς
καὶ ἐξησθενημένοι·
πνοῆς στεροῦνται καὶ φωνῆς
καὶ ὁ βραχίων ἀδρανῆς
260 ὁ σιδηροῦς των μένει.
- νγ' Ἄλλ' ἐμαράνθη κ' ἡ καλὴ
παρθένος ὡς τὸ ἴον.
Κλίν' ἡ χρυσῆ της κεφαλὴ
καὶ εἰς βοήθειαν καλεῖ
265 ὁ ὀφθαλμὸς της δύων.
- νδ' Τὰς ἀνθηράς της παρειᾶς
ὁ νέος ἐλυπήθη
νὰ τὰς ἰδῆ χωρὶς χροιάς.
«Μή, φίλη», εἶπεν, «ὠχριάς,
270 ἀνάβλεψον καὶ ζῆθι.»

- νε' Κ' ἤνοιξ' ἐκείνη ἀσθενῶς
τοὺς γαλανοὺς ἀστέρας
κ' ἐγέλασεν ὁ οὐρανός
κ' ἔλαμψε πάλιν φωτεινός
275 ὁ δίσκος τῆς ἡμέρας.
- νε' Μετέωρον φλογῶν μεστόν,
φανέν πρὸς τὸν Ἄρκτοῦρον,
κατῆλθεν ἐπὶ τὸν ἰστόν.
Τὸ ἄστρον ἦτο τὸ γνωστόν
280 αὐτὸ τῶν Διοσκούρων.
- νε' Ἡ λαίλαψ παύει νὰ λυσοῦ,
τὸ πέλαγος ν' ἀφρίζη.
Πάλιν ὁ ζέφυρος φυσᾷ,
πάλιν ἡ θάλασσα χρυσοῦ
285 τὰ κύματα κοιμίζει.
- νη' Ὁ φλοῖσθος μουσικούς λαλεῖ
περὶ τὴν τρόπιν ἤχους.
Γελοῦ γαλήνη καὶ δειλὴ
ἡ αὔρα παίζουσα φιλεῖ
290 τῆς κόρης τοὺς βοστρύχους.
- νη' Ἄηρ καὶ θάλασσα ζῶην
καινὴν ἠκτινοβόλει
ὑπὸ τοῦ θέρους τὴν πνοήν.
Τὸ πᾶν ἦν κίνησις καὶ ἦν
295 χαρὰ ἢ φύσις ὅλη.
- ξ' Αἴφνης ὠγκώθη, ὡς μεστός
ἐαρινῆς ἰκμάδος,
κ' ἐρράγη τρίζων ὁ ἰστός
κ' ἐξέφυ εὐρωστός βλαστός,
300 κομῶν ἀμπέλου κλάδος.
- ξ' Βέλους ὀξύτερον χωρεῖ
τὸ πλοῖον εἰς τὸν κόλπον
καὶ τὸ προπέμπουσι χοροὶ
νηχόμενοι καὶ ζωηροί,
345 μετ' ἰαχῶν εὐμόλπων.
- ξα' Στεφάνους πλέκουσα πολλάς,
ἠρτήθ' εἰς τὰς κεραίας,
κ' εἰς πυκνὸν θόλον ἢ φυλλάς
ἐκάμπτετο, καὶ σταφυλάς
305 ἐβλάστησε γενναίας.
- ο' Ἐγγύς, μακράν, εἰς τὰ νοικτά,
ἐκ σκοτεινοῦ πυθμένος,
ὄντ' ἀναδύονται φρικτά,
ὅσα πλωτά, ὅσα νηκτά
350 καὶ πᾶν ἐνύδρων γένος.
- ξβ' Βριθύς, τοὺς κλάδους περικλῶν
καρπὸς τὸ βλέμμα τέρπει.
Εἰς κλῶνα πλέκεται ὁ κλῶν
καὶ τὸν ἰστόν περικυκλῶν,
310 χλωρὸς κισσὸς ἀνέρπει.
- οα' Τὸ κῦμ' ἀφρίζον ἢ οὐρὰ
τῆς ἵπποκάμπης πλήττει.
Φυσῶσ' εἰς ὕψος τὰ νερά,
καί, βαρεῖς ὄγκοι, σοβαρὰ
355 προβαίνουσι τὰ κήτη.
- ξγ' Καὶ ἄνθη διὰ τῶν κισσῶν
ποικίλα διεγέλων
ἢ κηπευτὰ ἢ τῶν δασῶν,
ἀρώματ' ἀπὸ τῶν χρυσῶν
315 ἐκπέμποντα κυπέλλων.
- οβ' Βάλλουσιν ἔρωτες ὁ εἷς
τὸν ἄλλον μὲ κογχύλας
καὶ παίζουσαι μετὰ βοῆς,
ἢ Ναϊᾶς κ' ἢ Νηρηΐς
360 διώκουσιν ἀλλήλας.
- ξδ' Ἐξαίφνης ρέει ἐκραγεῖς
ἐκ τῶν ἀκροκεραίων
εὐώδης ρύαξ διαυγής.
Δέν ἦτον ὕδωρ τῆς πηγῆς,
320 ἀλλ' ἀνθοσμίας ρέων.
- ξε' Τοὺς ἀνδραποδιστὰς σιγῇ
νεκρῶν καταλαμβάνει.
ᾠ! Ποία πάλιν ἀλλαγὴ!
Πόθεν ἐβλάστησεν ἡ γῆ,
325 ἦτις ἐμπρὸς ἐφάνη;
- ξς' Ὁ βαθὺς ὄρμος μειδιᾷ
καὶ νεύει φιληδόνως.
Πᾶσα γωνία καὶ σκιά
καὶ εἰς πᾶν δένδρον φωλεὰ
330 εὐλάλου ἀηδόνος.
- ξζ' Τῆς παραλίας μαλακὴ
προκύπτει ἢ ἀγκάλη.
Ἐκεῖ γαλήνη κατοικεῖ,
ἐκεῖ ὁ ζέφυρος γλυκὺ
335 διὰ τῶν φύλλων ψάλλει.
- ξη' Ὁ ρύαξ, ὄφεις ἀργυροῦς
τοὺς πολυκάμπτους γύρους
ἐλίσσ' εἰς τάπητας χλωρούς,
καὶ ἄδων ἀπαντᾷ ὁ ῥοῦς
340 πρὸς ἄδοντας ζεφύρους.

- ογ' Σειρήνα φέρων, ὁ δελφίν
 ὀρμαῖ ἐκ τῶν ἀδύτων,
 καί προκαλεῖ τὴν ἀδελφὴν
 εἰς τοῦ ἀφροῦ τὴν κορυφὴν
 365 ὀχούμενος ὁ Τρίτων.
- οδ' Σεμνὸς ὁ θίασος σοβεῖ,
 ὡς φέρεται ὁ κέλης,
 εἰς συνοδίαν εὐσεβῆ·
 καὶ ὕμνος ἀντηχεῖ: «Εὐοῖ
 370 εὐάν, υἱὲ Σεμέλης!»
- οε' Ἡ τρόπις ἤγγισε τὴν γῆν,
 καὶ οἱ θαλασσομάχοι,
 τρόμου ἐκπέμφαντες κραυγὴν
 ἐπήδησαν καὶ εἰς φυγὴν
 375 ἐρρίφθησαν ἐν τάχει.
- ος' Φεύγουσ' εἰς βράχους, εἰς κλει-
 δασώδεις νάπας, ὅτε... [στὰς
 ὦ! τὰς ἀλύσεις ὡς κλωστὰς
 συντρίβουσι καὶ τοὺς ληστὰς
 380 διώκουσ' οἱ δεσμῶται!
- οζ' Φθάνουσι, ρίπτουσι πρηνεῖς
 εἰς γῆν τοὺς ἀτιδιάσους,
 ἐργάται φοβεραῖς ποιηῖς
 καὶ σχίζουσιν εὐδυτενεῖς
 385 σκυτάλας ἐκ τοῦ δάσους.
- οη' Πᾶσα πληγὴ αἵματηρὰ
 ὡς ξίφους καταβαίνει.
 Ἔχουσι νεῦρα σιδηρᾶ.
 Δὲν εἶναι ἄνθρωποι, οὐρὰ
 390 τὸ νῶτόν των περαίνει.
- οθ' Καὶ ἐκαθέσθ' ὑπὸ φηγὸν
 πυκνὴν ὁ νεανίας,
 ἀπαθὴς μάρτυς τῶν πληγῶν
 καὶ ἀποστρέφων τῶν κραυγῶν
 395 τὸ οὖς τῆς εὐσπλαγχνίας.
- πί' Τὸ δράμα τὸ πρὸ τῶν ποδῶν
 μετ' ὀφθαλμοῦ ὀργίλου
 στιγμὴν καὶ μόνην προσιδῶν,
 εἰς τὴν γλυκεῖαν συνοδὸν
 400 τὰ βλέμματα προσήλου.
- πά' Ἄλλ' ὡς τὴν εἶδε νὰ θρηνηῖ
 κατακειμέν' εἰς ἄνθη,
 καὶ ἡ εὐαίσθητος γυνὴ
 πρὸς ξένους πόνους νὰ πονῆ,
 405 τὸ βλέμμα του ὑγράνθη.
- πβ' Καὶ ἔνευσε καὶ εὐμενῆς
 παρέδειξε ἡ χεὶρ του
 ὅπου ἡ ράβδος τῆς ποιηῖς,
 ραγδαία πίπτουσ', ἀπηνῆς,
 410 τὰ νῶτά των ἐκύρτου.
- πγ' Ἐξαίφνης τί μεταβολὴν
 ἡ κόρη πάλιν βλέπει
 εἰς τῶν κακούργων τὴν φυλὴν!
 Ἔχουσ' ἰχθύος κεφαλὴν,
 415 καὶ εἰς τὸ σῶμα λέπη.
- πδ' Ἔχουν οὐρανὸν ἀντὶ ποδῶν,
 καὶ εἰς δελφίνων σχῆμα
 μεταποιοῦνται βαθμηδόν,
 καὶ σώζετ' ἕκαστος πηδῶν
 420 εἰς τὸ παφλάζον κύμα.
- πε' Ἄστατον χρῆμα ἡ γυνὴ
 ὡς ὁ ἀῆρ ὁ πνέων.
 Ἄντι εὐγνώμων νὰ φανῆ,
 τί ἔχει αὕτη καὶ θρηνηῖ
 425 προσβλέπουσα τὸν νέον;
- πς' «ὦ!» λέγει, «ὁ θαυματουργὸς
 συμπλήρωσον τὸ θαῦμα.
 Φεῦ! Βλέπω, βλέπω ἐναργῶς!
 Δὸς μοι τὸ ὕδωρ τῆς Στυγός,
 430 θανάτου δὸς μοι τραῦμα.
- πς' Σὺ, ὁ τὰ πλάσματ' ἄλλοιῶν,
 τὴν πλάσιν μεταπέιδων,
 σὲ ἱκετεύω ὡς θεόν,
 τὸ στῆθος τοῦτο, ἐλεῶν,
 435 μετάβαλον εἰς λίθον.
- πη' Καὶ ἔστω μοι καταφυγὴ
 ὁ τελευταῖος ὕπνος,
 καὶ τῆς καρδίας ἡ σιγὴ·
 ἢ δὸς νὰ γίνω ἡ πηγὴ
 440 ἢ κλαίουσα ἀγρύπνως.
- πθ' Θεὸν ἀναβῆς εἰς οὐρανόν,
 καὶ μόνη θὰ πλανῶμαι
 εἰς τὸ ἀπέραντον κενόν,
 τὸν ἥλιον τὸν σκοτεινόν
 445 διὰ νὰ καταρῶμαι.
- ς' Ἦλθες, σὲ εἶδα, καὶ χαρᾶς
 κατεπληρώθ' ἡ φύσις.
 Ἄστρον τοῦ βίου μου, περᾶς.
 Πρὶν δύσης, μὴ μὲ παρορᾶς.
 450 Δὸς θάνατον, πρὶν δύσης.

- ζα' Ἐρρόφησα ὅ,τι γλυκὺ
 τῆς κύλικος τοῦ βίου,
 σταγόνα ἔρωτος· ἀρκεῖ.
 Τί ἂν ὁ βίος διαρκῆ
 455 αἰῶνας μαρτυρίου;
- ζβ' Σὺ, ὁ θεός, θά κατοικῆς
 ἐπάνω τοῦ αἰθέρος,
 ὅπου ὁ βίος ὁ γλυκός,
 αἱ τέρψεις αἱ διηνεκεῖς,
 460 τῶν θεαινῶν ὁ ἔρωτος.
- ζγ' Ταχύς δὲ τάφος εἰς ἐμέ
 καὶ αἰωνία λήθη.»
 —«Εἰς σὲ ἀθάνατοι στιγμαὶ
 καὶ ἐπουράνιοι τιμαί»,
 465 ἐκεῖνος ἀπεκρίθη.
- ζδ' «Τί πρὸς ἐμέ καὶ οἱ θεοὶ
 καὶ ἡ ἀθανασία;
 Ἀθανασία μου σὺ εἶ.
 Μακρὰν σου ἡ μακρὰ ζωὴ
 470 μακρὰ ἀπελπισία.
- ζε' Ἦ θὲ ν' ἀνέλθης μετ' ἐμοῦ
 πλησίον τῶν Μακάρων,
 ἢ εἰς τοῦ μαύρου ποταμοῦ
 τὸ ρεῦμα πλέοντας ὁμοῦ
 475 θά μᾶς δεχθῆ ὁ Χάρων.
- ζς' Πλὴν θάρρει. Μετὰ τῶν θεῶν
 ὅπου τὸ θάλλον θέρος
 ὅπου ὁ ἄδυτος αἰὼν
 καὶ ὅπου φῶς χωρὶς σκιῶν,
 480 χωρὶς δακρύων ἔρωτος,
- ζζ' ἐκεῖ τὸ κάλλος σου θ' ἀνθῆ
 μετὰ τῶν λαμπροτέρων·
 κ' ἡ κόμη αὕτη ἡ ξανθῆ
 εἰς τοὺς αἰθέρας θ' ἀπλωθῆ
 485 ὡς πλόκαμος ἀστέρων.»
- ζη' Γῆ, οὐρανός, τὸ πᾶν γελᾷ
 ἐν ὅσῳ τῇ ὠμίλει·
 καὶ εἰς τὰ χεῖλη τὰ παλά
 εἰς μέθην ἔρωτος κολλᾷ
 490 τὰμβρόσίᾳ του χεῖλη.
- ζθ' Ἡ νέα κόρ' ἰλιγγιᾷ,
 τῆς γῆς ἐκλείπ' ἡ θέα.
 Τὴν περιέβαλε σκιά,
 καὶ εἰς τὸν Ὀλυμπον θεᾶ
 495 ἐνεδρονίσθη νέα.
- ς' Φωνὴ ἠκούσθη ν' ἀναβῆ
 ἐκ λόφων καὶ θαλάσσης,
 καὶ ἔφαλλεν: «Εὐὸν εὐοῖ!
 Τοιαύτ' ἡ θεία ἀμοιβὴ
 500 κ' αἱ τῶν θεῶν κολάσεις!»

Ἔπαντα τὰ Φιλολογικά, ὅ.π. ~ Τὰ εἰς τὴν Μοῦσαν, ὅ.π.

Ἀλέξανδρος Σοῦτσος (Κωνσταντινούπολη 1803 - Σμύρνη 1863), «Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Βασιλέα τῆς Ἑλλάδος Ὀθωνα» (ἀπόσπ.)

- 55 Ὁ Κάλθος καὶ ὁ Σαλωμός, Ὀδοποιοὶ μεγάλοι,
 κ' οἱ δύο παρημέλησαν τῆς γλώσσης μας τὰ κάλλη·
 ἰδέαι ὅμως πλούσιαι, πτωχὰ ἐνδεδυμένοι,
 δὲν εἶναι δι' αἰώνιον ζωὴν προωρισμένοι.
 Ἡ ποίησίς μας ἔλαβε καὶ νεῦρα κ' εὐγλωπτίαν
 60 ἔς τοῦ Ὀδοιπόρου τὴν λαμπρὰν καὶ τραγικὴν μανίαν...

Πανόραμα τῆς Ἑλλάδος, ἡ Συλλογὴ Ποικίλων Ποιημάτων... (Ἐν Ναυπλίῳ 1833)

Παναγιώτης Σοῦτσος (Κωνσταντινούπολη 1806 - Ἀθήνα 1868), Ὁ Ὀδοιπόρος: Ποίημα Δραματικόν (σύνθ. 1827), Πρ. 5., σκ. 4. (κλείσιμο) — «Ὁ ΠΑΥΣΙΟΣ ρίπτει κάλυμμα εἰς τοὺς δύο νεκροὺς [Ὀδοιπόρο καὶ Ραλοῦ] καὶ λέγει:»

- 285 Τὸ ἄνθος μαραίνεται,
 Τὸ φύλλο ξεραίνεται,
 ὁ κόσμος περνᾷ·
- 290 καὶ μόνος ὁ θάνατος
 ἐπλάσθηκ' ἀθάνατος·
 αὐτὸς δὲν γερνᾷ.

Ποιήσεις, τ. Ι. (Ἐν Ναυπλίῳ: ἐν τῇ Ἑθνικῇ Τυπογραφίᾳ, 1831), σ. 79

ΡΟΜΑΝΤΙΚΟΙ ΠΟΙΗΤΕΣ ΤΗΣ (ΠΡΩΤΗΣ ἢ ΠΑΛΑΙΑΣ) ΑΘΗΝΑΪΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
(2. μισὸ τοῦ 19. αἰ.)

Γεώργιος Ζαλοκώστας (Συρράκο Ἡπείρου 1805 - Ἀθήνα 1858), «Ἡ Ἀναχώρησίς της»

α' Ἐυπνῶ καὶ μοῦ εἶπαν, ἔφυγεν ἡ κόρη ποῦ ἀγαποῦσα,
καὶ κατεβαίνω ἔς τὸ γιαλὸ,
τὴν θάλασσα παρακαλῶ
τὴν πικροκυματοῦσα.

Στιχοурγική: 4στιχες ἰαμβικές στροφές, με
σταυρωτὴ ὁμοιοκαταληξία $A_{15}B_8B_8A_7$ — μιὰ
ἀπὸ τίς (ἰδιαίτερα προσφιλεῖς στὸν Ζαλοκώστα)
πρωτοβουλίες ἀνανέωσης τοῦ 15σύλλαβου.

β' 5 — Ἐγὼ τὰ πρωτοδέχθηκα τὰ φράτὰ της τὰ κάλλη,
μοῦ εἶπε ἓνα κῦμα, καὶ γι' αὐτὸ
μὲ πόθο καὶ μὲ γογγυτὸ
φιλῶ τὸ περιγιάλι.

Δομή:

Ἀφηγηματικὸ προοίμιο (στρ. α') καὶ ἐπιβεβαίωση
τῆς ἐρωτικῆς ἐγκατάλειψης (ἀπογοήτευση) μὲ
τριαδικὸ σχῆμα (σὲ τρία «κύματα»-στάδια):
ἀπλὴ πληροφορία (στρ. β'), ξεκάθαρη κοινοποίηση
(στρ. γ'), ἀδιαφορία (στρ. δ') — ὅπου καὶ ὅλο τὸ
βιοθεωρητικὸ βάρος τοῦ κειμένου (σὲ συνδυασμὸ
μὲ τὸν στ. ι: Ἐυπνῶ...).

γ' — Τὰ μάτια της, ἐρώτησα, μὴν ἦταν δακρυσμένα;
10 Ἔνα ἄλλο κῦμα μοῦ μιλεῖ:
— Σὰν τὸ χαρούμενο πουλὶ
ἐπήγαινε ἔς τὰ ξένα.

Σττ. ιι-ιζ: ἀπήχηση τῆς σολωμικῆς «Ἐανθοῦ-
λας», ἰδ. σττ. ι-8 (γενικότερα δεσπόζει ὁ πρῶτος
Σολωμὸς ἐδῶ).

δ' Τὸ τρίτο κῦμα ἐρώτησα: — Ἐμὲ γιατί ν' ἀφήση
νὰ κλαίγω καὶ νὰ λαχταρῶ;
15 Περνάει τὸ κῦμα τὸ σκληρὸ
χωρὶς νὰ μοῦ μιλήση.

Ἀπαντα (Ἀθ.: τυπ. Δ. Ἀθ. Μαυρομμάτη, 1859)

Ἰωάννης Καρασούτσας (Σμύρνη 1824 - Ἀθήνα 1873), «Γέρων Ἀοιδὸς Ψάλλον τὸ Ἔαρ»

α' Ἦλθες, Μάρτιε, ἦλθες λοιπόν,
κ' ἐπρασίνησαν πάλιν οἱ κάμποι,
καὶ τὸ βλέμμα τοῦ Ἔαρος λάμπει,
λάμπ' εἰς ὄλην τὴν γῆν χαρωπόν.

β' 5 Ἦλθες Μάρτιε, κ' ἦλθαν μαζί
αὔραι, ρόδα, φωναὶ ἀηδόνας,
κ' ἡ ταφεῖσα εἰς πλάκα χιόνος
φύσις θάλλει ἐκ νέου καὶ ζῆ.

γ' Ὡ στιγμαὶ ταραχῆς τρομερᾶς,
10 ὅτ' ἐν μέσῳ βροντῶν καὶ στροβίλων
ἐπιπίπτουν σφοδρῶς κατ' ἀλλήλων
Εὔρος, Ζέφυρος, Νότος, Βορρᾶς!

δ' Ὅλα ἔμειναν τώρα βωβά,
μόνη δὲ ἡ γλυκεῖα γαλήνη
15 τῆς θαλάσσης τὸ κῦμ' ἀπαλύνει,
ὅπου νῆσσα λευκὴ κολουμβᾶ.

ε' Παντοῦ χλόη, παντοῦ ἀφειδῶς
ἀνθ' ἡ φύσις προχέει ποικίλα:
παντοῦ ψάλλ' ἡ καλὴ Φιλομήλα,
20 τῶν δασῶν ὁ μικρὸς ἀοιδός.

ς' Τὸ ἐράσμιον κάλλος ὑμνῶν
τί γλυκά, τρυφερὰ λαρυγγίζει

- πρὸς τὸ ρόδον ποῦ αὔρα λυγίζει
καὶ ἐρύθημα βάφει σεμνόν!
- ζ' 25 Παρομοίως λευκὴ Ναϊὰς
εἰς ἐγκώμια νέου Σατύρου
φλεγόμενας αἰσθάνεται γύρου
τὰς ὠραίας αὐτῆς παρειάς.
- η' 30 Πόσαι, πόσαι ὠραῖαι σκηναὶ
τὴν ψυχὴν συγκινοῦν καὶ φαιδρύνουν!
Καὶ ἡ Πρόκνη! ὦ πῶς με ἠδύνουν
αἱ μικραὶ τῆς, κομφαὶ τῆς φωναί!
- θ' 35 Τῆς ἀνοιξέως ἄγγελε, τί,
τί φελλίζει τὸ λάλον σου στόμα;
Τί παράπονα ἔχεις ἀκόμα,
σκληρὰ μήτηρ, σκληρὰ γαμετή;
- ι' 40 Ποῦ νὰ στρέψω τὸ βλέμμα μου, ποῦ,
καὶ τερπναὶ νὰ μὴν εἶναι εἰκόνες;
Ἄλλὰ παύω, καὶ σεῖς ἀηδόνες
κελαδεῖτε αὐτὰς τοῦ λοιποῦ.
- ια' Τῆς Ἑλλάδος γλαυκὲ οὐρανέ,
ποταμοὶ καὶ βουνὰ καὶ κοιλάδες,
λίμναι λεῖαι, τερπναὶ πρασινάδες,
καὶ Ζεφύρων πνοαὶ σιγαναί!
- ιβ' 45 Εἴμ' ἐξήκοντα ἤδη ἐτῶν,
ἀλλὰ ὅταν εἰς σὰς ἀτενίσω,
ἐπεθύμουν ἀκόμα νὰ ζήσω
ἔτη ἄλλα δῖς, τρεῖς ἑκατόν!
- ιγ' 50 Ἦλθες, Μάρτιε, ἦλθες λοιπόν,
κ' ἐπρασίνησαν πάλιν οἱ κάμποι,
καὶ τὸ βλέμμα τοῦ Ἴερος λάμπει,
λάμπ' εἰς ὄλην τὴν γῆν χαρωπόν.

*Ἡ Βάρβιτος, ἦτοι Συλλογὴ τῶν Λυρικῶν Αὐτοῦ Ποιημάτων, 1860 ~ Κ.Θ. Δημαράς [ἐπιμ.],
Ποιητὰι τοῦ 19 αἰῶνος (Ἀθ.: «Ἀετός» <BB, τ. 12.>, 1954)*

Δημήτριος Παπαρηγόπουλος (Ἀθήνα 1843-1873), «Ὁ Φανὸς τοῦ Κοιμητηρίου Ἀθηνῶν»

- α' Ἐν μέσῳ πένθους οἰωνοὶ γλυκείας εὐτυχίας,
φάροι τὸν νοῦν εὐθύνοντες πρὸς τὴν ἀθανασίαν,
διάδημα ἐπικοσμοῦν τὸ φάσμα τῆς σκοτίας,
τὰ ἄστρα, τὴν ἀτέρμονα βαδίζουσι πορείαν.
- β' 5 Ἀλλὰ ιδέ, ἐκεῖ μακρὰν, εἰς τὸ νεκροταφεῖον,
φανὸν μὲ τοῦ ὀρίζοντος συμπύπτοντα τὸ πέρασ·
δὲν εἶναι μέγας ὡς ἀστὴρ καὶ πλήρης μυστηρίων,
ἀλλ' ἔχει τὰς ἀκτῖνάς του πολὺ συμπαθεστέρας.
- γ' Φανέ, φυλάσσων τοὺς νεκροὺς, τὸν θάνατον φωτίζων,
10 σέ, φῶς, ζωὴν, τίς ἔρριψεν ἐντὸς κοιμητηρίου;

- Δέν εἶσαι ὡς μειδιάμα χεῖλος νεκροῦ στολίζον;
Σὲ βλέπουν οἱ ὑπνώττοντες κάτωθεν τοῦ φορείου;
- δ' Σχίζε τὸ σκότος τῆς νυκτὸς καί, ἀπειλῶν τοὺς ζῶντας,
ρίπτε τὸ φῶς σου ὅπου χοῦς ὑπάρχει καὶ σκοτία,
15 μέτρει τοὺς λίθους τῶν νεκρῶν καὶ τοὺς ἀποθανόντας.
ᾠ! Πόσοι εἶναι! Φρικιᾶ καὶ τρέμει ἡ καρδιά.
- ε' Μή, ἂν μετρεῖται ἡ ζωὴ, ὁ θάνατος μετρεῖται;
Στιγμὴ εἰς τὸν ὠκεανὸν ριφθεῖσα τῶν αἰώνων,
πρὶν καὶν ὑπάρξει, σβέννυται, πρὶν πέση, λησμονεῖται.
20 Ὁ χρόνος πρὸς τὸν θάνατον καταμετρεῖται μόνον.
- ς' Ζῆς, ὡς ἀνάμνησις, ἐκεῖ, φανέ, μεμονωμένη,
διπλῆν φωτίζων νέκρωσιν τοὺς τάφους τῶν θανόντων,
τὴν λήθην, ἄλλον θάνατον ὅστις αὐτοὺς προσμένει,
τὴν λήθην, κοιμητήριον εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ζώντων.
- ς' 25 Ναί, λησμονοῦσι καὶ αὐτοὺς τοὺς ζῶντας λησμονοῦσι,
τὸ παρελθόν, ὡς σάβανον, ἡ λήθη περιβάλλει.
Οἱ ἐπιζῶντες τοὺς νεκροὺς ἐπὶ μικρὸν θρηνοῦσι
καὶ μόνῃ ἡ κυπάρισσος ἐπὶ τῶν τάφων θάλλει.
- η' ᾠ φῶς, ὦ φῶς ταλαίπωρον! Ἐνῶ οἱ ἀδελφοί σου
30 φωτίζουσι συμπόσια χαρᾶς καὶ εὐθυμίας,
ἀλλ' ἔρημος διέρχεται εἰς τάφους ἡ ἀκτίς σου
φωτίζουσα τοῦ Χάρωνος ὠχρᾶς τὰς εὐωχίας.
- θ' Παράδοξον συμπόσιον! Ἀπλοῦνται ἐσπαρμένα
αἱ τράπεζαι μαρμάρινοι καὶ ὁ σταυρὸς πλησίον,
35 ἐπιγραφαὶ δεικνύονται ἐπάνω ἐστρωμένα,
κιονᾶ τὴν λήθην ἢ σιγὴ εἰς τὸ νεκροταφεῖον.
- ι' Τὸ φῶς σου πίπτει ἐπ' αὐτῶν ὡς νεκρικὴ ὠχρότης·
τίς ἐφαντάσθη ἑορτὴν μὲ τόσην ἡρεμίαν;
Καὶ ποῦ καὶ ποῦ ἐγείρεται μαρμάρινος συμπότης.
40 ᾠ! Πάντες θὰ καθήσομεν εἰς τράπεζαν ὁμοίαν.
- ια' Θώπευε, θώπευε, φανέ, τὴν πλάκα τῶν θανόντων,
ὅποσοι ἐκοιμήθησαν, χωρὶς τινος θωπείας·
πόσοι θὰ ἦσαν σήμερον, ἐδῶ, ἐν μέσῳ ζώντων,
ἐὰν ἐδώπευεν αὐτοὺς ἐν βλέμμα συμπαθείας!
- ιβ' 45 Ἄστὴρ τῶν τάφων θλιβερός, τὸ φῶς ἐκεῖνο, τρέμον
φωτίζει τὴν ὑστερινὴν ὁδὸν τοῦ διαβάτου
καὶ πνευστιᾶ εἰς τὴν πνοὴν τὴν κρύαν τῶν ἀνέμων.
ᾠ φῶς, τί μὲ παρατηρεῖς ὡς ὀφθαλμὸς θανάτου;
- ιγ' Δέν τὸν φοβοῦμαι· ὄρδιος πρὸ τοῦ θανάτου βαίνω·
50 δέν φάλλω τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ αἰτῶν ἀθανασίαν,
τὸ φίλημά του τὸ ψυχρὸν ἀτάραχος προσμένω.
Τίς τὴν γαλήνην δέν ποθεῖ μετὰ τὴν τρικυμίαν;
- ιδ' Πόσον ὠραία μειδιᾶ ἡ ὄψις τῆς πρωΐας!
Εἶναι γλυκὺς ὁ ἥλιος τὸ πρῶτον φῶς του στέλλων!

- 55 Ἄ! Πανταχοῦ ἀπήνητησα ἐν φάσμα εὐτυχίας,
τὴν εὐτυχίαν οὐδαμοῦ· οὐδ' εἰς αὐτὸ τὸ μέλλον!
- ιε' Μέλλον, τῆς τύχης παίγνιον, τοῦ βίου εἰρωνεία,
λέξις οὐδὲν σημαίνουσα ἢ πάροδον τοῦ χρόνου
καὶ φάρμακον, ὅπερ ροφᾶ παροῦσα ἢ πικρία,
60 ὅπως ἐπέλεθη αὔριον μετὰ ὁμοίου πόνου.
- ις' Μέλλον, λέξις σημαίνουσα τὴν ἔλλειψιν παρόντος,
ἡχῶ τῶν πόθων οἵτινες βλαστάνουσι λαθραίως,
πολλάκις ἀντανάκλασις ὡχρὰ τοῦ παρελθόντος,
πλὴν πάντοτε κατοπτρισμὸς δεικνύμενος ματαίως.
- ις' 65 Μέλλον, καθὼς ἡ ἀστραπὴ τὸ σκότος ἐπεκτεῖνον,
τῆς συμφορᾶς ὁ ἐμπαιγμὸς, ἰσχυρὸς ἀδυναμίας,
τὸ σκοτεινὸν τοῦ πρόσωπον ἐπὶ τοῦ τάφου κλῖνον
κ' ἐκεῖθεν θάλλον ὡς ἐλπίς κενὴ ἀθανασίας.
- ιη' Ἴδού τὸ μέλλον· ἡ ρυτίς, θωπεΐα τοῦ θανάτου·
70 ἐν δάκρυ σπεῖρον ἕτερον· κραυγὴ ἀπελπισίας·
ἕως οὗ ἔπειτα ἐντὸς μακροῦ νεκροκραββάτου
σταυρώσεως τοὺς βραχίονας ἐπὶ νεκρᾶς καρδίας.
- ιθ' Μόνος, καθὼς αὐτὸ τὸ φῶς εἰς τὸ νεκροταφεῖον,
φωτίζων πόθων μνήματα καὶ πτώματα ὀνείρων,
75 ἀγνώστου πόνου ἔρμαιον, διέρχομαι τὸν βίον
τὰ ράκη σύρων τῆς ζωῆς, τὸ παρελθὸν μου σύρων.
- κ' Φανέ, ὅταν τὸ ἔλαιον σὲ λείψῃ, τί θὰ γίνῃς;
Τί; Θὰ σβεσθῆς! Καλύτερον! Ἄφοῦ ἡ μοῖρ' ἀγρίως
προώρισε τὴν λάμψιν σου ἐπὶ σποδοῦ νὰ χύνης,
80 τί ὠφελεῖ εἰς σὲ τὸ φῶς καὶ εἰς ἐμὲ ὁ βίος;

Τὰ Ἄπαντα [...], ἤτοι Ποιήσεις... (Ἀθ., 1897)

Σπυρίδων Βασιλειάδης (Πάτρα 1844 - Παρίσι 1874), «Ἡ Χαρά»

- α' Εἶναι ὦραι, στιγμαὶ Παραδείσου,
ὅτε φάσματα παύουν θολά,
καὶ τὰ πάντα θεᾶται καλὰ
ἡ ψυχὴ σου.
- β' 5 Φεύγει τότε ὁ νοῦς καὶ ἡ κρίσις·
ἡ καρδιά γλυκόθυμος ζῆ
καὶ μ' αὐτὴν ἐορτάζει μαζί!
ὄλ' ἡ Φύσις.
- γ' Πλημμυρὶς αἰσθημάτων ὠραίων
10 ἀναπάλλει τὸ στῆθος γλυκὺ
καὶ καλεῖσαι καὶ εἶσαι ἐκεῖ
Ἄνακρέων.
- δ' Ἡ νεότης λαμπρὰ σὲ ποτίζει
θεῖον νέκταρ ἀφάτου χαρᾶς

- 15 καὶ τῶν πόθων εὐώδης βορρᾶς
 παιανίζει.
- ε' Ἡ ψυχὴ ἀναλύετ' εἰς μῦρον
 καὶ θανάτους, θεοὺς λησμονεῖς
 καὶ μεθύσκεῖς ἐντὸς ἡδονῆς
20 ὡς ὀνείρων.
- ς' Σταματᾶ ἡ ζωὴ παραφόρως
 εὐθυμοῦσα φαιδρά, ὡς εὐρῶν
 σταματᾶ προσχαρῆς θησαυρὸν
 ὁδοιπόρος.
- ζ' 25 Πλὴν πρὶν ἔτι καλῶς ἐννοήσω
 ὅτι ἔχαιρον, φεύγ' ἢ χαρά!
 Φεῦ! καθὼς ἀστραπή τις περᾶ...
 Πῶς θὰ ζήσω;
- η' Ἡ χαρὰ μας ἐδῶ ἡ βραχεῖα
30 ἀντανάκλασις εἶναι αὐτῆς,
 ἦν σὺ ἄνω, Θεέ μου, κρατεῖς;
 Φαντασία...
- θ' Τὴν χαρὰν θεωρῶ εἰρωνείαν·
 μετὰ μέλιτος γεῦσιν πολλήν
35 τὰ λοιπὰ ἀνευρίσκεις χολὴν
 καὶ ἀνίαν.

Εἰκόνες καὶ Κύματα (1866) ~ *Ἀττικαὶ Νύκτες* [...]: *Τὰ Ἄπαντα* (Ἀθ.: ἐκδ. Γ.Δ. Φέξη, 1900)

Ἀχιλλεὺς Παράσχος (Ναύπλιο 1838 - Ἀθήνα 1895), «Ἔρωσ»

Α'

- α' Δὲν θέλω κάλλος αὐθαδὲς παρθένου ἀλαζόνος,
 θρασείας ἐκ τῆς καλλονῆς, ψυχρᾶς ἐκ θωπευμάτων·
 βλέμμα δὲν ἔρριψα ποτὲ εἰς πτέρυγας ταῦνος,
 οὐδ' εἰς φιάλην στίλβουσαν πλὴν στεῖραν ἀρωμάτων.
- 5 Δὲν θέλω ὄψιν φλογεράν, δὲν θέλω ρόδου στόμα·
 εἶναι διέγερσις σαρκὸς τὸ πορφυρῶδες χρῶμα.
- β' Τὴν θέλω ἀσθενῆ ἐγὼ τὴν φίλην μου, ταχεῖαν·
 ὠχρὰν τὴν θέλω καὶ λευκὴν ὡς νεκρικὴν σινδόνην,
 μὲ εἴκοσι φθινόπωρα, μὲ ἀνοιξιν καμμίαν,
10 μ' ὀλίγον σῶμα — ἄνεμον σχεδόν — ὀλίγην κόνιν.
 Τὴν θέλω ἐπιθάνατον μ' ἀθανασίας μῦρον,
 κόρην καὶ φάσμα, σάβανον ἀντὶ ἐσθῆτος σῦρον.
- γ' Τὴν δυστυχεῖ! Λιπόθυμον τὴν θέλω, πάντη μόνην·
 ἄνευ μητρὸς ἢ ἀδελφοῦ· αὐτὴ καὶ ὁ Θεὸς τῆς.
15 Εἰς πεδιάδα ἔρημον τὴν θέλω ἀνεμώνην
 κ' ἐγὼ νὰ εἶμαι μήτηρ τῆς, ἐγὼ καὶ ἀδελφός τῆς.
 Ἄργα νὰ τὴν χειραγωγῶ τὴν κόρην εἰς πᾶν βῆμα,
 καὶ νὰ προσκρούσωμεν ὁμοῦ εἰς τὸ πλησίον μνημα.

- δ' Δὲν θέλω οὔτε ἄφυχον, οὔτ' ἔμφυχον κανένα
 20 νὰ ἀγαπᾶ, οὐδὲ πτηνόν, οὐδ' ἄνθη, οὐδ' ἀστέρας·
 ὅ,τι δὲν εἶμαι δι' αὐτὴν νὰ εἶναι ὅλα ξένα,
 καὶ νὰ κατέχω ὅλας τῆς τὰς νύκτας καὶ ἡμέρας.
 Κ' εἰς ὕπνον ὅταν κλείνωσι γλυκὺν οἱ ὀφθαλμοί τῆς,
 εἰς ὄναρ νὰ μὲ θεωρῇ ἀγάπης ἢ ψυχῆ τῆς!
- ε' 25 Δὲν ἀγαπῶ αἰσθήματα διόλου μοιρασμένα·
 ἀγάπη ἥτις δίδεται κ' εἰς ἄλλους ἐξαντλεῖται.
 Ὅστις τὰ πάντα ἀγαπᾶ δὲν ἀγαπᾶ οὐδένα...
 Ἐκ τούτου ἴσως παρ' ἐμοῦ ὁ ἥλιος μισεῖται,
 διότ' εἰς ὅλους τὰς χρυσᾶς ἀκτῖνάς του χαρίζει
 30 κ' ἐπίσης ὡς τὸν Βύρωνα τὸν πύθηκον φωτίζει.
- ς' Θέλω τὸ σύμπαν εἰς τὸ ἓν κ' ἐμὲ εἰς τᾶλλο μέρος
 καὶ νὰ ἐκλέξῃ! Ἀγνοῶ τί ἄλλο θέλω ἔτι·
 πλὴν θέλω! Τόσος δὲν ἀρκεῖ εἰς τὴν ψυχὴν μου ἔρωσ,
 ἀκόμα ἢ καρδία μου καὶ πλάττει καὶ προσθέτει!
 35 Πρόσθετε, πρόσθετε, μωρὰ καὶ ἄσωτος καρδία,
 θὰ ἔλθῃ κ' ἢ ἀφαιρέσεις, θὰ ἔλθῃ κ' ἢ πενία!
- ξ' Θέλω τὴν φίλην μου ὠδὴν ἐκλείπουσαν ἡρέμα·
 ἀθανασίας βλέπουσαν ὁδὸν εἰς τάφου στόμα·
 καλὴν καὶ μελαγχολικὴν, μὲ ἡμερον τὸ βλέμμα,
 40 μὲ φυομένην πτέρυγα εἰς καταρρέον σῶμα.
 Τὴν θέλω κόρην, ἀδελφὴν καὶ φίλην μου ἀγίαν,
 ἀλλ' ὄχι καὶ νυμφίαν μου, ἀλλὰ ποτὲ νυμφίαν!
- η' ὦ, πῶς θὰ ἐνοσῆλευον τὴν κόρην τελευτῶσαν·
 μὲ ποίαν, ποίαν ἄφωνον στοργὴν θὰ τὴν προσεῖχα!
 45 Θὰ εἶχε προσκεφάλαιον καρδίαν ἀγαπῶσαν,
 καὶ μόνον μου ἀντίζηλον τὸν θάνατον θὰ εἶχα.
 ὦ, πῶς θὰ ἐνοσῆλευον τὴν ἀσθενῆ παρθένον,
 ὠχρὸς, συνέχων τὴν πνοὴν καὶ ἄγρυπνος προσμένων!

Β'

- α' Πολλάκις εἰς τοὺς ὕπνους μου ἢ ἀσθενῆς μου φθάνει,
 ὠραία ὡς ἡ φθίνουσα χειμερινὴ σελήνη.
 Μὲ λέγει, ὅταν πέσωσι τὰ φύλλα, θ' ἀποθάνῃ
 καὶ τὸ ἄγνόν τῆς μέτωπον εἰς ἀσπασμὸν μοῦ τείνει.
 5 Πολλάκις καὶ μὲ ἀνοικτὸν τὴν διακρίνω ὄμμα,
 ἄλλοτε κάτω, ἄλλοτε εἰς τοῦρανοῦ τὸ δῶμα.
- β' Πολλάκις, γράφων δι' αὐτὴν μίαν ὠδὴν, ἐν ἄσμα,
 ἀπέναντί μου φιλικῶς τὴν θεωρῶ νὰ νεύῃ
 καὶ κλῖνον εἰς τὸ στῆθός μου τὸ πεφιλμένον φάσμα,
 10 βραδέως τὴν ἰδίαν τῆς ὠδὴν μ' ὑπαγορεύει.
 Πολλάκις μόνος, ἀγρυπνῶν εἰς νύκτα τρικυμίας,
 εἰς τὴν λευκὴν ἀναλαμπὴν τὴν βλέπω τῆς ἐστίας.
- γ' Καὶ ἄλλοτε, πλανώμενος εἰς χιονώδη ὄρη,
 τὴν βλέπω εἰς τὴν στίλβουσα χιόνα ν' ἀποθνήσκῃ

- 15 και νὰ συναποθάνωμεν μὲ προσκαλῆ ἡ κόρη.
Καὶ ἄλλοτε τὸ βλέμμα μου ἐξαίφνης τὴν εὐρίσκει
μὲ μέτωπον ἀστερωπὸν ἐντὸς κοιμητηρίου,
στηριζομένην νωχελῶς ἐπὶ σταυροῦ μνημείου!
- δ' Παντοῦ, παντοῦ τὴν ἀπαντῶ εἰς συντριμμένην στήλην,
20 εἰς δάσος ἔρημον ναόν, εἰς ὠχρίωντα κρίνα·
παντοῦ, παντοῦ τὴν ἀπαντῶ τὴν ἀσθενῆ μου φίλην,
ἀλλὰ ποτὲ εἰς φῶς Θεοῦ, ποτὲ ὑπὸ ἀκτίνα...
Τὴν βλέπω εἰς νεάνιδος συντετριμμένης σχῆμα
καὶ εἰς ἀγγέλου λείψανον φερόμενον εἰς μνήμα!
- ε' 25 ὦ, πόσας δὲν ἠτένισα νεάνιδας δακρῶν,
διότι ἦσαν κάτωχροι κ' εἶχον μορφὴν νοσοῦσαν.
ὦ, πόσας ἐσυνόδευσα νεκρὰς εἰς τὸ μνημεῖον,
νομίζων πῶς ἀκολουθῶ τὴν φίλην μου θανοῦσαν.
Ποσάκις εἶδον ν' ἀνοιχθῆ νεκρᾶς ἀγνώστου στόμα
30 καὶ μ' εἶπεν· «ἀκολουθεῖ με, ἐγὼ εἶμαι τὸ πτώμα!»
- ς' Τὴν νύκτα χθὲς εἶχα πολλήν, πολλήν βαρυθυμίαν
καὶ ἦλθεν εἰς τὸ στήθος της προσέκλινα ἐπάνω
καὶ σκυθρωπὸς τὴν ἔλεγον καὶ μὲ φωνὴν βραδείαν:
«Ὅταν τὰ φύλλα πέσωσι, μαζί σου θ' ἀποθάνω».
- 35 Καὶ μειδιῶσα μ' ἤκουε, σιγῶσα μ' ἐθεώρει
καὶ τὸ κοινὸν μνημεῖόν μας ἐρρέμβαζεν ἡ κόρη...

Ποιήματα, τ.3. (Αθ.: Ἀνδρέας Κορομηλάς, 1881) ~ *Ἐρώτων Λείψανα*, ἐπιμ. Πάνος Θεοδωρίδης (Αθ.: Ἐρμῆς
Ἐκδοτικός Ἐρμῆς, 10), 1997)

ΣΤΟ ΠΛΑΪ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΑΘΗΝΑΪΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ

Θεόδωρος Κολοκοτρώνης (Ραμαβούνι Μεσσηνίας 1770 - Ἀθήνα 1843): Ἡ Εἶδηση γιὰ
τὴν Ἔξοδο τοῦ Μεσολογγίου

Τὴν ἡμέραν τῶν Βαΐων ἔκαμαν γιουρούσι στὸ Μισολόγγι οἱ ἥρωες
τοῦ Μισολογγίου, σὲ τόσες χιλιάδες ἀσκέρι, σὲ τόσα κανόνια, χα-
ντάκια, καθαλαριά· ἐγλύτωσαν 2.000, καὶ τὸ γυναικόπαιδο ἔγινε
θῦμα· μᾶς ἦλθε εἶδησις μεγάλη Τετράδη, εἰς τὸ δειλινό, πού εἶχε
παύσει ἡ συνέλευσις, καὶ εἴμεθα σὲ κάτι ἴσκιους, μᾶς ἦλθε εἶδησις
ὅτι τὸ Μισολόγγι ἐχάθη· ἔτσι ἐβάλαμεν τὰ μαῦρα ὄλοι, μισὴ ὥρα
ἐστάθη σιωπὴ πού δὲν ἔκρινε κανένας, ἀλλ' ἐμέτραε καθένας μὲ
τὸν νοῦν του τὸν ἀφανισμόν μας· βλέποντας ἐγὼ τὴν σιωπὴν ἐση-
κώθηκα εἰς τὸ πόδι καὶ τοὺς ὁμίλησα λόγια διὰ νὰ ἐμφυχωθῶν· τοὺς
εἶπα ὅτι τὸ Μισολόγγι ἐχάθη ἐνδόξως, καὶ θὰ μείνει αἰῶνας αἰώ-
νων ἡ ἀνδρεία· ἐὰν βάλουμεν τὰ μαῦρα καὶ ὀκνεύσωμεν, θὰ πάρομεν
τὸ ἀνάθεμα καὶ θὰ πάρομεν τὸ ἀνάθεμα τῶν ἀδυνάτων ὄλων. Μὲ
ἀπεκρίθησαν: Τί νὰ κάνομεν τώρα Κολοκοτρώνη; Τί νὰ κάνομεν;
τοὺς λέγω. Τὴν αὐγὴν νὰ κάνομεν συνέλευσι νὰ ἀποφασίσομεν Κυ-
βέρνησιν, πέντε, ἕξ, ὀκτῶ άτομα διὰ νὰ μᾶς κυβερνήσουν...

Διήγησις Συμβάντων τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς ἀπὸ τὰ 1770 ἕως τὰ 1836 (Αθ. 1846 [κυκλ. 1851])

Μακρυγιάννης (Ίωάννης Τριανταφύλλου/Τριανταφυλλοδημήτρης, Ἄβορίτι Δωρίδας 1797 - Ἀθήνα 1864): Συμβάντα τοῦ 1821 στὴν Ἄρτα (ἀπὸ τὸ Κεφ. Ι.)

Τὸ μεγάλο Σάββατο τὴν νύχτα, ξημερώνοντας Λαμπρή, πῆγα εἰς Ἄρτα, ἀντάμωσα τοὺς δικούς μας, τοὺς εἶπα τὰ τρέχοντα. Φέραν καὶ τὰ κεφάλια τῶν Πατρινῶν ἐκεῖ, νὰ τὰ πᾶνε τοῦ Χουρσίτ πα-
σα. Τότε πιάνουν κι' ἐμένα ὡς χαϊνὴν τοῦ Σουλτάνου, ὁποῦ ἤμουν εἰς Μωριά, μὲ πᾶνε εἰς τὸ κάστρο τῆς Ἄρτας. Μοῦ περνοῦνε σίδε-
ρα εἰς τὰ ποδάρια καὶ ἄλλους παιδεμούς, νὰ μαρτυρήσω τὸ μυστι-
κόν. Ἐβδομήντα πέντε μέρες παιδεμούς.

Μᾶς πᾶνε εἴκοσι ἕξι ἀνθρώπους νὰ μᾶς κρεμάσουνε καὶ ὁ Θεὸς γλίτωσε μόνον ἐμένα. Ἦταν Βονιτζάνοι καὶ ἀπ' ἄλλα μέρη καὶ τοὺς κρέμασαν ὅλους στὸ παζάρι. Διὰ νὰ μὲ ξετάξουνε ἀκόμα καὶ νὰ τοὺς μαρτυρήσω τὸ θιόν μου μὲ γύρισαν ὀπίσω ἀπὸ τὴν καταδίκη εἰς τὸν πασιὰ καὶ μὲ ξέταζε διὰ τὸ δικό μου βιόν καὶ τοῦ πατριώτη μου. Μὲ πῆγαν πίσω εἰς τὸ κάστρο, ἄλλη βολὰ νὰ μὲ χαλάσουνε, καὶ μ' ἔβαλαν σ' ἓνα μπουντρούμι. Καὶ ἤμαστε ἑκατὸν ὀγδόντα ἄν-
θρωποι. Καὶ ἦταν σάπιο φωμί μέσα καὶ μαγαρίζανε ἀπάνου στὸ φωμί, ὅτι ἀλλοῦ δὲν εἶχαμε τόπον. Καὶ ἡ ἀκαθαρσία ἐκείνη καὶ τὰ χνώτα ἔκαναν μίαν βρώμα, ὁποῦ δὲν εἶναι στὴν γῆς ἄλλη χειρότε-
ρη. Καὶ ἀπὸ τὴν κλειδωνότρυπα τῆς πόρτας βαίναμε τὴ μύτη μας καὶ παίρναμε ἀγέρα. Καὶ μῶριχναν ἐμένα ξύλο καὶ παιδεμούς πλη-
θος, καὶ ἀφοῦ πῆγαν νὰ μὲ χαλάσουνε. Καὶ ἀπὸ τὰ χτυπήματα ἐ-
πρήστηκε τὸ σῶμα μου καὶ καντήλιασε καὶ ἤμουν εἰς θάνατο. Ἐ-
τάξα ἀρκετὰ χρήματα ἐνοῦ Ἀρβανίτη νὰ βγῶ νὰ μὲ ἰδῆ γιατρὸς καὶ νὰ πάρω καὶ γιατρικὰ καὶ τὰ χρήματα. Μοῦ δίνει ἓναν Τοῦρ-
κον νὰ πᾶμε εἰς τὸ σπίτι μου. Καθὼς πηγαίναμε στὸν δρόμον, πῆ-
γαίνα κρατώντας καὶ πολὺ κουτζαίνοντας καὶ βογγώντας. Ὁ
Τοῦρκος, βόδι θεοτικόν, καὶ παντύχαινε θὰ μοῦ βγῆ ἡ ψυχὴ μου —
δὲν ἤξερε ὅτ' εἶναι βαθιά. Πῆγα εἰς τὸ σπίτι, ξαπλώθηκα τοῦ πε-
θαμοῦ. Ἦρθε ὁ γιατρός· ἐγὼ στοχάζομουν τὸν Τοῦρκο πῶς νὰ τοῦ
φύγω. Βγάνω καὶ τοῦ δίνω τὰ χρήματα καὶ τοῦ λέγω, τοῦ Τούρ-
κου· «Σὺρ' τα (τάχα κρυφά). Μοῦ εἶπε νὰ τοῦ τὰ δώσης νὰ μὴν
εἶναι ἄλλος.» Τῷ δῶσα καὶ ἐκείνοῦ καμιά ἑκατοστὴ γρόσια. Τὰ πῆ-
ρε· τοῦ λέγω· «Σὺρ' τα (τάχα) εἰς τὸ κάστρο καὶ ἔλα ὅσο νὰ μοῦ
φκιάση τὸ γιατρικὸ ὁ γιατρός, νὰ πᾶμε μαζὶ εἰς τὸ κάστρο, ὅτι μό-
νος μου δὲν βγαίνω ἔξω. Φοβῶμαι ἀπὸ τοὺς ντόπιους Τούρκους.»
Τὰ πῆρε. Αὐτὸς βγαίνοντας ἀπὸ τὴν πόρτα, ἐτοιμάστηκα ἐγὼ.
Τοῦ δίνω ἓνα φευγάκι καὶ πάγω εἰς τὸ κονάκι ἐνοῦ ξαδέρφου τοῦ
Ἀλήπασα, τὸν λέγαν Σμαήλμπεη Κόνιτζα, ὁ Θεὸς μακαρίση τὴν
ψυχὴ του. Ἀφοῦ μ' εἶδε, μὲ λυπήθη πολὺ. Τοῦ εἶπα τί δοκίμασα καὶ
ἂν μὲ φυλάγη νὰ μὴ μὲ δώση πίσω. «Ντουφέκι, εἶπε, ἔχω μὲ τοὺς
Κονιάρους, ἐσένα δὲν σὲ δίνω.» Εὐτὺς μῶδωσε ἄρματα καὶ μὲ πῆρε
μὲ τ' ἀσκέρι του καὶ πῆγαμε εἰς τὸ Κομπότι. Ἦταν τὸ Τούρκικον
ὄρδι ἐκεῖ, εἶναι τρεῖς ὥρες ἀπὸ τὴν Ἄρτα.

Ἀφοῦ καθίσαμε ἐκεῖ κάμποσες ἡμέρες, αὐτὸς ὁ δυστυχῆς ἀρρώ-
στησε βαριά καὶ ὡς εὐεργέτης δικός μου τὸν συγύριζα καλύτερα
ἀπὸ τὸν γονιόν μου. Ἄν ἤθελα, ἀπὸ κεῖ ἔφευγα, ἓνα κάρτο ἦταν οἱ
δικοί μας ἀλάργα. Ὅμως εἶπα, τοῦ εὐεργέτη μου νὰ μὴν τοῦ γένω

ἄπιστος καὶ τὸν ἀφήσω ἄρρωστον. Σηκώθη ἄρρωστος καὶ ἐγὼ μαζί του καὶ πήγαμε πίσω εἰς τὴν Ἄρτα — καὶ αὐτὸν νὰ δουλέψω ὅσο νὰ γερέφη καὶ νὰ γλιτώσω καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ ἄλλουνοῦ εὐεργέτη μου, τοῦ πατριώτη μου, ὁποῦχα φάγει τὸ φωμί του τόσα χρόνια, καὶ θὰ τὴν ἐπαιρναν οἱ Τοῦρκοι νὰ τὴν τουρκέφουν. Καὶ δι' αὐτοὺς τοὺς δύο εὐεργέτες μου πήγα πίσω εἰς τὸν κίντυνον, μέσα εἰς τὴν Ἄρτα. Ἀφοῦ πήγαμε μέσα εἰς τὴν Ἄρτα, μιὰ ἡμέρα ἦρθαν οἱ πασάδες εἰς τὸ κονάκι τοῦ μπέγη καὶ ὅλοι οἱ σερασκέρηδες οἱ Ἀρβανίτες νὰ τὸν ἰδοῦν. Τοῦ λέγω τοῦ μπέγη διὰ τὴν γυναῖκα τοῦ πατριώτη μου, ὁποῦ θὰ τὴν πάρη ὁ Χασάνπασιας. Μιλεῖ τῶν πασάδων κι' ἄλλουνῶν, ὁτζάκια τῆς Ἀρβανιτιάς, τοὺς λέγει:

—«Πασάδες καὶ μπέγηδες, θὰ χαθοῦμε. Θὰ χαθοῦμε! ὁ μπέγης τοὺς λέει, ὅτι ἐτοῦτος ὁ πόλεμος δὲν εἶναι μῆτε μὲ τὸν Μόσκοβον, μῆτε μὲ τὸν Ἑγγλέζο, μῆτε μὲ τὸν Φραντζέζο. Ἀδικήσαμεν τὸν ραγιαὶ καὶ ἀπὸ πλοῦτη καὶ ἀπὸ τιμῆ καὶ τὸν ἀφανίσαμε· καὶ μαύρισαν τὰ μάτια του καὶ μᾶς σήκωσε ντουφέκι. Καὶ ὁ Σουλτάνος τὸ γομάρι δὲν ξέρει τί τοῦ γίνεται· τὸν γελανε ἐκεῖνοι ὁποῦ τὸν τρογουρίζουν. Καὶ ἡ ἀρχὴ εἶναι τούτη, ὁποῦ θὰ χαθῆ τὸ βασιλείον μας. Πλερώνουμε βαριά νὰ βροῦμε προδότη καὶ δὲν στέκει τρόπος νὰ μαρτυρήσῃ κανένας τὸ μυστικόν, νὰ μάθωμε μόνος του ὁ ραγιαὶ μᾶς πολεμεῖ ἢ καὶ οἱ Δυνάμεις. Δι' αὐτὸ πλερώνουμε καὶ παλουκώνομε καὶ σκοτώνομε καὶ ἀλήθεια ποτὲ δὲν μάθαμε.»

Ἀφοῦ τοὺς εἶπε πολλὰ ὁ μπέγης ἀπὸ αὐτά, τοὺς λέγει ὕστερα πῶς ὁ Σουλτάνος στέλνει πασιάδες τοὺς πλέον παντίδους καὶ γύμνωσαν τὸν κόσμον καὶ τοῦ πῆραν καὶ τίς γυναῖκες. «Αὐτῆνοι θὰ φύγουν διὰ τὸν τόπο τους κι' ἐμεῖς θὰ μείνωμεν ἐδῶ.» Τότε ἔπιασε καὶ διὰ τὴν γυναῖκα τοῦ πατριώτη μου, πῶς γυρεύει νὰ τὴν πάρη ὁ πασάς. Καὶ τότε ὅλοι μὲ μίαν φωνὴ εἶπανε καὶ πήγανε καὶ τὴν πῆραν ἀπὸ κεῖ ὁποῦ τὴν εἶχε καὶ τὴν πῆγαν εἰς τὸ Ἀγγλικὸν κονσολάτο νὰ εἶναι φυλαμένη.

Ἀφοῦ σιγοῦρεψα τὴν γυναῖκα καὶ τοῦ ἄλλουνοῦ εὐεργέτη μου, μίαν ἡμέρα εἶχε κάψη πολλὴ ὁ δυστυχῆς μπέγης καὶ πῆγα διὰ τὸν γιατρό. Οἱ Τοῦρκοι φύλαγαν νὰ μὲ πιάσουνε ἐξ αἰτίας ὁποῦ τοὺς ἔφυγα ἀπὸ τὸ κάστρο, καὶ ὁ πασάς ἔμαθε ὅτι ἐγὼ ἵνερρησα καὶ διὰ τὴν γυναῖκα· φύλαγαν νὰ μὲ πιάσουνε νὰ μὲ κρεμάσουνε. Ἀφοῦ πῆγα διὰ τὸν γιατρό, μοῦ ρίχτηκαν οἱ Τοῦρκοι. Ἦμουν ἐλεύτερος εἰς τὰ ποδάρια καὶ τοὺς ἔφυγα. Μὲ πῆγαν κυνηγώντα ὡς τοῦ μπέγη τὸ κονάκι. Ἐκεῖ βγήκανε δικοί μας ἄνθρωποι, πιαστήκαμε ἀπὸ ἄρματα καὶ ἐσώθηκα.

Ἀφοῦ ξεγέρεψε ὁ μπέγης, τοῦ πῆρα τὴν εὐκὴ του καὶ τοῦ εἶπα: «Θὰ φύγω.» Δὲν μ' ἄφηνε. Τοῦ εἶπα: «Ἐγὼ σὰν ἤθελα ἔφευγα καὶ ἀπὸ τὸ Κομπότι, ὅμως δὲν τόκανα διὰ τὴν τιμὴ μου.» Ἀφοῦ εἶδε ὁποῦ δὲν θὰ καθόμουν, μᾶδωσε τὴν εὐκὴ του καὶ μοῦ εἶπε νὰ εἰπῶ τῶν καπεταναίων ἔξω στοῦ Πέτα καὶ ἄλλου νάχουν δικαιοσύνη εἰς τὸν κόσμον, νὰ πᾶνε ὀμπρός. Ὅτι τοιούτως ἔκαναν ἀδικίγες οἱ Τοῦρκοι καὶ θὰ χαθοῦν. «Νάχουν αὐτῆνοι δικαιοσύνη, νὰ πάρη τέλος νὰ ἡσυχάσουμε καὶ μεῖς οἱ Τοῦρκοι, ὅτι πλέον μᾶς ἔγινε χαράμι ἀπὸ τὸν Θεὸν τὸ βασιλείον μας, ὅτι φύγαμε ἀπὸ τὴν δικαιοσύνη του.» Τοῦ φίλησα τὸ χερί νὰ φύγω. Μᾶδωσε χρήματα· τοῦ εἶπα: «Μπέγη

μου, ἔχω καὶ δὲν θέλω, ὅτι ἔχεις ἔξοδα μεγάλα εἰς τοὺς ἀνθρώπους σου.» Μόδωσε ἄρματα καὶ μὲ διάταξε νὰ φέρνωμαι καλὰ καὶ νὰ πάγω μὲ τὸν Γῶγο, ὅτ' εἶναι ἄξιος καὶ τίμιος καὶ φίλος του, καὶ νὰ τοὺς εἰπῶ τῶν καπεταναίων νὰ μὴν μποῦνε εἰς τὴν Ἄρτα, ὅτ' εἶναι πολλοὶ Τοῦρκοι καὶ θὰ σκοτωθοῦν, ὅμως νὰ τοὺς κλείσουνε καὶ φεύγουν μόνοι τους, ὅτι δὲν ἔχουν ζαερέδες. Τὸν περικάλεσα καὶ διὰ τὴν γυναίκα τοῦ πατριώτη μου νὰ τὴν προσέχη καὶ ἀναχώρησα τὰ 1821, μπαίνοντας ὁ Αὐγούστος.

Ἀπομνημονεύματα, εἰσαγ.-σχόλ. Σπύρος Ι. Ἀσδραχᾶς (Ἄθ.: «Μέλισσα», [1957]), σσ. 29-31

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Ἰάκωβος Γ. Πιτσιπιός/Πιτσιπίος (Χίος 1802 - Κωνσταντινούπολη 1869): Ἐκδήλωση τοῦ πρώτου ἐμποδίου στὸν ἔρωτα Ἀλέξανδρου καὶ Εὐλαλίας (ἀπὸ τὸ Κεφ. 6.)

Ἦτον ἑσπέρα· ἡ αὐγὴ ἀνεφάνη, καὶ κατόπιν αὐτῆς ὁ Ἀλέξανδρος ἀνίδεος τῶν τρεχόντων, διέβη κατὰ τὸ σύνθηδες ἐμπροσθεν τῆς οἰκίας τῆς Εὐλαλίας· ἡ Εὐλαλία ἴστατο εἰς τὴν θύραν κάτωχρος καὶ σκυθρωπὴ μὲ τραυλίζουσιν καὶ διακεκομμένην φωνὴν τὸν λέγει νὰ φύγη ἀμέσως... ἡ θεῖά της... ἄλλοτε τὸν ὁμιλεῖ... ἐπειδὴ... καὶ γίνεται ἄφαντος ἀπ' ἐμπροσθεν του· μετ' ὀλίγας στιγμᾶς ἀναφαίνεται εἰς τὸ παράθυρον· ὁ Ἀλέξανδρος δὲν δύναται νὰ ἐννοήσῃ τὸ τί τρέχει· προσμένει, περιφέρεται, πάλιν ἐπιστρέφει, προσηλόνει ματαίως τὰ βλέμματά του εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς οἰκίας της, καὶ τέλος ἀναχωρεῖ βυθισμένος εἰς μυρίους λογισμοὺς καὶ ὑποφίας.

Μελοδραματικὴ τριτοπρόσωπη ἀφήγηση ποῦ ἐμβολιάζει μεταφερόμενο λόγο στὸ πέρασμά της σὲ ἱστορικὸ ἐνεστώτα.

Ἰ π ὅ θ ε σ η: Ἡ θετὴ οἰκογένεια τῆς Εὐλαλίας ἐμποδίζει τὸ γάμο της μὲ τὸν Ἀλέξανδρο, μὲ συνέπεια περιπέτειες ἀνά τὴ Μεσόγειο καὶ γιὰ τοὺς δυό. Τὸ ζευγάρι χωρίζεται καὶ ξαναναμῶνεται κάμποσες φορές, ὥσπου καταρθώνουν νὰ παντρευτοῦν. (Πάγιο σχῆμα τοῦ ἐλληνιστικοῦ καὶ μεσαιωνικοῦ μυθιστορήματος.)

Ἡ Ὀρφανὴ τῆς Χίου, ἢ Ὁ Θρίαμβος τῆς Ἀρετῆς, τ. Ι. (Ἐν Ἐρμούπολει 1839) ~ III 3, σ. 255

Ἰδ.: Ἀπὸ τὴ σκηνὴ τοῦ «Ἀφυπνωτηρίου» στὸν Πύθηκο Ξούθ (ἀπὸ τὸ Κεφ. II.)

Ἐντὸς λαμπρῶς ἐστολισμένου ἀφυπνωτηρίου (boudoir), ἔνθα ἔβλεπέ τις πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ συμφορήσῃ ἡ ἐκλεπτυσμένη Εὐρωπαϊκὴ φιλοκαλία καὶ ἡ περιειργασμένη σπουδὴ γυναικὸς φιλαρέσκου, ἔκειτο ἐξηπλωμένη ἐπὶ σκίμποδος ἐξ ἐρυθροῦ μεταξοχνόου ὑφάσματος, ἀναβάδην ἔχουσα τοὺς πόδας, τριακονταετῆς ὡραία γυνή, κρατοῦσα ἐφημερίδα τῶν Παρισινῶν συρμῶν. Ὁ ἐκ λευκῆς μουσουλίνας ποδῆρης καὶ πλατύπτυχος πρωϊνὸς αὐτῆς ἐπενδύτης, ἔχων πεπυκνωμένας παρυφᾶς ἐκ πλατείας Βαλεντιανῆς (Valencienne), ἐμαρτύρει τὴν περὶ τὸ καθεστὸς καλὸν τῆς ἐποχῆς σπουδὴν καὶ ἀκρίθειαν τῆς Δεσποίνης ταύτης· οἱ δὲ ζωηρότατα ἀπαστράπτοντες μεγάλοι, μέλανες καὶ γοργοὶ ὀφθαλμοί, ὡς καὶ πάντα τὰ μετὰ χάριτος καὶ νοήματος κινήματα τοῦ σώματος αὐτῆς, ἐδείκνυον, ὅτι ἡ γυνὴ αὕτη κατεῖχεν ἐντελῶς καὶ μετεχειρίζετο μετὰ ἐξειδιαζούσης τέχνης τὴν ἐπιστήμην τοῦ ἀρέσκειν καὶ γοητεῦν τὰς καρδίας.

Ἡ θύρα τοῦ ἀφυπνωτηρίου ἠνεώχθη ἐλαφρῶς καὶ μετὰ τῆς ἐμφρόντιδος ἐκείνης προσοχῆς, διὰ τῆς ὁποίας ἡ φιλόστοργος μήτηρ ἀνοίγει τὴν τοῦ θαλάμου τοῦ κοιμωμένου βρέφους, καὶ εὐλύγιστος θεραπαινίς, ἀκροβατοῦσα χαριέντως, παρουσιάσθη ἐνώπιον τῆς ὡραίας Σουλτανίτζας.

— Κιαρᾶτζα! ἡ μαδόνα μου μ' ἔστειλενε νὰ ἴδῳ, ἂν ἐξυπνήσετενε, κι' ἂ θέτενε νὰ σᾶς χτενίσω.

Ἀντιπαράθεση (στὴν περιγραφή καὶ στὴ γλώσσα τοῦ διαλόγου) δυὸ γυναικείων προτύπων: τῆς ἐκδυτικισμένης ἑταίρας μὲ τὴν ἄδολη φιγούρα μιᾶς νησιωτοπούλας. σκίμποδος: σκαμνί. ἀναβάδην: ἐπάνω (ὑπὸν. ἀπρεπῶς).

Βαλεντιανή: βαλενσιέν / τῆς Βαλένθιας (εἶδος δαντέλας). καθεστὸς καλόν: ἐπιβεβλημένη περὶ ὡραίου ἀντίληψη.

Σουλτανίτζα: ἡ ἐρωμένη τοῦ νεόπλουτου ἀφέντη Καλλίστρατου Εὐγενίδη· τὸ ὄνομα δηλωτικὸ νοστροπίας καὶ καταγωγῆς.

Χιώτικο τὸ ἴδιωμα τῆς ὑπέρειας.

— Σὲ εἶπα, Πλουμοῦ, νὰ μὴ μεταχειρίζεσαι ποτε, καὶ μάλιστα ὅταν ὀμιλῆς πρὸς ἐμέ, τὸ βαρβαρικὸν τοῦτο ἐπίθετον *Κυράτζα*. *Κυράτζαις* εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν λέγουν τὰς Ψωμαθιανὰς· σὲ εἶπα νὰ μὲ λέγῃς *Κυρίαν*.

— Ἐλα Χριστὲ καὶ Παναγιά! ἐγὼ σᾶς εἶπα ψωματάρρα; ποῦ πίνω νερὸ ἔς τὸνομά σας!

— Δὲν σὲ εἶπα τοῦτο! ἀλλὰ σὲ εἶπα ὅ,τι καὶ ἄλλοτε, δηλαδὴ νὰ μάθῃς νὰ ὀμιλῆς ὀρθῶς.

— Ἐγὼ πάντα τὰ λέγω ὀρθὰ καὶ κοφτὰ· μὰ ἔξέρω νὰ τὰ πῶ περὶ διὰ γραμμάτου. Ἐν τὸ ζάρανε στὴ Χιὸ νὰ πηγαίνουν ἔς τὸ σχολεῖο.

— Καλὰ λέγουσιν, ὅτι ὄλαι αἱ Χῖαι εἴσθε ἀνόητοι.

— Ὅγεσκε δὰ νὰ σᾶς χαρῶ! ἴμπορεῖ νὰ μὴν ἔχωμεν τὸν ἴδιο νοῦ μὲ σᾶς, μὰ δὲν εἴμεσθεν ἀνόηταις. Νὰ δῆτενε ἔς τὸν τόπον μου ἔς τὴν Χιὸ τῆς κοπελοῦδες, σὰ βγαίνουνε φαντίναις, θὰ χάσετενε τὸ νοῦ σας!... Πόσα πράμματα ξέρουνε! εἶναι καλαῖς νοικοκυραῖς, βγάζουνε σιμιδάλι, ἀνοίγουνε κροῦστα καὶ πλέκουνε μιὰν κάρτζα τὴν ἡμέρα.

Πλουμοῦ: δηλωτικὸ ἀρετῶν τὸ ὄνομα.

Ψωμαθιανὰς: φτωχίε, πού ψωμοζοῦν.

ψωματάρρα: ψεματάρρα, ψεύτρα.

ζάρανε: συνηθίζανε.

Ὅγεσκε: ὄχι.

φαντίναις: περιποιημένες, γιὰ ἐπίδειξη.

κάρτζα: κάλτσα.

Ὁ Πίθηκος Εὐούθ, ἢ Τὰ Ἦθη τοῦ Αἰῶνος: Σύγγραμμα Πρωτοφανέ, σὲ συνέχειες: Ἀποθήκη τῶν Ὀφελίμων καὶ Τερπνῶν Γνώσεων [Σύρος] (1848) ~ III 3, σ. 274

Γρηγόριος Παλαιολόγος (Κωνσταντινούπολη 1794 - 1844): Ὁ Ἀλέξανδρος Φαβίνης μιλάει μ' ἓναν παλιὸ στρατιωτικὸ στὸν Πολυπαθῆ (ἀπὸ τὸ 6. Βιβλ., Κεφ. 3.)

... παρουσιάζεται μονόχειρ παλαιὸς στρατιωτικὸς, ὅστις μὲ παρεκάλεσε νὰ τὸν δανείσω 100 δραχμάς, διότι στερεῖται, μὲ εἶπε, τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου. Πῶς; τὸν ἐρωτῶ· σὺ φαίνεται, ἠγωνίσθης, δὲν ἔχεις σύνταξιν; Ἐχω, μ' ἀποκρίνεται, μὰ δὲ μοῦ ἀρκεῖ οὔτε γιὰ καπνὸ. Μοῦ ἀποσχέθηκαν πῶς θὰ μοῦ δώκουν κάτι περισσότερο, μὰ δὲν ξέρω πότε θὰ γίνῃ. Ἐχω ἓνα χρόνο πού κάθουμαι στὴν Ἀθήνα, γιὰ ταύτην τὴν ὀλπίδα, καὶ ὄλο μὲ στέλνουν ἀπ' τὸ σήμερα στὸ αὔριο, ἀπ' τὸν Ἄννα στὸν Καϊάφα. Τὸν ἐλυπήθην, καὶ τὸν ἔδωκα τὰς 100 δραχμάς. Μολονοπού δὲν ἠθέλησα νὰ λάβω ὁμολογίαν, αὐτὸς ἐπέμενε, καὶ ἔγραψε τὴν ἀκόλουθον Λακωνικὴν ἀπόδειξιν. «Χρεωστῶ 100 δραχμάς τοῦ Κύρ Φαβίνη, καὶ νὰ εἶμαι ἄτιμος ἄνθρωπος ἂν δὲν τὲς πληρῶσω ὅταν αὐγατίση ὁ μισθός μου.» Τὸν ἠρώτησα μετὰ ταῦτα ἐὰν εὐρέθη εἰς πολλὰς μάχας. Σὲ εἴκοσι, μ' ἀπεκρίθη, ὅπου πῆρα 15 πληγές, καὶ ἔχασα τὸ δεξί μου χέρι. Μωρέ, πῶς πολεμάγαμε τότες γιὰ τὴν πατρίδα, καὶ γιὰ τὴν ἐλευθεριά! Τώρα ἦλθαν οἱ ξένοι καὶ ἤσαν χαζίρι τὸν σοφρά, καὶ τρῶν τὸ φαγάκι μας, καὶ δὲν μᾶς δίδουνε μήτε κόκκαλα νὰ γλείψουμε. Ξεύρετε τί μοῦ ἴπε προχθὲς ἓνας πού ἴναι κοντὰ στὸν Βασιλιά; Τί δικαιώματα, καὶ δικαιώματα σκούζετε; ἂν πολεμήσατε, ἐκάματε τὸ χρέος σας, καθὼς ὄλοι οἱ Ἕλληνες. Ἄν ἡ Κυβέρνησις σᾶς δίδῃ σύνταξι καὶ βαθμό, τὸ κάμνει ἀπὸ καλοσύνης, καὶ ὄχι ἀπὸ χρέος. Μωρέ, τὸν λέγω, σκυλοβαρβαρέζε, τί μὲ κρένεις; Δὲν ἔχει χρέος ἡ Κυβέρνησις νὰ ἀνταμείψῃ, ὅσους θυσιάσθηκανε; Καὶ ποιούς ἄλλους πρέπει νὰ κυττάξῃ; Ἐσᾶς τοὺς ξένους, πού ἦλθατε νὰ μᾶς πουλήσετε γινῶσι, καὶ δὲν ξέρετε νὰ μοιράσετε δύο γαδάρων ἄχυρα; Ἐσμούλιαξε τὸ φαλιδοκέρι, τό φαγε, κι ἔκατξε κάτω.

Ὁ Πολυπαθῆς, τ. 2. (Ἀθ.: τυπ. Κ. Ἀντωνιάδου, 1939) ~ ἐπιμ. Ἀλκης Ἀγγέλου (Ἀθ.: Ἐρμῆς <NEB>, 1989) ~ III 3, σ. 202

Ἰδ.: Ἀπὸ τὴν περιγραφή ἐνὸς φαύλου στὸν Ζωγράφο (ἀπὸ τὸ 3. Μέρος, Κεφ. Ι.)

Μεταξὺ αὐτῶν [ποῦ προσκλήθηκαν στὸ συμπόσιο τοῦ Χαμαιλεοντίδῃ] ὑπῆρχε περιβόητός τις γαστρονόμος, Παντοφάγος ἀπὸ τοὺς μὲν, Παντολάθος ἀπὸ τοὺς δέ, καλούμενος. [...]

Εὐρεθεὶς ἐξ ἀρχῆς τῆς ἐπαναστάσεως εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐγνώριζε τὴν ἱστορία ὄλων τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἀλλοίμονον εἰς ἐκεῖνον, ὅστις τὸν ἔδιδεν ἀφορμὴν νὰ κινήσῃ τὴν γλῶσσάν του. Εἶχε διορισθῆ Τελώνης καθ' ὃν καιρὸν, οἱ μὲν Ἐπαρχοὶ, μετέβαλλον εἰς ἀργύριον τὰς ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας στελλομένας διὰ τὸν στρατὸν ζωοτροφίας, οἱ δὲ Ἵπουργοί, μετεποιοῦν εἰς φλωρία τουρκικὰ τὰς ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν στελλομένας λίρας. Ἐπειδὴ δὲ ἐζήτησε καὶ ὁ δυστυχῆς Παντοφάγος νὰ ἐξοικονομήσῃ τινὰ κλεψεμπορεύματα, ἐπιπληχθεὶς ἀπὸ τὸν Ἐπαρχον, τὸν ἔγραψε τὴν λακωνικὴν ταύτην ἀπάντησιν.

Κλέπτω,	Σιωπήσω.
	ἐὰν
Κλέπτεις,	Σιωπήσης
	καὶ
Κλέπτει.	Σιωπήση.

Ὁ Ζωγράφος, τ. 2. (Ἐν Κωνσταντινουπόλει: τυπ. Ἡ Ἀγαθὴ Ἑλπίς, 1842) ~ ἐπιμ. Ἄλκης Ἀγγέλου (Ἰδρυμα Κώστα καὶ Ἑλένης Οὐράνη <Νεοελληνικὴ Βιβλιοθήκη>, 1989) ~ III 3, σσ. 213-14

Στέφανος Ξένος (Σμύρνη 1821 - Ἀθήνα 1894): Ἡ Ἀνδρονίκη δέχεται ἐρωτικὴ ἐπίθεση ἀπὸ τὸν ἀρχιναύαρχο τοῦ τουρκικοῦ στόλου Καρᾶ-Ἀλῆ (νύχτα 6-7 Ἰουνίου 1822), ἐνῶ ἀρχίζει ἡ πυρπόληση τῆς ναυαρχίδας στὴ Χίο ἀπὸ τὸν Κ. Κανάρη (ἀπὸ τὸν Ι. τ., Κεφ. 60.)

Ἡ Ἀνδρονίκη ἰδοῦσα τὴν ἀλλοίωσιν τοῦ κτηνώδους ἐκεῖνου χαρακτῆρος, διὰ νὰ ἀπαλλαγῆ τῆς θέσεώς της, εἶπεν·

— Ὁ καιρὸς πολλὰ πράγματα κατορθώνει.

— Ἰπόδες ὅτι μετ' ἀρκετὸν καιρὸν μὲ ἡράσθης σφοδρῶς, δὲν θὰ μεταμελῆσαι διὰ τὰς τυραννίας, τὰς ὁποίας τώρα μὲ κάμνεις νὰ ὑποφέρω; Καὶ ἂν εἶναι ἐλπίς ποτε νὰ μὲ ἀγαπήσης, διατί ἀπὸ τὴν στιγμὴν ταύτην δὲν μὲ δίδεις τὴν καρδίαν σου;... Γκέλ τζανίμ τζιερίμ γκέλ, γκέλ γκιουζέλ δουδούμ γκέλ... γκέλ μπενίμ χουρίμ μελέκ... ντουρμπουλπουλούμ κάτζμα... γκέλ γκουτζαλκλαριμά. — Ἐλα, ψυχὴ μου, σπλάγχνον μου, ἔλα, ἔλα, ὠραῖε φιττακέ μου, ἔλα... ἔλα ἀγγελικὴ μου κόρη... στάσου ἀηδῶν μου, μὴ φεύγῃς... ἔλα εἰς τὰς ἀγκάλας μου, παῦσον τὰς προσποιήσεις.

Καὶ ὠρθώθη ὄλος ἐξηγριωμένος.

Οἱ ἀσχήμενες αὐτοῦ ὀφθαλμοὶ ἡμιεκλείοντο ψευδοχαύνως· ὅλα τὰ αἰσθητικὰ καὶ διανοητικὰ ὄργανα τοῦ πολυσάρκου κορμοῦ αὐτοῦ διετρέχοντο ὑπὸ ἐλαφρᾶς φλογός· τὰ χεῖλη του ἠνήγοντο καὶ ἐπλατύνοντο ὡς τὰ τῶν Αἰδιόπων· αἱ ἴνες καὶ ἡ ἐπιδερμὶς τοῦ σώματός του ὑγραίνοντο καὶ ἐρρίγουν· ὁ Καρᾶ-Ἀλῆς, ἐν ἐνὶ λόγῳ, ἦτο ὁ Κένταυρος Νέσσος κατὰ τῆς Δηϊανείρας.

— Παναγία μου!! Χριστέ μου!! ἔκραξεν ἡ Ἀνδρονίκη, καὶ ἤρξατο νὰ τρέχῃ πρὸς τὸ ἀντίθετον τοῦ θαλάμου ἄκρον.

— Στάσου, πουλί μου, μὴ φύγῃς... θὰ σὲ συλλάβω, δὲν εἰμφορεῖς νὰ μὲ φύγῃς· ἔχω τὴν θύραν κλειδωμένην.

Ματαία τρώντι ἢ ἐλπίς· ὁ Καρᾶ-Ἀλῆς τὴν ἐκράτησε σφιγκτό-
τατα ἀπὸ τὸν βραχίονα.

Ἐζήτησεν αὐτὴ νὰ δράξῃ τὸν μακρὸν πώγωνά του, κατάρας ἐκ-
φράζουσα, πλὴν οὗτος τὴν ἐνηγκαλίσθη σφιγκτὰ διὰ τῶν δύο πλα-
τυτάτων βραχιόνων του, καὶ ὠδῶν καὶ ὠδούμενος ἐρρίφθη μετ'
αὐτῆς ἐπὶ τῆς κλίνης του.

Ἔχανεν ἡ Ἀρκὰς τὰς αἰσθήσεις της, ὅτε κρότος καὶ σάλος τὴν
αὐτὴν σχεδὸν στιγμὴν ἠκούσθη...

*Ἡ Ἡρωὶς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, ἦτοι Σκηναὶ ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τοῦ Ἔτους 1821-1828, τ. 1. (Ἐν
Λονδίῳ, 1861) ~ ΠΙΠ 4, σ. 420*

Παῦλος Καλλιγᾶς (Σμύρνη 1814 - Ἀθήνα 1896): Τρεῖς ἔφιπποι χωροφύλακες σὲ ἀναζή-
τηση τοῦ Θάνου Βλέκα καὶ τῆς μητέρας του (ἀπὸ τὸ Κεφ. 3.)

Μετὰ τὸ μεσονύκτιον οἱ ἵππεῖς ἔφθασαν εἰς τὴν καλύβην τοῦ Θά-
νου, ἀλλ' οὐδένα εὔρον ἐντὸς αὐτῆς. Ἀνάφαντες φῶς παρετήρησαν
ἴχνη πρόσφατα παρουσίας ἀνθρώπων, ὅθεν ὑπέθεσαν, ὅτι ἴσως λεί-
πουν οἱ κάτοικοι τῆς καλύβης καταγινόμενοι εἰς τὰ ἔργα των, ἢ εἰς
κρυφὰς συνεννοήσεις, ἀλλ' ὅτι μέχρι τῆς πρωΐας θέλουν ἐπιστρέ-
φει. Ἐπειδὴ δὲ ἡ καλύβη δὲν παρῆχε κατάλληλον θέσιν διὰ τοὺς ἵπ-
πους των, κατέβησαν εἰς τὸ ἀλώνιον καὶ τοὺς ἔδεσαν μετὰ τῶν
θημωνιῶν διὰ νὰ τρώγουν τὸ ἄχυρον. Τοιοῦτοτρόπως, ἔλεγον, ἂν ὑ-
ποπτεύωνται τι ὁ Θάνος καὶ ἡ μήτηρ του, ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν
καλύβην δὲν θέλουν μᾶς ἰδεῖ. Ἡ νύξ ἦτο τερπνοτάτη, οἱ ἀστέρες ἔ-
λαμπον ἐπὶ τοῦ στερεώματος καὶ αὔρα λεπτὴ ἐδίωκε περυγίζου-
σα πανταχόθεν τὸ καῦμα τῆς ἡμέρας. Οἱ χωροφύλακες ἤντησαν
ὑδωρ ψυχρὸν ἐκ τοῦ φρέατος καὶ ριφθέντες ἐκτάδην ἐπὶ τῶν θημω-
νιῶν, διηγήθησαν καπνίζοντες πολλὴν ὥραν τὰ ἀνέκδοτα τοῦ Μοι-
ράρχου, τὸν φόβον καὶ τὴν ἐμπληξίαν τῶν χωρικῶν, ἐξ ὧν τινες τοὺς
ἐφαίνοντο κωμικώτατοι, καθ' ἣν στιγμὴν ἐγένετο ἡ ἑναρξίς τῶν
βασάνων. Εἶδες πῶς ἐκροτάλιζε τοῦ Στάθη τὸ κατακλειδί καὶ ἐχό-
ρευεν, ὡς ἂν ἐπατοῦσε ἀναμμένα κάρβουνα; Πρῶτα δὲν ἤξευρε γρὺ
καὶ ὅταν τὸν ἔδεσαν μὲ τὰ λωριά, ἀπὸ ὀλίγον ὀλίγον τὰ ἐτραγούδη-
σεν ὄλα. Βλέπεις, εἶπεν ὁ Μοίραρχος, αὐτὸς εἶναι καθὼς τὰ λεμό-
νια ἀπ' ἔξω ξηρά, ὅταν ὁμως τὰ σφίξῃς μὲ δύναμιν ἔγάζουν ζωμί.

— Ναί! εἶπεν ὁ ἄλλος χωροφύλαξ, ὅλοι οἱ κλέπται μιὰ γενιά,
ὅποιον ἀπὸ αὐτοὺς πιάσης, εἶναι τὸ ἴδιον καὶ ἂν δὲν ἰδοῦν τὰ στενά,
νὰ ἔλθῃ τὸ μαχαῖρι εἰς τὸ κόκκαλον, δὲν προδίδονται τὰ σκυλιὰ καὶ
προσποιοῦνται τὸν ἀνόητον, ὥστε, οὔτε δύο ἄσπρα δὲν δίδεις νὰ τοὺς
ἀγοράσης· εὐρῆκαν ὁμως ἄνθρωπον νὰ τοῦ πωλήσουν γάτον ἴστο
σακκί. Ναί! παιδί μου! λέγει ὁ Μοίραρχος, περίμενε τώρα νὰ ἐξε-
τάσωμεν καὶ διὰ τῆς Δικονομίας, ἂν κόπτεται ὁ γλωσσοδέτης. Τό-
τε ἀρχίζει τὸ χοροπήδημα καὶ ὁ πλάγιος τετάρτου.

Ἄφου ἐξηντλήθησαν διηγούμενοι ἐνύσταξαν καὶ ἀπεφάσισαν
νὰ κοιμηθοῦν ἀνὰ δύο ἐναλλάξ, ὁ δὲ τρίτος νὰ νυκτοφυλακῇ ἐπὶ μίαν
ὥραν. Ἡ ἀπόφασίς των ὁμως δὲν ἐξετελέσθη, διότι μετ' ὀλίγον ἀπ-
εκοιμήθη καὶ ὁ τρίτος.

Βεβαίως διήρκεσε πολλὴν ὥραν ὁ βαθύτατος ὕπνος των, διότι
ἐξηγέρθησαν ὑπὸ σφοδροῦ πατάγου, καὶ μόλις ἀναπνέοντες ἐκ τοῦ

*εἰς κρυφὰς συνεννοήσεις: προσεξόφληση
παράνομης δράσης, ἀφού ἦταν συγγενεὶς τοῦ
παράνομου Τάσου (ἀδελφοῦ τοῦ Θάνου).*

καπνίζοντες: προοικονομία τῆς ἐξέλιξης.

κατακλειδί: σύναψη κλειδας μὲ στέρνο.

*Εἰρωνικὴ παρουσίαση ὅλου τοῦ διαλόγου τῶν
χωροφυλάκων (ιδιόλεκτος τῶν ἀφελῶν ποῦ
υἱοθετοῦν ἄκριτα τὴ «μυθολογία» τοῦ οἴου-
δήποτε χώρου τυχὸν βρέθησαν).*

πυκνοτάτου καπνοῦ, τὸν ὁποῖον διέσχιζον γλῶσσαι πυρός. Ἄνεπθ-
δησαν ἀμέσως καὶ ὤρμησαν νὰ λύσουν τοὺς ἵππους των, ἀλλ' οὗτοι
εἶχον ἤδη συντρίψει τὴν φορβειὰν καὶ περιέτρεχον ὡς μαινόμενοι
τῆδε κακέϊσε, οὔτε πρὸς τὸ πῦρ πλησιάζοντες, οὔτε πρὸς τὴν πόλιν
φεύγοντες. Οἱ χωροφύλακες κατώρθωσαν νὰ τοὺς συλλάβουν καὶ
νὰ τοὺς ἡμερώσουν, τοὺς παρέθεσαν δὲ πάλιν τοὺς χαλινούς καὶ
τοὺς ἔδεσαν χωριστά, διὰ νὰ μὴ λακτίζωνται, ἔντρομοι γενόμενοι.

Τότε ἐπέστρεψαν εἰς τὴν πυρὰν ἐνασμενιζόμενοι εἰς τὴν φοβερὰν
αὐτῆς θεάν· τὸ πῦρ, ὡς φαίνεται, διεδόθη ἔκ τινος σιγάρου ἀπροσ-
έκτως ῥιφθέντος ἐπὶ τοῦ ἀχύρου. Οὐδεμίαν ἐντούτοις ἠσθάνοντο
λύπην διὰ τὴν καταστροφὴν περιουσίας, τὴν ὁποίαν ἐθεώρουν ἀνή-
κουσαν εἰς ἀδελφὸν ληστοῦ καὶ τὴν ὁποίαν δὲν ἐνέπρησαν ἔκ προ-
θέσεως, ὥστε οὐδὲ φροντίδα ἐλάμβανον νὰ διασώσουν ὅ,τι ἠδύνα-
το εἰσέτι νὰ διασωθῆ.

— Εἰδέ, εἶπεν εἷς ἐξ αὐτῶν, παρ' ὀλίγον ἐκαιόμεθα διὰ νὰ τὸν
βγάλωμεν ἀπὸ τὸν κόπον νὰ ἀλωνίζῃ καὶ οὔτε χάριν δὲν θὰ μᾶς
χρεωστᾶ.

— Ὁ κόσμος εἶναι ἀχάριστος, εἶπεν ὁ ἄλλος, διὰ τοῦτο στοχά-
ζομαι νὰ λάβωμεν μόνοι μας τὴν ἀμοιβήν.

— Καὶ πῶς; ὑπέλαθεν ὁ πρῶτος.

— Ἴδού, τόσῃν ὥραν περιμένομεν εἰς μάτην αὐτοὺς τοὺς καλοὺς
ἀνθρώπους, καὶ τίς ἔξεύρει ἂν ἔρχωνται; εἶδα ὅτι ἔχουν γίδια καὶ
φρονῶ νὰ δουλευθῶμεν μὲ τὸ τρυφερώτερον. Καθὼς λέγει ὁ Μοί-
ραρχος σ' ἂν φασόν.

— Ναί! ναί! θαυμάσια! ἀνέκραξαν οἱ ἄλλοι δύο — καὶ ἀμέσως
ἐδόθησαν εἰς τὸ ἔργον.

Ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ἔσφαξαν τὴν νεωτέραν αἵγα, τὴν ἀπέδειραν,
τὴν ἔπηξαν εἰς τὸν ὄβελον καὶ συλλέξαντες φρύγανα, τὴν ἐπέθη-
καν στερεώσαντες τὸν ὄβελον διὰ λίθων, αὐτοὶ δὲ κρατούμενοι διὰ
χειρὸς ἐχόρευον πέριξ καὶ ἔφαλλον.

Θάνος Βλέκας: *Μυθιστορία...*: Πανδώρα, τ. 6., ἀρρ. 143-142 (1855-1856) ~ αὐτοτελῶς

(Ἀθ.: Μπάρτ-Βίλμπεργκ <Ἑλληνικὴ Βιβλιοθήκη>, 1891 ~ ἐπιμ. Ε.Ν. Χωραφάς

(Ἀθ.: Ἴδρυμα Κώστα καὶ Ἑλένης Οὐράνη <Νεοελληνικὴ Βιβλιοθήκη>, 1991), σσ. ~ *III* 4, σ. 191-92

Ἄνων., *Ἡ Στρατιωτικὴ Ζωὴ ἐν Ἑλλάδι* (1870): *Συνάντηση ἀποσπασμάτων χωροφυ-
λακῆς καὶ στρατιωτῶν μὲ τὴ συμμορία τοῦ ληστῆ Καλαμπαλίκη* (ἀπὸ τὸ Κεφ. 6.)

Πρῶτόν μας ἔργον ὑπῆρξε νὰ καταλάβωμεν τὰ νῶτα τοῦ Καλαμ-
παλίκη, ὥστε νὰ τὸν θέσωμεν μεταξὺ δύο πυρῶν, καὶ ἐν ἀνάγκῃ
νὰ τοῦ ἀποκόψωμεν τὴν ὑποχώρησιν. Ἔως τότε οὐδὲν ἀποτέλεσμα τὸ
ἀπόσπασμα τοῦ Κίπρα εἶχεν ἐπιφέρει. Οἱ λησταὶ καὶ οἱ χωροφύλα-
κες εἶχον ἀνοίξει διάλογον μεταξύ των, καὶ διεσκέδαζον μὲ αὐτόν
διάλογον ὅμως κωμικώτατον, μὰ τὸ κεμερί τοῦ Καλαμπαλίκη!

— Ὠρὲ Νάσσο, ἔλεγε χωροφύλαξ πρὸς ληστήν, θὰ μοῦ πληρώ-
σης σήμερα τὴ γίδα ποῦ μοῦ ἔκλεψες στὰ σαράντα ἔνα.

— Θὰ σοῦ βγάλω τὰ μάτια καὶ θὰ σοῦ χύσω δύο γίδες, ὄχι μιά,
ἀπεκρίνετο ἐκεῖνος.

— Ποῦ θὰ κονέψης, ἀπόψε, βλιάμη Καλαμπαλίκη; ἡρώτα ἄλ-
λος χωροφύλαξ.

φορβειάν: δερμάτινες λωρίδες περιδέσεως τοῦ
κεφαλοῦ, χάμουρα.

ἐνασμενιζόμενοι: ἀπολαμβάνοντας.

Διάλογος μὲ σκόπιμη παραφθορά νοημάτων
χάριν ἀστείου.

νὰ δουλευθῶμεν: νὰ ἐξυπηρετηθοῦμε.
σ' ἂν φασόν (γαλλ. *sans façon*): χωρὶς χρο-
νοτριβή, χωρὶς σχέδιο, χωρὶς δισταγμούς.

— Τήρα γιά, ἔλεγεν αὐτὸς πυροβολῶν, εἰς ἀπάντησιν.

— Κρίμα στὸ μπαρούτι καὶ στὸ καρυοφύλι πῶ 'πεσε στὰ χέρια σου, ἐπανελάμβανεν ὁ χωροφύλαξ.

— Γιά σήκω τὸ δάχτυλο σταλιά, νὰ σοῦ δείξω, παλουκωμένε!

— Νά, τὸ χέρι ὄλο, ἔλεγεν ὁ χωροφύλαξ, ὑψῶν τὴν χεῖρα ὑπὲρ τὴν πέτραν, ὅπισθεν τῆς ὁποίας ἐδημηγόρει.

Ἐν τῷ ἅμα δέκα τῶν ληστῶν καρυοφύλια ἐξεκενώθησαν· ἀλλ' ὁ χωροφύλαξ ἤξευρεν ὅτι ἀπὸ τὴν ὑψωσιν εἰς τὴν κατὰβασιν τῆς χειρὸς ἦτο φρόνιμον νὰ μὴ περάσῃ οὔτε δευτερόλεπτον.

Εἶπον ὅτι ἡμεῖς κατελάβομεν τὰ νῶτα τοῦ Καλαμπαλίκη. Πρὸ τοῦ ὅμως νὰ ἐκλέξωμεν τὰς θέσεις μας καὶ τοποθετηθῶμεν, αὐτὸς παρετήρησε τὸν κίνδυνον, καὶ πρῶτος αὐτὸς ἐκινήθη πρὸς ὑποχώρησιν. Ἄμα ἐκινήθη, πέντε σφαῖραι χωροφυλάκων διευδύνθησαν κατ' αὐτοῦ· ἐκ τῶν πέντε αἱ τρεῖς ἐπέτυχον, καὶ ἐκ τῶν τριῶν ἡ μία τοῦ διεπέρασε τοὺς πνεύμονας.

Ἦχι! εἶπε καὶ ἔπεσεν.

Ἄμα ἔπεσεν, εἷς τῶν συντρόφων τοῦ ἐρρίφθη ἐπ' αὐτοῦ ὀλολύζων.

Διὰ νὰ τὸν ἀσπασθῇ; νὰ τὸν ἀποχαιρετήσῃ;

Ποσῶς. Διὰ νὰ τοῦ ἀρπάσῃ τὸ κεμέρι. Δύο χιλιάδας καὶ πεντακοσίας λίρας περιεῖχεν αὐτό. Ἦξιζε τὸν κόπον νὰ ἐκτεθῇ τοῦ Καλαμπαλίκη σύντροφος. Τόσον τῷ ὄντι ἐξετέθη, ὥστε βραδύτερον, ὅταν ἡ πανήγυρις διελύθη, ἐπτὰ πληγαὶ εὐρέθησαν εἰς τὸ σῶμά του.

Οἱ ἄλλοι δέκα λησταί, παραδόσαντες τότε τῆς σωτηρίας των τὰς ἐλπίδας εἰς τοὺς πόδας καὶ εἰς τὴν τύχην των, ἐδόθησαν εἰς φυγὴν. Ἐκείνην τὴν στιγμήν εἶχον, ὡς φαίνεται, λησμονήσει ὅτι καὶ ἡμεῖς ὑπήρχομεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ ὅτι μακρὰν δὲν ἤμεθα. Οἱ ἐπίλοιποι ἐφαίνοντο ὡς ἀπηλπισμένοι καὶ ἀπονενοημένοι. [...]

ἮΟλοι σχεδὸν οἱ ἄνδρες τοῦ ἀποσπάσματος ἤμεθα ἐκτεθειμένοι, διότι, ὡς προεῖπον, δὲν εἶχομεν προφθάσει νὰ καταλάβωμεν θέσεις, καὶ ὅμως οὐδεὶς ἐκ τῶν ληστῶν ἔκαμνε χρῆσιν τοῦ ὄπλου τοῦ ἐναντίον μας. Μόνον εἷς ἐκ τῶν πληγωμένων, μόλις δυνάμενος νὰ κινηθῇ ἐπὶ τῆς γῆς ὅπου ἔκειτο, ἐξεκένωσε πιστόλιον, εἰς τὸν ἀέρα μᾶλλον ἢ καθ' ἡμῶν. Οἱ ἄλλοι, πέντε ἢ ἕξ, ἐκίνων τὰς κεφαλὰς πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις ζητοῦντες διέξοδον.

— Ἐπάνω τους, παιδιά! μὲ τὴν λόγχην! ἔκραξεν ὁ Πρασίνης.

Ἄλλὰ τὴν ἰδίαν στιγμήν ἠκούσθη εἰς τὰ περίξ βοὴ καὶ θόρυβος μέγας, καὶ φωναὶ πολλαὶ καὶ μεγάλαι.

— Χώ, χώ, χώ! χούϊ, χούϊ!

— Ἄϊ! ἔπεσαν ἐπάνω μας!

Καὶ κρότος πολὺς ἠκούετο, ὡς ἂν σύνταγμα ὀλόκληρον ἰππικοῦ νὰ ἐκάλπαζε, καὶ πυροβολισμοὶ ἀδιάκοποι, καὶ κλάδοι ἐθλῶντο πέριξ, ὡς ἀπὸ καταιγίδα οἱ στάχεις.

Ὁ Καπετὰν Καινουργιάς μὲ τὰ παιδιά του ἤρχετο εἰς βοήθειαν τοῦ Καλαμπαλίκη. Ἐμπροσθέν του ἀπήντησε μερικοὺς Πετραίους μὲ τὸν δήμαρχόν των, καὶ τοὺς ἐδίωκεν ὡς πρόβατα, καὶ τοὺς ἐσκόρπιζεν ὡς λαγωούς.

Τὸ «χώ» καὶ τὸ «χούϊ» καὶ τὸ «μπάμ μπούμ» προήρχοντο ἀπὸ τὸν Καινουργιάν καὶ συντροφίαν· τὸ «ἄϊ! ἔπεσαν ἐπάνω μας» ἐφάλλετο ἀπὸ τῶν Πετραίων τὸν δήμαρχον καὶ τοὺς δημότας του.

Ὁ δήμαρχος πρῶτος ἐρρίφθη ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν. — Σώσατέ με! ἐκραύγαζε, σώσατέ με!

Μετὰ τοῦτον δεκαπέντε περίπου Πετραῖοι προσέδραμον. Μόλις καὶ μετὰ βίας ἐδυνήθημεν νὰ μάθωμεν ἀπὸ αὐτοὺς τὰ διατρέχοντα· ἀλλ' ἐν τῇ ἀναστατώσει ἐκείνῃ οἱ ἐπίλοιποι σύντροφοι τοῦ Καλαμπαλίκῃ μᾶς διέφυγον, καὶ ἐνωθέντες ὀλίγον περαιτέρω μὲ τὸν Καινουργιᾶν, ἐρρίφθησαν εἰς τὰ δύσβατα ὄρη τοῦ Ζαγορά.

Ἄν οἱ Πετραῖοι ἔλλειπον, ὁλόκληρος ἡ συμμορία τοῦ Καλαμπαλίκῃ θὰ κατεστρέφετο ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Καινουργιάς θὰ ἐπλήρωνεν ἀκριβᾶ τὴν τόλμην του.

Μᾶς ἔμενε τότε νὰ περιέλθωμεν τὸ πεδῖον τῆς μάχης, νὰ συλλέξωμεν τὰ λάφυρα καὶ νὰ στήσωμεν τρόπαιον. Ἡριθμήσαμεν τρεῖς φονευμένους καὶ τρεῖς ἐζωγήσαμεν πληγωμένους μεταξύ τῶν πληγωμένων ἦτο καὶ ὁ Καλαμπαλίκῃς, ὅστις μετὰ δύο ὥρας ἐξέπνευσε. Λάφυρα ἐπετύχαμεν πολλά· πρὸ τοῦ ὅμως νὰ ἀπαριθμήσω αὐτά, θὰ ἀναφέρω τὸ κυριώτερον ἐπεισόδιον τῆς συμπλοκῆς αὐτῆς.

Εἶπον ὅτι ἐφρονεύθησαν τρεῖς λησταί. Κακῶς εἶπον τέσσαρες ἔπρεπε νὰ εἶπω. Ὁ τέταρτος εὐρίσκειτο εἴκοσι βήματα μακρὰν τοῦ κυριωτέρου, δηλαδὴ τοῦ δευτέρου πεδίου τῆς μάχης, καρφωμένος εἰς χονδρὸν κορμὸν δένδρου. Ὁ ἀναγνώστης ἐνδυμεῖται τὴν διαταγὴν τοῦ ὑπολοχαγοῦ περὶ τὸ τέλος τῆς συμπλοκῆς· ὅτι ἐπρόκειτο νὰ ἐπιπέσωμεν διὰ τῆς λόγχης. Ἡ τόλμη τοῦ Καινουργιά καὶ ὁ τρόμος τῶν Πετραίων κατέστησαν προβληματικὴν τὴν ἐκτέλεσιν τῆς διαταγῆς. Εἰς τῶν στρατιωτῶν τοῦ ἀποσπάσματος μας ἰδέαν προβλημάτων καὶ προβληματικῶν πραγμάτων δὲν εἶχεν· οὔτε ἐντύπωσιν ἀπὸ φωνὰς καὶ θορύβους καὶ κρότους ἐλάμβανεν. Ἐπεσεν ἐπὶ τῶν ληστῶν μὲ τὴν λόγχην προτεταμένην καὶ ἐπρόφθασεν ἓνα ἐξ αὐτῶν εἴκοσι βήματα μακρὰν. Ὁ ληστής ἐστάθη, ἐστήριξε τὰ νῶτα εἰς χονδρὸν κορμὸν δένδρου καὶ ὑψωσε τὸ γιαταγάνιον. Ὁ στρατιώτης μὲ τὴν ὀρμὴν τοῦ δρόμου του ἐνέπηξε τὴν λόγχην εἰς τοῦ ἀντιπάλου του τὴν κοιλίαν, καὶ τέσσαρας δακτύλους πέραν δι' αὐτῆς εἰς τὸ πάχος τοῦ κορμοῦ. Μετὰ τοῦτο, ἐπειδὴ δὲν ἐδυνήθη νὰ ἐξαγάγῃ τὴν λόγχην ἀπὸ τοιοῦτον βάθος ξύλου, ἄφησεν ἐκεῖ αὐτὴν ἐπὶ τοῦ ὄπλου, τὸν ληστὴν ἐκπνέοντα μεταξύ ξύλου καὶ κάρνης, καὶ ἦλθε νὰ μᾶς καλέσῃ εἰς βοήθειαν πρὸς ἐξαγωγήν τῆς λόγχης. Ὁ στρατιώτης αὐτὸς ἦτον ὁ Μπάρμπα Τζούγκας. Ἄν ἤμην ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργεῶν τότε, θὰ τὸν ὠνόμαζον, μὰ τὸ κεμέρι τοῦ Καλαμπαλίκῃ! λοχίαν καὶ ἐπιλοχίαν· καὶ ὅμως, μετὰ δύο ἔτη, ἔλαβε τὴν ἄφεσίν του ὡς ἀπλοῦς πάντοτε στρατιώτης!

Ἡ Στρατιωτικὴ Ζωὴ ἐν Ἑλλάδι: Χειρόγραφον Ἑλληνοῦ Ὑπαξιωματικοῦ Ἐκδιδόμενον ὑπὸ Χ. Δημοπούλου, 2 ττ. (Ἐν Βραίλα: τυπ. «Τὸ Τρίγωνον», 1870) ~ ἐπιμ. Mario Vitti (Ἀθ.: «Ἑρμῆς» <Νέα Ἑλληνικὴ Βιβλιοθήκη, ...>, 1977), σσ. ~ III 5, σσ. 186-88

Ἐμμανουὴλ Ροῖδης (Ἑρμούπολη 1836 - Ἀθήνα 1904): Ἐπεισόδια ἀπὸ τὴν πορεία τῆς Ἰωάννας μὲ τὸν Φρουμέντιο πρὸς τὸ Μοναστήρι τῆς Φούλδας (ἀπὸ τὸ 2. Μέρος)

Ἄφοῦ ἐτελείωσεν ἡ μεταμόρφωσις, ὠδήγησεν αὐτὴν ὁ Φρουμέντιος εἰς τὸ χεῖλος τῆς λίμνης, ἵνα κατοπτρισθῇ. Οὐδέποτε εἶχε σφίγγει σχοινίον τὴν ὄσφην ὠραιότερου καλογήρου, τὸ δὲ πρόσωπον τῆς ἠρωίδος μας ἔλαμπεν ὑπὸ τὸ μοναχικὸν κουκούλιον ὡς μαργαρίτης

ἐντὸς τοῦ ὀστράκου. Ὁ Φρουμέντιος δὲν ἠδύνατο νὰ κορεσθῆ θυμαζῶν τὸν ἀδελφόν του «Ἰωάννην», πρὸ τοῦ ὁποίου γονυπετήσας ὡς ἐν ἐκστάσει ἤρξατο νὰ ἀνυμνῆ τὴν καλονὴν αὐτοῦ διὰ τινος τῶν μυστικοανατομικῶν ἐκείνων ὕμνων, δι' ὧν οἱ καλόγηροι τοῦ μεσαιῶνος ἐξεθείαζον ἀνὰ ἐν τὰ μέλη τῆς Παναγίας, τὰς τρίχας, τὰς παρειάς, τοὺς μαστοὺς, τὴν γαστέρα, τὰς κνήμας καὶ τοὺς πόδας, ὡς οἱ ἵπποκάπηλοι τὰ κάλλη τῶν ἵππων των καὶ ὁ κύρος Π. Σουτζος τὰ τῶν ἡρωίδων του.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς λιτανείας ἵππευσαν καὶ πάλιν τὸ νέον ζεῦγος διηύθυνε τὰ βήματα τοῦ ὑποζυγίου πρὸς τὸ μοναστήριον τῆς Φούλδας, ὅπου ἐμελλεν ἡ Ἰωάννα νὰ καταταχθῆ ἐν τῇ ποιίμνῃ τοῦ Ἁγ. Βενεδίκτου. Δώδεκα ὅλας ἡμέρας ἐδαπάνησαν οἱ δραπέται, ἵνα διατρέξωσι τὰς μεταξὺ Μοσβάχης καὶ Φούλδας τριάκοντα λεύγας, ἀναπαυόμενοι ὅπου εὔρισκον σκιάν, λουόμενοι εἰς πάντα ρυάκα καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐγχαράσσοντες εἰς τὰ δένδρα, ἅτινα ἐσκίαζον τὰς ἡδονὰς των.

Ἡ θερμότης τοῦ ἡλίου, τῆς νεότητος, τοῦ ἔρωτος καὶ πρὸ πάντων ἡ ἐκ τῆς ἵππασίας καθίστα ἀναγκαίους τοὺς συχνοὺς ἐκείνους σταθμοὺς. Ἄλλως δὲ ὁ Φρουμέντιος, γνωρίζων ἀκριβῶς τὴν ἀγιογραφίαν τῶν τόπων ἐκείνων, εὔρισκε πάντοτε εὐσεβῆ τινα πρόφασιν, ὡς ὅτις ἐπεθύμει νὰ πεζεύσωσιν, ὅτε μὲν, ἵνα προσευχθῶσι πρὸ τοῦ δένδρου, ὅπου ἡ Ἁγ. Θέκλα ἐθεράπευσε τὸν τυφλόν, ραντίσασα τοὺς ἐσθεσμένους ὀφθαλμοὺς του διὰ τινων σταγόνων γάλακτος ἐκ τῶν παρθενικῶν αὐτῆς μαστῶν, ὅτε δέ, ἵνα φιλήσωσι τὸ χῶμα, ὅπου ἔρευσε τὸ αἷμα τοῦ Ἁγ. Βονιφατίου καὶ ἐξ ἐκάστης σταγόνας ἐβλάστησεν ὡς ἐκ τοῦ Ἀδώνιδος μία ἀνεμώνη.

Ἡ Ἰωάννα συγκατέβαινε μειδιῶσα εἰς τοῦ ἐραστοῦ τὰς αἰτήσεις, οἱ δὲ ποιμένες καὶ γεωργοὶ ἐθαύμαζον τὸ κάλλος καὶ τὴν εὐσέβειαν τῶν δύο κουκουλοφόρων νεανίσκων, σπεύδοντες ὡς ὅτις ἀπήντων αὐτοὺς νὰ ἀφαιρέσωσι τοὺς τριγῶνους πῖλους καὶ ἀμιλλώμενοι τίς πρῶτος νὰ ἀσπασθῆ τὰς χεῖράς των ἢ νὰ προσφέρῃ αὐτοῖς ἄρτον, μυζήθραν, ζύθον καὶ ὀπώρας. Ἄλλοτε πάλιν ἀπήντων ἡμιγύμνους Σκλαβηνοὺς, οἵτινες διητῶντο ὡς οἱ κάλαμοι παρὰ τὰς ὄχθας τῶν ρυάκων, ἀπαιτοῦντες φόρον διαβάσεως παρὰ τῶν ὁδοιπόρων καὶ ρίπτοντες εἰς τὸ ὕδωρ τοὺς δυστροποῦντας. Ἀλλὰ τούτους ἀπεμάκρυνεν ὁ Φρουμέντιος διὰ τροπαρίου τινὸς εἰς τὸν Ἁγ. Μιχὴλ, ὅπερ ἔτρεπεν ἀμέσως εἰς φυγὴν τοὺς ἀμφιβίους ἐκείνους ληστάς, ὡς ἡ φωνὴ τοῦ χοίρου τὸν ἐλέφαντα.

Πρωίαν δὲ τινα, ἐνῶ ὑπὸ τὴν σκιάν γηραιᾶς δυὸς ἀνεπαύετο τὸ χαριτωμένον ζεῦγος ἐπὶ τῶν ἐρωτικῶν δαφνῶν του ἢ μᾶλλον ἐπὶ τριφυλλίων (διότι αἱ δάφναι εἰς Γερμανίαν δὲν βλαστάνουσιν εἰμὴ μόνον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν ἡρώων), προσῆλθον δύο γυναῖκες, δεδεμένον ἔχουσαι τὸν πόδα δι' ἐλαφρᾶς ἀλύσου, ἐψιμυδιωμένας τὰς παρειάς καὶ μόνον ἔνδυμα τὴν λυτὴν κόμην των. Αὗται ἦσαν ἀμαρτωλαί, κανονισθεῖσαι ὑπὸ τοῦ πνευματικοῦ νὰ ὑπάγωσι γυμναί καὶ ἀλυσόδετοι εἰς προσκύνησιν τοῦ τάφου τοῦ Ἁγ. Μαρκελλίνου, ἵνα ἐξαγωράσωσι τὰς ἀμαρτίας.

Αἱ εὐσεβεῖς αὗται ἀποδημῖαι ἐγίνοντο συνήθως περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔαρος ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ θέρους, ὅτε ἡ θερμοκρασία ἐπέτρεπε τὴν πα-

ραδείσιον ἐκείνην στολήν. Αἱ πλείσται τῶν Μαγδαληνῶν τούτων γνωρίζουσαι ὅτι ἡ πρόσφασσις τῶν ἱερῶν λειψάνων ἔμελλε μετ' ὀλίγον νὰ ἀποπλύνῃ ἀπ' αὐτῶν πᾶσαν κηλίδα, οὐδόλως συνεστέλλοντο νὰ πολλαπλασιάζωσι καθ' ὁδὸν τὰς ἀμαρτίας, ζητοῦσαι φιλοξενίαν παρὰ τῶν χωρικῶν καὶ ἐλέη παρὰ τῶν ὁδοιπόρων καὶ ἀμφοτέρους ἀνταμείβουσαι διὰ τοῦ νομίσματος ἐκείνου, δι' οὗ ἐπλήρωσε τὸν ναῦλον τῆς ἡ Ἀγ. Μαρία ἡ Αἰγυπτία· ἡ δὲ ἀδάμειος αὐτῶν ἐνδυμασία καθίστα συνεχεῖς καὶ προχείρους τὰς τοιαύτας συναλλαγὰς.

Αἱ δύο λοιπὸν προσκυνήτριαι, μὴ δυνάμεναι νὰ μαντεύσωσι τί ὑπὸ τὸ ράσον τῆς Ἰωάννας ὑπεκρύπτετο, ἐπλησίασαν ἐπικαλούμεναι ὀλίγα τινὰ δηνάρια, ἀντὶ τῶν ὁποίων ὑπέσχοντο ν' ἀνοιξῶσι εἰς τοὺς δύο νεανίσκους τὰς πύλας τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὸν μέλλοντα καὶ τὰς ἀγκάλας των εἰς τὸν παρόντα βίον.

Ὁ Φρουμέντιος, ἔχων πρὸ ἑαυτοῦ τὴν Ἰωάνναν θώρακα ἀσφαλῆ κατὰ παντὸς πειρασμοῦ, ἀπώθησε διὰ τοῦ σχοινίου τῆς ζώνης του τὰς ἀναιδεῖς προτάσεις τῶν λυσιζώνων ἐκείνων σειρήνων, ἀφ' ὧν ἀπεμακρύνθη σφίγγων τὴν φίλην του εἰς τὰς ἀγκάλας, ὡς οἱ ἀσκηταὶ τὸν Σταυρὸν ὁσάκις ἐπειράζοντο ὑπὸ τοῦ δαίμονος τῆς σαρκός. Ἄλλ' οἱ μὲν ἄγιοι ἐκεῖνοι ἐρημιῖται, ἐνῶ ἀπέστρεφον μετὰ τρόμου τὸν ἕνα ὀφθαλμὸν ἀπὸ τοῦ δαίμονος, προσήλουν τὸν ἄλλον εἰς αὐτὸν μετ' ἐπιθυμίας ἅμα καὶ φρίκης, ὡς νῆστις Ἰουδαῖος εἰς χοιρομήριον, ὁ δὲ Φρουμέντιος, ὅστις ὡς γνήσιον τέκνον τῆς Δύσεως μετεχειρίζετο τὴν ἀπόλαυσιν ὡς ἀντιφάρμακον κατὰ τῆς ἐπιθυμίας, ἀπέστρεφεν ἄνευ κόπου ἀμφοτέρους τοὺς ὀφθαλμούς.

Ἡ Πάπισσα Ἰωάννα (Αθ. 1866) ~ *Ἀπαντα*, ἐπιμ. Ἄλκης Ἀγγέλου, τ. Ι. (Αθ.: «Ἑρμῆς» <Φιλολογικὴ Βιβλιοθήκη, I>, 1978) ~ III 5, σσ. 56-57

Δημήτριος Βικέλας (Ἑρμούπολη 1835 - Κηφισιά 1908): *Ἡ συνάντησις τοῦ Λουκῆ Λάρα μετὸν παιδικό του ἔρωτα σὲ τούρκικο χαρέμι* (ἀπὸ τὸ Κεφ. ΙΟ.)

Αἴφνης ἀκούω ὀπισθεν μου φωνὴν γλυκεῖαν ψιθυρίζουσαν τὸ ὄνομά μου: — Λουκῆ! Πρὶν ἢ προφθάσω νὰ σκεφθῶ ὅτι ἂν στραφῶ προδίδομαι καὶ ἂν φανερωθῶ κινδυνεύω, ἐστράφη. Ἐστράφη καὶ εἶδα τὸ κοράσιον ἰστάμενον ὀλίγα βήματα μακρὰν μου. Τὰ ἄλλα παιδία εἶχον προχωρήσει. Ἄμα μὲ εἶδε στρεφόμενον ἐγονάτισεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Τὴν ἐγνώρισα! Ἡθέλησα νὰ κράξω: Δέσποινα! ἀλλ' ἔθεσε τὸ δάκτυλον εἰς τὰ χεῖλη καὶ ἐψιθύρισε βλέπουσά με: — Γλύτωσέ με, Λουκῆ! Καὶ σκύφασα ἐπροσποιεῖται ὅτι συλλέγει ἄνθη, διότι ἠκούσθη ἡ βραγχώδης φωνὴ τοῦ εὐνούχου, ἐπιστρέφοντος διὰ νὰ περιμαζεύσῃ τὸ ποίμνιόν του. Ἡγέρθη ἡ Δέσποινα καὶ ἔτρεξε πρὸς τὰ ἄλλα παιδία. Ἐγὼ δὲ κρυπτόμενος ὀπισθεν τῶν δένδρων ἠκολούθησα μακρόθεν τὴν συνοδίαν, μέχρις οὗ εἶδα τὸν Αἰθίοπα ἀνοίγοντα τὴν θύραν τοῦ κήπου μας καὶ τὰς γυναῖκας μετὰ τῶν παιδίων εἰσερχομένας ἐντὸς αὐτοῦ. Τελευταία εἰσῆλθεν ἡ Δέσποινα. Προτοῦ διαβῆ τὴν θύραν ἐστράφη. Ἡσθάνετο ὅτι ἀκολουθῶ τὰ ἴχνη τῆς! Εἰσῆλθε μετ' αὐτῆς ὁ φύλαξ τοῦ χαρεμίου, καὶ ἡ θύρα ἐκλείσθη.

Ἐκάθησα ὑπὸ τὰ δένδρα μετὰ τὴν κεφαλὴν ἐντὸς τῶν χειρῶν, προσπαθῶν νὰ συλλέξω τὰς ἰδέας μου.

Ἡ Δέσποινα εἰς χεῖρας Τούρκων, Τούρκων κατοικούντων τὸν Πύργον μας! Πῶς μὲ ἀνεγνώρισεν ἀμέσως, ὡς νὰ μ' ἐπερίμενε! Ἡ ἐπί-

κλησίς της ἀντήχει εἰς τὰ ὦτά μου: — «Γλύτωσέ με, Λουκῆ!» Ἴδού ὁ μυστηριώδης μαγνήτης ὅστις μὲ εἴλκυσεν εἰς Χίον, ἰδού πρὸς τί μὲ ὠδήγησεν ἡ Θεία Πρόνοια! Θὰ τὴν σώσω! Ἀλλὰ πῶς; Καὶ μετέβαινα ἀπὸ σχεδίου εἰς σχεδίων.

Λουκῆς Λάρας: Ἀυτοβιογραφία Γέροντος Χίου (Ἀθ. 1879 — 41904) ~ ἐπιμ. Μαριάννα Δήτσα (Ἀθ.: «Ἐρμῆς» <Νέα Ἑλληνικὴ Βιβλιοθήκη, ...>, 1991), σσ. ~ ΠΠ 5, σ. 439

ΘΕΑΤΡΟ

Δημήτριος Κ. Χατζηασλάνης/Βυζάντιος (Κωνσταντινούπολη 1790; - Πάτρα 1853): Ἡ Ἀνάκριση τοῦ Λογιώτατου στὴ Βαβυλωνία (ἀπὸ τῆ 2. Πρ., σκ. 4.)

ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ (πρὸς τοὺς στρατιώτας): Φέρτε μου, μουρέ, ἐκειόνε μὲ τὴν σκούφια... (Τὸν φέρνον· πρὸς τὸν Λογιώτατον): Πινομή σου;

Πινομή: ἐπονομασία, ὄνομα.

ΛΟΓΙΟΤΑΤΟΣ: Ἐπώνυμον μὲν φέρω Κωνωπίδης, κέκλημαι δὲ Κλειτομένης.

Κλειτομένης Κωνωπίδης: θὰ ἀποδιδόταν «Φημισμένος γιὸς τοῦ Κουνουπιῦ».

ΑΣΤ.: Ὅρ'σε ὀνόματα... Καὶ ποῦ νὰ θυμᾶται κανεὶς, καλότυχε, τέττοια ὀνόματα, ποῦ βγάλανε τώρα... (Πρὸς τὸν Λογιώτατον): Καὶ ποῦθε εἶσαι γιαιμά;

τέττοια ὀνόματα, ποῦ βγάλανε τώρα: στὴν πραγματικότητα, πρόκειται γιὰ συνήθεια ἥδη προεπαναστατικῆ.

ΛΟΓ.: Κῶος.

ΑΣΤ.: Καὶ ποῦ στὸ διάολο εἶν' αὐτὸ τὸ Κῶος;

ΛΟΓ.: Τὸ τουρκιστὶ Στάν-κιοῖ λεγόμενον.

ΑΣΤ.: Καὶ πὲς δὰ ποῦ ὄ' ἀπὲ τὴν Κῶ, ξαφνικὸ νὰ σοῦ ῥτη... Καὶ τί τέχνη κάμεις;

ΛΟΓ.: Τέχνην μὲν οὐδαμῶς· ἐπιστήμην δὲ μάλα.

Τέχνην μὲν οὐδαμῶς· ἐπιστήμην δὲ μάλα: σοβεῖ ἡ σύγκρουση χειρωνακτικῆς-πνευματικῆς ἐργασίας.

ΑΣΤ.: Ἄς εἶν' κ' ἐπιστήμη· μπᾶ κ' εἶσαι γιαιτρός;

ΛΟΓ.: Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ Ρήτωρ, Λογικός, Γραμματικός, Μαθηματικός καὶ τὰ λοιπὰ καὶ τὰ λοιπὰ...

μπᾶ κ' εἶσαι γιαιτρός: ὁ ὅρος «ἐπιστήμη» παρέπεμπε στὶς θετικὰς ἐπιστῆμες ὡς τότε· οἱ δὲ χρήσεις τοῦ ὅρου «Λογιώτατος» στὴ συνέχεια δηλώνουν τὸ ἀσαφὲς στίγμα τῆς φιλολογίας καὶ τὴν κωμικὴ παράσταση τῶν ἀρχαῖστων γραμματοδιδασκάλων στὴν κοινὴ συνείδηση.

ΑΣΤ.: Μῶρ', μπᾶ κ' εἶσαι Λογιώτατος;

ΛΟΓ.: Ναὶ μὴν... καὶ ἐκ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λεγομένων ἐνδοξοτέρων λογίων.

ΑΣΤ.: Μουρέ, γειά σου, Λογιώτατε!!! Καὶ πὲς μου δὰ γιαιμά, ἐσὺ ποῦ ξέρεις τσὶ ἑλληνικοῦρες, πῶς ἐγένηκε ὁ λαβωμὸς τοῦ Κρητικοῦ;

ΛΟΓ.: Οὐχ ἐκὼν μὲν, εἶπω δέ... [...] ὁ μὲν Κρῆς τοὺς ὄϊας κουράδια καλῶν, ὁ δ' Ἀλθανὸς τοῦμπαλιν τὸ σκῶρ ἐνενοεῖ, ἀναστάς ὁ Ἀλθανὸς κάκτανε τὸν Κρῆτα. [...]

ὄϊας (πληθ. τοῦ οἴς): πρόβατα.

κουράδια: κοπάδια (βλ. στὴ συνέχεια).

σκῶρ: περίττωμα.

ΑΣΤ.: Καὶ δὲν κατάλαβες ἂν ἦτανε κάζο πενσάτο;

κάζο πενσάτο (ἰτ. caso pensato): ἐνέργεια ἐσκεμμένη, ἐκ προμελέτης (βλ. στὴ συνέχεια).

ΛΟΓ.: Οὐκ οἶδα τὴν τῶν Ἰταλῶν διάλεκτον... Τοῦτο δὲ μόνον γινώσκω ὅτι ἡ λέξις κουράδια παράγεται ἐκ τοῦ κειρω, καρῶ, κέκαρκα· κέκαρμαι ὁ μέσος παρακείμενος· γίνεται καρμάδιον καὶ, τροπῆ τοῦ α εἰς ε φιλόν, γίνεται κερμάδιον· προσθέσει δὲ τοῦ ἰῶτα κειρμάδιον· καὶ ἀφαιρέσει τοῦ μ, κειράδιον· τροπῆ δὲ τοῦ ε εἰς ο καὶ τοῦ ι εἰς υ φιλόν, γίνεται κουράδιον, δι' οὗ οἱ Κρῆτες καλοῦσι τὰ πρόβατα ἢ τὰς ἀγέλας, ἐκ τοῦ κείρεσθαι αὐτὰ παραγομένης τῆς λέξεως... Καὶ δὲ ἔγνωσ νυνί;

ΑΣΤ.: Μουρ' ἐγὼ δὲ σ' ἀρωτῶ τὴ Γραμματικά· καὶ μὲ λὲς τσὶ ἀόριστους, τσὶ περσυντέλικους καὶ οὔλα τὰ τέμπα... ὦ, συφορά μου! Σ' ἀρωτῶ νὰ μὲ πῆς, ἂν ἦτανε κάζο πενσάτο ὁ λαβωμὸς τοῦ Κρητικοῦ. [...] (Ἐὐθὺς πρὸς τὸν Γραμματέα): Ἐῆγα το σύ, μουρέ διάολλε, ρωμαῖϊκα νὰ τὸ καταλάβῃ...

τὰ τέμπα (ἰτ.): τοὺς (γραμματικούς) χρόνους.

ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ: Ἐκ προμελέτης. [...]

ΛΟΓ.: Νῦν ἔγνων ἐξεικασάμενος ἐκ τῆς λέξεως τὸ πρᾶγμα... καὶ δὴ σὲ πληροφοροῦ ὅτι οὐκ ἦν ἐκ προμελέτης τὸ δρᾶμα, αἰφνίδιον δὲ μᾶλλον καὶ πείσθητι τοῖς ἐμοῖς λόγοις.

ΑΣΤ.: Ἀ ρέστο κ' ἐσύ, μπιρμπάντε, πού μᾶς ἐσεκκάρισες μὲ τσί μετοχές σου καὶ μὲ τὰ ἀπαρέμφατά σου... (πρὸς τοὺς στρατιώτας): Πάρτε τόνε, μουρέ, κι αὐτόνε α ρέστο.

ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ (τὸν παίρνουν).

Α ρέστο (ἰτ. *a resto, arresto*): στὴ φυλακὴ.
μπιρμπάντε (ἰτ. *birbante*): ἀχρεῖε, λωποδύτη.
ἐσεκκάρισες (<ἰτ. ρ. *seccare*): ξέφρανες, ἐξουθένωσες.

Ἡ Βαβυλωνία, ἢ Ἡ κατὰ Τόπους Διαφθορὰ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης: Κωμῳδία... (Ἐν Ναυπλίῳ 1836) ~ ΚΝΔ Ι, σσ. 143-46

ΜΕΤΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ

ΘΕΑΤΡΟ ΣΚΙΩΝ (2. μισὸ τοῦ 19. αἰ. κ.έξ.)

Ἀντώνης Μόλλας (Ἀντ. Παπούλιας, Βατραχονήσι Ἀθηνῶν 1871 - 1949), *Λίγα ἀπ' Ὀλα* [ἢ *Ὀλα τὰ Νησιά ἐπὶ Σκηνηῆς*]: *Εἰς Πράξεις Τρεῖς* (1918): Ἡ Ἀπόπειρα Αὐτοκτονίας τοῦ Καραγκιόζη ἐξαιτίας τῆς Πείνας του (ἀπὸ τῆ Ι. Πρ., σκ. 4.)

ΧΑΤΖΗΒΑΤΗΣ: Βρὲ παιδί μου, τί συμβαίνει, τί τρέχει; Γιά πές μου.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Ὅρίζω τὸν ἑαυτό μου; Εἶμαι ἐφταξούσιος τοῦ ἑαυτοῦ μου;

ΧΑΤΖ.: Εἶσαι, Καραγκιόζη.

ΚΑΡ.: Θέλω νὰ πεθάνω!

ΧΑΤΖ.: Πέθανε — δὲ σ' ἐμποδάει κανεῖς.

ΚΑΡ.: Τότε, λοιπόν, γιατί δὲ μ' ἀφήνουν νὰ πεθάνω;

ΧΑΤΖ.: Ποιός, Καραγκιόζη μου, δὲ σ' ἀφήνει;

ΚΑΡ.: Ἴδού, κύριε. Ἀπεφάσισα νὰ πεθάνω, νὰ πάω ἀπὸ λουκουμοθάνατο. Ἀλλά, ὅπως μπῆκα σ' ἓνα καφενεῖο, βρίσκω μιὰ κάσα λουκούμι. Τὸ πῆρα, τὸ ἀκούμπησα χάμου, ἔκανα τὰ πατερημά μου, εἶπα· σχωρᾶτε με κι ὁ Θεὸς νὰ σᾶς σχωρέσει. Κι ἄρχισα νὰ τρώω λουκούμια ν' ἀποθάνω. Νὰ σοῦ πῶ, Χατζατζάρη, καὶ τὴν καθαρὰν ἀλήθεια· ἐμέτραγα τὰ λουκούμια νὰ δῶ μὲ πόσα λουκούμια θ' ἀποθάνω, ἂν ξαναθελήσω νὰ ξαναποθάνω, νὰ ξέρω πόσα λουκούμια θ' ἀγοράσω. Ἀλλὰ μόλις εἶχα φάει καμιὰ ἐξηνταριά, μπαίνει ὁ καφετζῆς μέσα. Βρέ, μοῦ λέει, τί κάμνεις αὐτοῦ; Πεθαίνω, κύριε, τοῦ λέω. Πεθαίνεις, μασκαρά! Μ' ἀρχινάει στὸ ξύλο. Βλέπουν κι οἱ ἄλλοι οἱ θαμῶνοι τοῦ καφενεῖου, μ' ἀρχινᾶνε κι αὐτοὶ στὸ ξύλο. Γιατί, κύριε, δὲ μ' ἀφήνουν νὰ πεθάνω;

ΧΑΤΖ.: Βρὲ βλάκα, δὲν κατάλαβες γιατί σὲ δέρνανε; Σὲ δέρνανε γιατί ἔφαγες τὰ ξένα λουκούμια.

ΚΑΡ.: Ἄ, βρέ! Γι' αὐτὸ μὲ δέρνανε!... Κι ἐγὼ ἔλεγα πῶς μὲ δέρνανε ὅτι ἦταν ἡ ζωὴ μου ἀναγκαία.

ΧΑΤΖ.: Βέβαια, Καραγκιόζη. Καὶ γι' αὐτὸ σὲ δέρνανε, γιὰ τὰ λουκούμια. Καὶ μὴν ξαναπεράσεις ἀποκεῖ, γιατί θὰ φᾶς ἄλλο ξύλο.

ΚΑΡ.: Γιατί καὶ θὰ φάω ἄλλο ξύλο;

ΧΑΤΖ.: Γιὰ τὰ λουκούμια.

ΚΑΡ.: Τὰ ξεχρέωσα τὰ λουκούμια. Ἐφαγα ἐξήντα λουκούμια, μὲ δείρνανε γιὰ ἑκατό. Ὡστε μοῦ χρωστᾶνε καὶ σαράντα.

Louis Roussel, *Karagheuz, ou Le Théâtre d'ombres à Athènes*, τ. Ι. (Athènes 1921) ~ Γιώργος Ἰωάννου [ἐπιμ.], *Ὁ Καραγκιόζης*, τ. 2. (Ἀθ.: Ἐρμῆς <Νέα Ἑλληνικὴ Βιβλιοθήκη, ΘΕ 16B>, 1977) σσ. 163-217: 173-74

ΡΕΜΠΙΕΤΙΚΟ (μέσα τοῦ 19. αἰ. κ.ἑξ.)

Ἄνων.: Ἐρωτικά δίστιχα ἀπὸ τῆ Μ. Ἀσία (...τέλη τοῦ 19. αἰ.;

[1] Ἀποφάσισα νὰ γίνω
στὴν Ἁγιά Σοφιά κουμπές
πού ῥχονται καὶ προσκυνοῦνε
Τουρκοποῦλες καὶ Ρωμιές.	Θὰ σ' τὸ πάρω, σοῦ τὸ λέγω,
10 τὸ δαχτυλιδάκι σου·
κόκκινο σὰν τὸ μελάνι
εἶναι τ' ἀχειλάκι σου.
5 Σὰν τὰ μάρμαρα τῆς Πόλης
πού ἴναι στὴν Ἁγιά Σοφιά,
ἔτσι τὰ ῥχεις [ταιρ]ιασμένα
μάτια, φρύδια καὶ μαλλιά.	Ἔτσι σου, καὶ σοῦ τὸ λέγω,
μὴ μοῦ στέλνεις γράμματα,
15 μὰ ἐγὼ γράμματα δὲν ξέρω
κι ἀρχινῶ τὰ κλάματα.

Τάσος Σχορέλης [συλλ.-ἐπιμ.], *Ρεμπιέτικη Ἀνθολογία*, τ. I. (Ἀθ.: Πλέθρον, 1977), σ. 45

- [2] Ἀπὸ τὰ γλυκά σου μάτια τρέχει ἀθάνατο νερό,
καὶ σοῦ γύρεφα λιγάκι καὶ δὲ μοῦ ἴδωσες νὰ πιῶ.

Βλ. ὅ.π., σ. 43

ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΣΤΟΝ 19. ΑΙΩΝΑ

ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κωνσταντίνος Παπαρρηγόπουλος (Κωνσταντινούπολη 1815 - Ἀθήνα 1891): Κρίσεις γιὰ τὸν Γεώργιο Δικαῖο / Παπαφλέσ[σ]α (1786-1825)

Ἐν Πελοποννήσῳ ἰδίως ἐπῆλθε περὶ τὰ τέλη τοῦ 1820 πεμφθεῖς ὑπὸ τοῦ Ὑψηλάντου ὁ ἀρχιμανδρίτης Δικαῖος, ὁ κοινότερον καλούμενος Παπαφλέσας, ἀνὴρ ἔχων ὅλα τὰ ἐλαττώματα καὶ ὅλα τὰ προτερήματα τοῦ κρατίστου συνωμότου, τὸ πλανᾶσθαι καὶ πλανᾶν, τὸ τολμᾶν καὶ θνήσκειν. Κομιστῆς γενόμενος ἰκανῆς πυρίτιδος καὶ ἄλλων πολεμεφοδίων, πλειόνων δὲ ὑποσχέσεων μᾶλλον ἢ ἥττον ἀσφαλῶν καὶ ἀνυπολόγιστου ἐπαναστατικοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἀνῆρπασε τὰ πλήθη [...].

[...] Ἐν ἀρχῇ μαΐου [1825] ἀπῆλθεν ἐκ Ναυπλίου ὁ Παπαφλέσας πρὸς τὸ θέατρον τοῦ πολέμου. Ὁ Φλέσας ἦτο τότε ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν ἀλλ' ἐνόμισε περιττὸν νὰ γράφῃ καὶ νὰ ὑπογράψῃ, ἐνῶ ἐν Μεσσηνίᾳ ἐτελεῖτο ἀγὼν περὶ ζωῆς καὶ θανάτου. Ὁ ἀρχαῖος αὐτὸς ἐταιριστῆς ἦτο ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἐκεῖνων, ἐν οἷς κοχλάζουσι πάντα τὰ πάθη γενναῖά τε καὶ πονηρά. Ἄν ὁ κατ' ἰδίαν βίος αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἀκόλαστος, ἐν τῷ δημοσίῳ ἀνεδείχθη ἀείποτε τοσοῦτον ἀτρόμητος, ὥστε προδήλως ἦτο πεπρωμένον νὰ μὴ ἐπιζήσῃ ἐν τῷ μέσῳ τῶν δεινῶν ἐκεῖνων κινδύνων. [...] Ἐν τῇ σωρείᾳ τῶν πτωμάτων [μετὰ τῆ μάχῃ στὸ Μανιάκι] ἀνευρέθη ὁ νεκρὸς τοῦ Φλέσα ἀκέφαλος, μετ' ὀλίγον δὲ ἐκ διαταγῆς τοῦ Ἰβραῖμη προσήχθη καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ λέγουσιν ὅτι ὁ γινώστης ἐκεῖνος τῆς πολεμικῆς ἀρετῆς, ἀφοῦ ἐκύτταξεν αὐτὸν ἀκίνητος καὶ σιωπηλὸς ἐπὶ μίαν στιγμὴν, στραφεὶς πρὸς τοὺς ἀξιωματικούς αὐτοῦ, «τῆ ἀληθείᾳ, εἶπε, γενναῖος ἦτο ὁ ἀνὴρ». Τοιουτοτρόπως ἐτελεῦτησεν εἰς τῶν πρωτουργῶν τῆς ἐπαναστάσεως, ὅστις ἤθελε δικαίως ἐπικληθῆ ὁ Βότσαρης καὶ ὁ Διάκος τῆς Πελοποννήσου, ἐὰν εἶχεν ὀλίγην πλείονα χρηστότητα.

Τὰ Διδακτικώτερα Πορίσματα τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους [Ἐπίτομος Ἱστορία], τ. 2.: Νέος Ἑλληνισμός (Ἀθ.: Ἐρευνα, 1937 — ἀνατ. Ἀθ.: ἐκδ. Χάρη Πάτση, <1970>), σσ. 281-82, 456-57

ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

Νικόλαος Γ. Πολίτης (Καλαμάτα 1852 - Αθήνα 1921): Μιά Πρώιμη Τοποθέτηση για τή Συγκριτική Μέθοδο στή Λαογραφία (1882)

...ή ανεπάρκεια και ή ἀτέλεια τῶν ἐρμηνευτικῶν συστημάτων προ-
ήρχετο ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἀσφαλοῦς κριτηρίου τῆς ἀληθείας, διότι
μόνον ἔρεισμα εἶχον ταῦτα τὸ κύρος τῆς ἀτομικῆς πεποιθήσεως τῶν
μυθολόγων, ἀλλ' οὐδεὶς ὑπῆρχε χαλινὸς πρὸς περιστολὴν τῶν ἰδιο-
τροπιῶν τῆς φαντασίας καὶ τῶν ἀυθαιρεσιῶν τῆς κρίσεως αὐτῶν.
Τὸ δὲ κριτήριον τοῦτο τῆς ἀληθείας [...] εἶναι ἡ σύγκρισις πρὸς ἀλ-
λήλους τῶν τε μύθων ἰδίᾳ, καὶ τῶν θρησκευτῶν καθόλου τῶν διαφό-
ρων λαῶν. [...] Οὕτω δὲ ἡ ἐπιστήμη τῆς συγκριτικῆς μυθολογίας
οὐ μόνον ζητεῖ νὰ καταμάθῃ τὴν βαθμιαίαν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύ-
ματος ἀνάπτυξιν ἀπὸ τῆς νηπιότητος αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ προσπαθεῖ
νὰ ὀρίσῃ τοὺς νόμους τῆς γενέσεως, τῆς μορφώσεως καὶ τῆς πα-
ρακμῆς τῶν θρησκευτῶν, ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς δᾶς φωτεινὴ πρὸς ἀ-
πόσθησιν τῶν προλήψεων καὶ πρὸς παρακώλυσιν παραπλανήσε-
ων τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ἐν τῷ μέλλοντι.

Λόγος Εἰσιτήριος εἰς τὸ Μάθημα τῆς Ἑλληνικῆς Μυθολογίας (Ἀθ. 1882), σσ. 14-15

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ (ΤΗΣ ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ)

Ἰάκωβος Πολυλάς (Κέρκυρα 1825 - 1896): Ἀπόγειο στιχουργικῶν καὶ γλωσσικῶν κα-
τακτήσεων τοῦ Σολωμοῦ («Προλεγόμενα» XV)

Εἰς τὰ ὀλίγα εὐρισκόμενα ἀνομοιοκατάληχτα ἀποσπάσματα τῶν
ποιημάτων, ὅπου ὁ Σολωμὸς ἐφάρμωσε τὸ νέο προσωδιακὸ σύστη-
μά του, φαίνεται πῶς ἀπὸ τὴν τεχνικὴ πλοκὴ τῶν συμφώνων καὶ
τῶν φωνηέντων, πῶς ἀπὸ ταῖς διαφορετικαῖς φωναῖς καὶ τόνους
μέσα εἰς κάθε στίχο, καὶ ἀπὸ τοὺς διαφορετικοὺς ῥυθμοὺς τοῦ κά-
θε στίχου, μορφώνεται ἡ ἀρμονία τῆς κάθε σειρᾶς, σύμφωνα μὲ
τὴν φύσιν τοῦ ποιητικοῦ νοήματος, εἰς ὅλους τοὺς βαθμοὺς, ἀπὸ τὴ
σοβαρώτερη ἕως τὴν τρυφερώτερη διάθεσιν τῆς ψυχῆς. Ἐνῶ εἰς ὅλα
αὐτὰ φαίνεται λαμπρὰ ὁ πλαστικὸς νοῦς καὶ ἡ πλούσια φαντασία
τοῦ Σολωμοῦ, φαίνεται ἄλλο τόσο ἡ ἐλαστικότης τῆς ἀπλῆς, ἡ ὁ-
ποία εἶναι δεχτικὴ τέτοιας ἀρμονίας, ἃν ὀρθὰ ἐννοηθοῦν καὶ πιστὰ
τηρηθοῦν οἱ νόμοι τῆς εἰς τοὺς γραμματικὸς καὶ προφορικὸς τύ-
πους. Ἀλλὰ ἐὰν εἰς τὸ ἔργο του τὸν ἐβουλοῦσε τὸ πνεῦμα τῆς ὀμιλου-
μένης, τὸν ἐδυσκόλευε ὅμως ἡ λεκτικὴ ὕλη, τὴν ὁποίαν δὲν εἶχεν ὁ-
λὴν πρόχειρον, οὔτε ἦταν δυνατὸν νὰ τὴν ἔχη ὅ,τι ἀπάνθισε ἀπὸ
ἐθνικὰ τραγούδια καὶ παροιμίας δὲν ἤμποροῦσε νὰ ἀρκέσῃ εἰς τὰ
πολυειδῆ λεπτὰ ζητήματα, τὰ ὁποῖα καθημερινῶς τοῦ ἐπαρουσία-
ζε ἡ ἄκρα καλαισθησία του. Τὸ πλοῦτος μίας γλώσσας τότε μόνον
φαίνεται, ὅταν τὸ ξεσκεπάσῃ τὸ φωτισμένο μάτι τῶν συγγραφέ-
ων καὶ τὸ θέσῃ εἰς τὸ ἀληθινὸ του φῶς ὅθεν μακαριστὸς θεὸς νὰ ἦναι,
ἃν γεννηθῇ εἰς τὸ ἔθνος, ἕνας ἄλλος Σολωμὸς, ὅταν οἱ λόγιοι, σύμ-
φωνοι ὡς πρὸς τὴ γλῶσσα, ἀρχίσουν νὰ ξεθάψουν τοὺς ἀμελημέ-
νους θησαυροὺς τῆς.

Διονύσιος Σολωμὸς, *Τὰ Εὐρισκόμενα* (Κέρκυρα: τυπ. Ἐρμῆς Ἀντωνίου Τερζάκη, 1859), σ. μ.ς' ~ Διονύσιος Σολωμὸς,

Ἄπαντα, ἐπιμ. Λίνος Πολίτης, τ. 1.: *Ποιήματα* (Ἀθ.: Ἰκαρος, 1948), σσ. 37-38 ~ Α.Θ. Κίτσος-Μυλωνᾶς [ἐπιμ.], *Σολωμός: Προλεγόμενα Κριτικά Στάη-Πολυλά-Ζαμπελίου*, ἐπιμ. Νίκος Καλταμπάνος (Ἀθ.: Γαβριηλίδης, 2004 — Ἀθ.: Ε.Λ.Ι.Α., 1980), σ. 88

Σπυριδών Ζαμπέλιος (Λευκάδα 1815 - Λιβόρνο 1881): Γιὰ τὸ αὐθεντικὸ περιεχόμενον τῆς Ἑλληνικῆς Δημοτικῆς Ποίησης

Ἡ κυρίως Δημοτικὴ Ποίησις τῆς Ἑλλάδος οὔτε πολιτικὸν ἔχει τὸν χαρακτήρα, ὡς ἡ προρρηθεῖσα Γαλλικὴ, οὔτε φιλοσοφεῖ, ὡς ἡ Γερμανικὴ, οὔτε ἔρωτα μῦνον ἤχει, ὡς ἡ τῆς Ἰταλίας, καὶ τῆς Ἰσπανίας. Τὸ μὲν αἴσθημα τοῦ ἔρωτος εἶναι παρ' αὐτῆ ἐπίκτητον, ἢ κάλλιον εἰπεῖν παρείσακτον· τὸ δὲ πολιτικὸν καὶ ἐθνικὸν αἴσθημα ἐκεντρίσθη αὐτῆ, εἰμὴ αὐτοφυῶς ἐβλάστησε, πρὸ μιᾶς μόλις ἑκατονταετηρίδος.

Διαφόρως τῶν νεωτέρων Εὐρωπαϊῶν, ὁ Ἕλλην ῥαφωδὸς εἶναι πρὸ πάντων χρηστὸς οἰκογενειάρχης καὶ πιστὸν τέκνον τῆς ἐκκλησίας του...

Πόθεν ἡ Κοινὴ Λέξις Τραγουδῶ: Σκέψεις περὶ Ἑλληνικῆς Ποίησης
(Ἀθ.: τυπ. Π. Σούτσα καὶ Δ. Κτενᾶ, 1859), σ. 35 ~ Α.Θ. Κίτσος-Μυλωνᾶς [ἐπιμ.], ὅ.π., σ. 133

ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΗ ΣΧΟΛΗ: ΠΡΩΤΟΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ ΜΕ ΤΗ ΝΕΑ ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΣΧΟΛΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΣΟΛΩΜΙΚΟΙ (2. μισὸ τοῦ 19. καὶ ἀρχὲς τοῦ 20. αἰώνα)

Ἄριστοτέλης Βαλαωρίτης (Λευκάδα 1824 - 1879): Ἡ Συνάντησις Φωτεινοῦ μὲ τὸν Γρατιανὸ Τζώρτζη, Αὐθέντη τῆς Λευκάδας (Α', σττ. 163-233)

Μέσ' ἀπ' τῆ μαύρη καταχνιὰ βγαίνει ἓνας καβαλάρης
καὶ τ' ἄλογό του σταματᾶ ἐμπρὸς στὸ ζευγολάτη...

Τζ. 165 Ἐσὺ μοῦ πετροβόλησες, παλιόγερε χωριάτη,
τὰ δυὸ μου τὰ λαγωνικά;

ΦΩΤ. Μόνος ἐγὼ κι ὄχι ἄλλοι.

Τζ. Μίλει μου ταπεινότερα... Λύγισε τὸ κεφάλι,
προσκύνα τὸν ἀφέντη σου, ξεσκλιάρη, διακονιάρη!...

Κι ὁ Φράγκος τ' ἄσπρα του μαλλιά χτυπᾶ μὲ τὸ κοντάρι.

Τζ. 170 Κ' ἐγνώριζες ὅτ' ἦτανε κεῖνα σκυλιὰ δικὰ μου;

ΦΩΤ. Τὰ γνῶριζα καὶ τὰ ἴδιωξα μέσ' ἀπὸ τῆ σπορά μου.

Τζ. Ποῦθε κατάγεσαι, μωρέ;

ΦΩΤ. Ἐδῶθε... Σφακισιάνος.

Τζ. Κ' ἐγὼ, σκουλήκι ἀγνώριστο, ὁ Τζώρτζης ὁ Γρατσιάνος,
Ἄφέντης σου παντοτινός, τύραγνος, ἄρχοντάς σου. [...]
Γι' αὐτό, ὅθε θέλω θὰ περνῶ, κ' ἐγὼ καὶ τὰ σκυλιὰ μου
τίποτε δὲν ὀρίζετε, κ' εἶναι κι αὐτὴ σπορά μου.

Κι οὐτ' ἄλλη τύχη ἀξίζετε. Γενιὰ καταραμένη,
185 δειλὴ, κακογεράματη, στὸν κόσμον ἀκόμα μένει
γιὰ νὰ πομπεύει τ' ὄνομα καὶ τὴν κληρονομιά της!
Καὶ στὰ στερνὰ τὰ λόγια του ἔνωσε ὁ ζευγολάτης
ὅτι ἓνα δάκρυ ἐνότιζε τ' ἄσπράδι τοῦ ματιοῦ του
κι ὀλόρθεδες ἀναδεύοντο οἱ τρίχες τοῦ κορμιοῦ του.

ΦΩΤ. 190 Ἄν ἐξεράθη τὸ κλαρί, πάντα χλωρὴ εἶν' ἡ ρίζα.
 Καὶ μένει πάντα ζωντανό, ἢ ρόδι φάγ' ἢ βρίζα,
 αὐτὸ τὸ βόδι τὸ μανό, π' ὅσο βαθιὰ ρουχνίζει
 τόσο εὐκόλα μυγιάζεται κι ἀνεμοστροβιλίζει,
 καὶ πού τὸ κράζουε Λαό. Θὰ σπάσει τὸ καρύκι
 195 καὶ θὰ προβάλει μὲ φτερά μιὰ μέρα τὸ σκουλήκι. [...]

ΤΖ. Τώρα θὰ ἰδεῖς, παλικαρά... Ἀκούστε με, συντρόφοι,
 καὶ μὴ θυμῶστε ἂν λυπηθῶ αὐτὸν τὸν ἄγριον ὄφη...
 Νὰ μᾶς πλερώσει τὰ σκυλιὰ μὲ τὰ καματερά του.
 225 Καὶ γιὰ τὴν τόλμη πῶλαβαν τὰ πέντε δάχτυλά του
 νὰ σφεντονίσουν κατ' ἐμᾶς, ἐκεῖ στὸ χερουλάτη
 νὰ συντριφτοῦν μὲ τὸ σφυρί... Σ' ἀρέσει ζευγολάτη;
 Καὶ δυὸ σκιᾶδες πάραυτα ὀρμήσανε κι ἀρπάξαν
 τὰ βόδια πού 'ταν στὸ ζυγό. Δυὸ ἄλλοι τὸν ἀδράξαν
 230 καὶ δέσανε τὸ χέρι του στὸ φοβερό χερούλι
 μὲ τὴ σφεντόνα πῶβρανε. Ὑστερα, μὲ τὴ σκούλη,
 ἀρχίσαν, τοῦ κοντόσπαθου, ἀργὰ νὰ πελεκᾶνε
 τ' ἀντρειωμένα δάχτυλα, καὶ νὰ περιγελᾶνε.

Φωτεινός (1879): *Ποιήματα*, τ. 2. (1891) ~ Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης, τ. 2.: *Ποιήματα καὶ Πεζά*,
 ἐπιμ. Γ.Π. Σαββίδης / Ἑλένη Τσαντσάνογλου (Ἀθ.: Ἰκαρος, 1982), σσ. 225-28 ~ *Ένας Ρομαντικός*,
 ἐπιμ. Νάνος Βαλαωρίτης (Ἀθ.: Ἑρμῆς <Ἀνθολόγος Ἑρμῆς, 14>, 1998)

Ἄνδρέας Λασκαράτος (Ληξούρι 1811-1901), «Εἰς τὸν Ἔρωτα»

Ἔρωτα, ἃ θες νὰν τᾶχωμε καλά,
 στὸ σπίτι μου νὰ μὴ ματαπατήσης.
 Αἶ πού στὸ λέω· κι ἃ θέλης νὰ μὲ ἀφήσης
 ἀναπαμένον, πάει πολὺ καλά.

5 Ἐγὼ μ' ἔκαψε ἡ πρώτη κουμπαριά.
 Κι ἂν ἐσὺ τώρα δὲν ἀποφασίσσης
 νὰ πᾶς στὸ Διάολο καὶ νὰ μὴ γυρίσης
 θάρτωμε καμιά μέρα στὰ χοντρά.

10 Γιὰ δαῦτο νὰ μὲ λείπης κουμπαρόπουλο·
 μὴ σοῦ μαθῆσω εὐκείνες τσί φτεροῦγες,
 καὶ σὲ κάμω νὰ σκούζης σὰ γαλόπουλο,
 καὶ νὰ τρέχης κουτσόφτερο στσί ροῦγες.
 Κ' εὐκείνες τσί σαῖτες ὁπού φέρ[ν]εις
 σοῦ τσί βάνω ὄλες μάτσο ἐκεῖ πού ξέρεις.

Στιχορρήματα Διάφορα (1872) ~ Ἄπαντα, εἰσαγ. Ἀλέκος Γ. Παπαγεωργίου, ἐπιμ. Ἀντώνης Θ. Μοσχοβάκης, τ. 2. (Ἀθ.:
 «Ἄτλας», 1959) ~ *Ποιήματα*, ἐπιμ. Ἑμμ. Ι. Μοσχονᾶς (Ἀθ.: Ὀδυσσεύς <Νεοελληνικὴ Λογοτεχνία, 1>, 1981), σ. 132

Ἰδ., «Εἰς Λονδίνον τὰ 1851»

Εἰκόνα ἀγαπητῆ τῆς γυναικός μου,
 τώρα ἔλα κἂν ἐσὺ στὴ συντροφιά μου·
 κατοίκα πάντα μέσα στὴν καρδιά μου,
 καὶ φύλα με ὄχ τσί πλάνεσες τοῦ κόσμου·

5 ἐσὺ γιὰ μὲ Προστάτης Ἄγγελός μου,
 ἄμεμπτα φύλαε τὰ πατήματά μου·

καὶ προτοῦ σκοτισθοῦν τὰ λογικά μου,
πρόλαβε, τρέξε σύ, καὶ λάμψε ἐμπρός μου.

- Ναί, τὸ φῶς σου ξυπνάει τὴν ἀρετὴ μου,
10 καὶ πιστόνε σ' ἐσένα μὲ βασταίνει:
γιατὶ τόσο σ' αἰσθάνομαι δική μου,
τόσο μὲ τὴν ψυχὴ μου ζυμωμένη,
ποῦ δὲν ἤξέρω πλέον στὴ διαλογὴ μου
πῶς νὰ σὲ πῶ, γυναίκα μου, ἢ ψυχὴ μου.

Στιχογραφήματα Διάφορα (1872) ~ Ποιήματα, ὁ.π., σ. 157

Παναγιώτης Πανᾶς (Κεφαλονιά 1832-1896), «Νεοελληνικὴ Ποίησις (Ρωμαντικὴ Σχολή)» (1872)

- Ἐλαμπε τὴν νύκτα ταύτην ἥλιος ἀκτινοβόλος,
Καὶ ἐχύνετο τὸ μαῦρον πέριξ φῶς τῶν κεραυνῶν.
Ἐν σιγῇ βρονταὶ ἐβόων. Ἦστραπτε τῆς γῆς ὁ θόλος,
Καὶ τὸ ἔδαφος ἐν λύπῃ ἔχαιρε τῶν οὐρανῶν.
- 5 Ὀρδιος ἐν ἐγρηγόρσει ἐκοιμώμην ἐν τῇ κλίνῃ,
Ὅτε αἴφνης ἔμπροσθέν μου ἔστη γέρων νεαρός,
Κι ἐν εὐγλώττῳ σιγῇ λέγει: τί ἀνήσυχος γαλήνη;
Τί ἀκτινοβόλον σκότος; τί τερψίλυπος καιρός;
- Ἐἴσελθε ἐπὶ τοῦ ἵππου, κι ἓνα μόνον κάμε γύρον
10 Εἰς τὰ νῶτα τοῦ πυθμένος τοῦ στησίρρου ποταμοῦ.
Ἦ στοὺς πάγους τῆς Σαχάρας, φίλε, μετὰ τῶν ζεφύρων
Ἦς ἀπέλθωμεν ἀμέσως, μένοντες ἐδῶ ὁμοῦ.
- Ταῦτα εἶπε, κ' εἰς τὸν τόπον ἔμεινε ἀναχωρήσας
Χωρὶς λέξιν νὰ ἀκούσω, χωρὶς λέξιν νὰ εἶπῃ.
15 Καὶ ἐσθέσθησαν τὰ σκότη, καὶ ἠκτινοβόλει δύσας,
Ὅ ἐβενινόδριξ Φοῖβος καὶ ἡ μαύρη ἀστραπή.

Ἔργα Ἀργίας (Ἀθ. 1883), σ. 93 ~ ΕΠ [1], σσ. 283-84

Λορέντζος Μαβίλης (Ἰθάκη 1860 - Δρίσκο Ἠπείρου 1912), «Χάρρις» (1897, δημ. 1911)

- Χερουβικῆς χαρᾶς χρυσὸς ἀθέρας
Σ' ἐφλόγισε πατῶντας τῆς Ἠπείρου
Τὸ χῶμα, σὰ 'ς τὴν πλατωσιὰ τοῦ ἀπείρου
Νᾶστραφτε ἀπὸ τὸ «ἐν τούτῳ νίκα» ὁ αἰθέρας,
- 5 Καὶ σὰ σὲ λάμψη Παρουσίας Δευτέρας,
Μ' ἀποκαλυπτικοῦ ἀγαλλίαση ὀνείρου
Νᾶθλεπες 'ς τὸ βυθὸ τοῦ Παμπονήρου
Νὰ γκρεμιστῇ ἡ Τουρκιά, τὸ ἀνίερο τέρας.
- Καὶ σὲ λόγου σου τότε ἔκαμες τάμα
10 Νὰ φτάσης ὅπου αὐτὸς μόνον ξαμόνει
Ποῦναι ποιητῆς καὶ μάρτυρας ἀντάμα.
Τοῦ Ἀπόλλωνα ὄχι ἡ χάρη, ἡ δόξα μόνη

Σοῦ ἔλειπε τοῦ θανάτου, κ' ἓνα βόλι
Σ' ἔστειλ' ἥρωα ἔς τὸ ἠλύσιο περιβόλι.

Τὰ Ποιήματα, ἐπιμ. Γιώργος Γ. Ἀλισανδράτος (Ἀθ.: Ἴδρυμα Κώστα καὶ Ἑλένης Οὐράνη
〈Νεοελληνικὴ Βιβλιοθήκη, 12〉, 1990), σ. 82

Ἰδ., «Φάληρο» (1911, δημ. 1913)

Εἶχε ὅλα τῆς τὰ μάγια ἢ νύχτα· μόνη
Ἐσὺ ἔλειπες. Ἄργα κινάω νὰ φύγω,
Μὰ ξάφνου στὴ μπασιά τοῦ μπάρ ξανοίγω
Αὐτοκίνητο νὰ γοργοζυγόνη.

5 Μ' ἐλπίδα σταματάω. Νά το, πλακόνει.
Παραμερίζουν οἱ ἄλλοι. Ἄσειστος μπήγω
Τὴ ματιά μου στὰ μάτια σου. Ἄλλο λίγο
Ἄκόμα καὶ ὁ σοφέρ σου μὲ σκοτόνει.

Ἄρχοντοπούλα μ' ἄφταστα πρωτάτα,
10 Μὲ τῶν Ἑφτὰ νησιῶν τὲς χίλιες χάρες,
Τετράξανθη ὁμορφιά γαλανομάτα,

Τοῦ θανάτου δὲ μ' ἔπιασαν τρομάρες —
Γλυκύτατες μ' ἐλυώσανε λαχτάρες
Νὰ συντριφτῶ κάτω ἀπὸ ἐσὲ στὴ στράτα.

Ἔο. π., σ. 105

Μπάμπης Ἄννινος (Ἀργοστόλι 1852-1934): Ἀνέκδοτο γιὰ τὴ Λατρεία τῶν Ἀξιωματῶν

Δύο ναυαγοὶ σώζονται δυνηθέντες ν' ἀποβίβασθοῦν εἰς ἔρημον ἀκατοίκητον νῆσον, κατορθώσαντες δὲ νὰ διασώσουν μόνον ὀλίγα τρόφιμα καὶ ἓν κυνηγετικὸν ὄπλον μὲ μερικὰς πυριτιδοβολὰς. Ὁ πρῶτος ἐξ αὐτῶν καταλαβὼν τὸ ὄπλον ἀναγορεύεται ἀφ' ἑαυτοῦ *ipso facto* βασιλεὺς τῆς νήσου καὶ δεικνύων τὸ ἔμβλημα τῆς ἰσχύος του, σκῆπτρον ἅμα καὶ ὄργανον τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, ἀπαιτεῖ παρά τοῦ συντρόφου του πλήρη ὑποταγήν, τὴν ὁποίαν ὁ ἄλλος ἐξ ἀνάγκης ὁμνύει. Ἐπειτα θέλων ν' ἀμείψῃ αὐτὸν γενναιοδῶρως διὰ τὴν ἀφοσίωσίν του τὸν ἐρωτᾷ:

— Τώρα ζήτησέ μου, τί θέλεις νὰ σὲ διορίσω;
Καὶ ἐκεῖνος ἀπαντᾷ μὲ ἐτοιμότητα:
— Μεγαλειότατε, ὑπουργὸν τῶν οἰκονομικῶν!

«Τὰ Ἐπαγγέλματα»: *Ὁ Σύλλογος τῶν Εἰσαγγελέων καὶ Ἄλλα Εὐθυμογραφήματα*
(Ἀθ.: ἐκδ. Ἐλευθερουδάκη, 1925), σσ. 71-84: 79

ΝΕΑ ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΣΧΟΛΗ (1880 μέχρι τὸν Β' Παγκόσμιο Πόλεμο)

ΓΕΝΙΑ ΤΟΥ 1880: ΠΟΙΗΣΗ

Κωστῆς Παλαμᾶς (Πάτρα 1859 - Ἀθήνα 1943), *Ἡ Ἀσάλευτη Ζωή* (1904): «Ἐκατὸ Φωνές» 7

Ἄγναντια τὸ παράθυρο· στὸ βάθος
ὁ οὐρανός, ὅλο οὐρανός, καὶ τίποτ' ἄλλο·

Στιχοῦργικὴ: ὀκτάβα μὲ στίχους 11 καὶ 13
συλλαβῶν, μὲ παρατονισμοὺς καὶ ρευστὴ θέση
τομῶν· ὁμόγηξη ῥίμα στοὺς ζυγοὺς στίχους.

κι ανάμεσα, οὐρανόζωστον ὀλόκληρο,
ψηλόλιγνο ἓνα κυπαρίσσι· τίποτ' ἄλλο.

- 5 Καὶ ἡ ξάστερος ὁ οὐρανὸς ἢ μαῦρος εἶναι,
στὴ χαρὰ τοῦ γλαυκοῦ, στῆς τρικυμιάς τὸ σάλο,
ὅμοια καὶ πάντα ἀργολυγᾶει τὸ κυπαρίσσι,
ἦσυχο, ὠραῖο, ἀπελπισμένο. Τίποτ' ἄλλο.

Ἄπαντα, τ. 3. (Αθ.: Μπίρης-Γκοβόστης, 1962), σ. 145 ~ *Κ' ἔχω ἀπὸ Σᾶς μιὰ Δόξα νὰ ζητήσω*, ἐπιμ. Ἡλίας Λάγιος (Αθ.: Ἐρμῆς <Ἀνθολόγος Ἐρμῆς, 26>, 2001) ~ *ΕΠ* [2], σ. 236

Ἰδ., ὅ.π.: «Φοινικιά» (1900)

Στὸ Δροσίνη, πὺ τὸ πρωτάκουσε.

Μέσα σ' ἓνα περιβόλι, γύρω στον ἴσκιο μιᾶς
φοινικιάς, κάποια γαλανὰ λουλουδάκια, ἐ-
δῶ κατὰβαθα, καὶ κεῖ πιὸ ἀνοιχτά, μιλού-
σανε. Πέρασ' ἓνας ποιητῆς (πὺ πέθανε
τώρα), καὶ ρύθμισε τὸ μίλημά τους ἔτσι:

^{4,7}κυπαρίσσι: συμβατικὸ σύμβολο τοῦ πένθους
(καὶ τοῦ θανάτου)

⁸ἀπελπισμένο: στοιχεῖο ἐξανθρωπισμοῦ πὺ ἀνα-
σημασιοδοτεῖ αἰφνιδιαστικὰ ὅλα τὰ προηγούμε-
να ἐπιθετα γιὰ τὸ κυπαρίσσι, ἀντανακλᾷ στὸν
παρατηρητῆ (πίσω ἀπὸ τὸ παράθυρο) καὶ δίνει
ὑπερξιακὴ διάσταση στὸ ἐπωδικὸ τίποτ' ἄλλο.

- [1.] ⁹Ω Φοινικιά, μᾶς ἔριξεν ἐδῶ ἓνα χέρι:
τὸ χέρι τῶβαλε καταραμένη Μοῖρα;
τὸ πῆγε νοῦς καλοπροαίρετος; Ποιὸς ξέρει!
Ἄπὸ ἐνὸς ὕπνου κάτω τὸν καταποτήρα
5 ποιά ὀρμὴ μᾶς ἄδραξε καὶ ποιὸς μᾶς ἔχει φέρει;
Τάχ' ἀπὸ χαλαστὴ γιὰ τάχ' ἀπὸ σωτήρα;
Νὰ μας ἀσάλευτα στὸν ἴσκιο σου ἀποκάτου·
ὁ ἴσκιος σου εἶναι τῆς ζωῆς ἢ τοῦ θανάτου;

- [2.] Τὰ καταχώνιαζε ὅλα γύρω τὸ λιοπύρι,
10 ἐδῶ κ' ἐκεῖ ψάχνανε λαίμαργες ἀκρίδες,
κ' ἦρθε βροχή· καὶ τ' ἄνθια, πὺ εἶχαν ἀχνογύρει,
ξυπνοῦνε καὶ ποτίζονται δροσοσταλίδες·
κ' ὕστερ' ἀκόμα πιὸ γλαυκὸ τὸ πανηγύρι
τοῦ ξάστερου οὐρανοῦ ξαναρχισμένο τὸ εἶδες·
15 τρικυμιστὴ μόνον ἢ κορφὴ σου ἀνάρια ἀνάρια
σταλοβολᾶει ἀδρὰ βροχομαργαριτάρια.

- [3.] Λαμποκοπάει ἀνάσταση τὸ περιβόλι,
κάθε πουλὶ ὄνειρεύεται πῶς εἶναι ἀηδόνι,
μονάχα πέφτει ἀπὸ τὰ ὕψη σου σὰ βόλι
20 τὸ μαργαριταρένιο στάλαμα, καὶ — ὦ πόνοι! —
ὅλων κορόνα τοὺς φορεῖ τὸ δροσοβόλι,
ὅλα τὸ γάργαρο νερὸ τὰ μπαλασαμώνει:
γιατί σ' ἐμᾶς ἢ θεία τῶν ὅλων καλοσύνη
γίνεται λάβωμα κι ἀρρώστια καὶ καμίνι;

- [4.] 25 Πόσο σκληρὰ χτυπάει τὸ βόλι τὸ δικό σου!
Κανέν' αὐτὶ ψηλά, κανένα μάτι ἐμπρὸς μας.
Ζοῦμε στὸν ἴσκιο σου, ἓνας κόσμος ὁ κορμός σου,
τὸ στέμμα σου οὐρανὸς μὲ τ' ἄστρα· ὁ οὐρανὸς μας.
Θεὸς ἀλύπητος ἂν εἶσαι, φανερώσου.
30 Ἄν ὄχι, γνέφε μας, καὶ μιὰ γαλήνη δός μας,
καὶ μὴ σκοτώνης μας ἀγάλια ἀγάλια, ἢ δρόμιε
καὶ ρίξε μας νεροποντὴ μὲ μιᾶς νὰ πᾶμε!

γαλανὰ λουλουδάκια: σύμβολα εὐγένειας
σὲ διάφορα γραμματολογικὰ προηγούμενα
(Ὁρφείας, Novalis, Σολωμός).
ποιητῆς [...] πὺ πέθανε τώρα: προεξόφληση
πὺ φωτίζεται ἀπὸ τὴν ὅλη θεώρηση.

Στιχοὺρ γικῆ: 13σύλλαβοι σὲ 38 ὀκτάβες μὲ
ζευγαροπλεκτὴ ὁμοικαταληξία (αβαβαβγγ).

1. Στρ. 1: Προοίμιο στὸ Παρόν· παρουσίαση
τοῦ σκηنيοῦ μὲ δυαδικὲς ἀντιθέσεις πάνω
στὴν προσδοκία καλοῦ (²Μοῖρα, ⁵ὀρμὴ, ⁶χα-
λαστὴ, ⁸θανάτου) ἢ κακοῦ (³νοῦς, ⁶σωτή-
ρα, ⁸ζωῆς).

⁴καταποτήρα: καταβόθρα.

⁷ἀσάλευτα: παραπομπὴ στὸ αὐτοεἶδωλο τοῦ
ποιητῆ (βλ. καὶ τίτλο τῆς συλλογῆς).

2. Στρ. 2-13: Ἀναδρομὴ μὲ ἀφηγηματοποίηση
Στρ. 2-5: Γένεσις (κυριαρχία τοῦ νεροῦ)· ἀντίθε-
ση μὲ τὸν κόσμον πέρα ἀπὸ τὸν ἴσκιο τῆς Φοι-
νικιάς (ἐκεῖ-ἐδῶ)

¹⁶βροχομαργαριτάρια (οἱ στάλες τῆς βροχῆς)
→ ²⁰μαργαριταρένιο στάλαμα

¹⁶σταλοβολᾶει → ¹⁹βόλι → ²⁵βόλι

²²μπαλασαμώνει: ἐμφυχώνει, γλυκαίνει

²⁶αὐτὶ ψηλά (Θεός· βλ. σττ. 29 κ.ἑξ.) - ²⁶μάτι
ἐμπρὸς μας (ἄνθρωπος)

- [5.] Σάν πληρωμὴ εἶν' ὁ πόνος μας καὶ σὰ βρετῆκι,
 τῆς ἀρμονίας μᾶς σφράγισεν ἡ χρυσὴ βούλλα,
 35 ἐνῶ μᾶς γγίζει ὁ Χάρος, μᾶς θεριεύει ἡ Νίκη,
 τρέπομε· χαῖρε, τοῦ ρυθμοῦ ἱερῆ τρεμούλα!
 Καταχωμένο ἀνήλιαγο ζεῖ τὸ σκουλήκι
 γιὰ νὰ χαρῆ μεταξοφτέρουγη ψυχούλα
 μιὰν ὥρα τὴν ὠραία ζωὴ, καὶ νὰ πεθάνῃ. —
 40 — Τὸ χάσμα τῆς πληγῆς γίνεται συντριβάνι.
- [6.] Τὰ σταχτερά, τὰ διάφανα, τὰ χίλια μύρια
 πράσινα, τ' ἀναβρύσματα· καὶ τὰ μαμουδία
 καὶ τὰ δετὰ τῆς γῆς· τ' ἀνάερα τρεχαντήρια,
 τὰ σκουληκάκια, οἱ μέλισσες, τὰ πεταλούδια,
 45 λουλούδια, ὧ δισκοπότηρα καὶ θυμιατήρια!
 Χαῖδια τῆς χλόης, παντοῦ φιλιὰ, τοῦ μούσκλου χνούδια,
 τοῦ κάτου κόσμου ἀχός, αἰθέρια μαντολίνα·
 στὰ φύλλα μιὰ λαχτάρα, λίγωμα στὰ κρίνα!
- [7.] Ἄνθια, ὅσα ξέρετε δὲν ξέρουσιν τὰ τρυγόνια,
 50 ὠραίων ἐρώτων εἶστ' ἐσεῖς τὰ διαλεγμένα,
 σαλέματα, φιλιὰ, ταιριάσματα στὰ κλώνια,
 μιᾶς πλάσης εἶναι αὐτὴ τοῦ καθενὸς ἡ γέννα·
 τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς χαρᾶς τὰ παναιώνια
 τὰ ξέρετε, ὧ λιγόζωα σεῖς καὶ ὧ δακρυσμένα!
 55 Ἐμεῖς — ὧ τὰ χρυσὰ τῆς ρίζας σου πλεμάτια! —
 μοιάσαμε τὰ στοχαστικὰ καὶ τ' αὔλα μάτια.
- [8.] Ἄς εἶστ' ἐσεῖς, ἄπλεροι ἀνθοί, μεστὰ ἀνθοκλάδια
 ἀπὸ τὰ χρυσολούλουδα ὡς τὰ χαμομήλια,
 σὰν ἀναμμένα κάρβουνα καὶ σὰν πετράδια,
 60 σὰν τὰ παρθένα μάγουλα καὶ σὰν τὰ χεῖλια,
 σὰ χέρια ἄς γλυκανοίγεστε, γιομάτα ἢ ἄδεια,
 χαράματα κι ἄς εἶστε αὐγῆς, βραδιοῦ καντήλια,
 τῆς νεραΐδας δροσιᾶς ἄς εἶστε τὰ παλάτια·
 τὰ μάτια εἴμαστ' ἐμεῖς, εἴμαστ' ἐμεῖς τὰ μάτια.
- [9.] 65 Σ' ἐμᾶς, μικρά, κόσμο ξανοίγετε μεγάλο,
 καὶ σύγνεφ' ἀπὸ ἔγνοιες καὶ καημοὺς λαγκάδια,
 καὶ τ' οὐρανοῦ τ' ἀσάλευτο σ' ἐμᾶς, τὸ σάλο
 τοῦ πέλαου γύρω στὰ καράβια πρὸς τὰ βράδια,
 τὸ δάκρυ ἀκύλιστο, κι ἀξήγητο κάτι ἄλλο...
 70 Ποιᾶς φυλακῆς νᾶμαστ' ἐμεῖς τὰ συγγενάδια;
 Ἦρθε καὶ κλείστη μέσα μας — ποιὸς νὰ πιστέψῃ! —
 μιὰ κολασμένη καὶ μιὰ θεία· ἡ Σκέψη, ἡ Σκέψη!
- [10.] Τ' ἀνάστημα ἔχετε, τὸ παίξιμο, τὸ νάζι,
 καὶ κάποιο ἀμίλητο περήφανο καμάρι,
 75 καὶ κάποιο μάγεμα ποὺ ρίχνεται κι ἀρπάζει,
 κι ἀπ' τὴν πρωτόπλαστη ὁμορφάδα ἔχετε πάρεϊ.
 Σάν εἶδωλα χλομὰ σᾶς δείχνει τὸ μαράζι,
 καὶ τὸ πουλί σᾶς δίνει κάποτε τὴ χάρη,
 καὶ τὸν ἀέρα μιὰ νεραΐδα ἀνεμοπόδα,
 80 ὧ μὲ τὰ μύρια θεῖα χαμογέλια, ὧ ρόδα!

- ³³βρετῆκι: εὔρημα, ἀπόκτημα.
³⁴τῆς ἀρμονίας [...] χρυσὴ βούλλα: ὁ προορισμός.
³⁴ἀρμονίας, ³⁶ρυθμοῦ: ἀντίκρισμα ἢ μουσικὴ.
³⁶τρεμούλα (ὅπως καὶ στ. 127): προσδοκία γιὰ
 κάτι ποὺ ἐγκυμονεῖται.
 Σττ. 37-40: Μεταφορὰ τῆς κάμπιας.
³⁷σκουλήκι → ⁴⁴σκουληκάκια.
³⁸μεταξοφτέρουγη: ψυχῶ (πεταλούδα).
⁴⁰χάσμα τῆς πληγῆς: Σολωμός (χάσμα σει-
 σμοῦ), Σεφέρης (Στέρνα).
 Στρ. 6. (χωρὶς ρήματα): ὅλα ὅσα κινεῖνται, ἔρ-
 πουν, πετοῦν, φύονται ἐπὶ γῆς (δεσπόζει ἡ
 ἀντίθεση τῶν δυὸ τελευταίων, ἰδ. στὸν στ. 47).
⁴⁴σκουληκάκια: Σολωμός (σ' ὄρα γλυκιά)· ἑλ.
 καὶ σττ. 284-88.
⁴⁴πεταλούδια-⁴⁵λουλούδια: ἔσωτ. ρίμα.
 Αἰσθησιακότητα στὸν στ. 46 (Κ. ΔΕΣΠΟΤΟΠΟΥ-
 ΛΟΣ) πρὸς ἐπίρρωση τοῦ ἐρωτικῆ θάυματος.
⁴⁹Ἄνθια → ⁵⁷ἀνθοί.
⁴⁹τρυγόνια: ὡς σύμβολο τοῦ ἐρωτισμοῦ.
⁵³τοῦ καθενός: τῶν πάντων.
⁵⁴σεῖς vs ⁵⁵Ἐμεῖς (καὶ στὴ στρ. 8).
⁵⁴δακρυσμένα (πάχνη) → ⁶⁹τὸ δάκρυ ἀκύλιστο.
⁵⁶αὔλα μάτια: ἐσωτερικὸς κόσμος.
⁵⁶μάτια → ⁶⁴μάτια.
 Αἰσθησι τῆς Ὀρασις: στρ. 8-10
 Στρ. 8: ἀντιθέσεις γιὰ γενίκευση τῆς
 ἀντιπαράθεσης.
 Στ. 60: ἀνθρωπομορφισμός· μετάθεση καὶ τοῦ
 παρατηρητῆ
⁶³μεγάλο: δηλ. μιὰν ἰδιαιτερότητα.
⁶⁹ἀξήγητο κάτι ἄλλο: ὑπαρξιακὴ ἀπορία.
⁷⁰Ποιᾶς φυλακῆς: τοῦ σώματος.
⁷²ἡ Σκέψη: Δύναμη Ι. (Ἄλ. ΣΑΜΟΓΙΑ: «σύνολο
 προσληπτικῶν δυνάμεων»)
 Στ. 75: ζωτικὴ ἐπιθετικότητά τῶν πλασμάτων
 τοῦ κόσμου.
⁷⁷τὸ μαράζι: ἐνν. τὸ δικό μας.
⁸⁰ρόδα → ⁸³ρόδα τῆς Βεγγάλης.

- [11.] Τὸ πρόσταξε θεὸς Ἀπρίλης ἀνθομάλλης·
— ὦ μοσκοβόλισμα, ἄλλαξε καὶ λάμψη γίνε!
Γιὰ τοῦτο ἀμύριστα εἶστε, ρόδα τῆς Βεγγάλης,
ὄλων τῶν ἄλλων ἢ εὐωδιά σ' ἐσᾶς φῶς εἶναι.
85 Κι ἐσὺ ποὺ στέκεις, τῶν ἀνθῶν ὡς νὰ εἶσαι ὁ κράλης,
ἀπὸ ποιόν κόσμο παραστράτισες, ὦ κρίνε;
Ἄπὸ τῆς εὐωδιάς τῆ μάννα, ἀπὸ τ' ἀστέρι
τὸ πιὸ λευκόν;
ᾠ Φοινικιά, κ' ἐμεῖς; Ποιὸς ξέρει!
- [12.] Τῆς εὐωδιάς αἰθεροπόταμο, κρατήσου·
90 δὲν ἔτρεξες, δὲν πότισες τὴν ἀνθησὴ μας·
τῆς εὐωδιάς εἶπαμε: πάψε τὴν ὀρμὴ σου,
μὴ χύνεσαι ἀπὸ μᾶς, μὴ γίνεσαι πνοή μας,
βυθίσου μέσ' στὰ φυλλοκάρδια μας, καὶ κλείσου,
ἀκάτεχη ἀπ' τὸ μύρισμα, μέσ' στὴν ψυχὴ μας·
95 φάξε νὰ βρῆς τὴ σκέψη μας, καὶ ὀμάδι ζῆσε.
Ἄς εἶναι ἢ μέλισσα, κ' ἐσὺ τὸ μέλι ἄς εἶσαι!
- [13.] Ἄπὸ τὸ βιὸς τοῦ ἡλίου ὄλα ἀραδιάστε τα ὄξω,
λουλούδια, ὄλα τὰ χρώματα, καὶ στολιστῆτε.
Κι εἶπαμε στ' ἀδερφάκια μας: τὸ οὐράνιο τόξο
100 φορεματάκια κάμετέ το, καὶ ντυθῆτε!
Κι εἶπαμε τὸ καθένα μας: «Ψυχὴ, θὰ διώξω
κάθε λαμπράδα, μήτ' ἢ αὐγὴ, καὶ ἢ δύση μήτε·
μοῦ φτάνει κάτι ἀπὸ τὴ θάλασσα, κι ἀκόμα
κάτι σὰ γέλιο, ποὺ γελᾷ τὸ οὐράνιο στόμα!»
- [14.] 105 Σύνγεφο γίνε, μίλα μὲ τ' ἀστραποβόλι,
κορυθαλλός, καὶ λάλησε, Πόθε μεγάλε,
καὶ ὑψώσου πρὸς ἀστέρινο ἄλλο περιβόλι.
ᾠλη τὴ μουσικὴ μέσ' στὴν ἀγάπη βάλε,
καὶ βάλε τῶν παιδιῶν τὴν ἀθωότητα ὄλη,
110 καὶ βάλε κι ὄλη σου τὴν ὁμορφιά, καὶ πάλε
θᾶχης τὸν ἥσκιο τῆς ἀγάπης· ὄχι ἐκείνη
ἐκείνη λάμπει, καίει, φωτίζει καὶ δὲ σβῆνει!
- [15.] Ἄπὸ μιὰ τριδίπλη ψυχὴ τὸ περιβόλι,
συρτὴ καὶ ριζωτὴ καὶ φτερωμένη, πλέκει
115 τὸ εἶναι· ἢ κάμπια ὀλόβαθα χτίζει μιὰ πόλη,
καὶ τὸ πουλὶ χτίζει ἕναν ἔρωτα παρέκει
πρὸς τὸν αἰθέρα· καὶ ἢ χλωράδα γύρω σου ὄλη
δὲν ἔχει νόημα, δὲν ὑπάρχει, ἢ γιὰ νὰ στέκη
καὶ νὰ εἶναι, ἀκροπρεπίδι σου, στὴ δούλεψή σου·
120 ὦ! πῶς ὑψώνεται στὸν ἥλιο τὸ κορμί σου!
- [16.] Δὲ σταματᾷει κισσός, δὲν κόβει παρακλάδι
τοῦ κορμοῦ σου χυτὴ κ' ἐλεύθερη τὴ γύμνια·
ὅμως, γυμνὴ, μὲ ὄνειροῦφαντο μαγνάδι
σκεπάζεις τὰ χλωρὰ τοῦ κήπου στενορούμια.
125 Λαμποκοπᾷ τῆς βασιλείας σου σημάδι
κορώννα ἀχτίδων ἀπὸ σμάραγδα κι ἀσήμια
- Αἴσθησις τῆς ᾠσμῆς: στρ. 11-12
Στ. 83 (realium): ὁμορφιά χωρὶς εὐωδιά.
85 κράλης: βασιλιάς, ἀπόλυτος μονάρχης.
86 κρίνε: μὲ ὁμορφιά καὶ εὐωδιά συνάμα.
Στ. 88: ἐπίμονη συνοδεία, basso continuo (Λ. ΠΟΛΙΤΗΣ)
Στρ. 12.: Ἐκκλήση γιὰ ἐσωτερικεύση τῶν ποιο-
τήτων (Αἰμ. ΧΟΥΡΜΟΪΖΙΟΣ: «ἀνάγκη αὐτοτελείω-
σης») — ἀπανωτὲς προστακτικὲς, καὶ σπορα-
δικὰ μέχρι τῆ στρ. 14. (ἔπου ἢ ταυτότητα τοῦ
ποιοτικῶν στοιχείου).
Στ. 96: εὐωδιά, λοιπόν, ὅ,τι παράγει ἢ σκέψη.
Κυριαρχία τοῦ χρώματος: στρ. 13
Στ. 99: μὲ θέρη.
Στ. 100: μὲ περιφρόνηση.
Σττ. 103-104: ἀπειρία, ἀπεραντοσύνη, ἀπροσδιο-
ριστία (Λ. ΠΟΛΙΤΗΣ).
3. Στρ. 14-15: Εἰσαγωγή στὰ Ἐγκώμια τῆς
Φοινικιάς
105 ἀστραποβόλι: φευγαλέα λάμψη.
106 Πόθε → 108 ἀγάπη — Δύναμη 2 (Ἄλ. ΣΑ-
ΜΟΓΗΛΑ: «ἀμνός»),
107 ἄλλο περιβόλι: ὄχι τὸ γήινο, ἀλλὰ ἰδεῶδες.
Σττ. 108-110: αὐτὰ ποὺ δὲν ἀρκοῦν γιὰ τὴ με-
ταρσίωση (σύγχυση: ἀγάπη=Φοινικιά).
112 ἐκείνη: ἢ δικιά μας ἀγάπη πρὸς τὴ Φοινικιά.
113 τριδίπλη ψυχὴ: 114 συρτὴ (115 κάμπια), 114 ρι-
ζωτὴ (117 χλωράδα), 114 φτερωμένη (116 πουλὶ).
115 τὸ εἶναι: τὸ ἀμετάθετο ἐδῶ.
118 νόημα: μόνον «στὴν ὑποταγή» (Αἰμ. ΧΟΥΡ-
ΜΟΪΖΙΟΣ).
119 ἀκροπρεπίδι: στόλισμα στὸ γύρο τοῦ φου-
στανιῦ.
120 κορμί → 122 κορομοῦ.
4. Στρ. 16.-22.: Ἐγκώμια τῆς Φοινικιάς
(Αἰμ. ΧΟΥΡΜΟΪΖΙΟΣ: «Ἐπίνικοι τοῦ Κάλλους»)
Στρ. 16-19: Ἐγκώμια τοῦ Σώματος (παλαμικός
πανσεξουαλισμός)
Στ. 122: πράγμα καθεαυτὸ, ὅπως τὸ ποίημα.
Στ. 123: ρίχνεις πέπλο ὄνειρων.
Σττ. 125-26: δροσοσταλίδες (Ἄλ. ΣΑΜΟΓΗΛΑ: φῶς).

κρεμάμενη, τρεμάμενη από την κορφή σου
ὦ! τί ρυθμός που κυβερνάει τὸ θεῖο κορμί σου!

[17.] Ἔτσι δὲν εἶναι ὠραῖο τὸ νέο κυπαρίσσι
130 ριγώντας ἀργοσάλευτο πρὸς τὸν αἰθέρα,
ἔτσι δὲν εἶναι ὠραία ἢ χλοῖσμένη βρύση
ποῦ φέλνει σὰν ποιητῆς καὶ θρέφει σὰ μητέρα,
ἔτσι δὲν εἶναι ἢ ἀνατολή, δὲν εἶναι ἢ δύση
ἀπ' τὴν κορφή σου κρέμεται ἄλλου κόσμου μέρα·
135 ἔτσι ὁμορφὴ δὲν εἶν' ἢ ἀναπαυμένη λίμνη·
στά πόδια σου οἱ θεοὶ κ' οἱ θεολάλητοι ὕμνοι!

[18.] Ἀγγέλου φάντασμα στὴ σκῆτη τοῦ ἐρημίτη,
στῆς νύχτας τῆ σιωπῆ τῆς ἀρμονίας τὸ στόμα,
ἢ σκέψη, ἐκεῖ ποῦ πρωταστράφτει στοῦ τεχνίτη
140 τὸν πλατυμέτωπο οὐρανό, καὶ πρὶν ἀκόμα,
ὄνειρο ἀσκλάβωτο κι ἀπάρθενο, εὖρη σπίτι
καὶ γίνῃ λόγος, μουσικὴ, μάρμαρο, χρῶμα,
σὰν τὴν ἰδέα σου δὲν εἶναι, καθὼς πέφτει
κι ἀντιχτυπάει στοῦ λογισμοῦ μας τὸν καθρέφτη.

[19.]¹⁴⁵ Μέσα σου ρέει τὸ διάφανο, τ' ἀθάνατο αἶμα,
ἢ ὁ χυμὸς ὁ ἀνήμπορος νὰ σὲ ξυπνήσῃ
ἀπὸ ἴναν ὕπνο δίχως μίλημα καὶ βλέμμα
σὲ μιᾶς ἀδόλωτης ζωῆς τ' ὠραῖο μεθύσι;
Τὸ στέμμα τῆς κορφῆς σου εἶν' ἓνα ξένο φέμα
150 ἢ τὰ μαλλιά σου, ποῦ ἢ πνοὴ σὰν τὰ χτυπήσῃ
γίνονται λύρες γιὰ νὰ εἰποῦν ὀλόγυρά σου
τῆ συμφωνία τῶν ὄλων καὶ τῆς ὁμορφιάς σου;

[20.] Μῆτε κλαδιά, μῆτε μαλλιά. Φτερά εἶν' ἐκεῖνα,
καὶ δοκιμάζεις τα καὶ τὰ τρεμοσαλεύεις.
155 Φτερά; δὲν εἶναι, γίνονται· σὲ τρώει μιὰ πείνα,
καὶ σὲ μιὰ πλάση ἀνώτερη νᾶμπεης παλεύεις.
Μιὰ Πολιτεία, μιὰν ἠλιοστάλαχτην Ἀθήνα
δεξιὰ, ζερβιά, μακριά, στά ὕψη, ὅλο γυρεύεις,
καὶ στέκεσαι νὰ φύγῃς πρὸς τὰ μισουράνια
160 πετώντας μὲ τοὺς κύκνους καὶ μὲ τὰ γεράνια.

[21.] Λεῖψανο εἶσαι ἀπὸ νεκρὸ μεγάλο αἰῶνα,
ζωῆς, ποῦ γίνεται, εἶσαι ἢ πρώτη δροσεράδα;
Πότε ἀπὸ μέσα σου κοιτάει, τραβάει ἀγώνα
γιὰ νὰ χυθῇ στὸ φῶς μιὰ νύφη Ἀμαδρυάδα,
165 πότε σὰν τελευταία ὑψώνεσαι κολώνα
ναοῦ, ποῦ κάποτ' ἔστεκε σὲ μιὰν Ἑλλάδα.
Τέλος ἢ ἀρχή, βραδιά ἢ πρωΐ, σὲ δένει κάτι
μὲ τοὺς ὀρίζοντες ποῦ χάνεται τὸ μάτι.

[22.] Ὡσαννά χύνουν οἱ βλαστοὶ σου καὶ τὰ βᾶγια
170 καὶ τὸ βασιλικὸ ὡσαννά τ' ἀνάστημά σου
πρὸς ἄγνωστου θεοῦ διαβατικοῦ τὰ μάγια,
φανερωμένου πρῶτα πρῶτα στὴ ματιά σου.

¹²⁷τρεμάμενη: βλ. στ. 36. ¹²⁸ρυθμός: βλ. στρ.
5. καὶ 14. Στ. 128: λόγια ἐραστῆ.

Στρ. 17.-18.: ἀρνητικὲς παρομοιώσεις ὡς πρὸς τὰ
ὠραιότερα τοῦ φυσικοῦ κόσμου (ὅπως στὸν
Κρητικὸ καὶ τὴ *Carmen Seulare* τοῦ Σολω-
μοῦ): πλάσμα τῆς φαντασίας θὰ ἀποκρυσταλ-
λωθεῖ σὲ μουσικὴ (στρ. 19.).

¹³⁴ἄλλον κόσμον: ἐνν. ὑπεραισθητοῦ.

¹³⁶θεοί, ὕμνοι: πλάσματα καὶ πλάσματα πλα-
σμάτων ἐνώπιον τῆς Φοινικιάς.

Τὸ ἄμορφο ἀκόμα μὲ τρεῖς μεταφορὲς (σττ. 137,
138 καὶ 139-42).

Σττ. 143-44: σολωμικὴ ρίμα.

Ἀπορία γιὰ τὴν ὑλικότητα τῆς Φοινικιάς, γιὰ
τὴν ὑπαγωγή τῆς ἢ ὄχι στὸ ἀνέκφραστο (ὄντο-
λογικὴ ἀπορία): στρ. 19.

¹⁵²συμφωνία: ἐνν. μὲ μουσικὴ διάσταση.

Στρ. 20.-22.: Ἐγκώμια τῆς Οὐσίας
Στ. 153: οὔτε φύση οὔτε ἐμφάνιση.

¹⁵⁴δοκιμάζεις: δοκιμασία ἀνάτασης.

Σττ. 155-60: φλέγεται ἀπὸ τὸν καημὸ τοῦ ὕψους
ἢ Φοινικιά (Αἶμ. ΧΟΙΡΜΟΪΖΙΟΣ).

¹⁵⁷Ἀθήνα: βλ. καὶ στ. 166.

Διττὴ ὑπόσταση: στρ. 21.

¹⁶¹Λεῖψανο-¹⁶²δροσεράδα: ἀντιφατικὴ φύση
ποῦ συνθέτει τὴν ἀπεραντοσύνη.

¹⁶⁶Ἑλλάδα: βλ. καὶ στ. 157.

Σττ. 167-68: ἀποφυγὴ τοῦ συγκεκριμένου (Λ.
ΠΟΛΙΤΗΣ)· ἐνωσὴ γῆς-οὐρανοῦ (Ἄλ. ΣΑΜΟΪΗΛ).

Στρ. 22.: Ἡ σύσταση τοῦ Ἀσύλληπτου· «Ναός»
τῆς Φύσης (Ἄλ. ΣΑΜΟΪΗΛ).

¹⁷¹ἄγνωστου θεοῦ διαβατικοῦ: τοῦ Ἰησοῦ στὴ
Βηθλεέμ.

- Ἐσὺ ὡσαννά, ὡσαννά ἀποκρίνονται τὰ πλάγια.
 ὦ! ποιά τὰ ὄράματα καὶ ποιά τὰ μυστικά σου;
 175 Σφάζει τὰ λυγερὰ λουλούδια καὶ τὰ φύλλα
 ἀπὸ καινούριους οὐρανοὺς ἀνατριχίλα.
- [23.] Κ' ἐμεῖς; Ἦρθε ὡς ἐμᾶς τὸ μακρινὸ πουλάκι,
 τ' ἀγεράκι μᾶς ἄγγιξε μὲ τὰ φτερά του,
 καὶ κοντοστάθηκε τὸ βιαστικὸ τὸ ρυάκι,
 180 καὶ τὸ παιδὶ μᾶς ἔρριξε τ' ἀνάβλεμμά του,
 καὶ τὸ περήφανο μᾶς ἔγνεψε ζαμπάκι,
 καὶ τὸ φεγγάρι ἦρθε γιὰ μᾶς ὡς ἐδῶ κάτου,
 κ' εἶδε καθεὶς τ' ἀπόξω μας, κανεὶς τὰ βάθη
 ὁ κόσμος γλίστρησεν ἀπάνω μας κ' ἐχάθη.
- [24.] 185 Πορτοκαλάνθια, τί σᾶς ρώτησαν τ' ἀηδόνια;
 Ὁ τζιτζικας τί θέλει ἀπὸ τὰ μεσημέρια;
 Κι ὅσα βογγοῦνε σὰν ἀπὸ τὰ καταχθόνια,
 κι ὅσα ἀνεβαίνουνε τραγοῦδια πρὸς τ' ἀστέρια,
 τοῦ σαρακιοῦ ἢ φωνή, τ' ἀνήσυχα τριζόνια,
 190 τ' ἀρώματα, οἱ πνοές, τὰ ἔρμα καὶ τὰ ταίρια,
 ὅσα πετοῦνε, σέρνονται, λυγιένται, σκύβουν,
 κάτι γνωρίζουνε γιὰ σέ καὶ μᾶς τὸ κρύβουν.
- [25.] Μέσα μας μιὰ ψυχὴ ἀπὸ μπόρα κι ἀπὸ πίσσα
 τὸ πονηρὸ γιὰ σέ στὸ λογισμό μας βάζει.
 195 Στὴ νυχτερίδα ὄλο γιὰ σέ μιλοῦσε ἢ κίτσα,
 κ' ἢ ἀκρίδα τὸ παινεύτηκε μ' ἐσέ πὼς μοιάζει,
 κ' ἢ σφήκα ἦρε χαρὰ στὴ σκέπη σου περίσσα,
 κι ὁ νυχτοκόρακας μ' ἐσένα ἀναγαλλιᾶζει·
 μιὰ πλάση — Ἐσὺ, πὺ ἀτάραχη τραβᾷς πρὸς τ' ἄστρα —,
 200 παραμονεύει σε κακὴ κι ἀναγελάστρα!
- [26.] ὦ φουσημένη ἀπ' τὴν καρδιὰ τοῦ πεύκου, Ὑγεία!
 Πατᾶς, παντοῦ οἱ καρποὶ στ' ἀγκάδια, στὰ τριφύλλια!
 κυλᾶς μὲ τὰ νερά, καὶ λάμπουν τὰ στοιχεῖα,
 γιὰ τ' ἄδολο κρασί τρυγᾶς τὰ ὠραῖα σταφύλια,
 205 ὅπου σταθῆς, θ' ἀναστηθῆ μιὰ πολιτεία,
 πάντα ὁ μαστός σου γάλα ρέει, δροσιὰ τὰ χεῖλια.
 ὦ μάννα στρογγυλὴ καὶ καρπερὴ κι ἀκέρια,
 μᾶς λειών' ἢ ἀρρώστια· μοιάσαμε τὰ νεκροκέρια.
- [27.] Κλαδιά, μαλλιά, φτερά. Ἴσκιοι, πὺ ἢ θεία της χάρη
 210 παίζει κι ἀπλώνει, πρῶτε, δεῦτε καὶ τρίτε,
 ἀπὸ τὸ στοιχειωμένο τὸ σκληρὸ φεγγάρι
 — μῆτε κλαδιά, μῆτε μαλλιά, καὶ φτερά μῆτε! —
 Προφές μιὰν ὄψη τέταρτην εἶχατε πάρει·
 σπαδιά! καὶ καρτεροῦσατε γιὰ νὰ χυθῆτε.
 215 Νυχτοπετοῦσα πεταλούδα, ἔλεος κάμε·
 ἀπάνω στὰ φτερά σου πάρε μας νὰ πᾶμε!
- [28.] Ἡ ἀρρώστια μᾶς τυράγνησε μὲ τὴν ἀγρύπνια,
 ὦ Φοινικιά, καὶ σέ εἶδαμε νὰ κρυφογέρνης,

Στ. 173: ἀνταπόκριση τῆς πλάσης.

Σττ. 174-76: ὑπαινικτικὴ παράδοση στὸ ἀκατανόητο.

Σττ. 175-76: σολωμικὴ ρίμα (ἀλλὰ βλ. καὶ Σεφέρη, «ἀνατριχιασμοὶ στὴ ρίζα καὶ στὰ φύλλα»)

5. Στρ. 23-32: Ἀντιδιαστολὴ τῆς Αὐτογνωσίας (Ἐμπειρία τῶν Λουλουδιῶν)

Στρ. 23-24: Ἐπίγνωση τοῦ Ἀνεξιχνίαστου (Κ. ΔΕΣΠΟΤΟΠΟΥΛΟΣ)

Στρ. 23: Ἀδυναμία γνώσης τοῦ θάθους μας, τῶν «μυστικῶν μας ἀνταποκρίσεων» (Λ. ΠΟΛΙΤΗΣ), ἐνῶ τὰ ἴδια τὰ λουλούδια βλέπουν (Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ)

Στ. 184 → στ. 192.

Στρ. 25: τὸ «Κακό» — σκοτεινὲς εἰκόνες γιὰ τὴν ἀμφιβολία ὡς τὴν ἀρνήση (Λ. ΠΟΛΙΤΗΣ).

Ἄρχη τοῦ ἐφιάλτη.

Στρ. 25-30: Ἡ Ἀγωνία γιὰ Γνώση καὶ τὰ Παρεπόμενα: ὁ Ἐφιάλτης

Σττ. 199-200: παλαμικὴ ρίμα.

200 παραμονεύει σε: σὲ ὑπονομεύει μέσα μας (ἢ κοσμικὴ στάση ἀπέναντι στὸ πνεῦμα)

Στρ. 26: Ἀντίθεση 201 Ὑγεία-208 ἀρρώστια (σττ. 201-206 vs σττ. 207-208), μὲ θαθὺ ὑπόστρωμα στὴν παλαμικὴ ποιητικὴ καὶ κοσμοαντίληψη.

Στρ. 27: Ἀμφισβήτηση εἰκόνας καὶ οὐσίας (φαίνεσθαι καὶ εἶναι)

213 τέταρτη ὄψη: ὅπως στὸν Λάμπρο τοῦ Σολωμοῦ.

214 σπαδιά: βλ. στ. 231.

Σττ. 215-16: πόθος ἐξόδου ἀπὸ τὸν ἐφιάλτη.

216 Νυχτοπατοῦσα πεταλούδα: ψυχὴ (βλ. στ. 38).

218 νὰ κρυφογέρνης: ἐνν. ἠθικὴ κάμψη.

οί δρακοντιές, τὰ σκυλοβότανα, ὅλα ξύπνια,
 220 νύχτα ἦταν, ἄμοιαστο χορὸ μ' αὐτὰ νὰ σέρνης,
 καὶ σ' εἶδαμε ὄνειρο βαρὺ στὰ πρωτοῦπνια
 μὲ φλόμους καὶ μὲ χαμαιλιούς νὰ παραδέρνεις,
 καὶ γύρω σ' ἔπνιγαν ἀζώηρων περιβόλια,
 κι ἀπὸ σκληρὲς ἀλῶες λαὸς κι ἀπὸ τριβόλια.

[29.]²²⁵ Κ' εἴσουνα, τῆς ζωῆς ὡς νὰ ζητοῦσες φόρο
 αἵματοπότιστο, κι ὀλάγρια ἀντιχτύπα
 πείνα στὸ εἶναι σου, καὶ κάποιο σαρκοβόρο
 ἤρε σ' ἐσὲ καὶ φώλιασε, κ' ἔσκαψε τρύπα,
 κ' ἔγινε σπῆλαιο τὸ κορμὶ τὸ φτεροφόρο,
 230 καὶ τῆς κορφῆς σου γιὰ κορφὴ φόρεσες γύπα·
 σὰ φλόγες καὶ σὰν κύματα καὶ σὰ λεπίδια
 συρμένα ἀπὸ τῆ ρίζα ὡς τὴν κορφὴ σου φίδα.

[30.] Ποιὸς τὸ στοχάστηκε, ποιᾶς Μοίρας εἶναι τάμα,
 ἀπὸ τὰ κακομύριστα καὶ τ' ἀπορρίμια
 235 νὰ ὑφώνονται τὰ ὀλόχλωρα, καὶ ἀγνὸ τὸ θάμα
 τοῦ Μάη κι Ἀπρίλη ἀπ' τὴν ἀκάθαρτην ἀσκήμια;
 Γι' αὐτὸ γαλάζια μέσα μας καὶ μαῦρα ἀντάμα,
 καὶ στὴν ψυχὴ μας ὠκεανοὶ καὶ στενορρύμια,
 κ' ἐκεῖ ποὺ ὁ νοῦς μὲ τὰ ὑπέρτατα παλεύει,
 240 κάτι πανάθλιο μᾶς κρατεῖ καὶ μᾶς μολεύει.

[31.] Ὁλιε, τὰ μαῦρα ὀνειράτα πᾶρ' τα καὶ πνίχ' τα,
 θολοὶ εἶν' ἀχνοί, κι εἶναι κακόπραγα τελώνια.
 Θρέψε τὰ ὠραῖα καὶ τ' ἀγαθὰ, τὰ πάντα δεῖχ' τα,
 σὰν ἀχτιδοπαιξίματα καὶ σὰν ἀηθόνια.
 245 Κ' ἐσύ, φεγγάρι, ξάπλωσε στὴν ἄγρια νύχτα
 διάφανη σκέπη ἀπὸ καρδιά καὶ ψυχοπόνια,
 τῆς Καλλονῆς παντοῦ κυμάτισε, ὦ πορφύρα,
 κ' ἡ πλάση ἄς γίνῃ ἀγάπη κι ἄς χτυπάῃ σὰ λύρα!

[32.] Εἰμῆρωσε. Τὸ φῶς χίλια σοῦ σπέρνει μάτια,
 250 γιὰ ν' ἀγκαλιάζῃς τὰ βουνὰ καὶ τὰ ρουμάνια,
 στὰ δέντρα τίς φωλιές, στίς χῶρες τὰ παλάτια,
 καὶ τὰ καράβια στ' ἀνοιχτὰ καὶ στὰ λιμάνια.
 Τῆ νύχτα ὠραῖα ξωτικά σὲ ἀχτίδων ἄτια
 νὰ σὲ δουλέψουν ἔρχονται ἀπὸ τὰ οὐράνια.
 255 Χέρια φυτρώνει ἡ λεύκα καὶ στ' ἀπλώνει πλείσια·
 σὲ ναναρίζουν ἡσυχὰ τὰ κυπαρίσσια.

[33.] Μιλᾶς μὲ τὸν αἶτο καὶ μὲ τὸν πελεκάνο,
 ρουφᾶς τῆ μουσικῆ τοῦ κόσμου στάλα στάλα,
 βλέπεις τὰ μακρινὰ, τὰ γύρω καὶ τ' ἀπάνω,
 260 τ' ἀπέραντα καὶ τ' ἄπιαστα καὶ τὰ μεγάλα,
 ἀνταποκρίνεσαι μὲ κάθε ἀεροπλάνο,
 μὲ ἀχτίδες, μὲ φτερά, μὲ τὴν παγκόσμια σκάλα.
 Κι ἐμεῖς γυρτὰ στὴ γῆ, δαρμέν' ἀπὸ μιὰ λύπη,
 ἀκούσαμε τῆς γῆς τὸ μέγα καρδιοχτύπι.

Στοὺς σττ. 219-24: *φαρμακερὰ βοτάνια*. Ἄλ. ΣΑΜΟΓΗΛ: ἀναλογία μὲ τὸ «Φωτόδεντρο» τοῦ Ἐλύτη (τοπίο προέλευσης).

Στρ. 29: Ἐπίδραση τοῦ Κακοῦ καὶ στὴ Φοινικιά.

²²⁷κάποιο σαρκοβόρο: ἡ βουλιμικὴ σκέψη ὡς παράσιτο τῶν μειζόνων ἀξιῶν.

²³¹λεπίδια: ἡ τέταρτη μορφή τῶν φύλλων τῆς Φοινικιάς ἀπειλεῖ τὴν ἴδια.

Στρ. 30: Ἀνάδυση τοῦ φωτὸς μέσα ἀπὸ τὸ σκοτάδι: στοχαστικὴ προοικονομία τῶν στρ. 31-32.

²³⁹τὰ ὑπέρτατα- ²⁴⁰τὰ πανάθλια: ἡ ἀνθρώπινη διάσταση (ὅπως σὲ ὅλη τὴ στρ. 30.) — καθοριστικὴ στὸν Παλαμᾶ («μνήμη κάποιου σκέλεθρου πανάθλια»).

Στρ. 31-32: Τέλος τοῦ Ἐφιάλτη Ἐμῆρωμα (ἀφηγηματοποίηση στὴ στρ. 32.)

Στ. 244: φῶς-ἦχος (ἀνάπτυξη στὴ στρ. 32.).

Στ. 247: περίφρ. γιὰ τὴ βασιλεία τοῦ Καλοῦ.

²⁴⁸ἀγάπη-λύρα: σύνθεση αἰσθηματος-μουσικῆς.

Στρ. 32: Ἀνταπόκριση στὴν εὐχὴ τῆς στρ. 31.

²⁴⁹μάτια → ²⁵⁹βλέπεις (προηγούμενως ἐκεῖ καὶ ἡ ἀκοή: ²⁵⁸ρουφᾶς τὴ μουσικῆ).

Σττ. 253-54: ἀποκάλυψη τοῦ ἐφιάλτη ὡς πλάνης.

²⁵⁵πλείσια: ἀφθονα.

6. Στρ. 33-35: Ἀνταπόκριση μὲ τὸν Κόσμο

²⁵⁷αἶτο: σύμβολο ἀδούλωτου φρονήματος (δημοτικὴ παράδοση)· ²⁵⁷πελεκάνο: σύμβολο αὐτοθυσίας (χριστιανικὴ παράδοση: ταΐζει τὰ τέκνα του μὲ τὸ αἷμα τῆς καρδιάς του).

²²⁶ἀεροπλάνο: ἐναέρια πλανώμενα.

²⁶²σκάλα: ἡ κλίμακα τοῦ Ἰακώβ (θέμα τῆς ἐπικοινωνίας γῆς-οὐρανοῦ).

Σττ. 263 κ.εξ.: ἡ πρόσληψη τοῦ κόσμου τούτου (ὁ «αἵματοπότιστος φόρος»: Λ. ΠΟΛΙΤΗΣ' βλ. στρ. 5.).

- [34.]²⁶⁵ Ἀκούσαμε τῆς γῆς τὸ μέγα καρδιοχτύπι.
 Νέο τραγοῦδι ἀφάνταστο πού δὲν εἰπώθη,
 ἦχος πού τίποτ' ἀπὸ μέσα του δὲ λείπει
 μέσα του ρυάζεται ἄγγελος πού κεραυνώθη,
 κι ὄλοι γλυκανασαίνουνε τ' Ἀπρίλη οἱ κῆποι:
²⁷⁰ κρυφοὶ ἀναπάντεχοι μέσα του κλαίνε πόθοι,
 καὶ τρίζει μιὰ φωτιά, πού κόσμους θὰ χαλάη
 κάτι πού μένει ἀξήγητο καὶ σὲ περνάει!
- [35.] Πές μας τὴ φωτερὴ τ' ἀέρινου ἱστορία,
 τοῦ μαύρου θὰ σοῦ ποῦμ' ἐμεῖς τὸ συναξάρι,
²⁷⁵ κι ἔλα νὰ τὰ ταιριάσουμε τὰ δυὸ στοιχεῖα,
 τὴ δύναμή σου ἐσὺ μὲ τὴ δική μας χάρη.
 Στ' ἄφαντα, στὰ μικρά, στ' ἀνήλιαγα, στὰ κρύα
 ζοῦν ἕνας κόσμος δουλευτάδες καὶ κουρσάροι,
 κ' ἔχουν οἱ δρόμοι καὶ τὰ ἔργα τους καὶ οἱ μέρες
²⁸⁰ κι ὅσα δὲν ἔχουν τῶν ἀπέραντων οἱ αἰθέρεις.
- [36.] Τὴ ζωὴ του μᾶς εἶπε τὸ μελισσολόι
 κι ἄστραφان ὡς ἐμᾶς καινούρια σοφὰ νιάτα:
 θάματ' ἀνυποψίαστα σκεπάζ' ἡ χλόη,
 στὸ πλάι μας τὸ μυρμηγκι ἀνοίγει βαθιὰ στράτα,
²⁸⁵ μιὰ σαύρα ἀργοσυρμένη μέσ' ἀπὸ κατωῖ,
 χωρῶν, ἐθνῶν, τεχνῶν ἔφερ' ἐδῶ μαντάτα.
 Μιὰ πεταλούδα, πού ἔτρεχε γιὰ νὰ παντρέψη
 τὰ λουλουδάκια, μᾶς ἐπλάτυνε τὴ σκέψη.
- [37.] Ἀπάντρευτη, ἄκαρπη, κι ἀξήγητη καὶ ὠραία!
²⁹⁰ Παράξενη ἦταν ὦρα, ποιός θὰ τὸ πιστέψη;
 Βουλήθη ὁ θεῖος κόσμος, κ' ἔγινεν Ἰδέα,
 καὶ στὴ δική μας φανερώθηκε τὴ σκέψη.
 Τώρα σ' αἰνίγματα καὶ σὲ σκοτάδια νέα
 εἶν' ἔτοιμη ἡ ζωούλα μας γιὰ νὰ μισέψη.
²⁹⁵ — ὦ Φοινικιά, ἀποκρίσου· νά! φυλάει καρτέρι,
 πρὶν πῆς τὸ λόγο τὸν ὑπέρτατο, ἕνα χέρι.
- [38.] ὦ Φοινικιά, μᾶς ἔσπειρεν ἐδῶ ἕνα χέρι,
 καὶ θὰ ξαναπλωθῆ καὶ θὰ μᾶς ξεριζώση,
 καὶ θὰ πεθάνουμε· τὸ κῦμα καὶ τ' ἀγέρι,
³⁰⁰ καὶ τὸ νερὸ ἀνελεήμονα θὰ μᾶς σαρώση,
 καὶ δὲ θὰ κλάψη μας τ' ὀλόανθο καλοκαίρι,
 κ' ἡ πλατιὰ πλάση τὸ χαμό μας δὲ θὰ νιώσει,
 καὶ κάτου ἀπὸ τοῦ ἴσκιου σου τὰ μάγια πάλι
 θ' ἀναστηθῆ μοσκόπνοη μιὰ βλάστηση ἄλλη.
- [39.]³⁰⁵ Καὶ μήτε θὰ βρεθῆ γιὰ μᾶς κανένα μνημα
 τοῦ διάβα μας τὸ φάντασμα νὰ συγκρατήση·
 μονάχα ὀλόφωτο τριγύρω σου ἕνα ντύμα
 μὲ νέα μιὰ λάμψη ἀχάλαστη θὰ σὲ στολίση,
 καὶ θὰ εἶναι ἡ σκέψη μας κι ὁ λόγος μας καὶ ἡ ρίμα.
³¹⁰ Καὶ θὰ φανῆς ἐσὺ στὴν ξαφνισμένη χτίση

Σττ. 265-67: γνώση τῶν λουλουδιῶν, ἡ ταπεινὴ μοῖρα τῶν θνητῶν (ὄρισμός τῆς «ἐλάσσονος» ποιήσεως κατὰ τὸν Δ. ΚΑΦΑΛΗ).

²⁶⁸ ρυάζεται: ὠρύεται, οὐρλιάζει.

²⁶⁸ ἄγγελος πού κεραυνώθη: ἐκπτωτος (δαίμονας) — διττὴ φύση τοῦ ἀνθρώπου.

Σττ. 268-72: ἔκφραση τοῦ λαοῦ (Αἴμ. ΧΟΓΗΜΟΪ-ΖΙΟΣ): συνθήκη βιολογικῆ-κοινωνικῆ.

Στ. 271: σολωμικὴ ἀπήχηση (Λάμπρος).

Στρ. 35: ἀντιβολὴ κόσμων, αἰθέρια-ὑπόγεια συναλλαγὴ (Φοινικιά-λουλουδάκια). Προαγωγή μὲ ἀντιθέσεις πού καταλήγει σὲ ἐγκώμιο τῆς ἐμπειρίας τοῦ μόχθου.

²⁷⁹ τὰ ἔργα τους καὶ οἱ μέρες: παραπομπὴ στὸν Ἡσίοδο (persona τοῦ ποιητῆ ἐκείνη τὴν περίοδο).

7. Στρ. 36-39: Ἐπίγνωση Δύναμης καὶ Ἀδυναμίας (τῶν Ὑπέρτατων Νόμων) στὸ Κατώφλι τοῦ Θανάτου· Ἀνύψωση τοῦ Ἀσήμαντου καὶ Συνθηκολόγηση

Στρ. 36-37: Δύναμη (Φοινικιάς-λουλουδιῶν)

²⁸² σοφὰ νιάτα: ὀξύμωρο (ἐγκωμιαστικά).

Σττ. 284-88: 6λ. στ. 44.

Στ. 289: σολωμικὴ ἀπήχηση.

²⁹⁰ ὦρα: ἔξω ἀπ' τὸ χρόνο (Ἄλ. Σαμουήλ).

Σττ. 291-92: ἀποκάλυψη τῶν μειζόνων στὴ συνείδηση τῶν ελασσόνων (Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ: «ιδεοποίηση τοῦ Αἰσθητοῦ»).

Σττ. 293-94: ἀπορία ἔσχατη, γιὰ τὸν Ἄλλο Κόσμο.

²⁹⁶ χέρι → ²⁹⁷ χέρι (ἔτσι καὶ στὸν Καρυωτάκη).

Στρ. 38-39: Ἀδυναμία (τῶν Λουλουδιῶν), ἡ θνητότητα — 6λ. καὶ στὸν Δωδεκάλογο: «θὰ σθῆσης».

Σττ. 299-301: αἰτίες θανάτου (ἔχι. χωρὶς κάποια πικρία, μὰ νηφάλια).

³⁰² πλατιὰ πλάση (παρηχ.): ἡ οἰκονομία τοῦ κόσμου (μακροσκοπικά).

³⁰⁴ βλάστηση: σχεδὸν κυριολεκτικὰ ὁ Λ. ΠΑΛΑΜΑΣ.

³⁰⁵ μνημα (ἐτυμολ.): τεκμήριο μνήμης.

³⁰⁷ ντύμα: ἡ καλλιτεχνικὴ συνεισφορά (Ἄλ. ΣΑΜΟΥΗΛ: «Φωτόδεντρο» στους σττ. 307-308).

³¹⁰ χτίση: τὸ σύμπαν;

σάν ένα χρυσοπράσινο καινούριο άστέρι.
Και μήτ' έσύ, μήτε κανείς δέ θα μάς ξέρη...

Στ. 311: ή Γη; ένας ανάλογος πλανήτης ζωής;
(κριτήριο για την ταυτότητα του συμβόλου).

Άπαντα, ό.π., σσ. 129-39 ~ Κ' έχω από Σās μιá Δόξα νά ζητήσω, ό.π.

Γεώργιος Δροσίνης (Άθήνα 1859 - 1951), *Φωτερά Σκοτάδια* (1914): «Τò Βράδυ με τò Ηλιοβασίλεμα»

Τò βράδυ με τò ηλιοβασίλεμα,
μόνο, φευγάτο, δίχως ταίρι,
στòν ήλιο αντίκρυ καμαρώνεται
χαριτωμένο περιστέρι.

- 5 Και λάμπει στò λαϊμό, στá στήθη του
και στá φτερά τής κεφαλής του
ήλιοπλασμένο έν' αντιφέγγισμα
του σμαραγδιού και του άμεθύστου.

Άπαντα, έπιμ. Γιάννης Παπακώστας, τ. 2. (Άθ.: Σ.Δ.Ω.Β., 1996) ~ ΕΠ 2, σ. 311

Ίωάννης Πολέμης (Άθήνα 1862 - 1925): *Τò Παλιό Βιολί* (1909): «Τò Παλιό Βιολί» (σττ. 1-4, 17-18)

Άκουσε τ' απόκοσμο, τò παλιό βιολι
μέσα στή νυχτερινή σιγαλιά τ' Άπρίλη
στò παλιό κουφάρι του μιá ψυχή λαλει
με τ' άχνά κι' ά<ει>πάρθενα τής άγάπης χείλη. [...]

Είμ' έγώ τ' απόκοσμο, τò παλιό βιολι
μέσα στή νυχτερινή σιγαλιά τ' Άπρίλη...

Άπαντα τá Πρωτότυπα Ποιητικά και Θεατρικά, άναστύλ. Γ. Βαλέτας, τ. 2.
(Άθ.: Δωρικός <Νεοελληνική Βιβλιοθήκη>, 1970), σ. 399 ~ ΕΠ 2, σ. 319

Γεώργιος Σουρής (Έρμούπολη 1853 - Φάληρο 1919): Άπό τόν Ρωμηό, άρ. 7

Ήμουν πρώτα παππαδιά,
μά δέν έκανα παιδιά,

κι ό παππάς μαράζι τό 'χε, τò θαρρούσε σάν κατάρρα...
τί δέν κάναμε;... τού κάκου... μέναμε με τή λαχτάρρα.

Μίαν ήμέρα Θέλεις, τού 'πα, νά σοϋ κάνω τò χατήρι;
Κλείσε με σέ μοναστήρι.

Πήγαινε, μου λέει... Πήγα κι έγίνα Γουμένισσα...
Τò πιστεύεις;... Γέννησα.

Τά Άπαντα, άναστύλ. Γ. Βαλέτας, τ. 2. (Άθ.: έκδ. Χρ. Γιολάνη <Νεοελληνική Βιβλιοθήκη>, 1966), σ. 160 ~ ΕΠ 2, σ. 420

ΓΕΝΙΑ ΤΟΥ 1880: ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Γιάννης Ψυχάρης (Όδησσός 1854 - Παρίσι 1929), *Τ' Όνειρο του Γιαννίρη* (1897): «Τò Παράθυρο» (Κεφ. 1., άπόσπ.) — Τò Τέλος από την Άφήγηση του Όνειρου

«[...] Άξαφνα μου φάνηκε πώς σέ κείνη τή στράτα τήν ώραία [που φαινόταν από τò παράθυρο τής κάμαρας του ήρωα στò πατρικό του σπίτι] περπατούσα έγώ, μόνος. Κοίταξα και μακριά μακριά είδα

ξημερώματα: γλυκοχάραζε. Ἐβλεπα ἕνα φῶς πού θεότρελλη χάρὰ μὲ συνεπῆρε καὶ πού ἄγνωστη λύπη τὴν καρδιά μου ράγισε. Μέσα στὸ φῶς τῆς ἀβγῆς μιὰ κόρη μὲ μάθρα μαλλιά χυμένα, πού τῆς σκέπαζαν ὅλη τὴ ράχη, σιγὰ σιγὰ βιάδιζε καὶ ἔσκυβε τὸ κεφάλι: λές κ' ἔγερνε λουλοῦδι νὰ σὲ καλημερίση. Γύρισε, μὲ κοίταξε — τί ματιὰ πού εἶταν ἐκεῖνη! — καὶ προχώρησε. Ἡ στράτα πήγαινε ἴσια μ' ἔνα νησί, στὸ νησί τέλειωνε, καὶ γιὰ μιᾶς γίνονταν ἄφαντη. Στὸ νησί εἶταν ἕνα μνήμα, κάτασπρο. Ἡ κόρη μπῆκε μέσα ἤσυχα. Καὶ κάθισα τότες ἐγὼ ἀπάνω στὸ μνήμα καὶ πιά δὲ μιλοῦσα.»

Ἐκδ. μὲ πρόλ. Κ. Βάρναλη (Ἀθ.: Βιβλιοεκδοτική, 1956 — ἀνατ. χωρὶς ἀλλαγὴ σελιδαρίθμησης στὰ Ἐπαντα, τ. 1., Ἀθ.: Βιβλιοεκδοτική, χ.χ., καὶ στὰ Ἐπαντα, τ. 3., Ἀθ.: ἐκδ. Χάρη Πάτση <Βιβλιοθήκη Νεοελλήνων Κλασικῶν, 3>, χ.χ.), σ. 15 ~ III 8, σσ. 45-46

Ἀλέξαντρος Πάλλης (Πειραιᾶς 1851 - Λίβερπουλ 1935): *Μπρουσός* (1923): *Παρέκβαση* — *Περιστατικὸ μὲ Καλόγερο στὴν Ἡπειρο*

Νά τί μοῦ ἔτυχε στὰ 1906, ὅταν μὲ διὸ φίλους ἀνέβαινα ἀπὸ τοὺς Ἀγίους Σαράντα πρὸς τὰ Γιάνενα. Εἶχαμε σταθεῖ τὸ μεσημέρι σὲ ἕνα χάνι στὸν πόδα λόφου, ὅπου στὴν κορυφή του ἔστεκε μικρὸ μοναστηράκι. Ὁ καλόγερος μόλις παρατήρησε ξένους, κατέβηκε βιαστικὸς καὶ ἐπίμονα μᾶς ξέταζε μὲ τί σκοπὸ ταξιδέβαμε. Ἀδύνατο νὰ παραδεχτεῖ τὸν πόθο μας τοῦ νὰ γνωρίσουμε τὰ κλασικὰ μας Γιάνενα. Ὅταν τέλος μὲ εἶδε ἔτοιμο νὰ ξανακαβαλικέψω, μὲ πῆρε κατὰ μέρος καὶ μοῦ ξεμυστερέφτηκε. «Ἄν ζητᾶς», μοῦ εἶπε, «τίποτα ἀρχαῖα, ἔχω κάτι παλιὰ ἄμφια χρυσοκέντητα, σοῦ τὰ ἀφίνω φτηνά.»

Ἐκδ. Ἐμμ. I. Μοσχονᾶς (Ἀθ.: Ἐρμῆς <Νέα Ἑλληνικὴ Βιβλιοθήκη>, 1975) ~ Ἐπαντα, τ. 1., ἐπιμ. Νίκος Μοσχονᾶς (Ἀθ.: Ἐταιρεία Ἑλληνικῶν Ἐκδόσεων <Ἐπαντα Νεοελλήνων Κλασικῶν>, 1966) ~ III 8, σσ. 77-78

Ἀργύρης Ἐφταλιώτης (Κλεάνθης Μιχαηλίδης, Μόλυβος Λέσβου 1849 - Ἀντίμπ 1923), *Νησιώτικες Ἱστορίες* (1894): «Ἡ Ἀγγέλικα» (ἀπόσπ.) — *Παρουσίαση τῆς Ἡρώιδας*

Ἐγινε μεγάλη ταραχὴ σὰν πρωτοφάνηκε στὸ χωριὸ ἡ Ἀγγέλικα. Συνηθισμένος ὁ κόσμος ἀπὸ τίς ντροπαλὲς καὶ συμμαζεμένες χωριατοπούλες, βλέπει ἄξαφνα μέσα στὸ χωριὸ μιὰ κοπέλλα, πού τοὺς φάνηκε σὰ θεά. Πρῶτο, πού εἶταν κάτασπρη σὰ νὰ μὴν τὴν εἶδε ἥλιος ποτέ, δεύτερο, πρόσχαρη, γελαζόμενη καὶ ζωηρή, πού τοὺς τρέλλαινε σὰ γελοῦσε καὶ τοὺς ἔδειχνε τὰ μεγάλα τῆς δόντια. Τρίτο, πού δὲ φοροῦσε χωριάτικα, μόνον τῆς χώρας φορέματα. Μὰ τί πρῶτο, καὶ τί δεύτερο, καὶ τί δέκατο. Εἶτανε νὰ τὴν βλέπης καὶ νὰ μὴ χορταίνης.

Ἐπανάσταση ἔφερε στὸ χωριὸ ἡ Ἀγγέλικα. Οἱ καλοὶ χωριανοὶ δὲν τὸ λογάριζαν τέτοιο κακό. Ὁ σκοπὸς τους εἶταν ἀθῶος. Αὐτοὶ ζητούσανε μιὰ καλὴ δασκάλισσα, νὰ μάθῃ τὰ κορίτσια τοὺς γράμματα...

Ἐπαντα, ἀναστύλ. Γ. Βαλέτας, τ. (Ἀθ.: ἐκδ. Πηγῆς 1952) ~ III 8, σ. 117

Ἰωάννης Κονδυλάκης (Ἄνω Βιάνο Κρήτης 1862 - Ἡράκλειο 1920): «Ὅταν ἤμουν Δάσκαλος» (1916) ΣΤ' (ἀπόσπ.) — *ἀτμόσφαιρα «ἀνυποληψίας καὶ σχεδὸν περιφρονησεως»*

Εἶχα δὲ καὶ συχνὰ παράπονα ἐκ μέρους τῶν γονέων. Δὲν μαθαίνουν, βρὲ ἀδερφέ, πρᾶμμα τὰ κοπέλια. Ἄδικα χάνουνε τὸν καιρὸ τους. Καλλίτερά ἴσως νὰ βλέπουνε τὰ ἔχνη, νὰ γενοῦνε βοσκοί. Μὰ μποροῦνε, τζάνε μου, νὰ μάθουνε μοναχὰ τους τὰ κοπέλια; Θέλου-

νε και δασκάλεμα, και συδαύλισμα. Γιάντα τζέχουνε τσοί δασκάλους παρά για να τῶσε δείχνουνε; Χρειάζεται και λιγάκι ξύλο. Δέ λέω να γυρίσωμε στο φάλαγγα, μὰ μιὰ βιτσιὰ και καμμιά παλαμιά ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ κακὸ δὲν κάνει. Μὰ σὰν τὰφήσης ὀρνικὰ και ἀδιαφέντευτα, εἶντα θὲς να κάνουνε; Παιγνίδια και τραβαπάλαιμα. Κοπέλια τὰ λένε, κοπελίστικα θὰ κάνουνε.

Τὰ Ἄπαντα, τ. ι. (Ἀθ.: Ἀηδών, 1961) ~ ΙΙΙ 6, σ. 371

Μιχαὴλ Μητσάκης (Μέγαρα 1863/1868; - Ἀθήνα 1916), «Εἰκόνες και Σκηναί: Θεάματα τοῦ Ψυρρῆ» (1890, ἀποσπ.)

Ἐκ τοῦ στενοῦ, ὡς τουρκικῆς πόλεως, δρομίσκου τοῦ Ψυρρῆ, συρφετὸς διέρχεται, ποικίλος, ἀνθρωποὶ και κτήνη, παιδιά και γυναῖκες, νοικοκυραῖοι και ἐργάται [...]. Δύο κουτσαβάκηδες διήλασαν συγχρόνως, περιπλέγδην, ὡς μισομεθυσμένοι, τὴν ρεπούμπλικαν στραβά, κάτω τοὺς γύρους, τρικλίζοντες προσποιητὰ και ἐπιδεικτικῶς, τραγουδοῦντες διὰ λάρυγγος βραγχώδους, οἰδαλέου, δη-

οἰδαλέου: πρησμένου.

*Βάρα με μὲ τὸ στυλέτο
Κι' ὅσο αἶμα τρέξη πιέτο!...*

Βάρα με... κλπ.: πρῶμο ρεμπέτικο. Τεκμήριο χρονολόγησής του.

Αἶφνης, ὀπίσω τῶν διαβατῶν, μόνος ἐν μέσῳ τῆς ὁδοῦ, σκύλος ἐπέφανη, βραδέως βαίνων. [...] Ἐπὶ τῆς γῆς κατόπιν του ἄφινε προχωρῶν μακρὰν γραμμὴν, κόκκινην [...]. Και ἀπὸ τῆς κοιλίας του, ἠνεωγμένης κατὰ μῆκος, ἐκ μακρᾶς πληγῆς, [...] τὰ ἐντόσθια του ἐπιπτον χαμαί [...].

Ἐν τῇ ὁδῷ, ἀνακίνησις ἔγινε μεγάλη [...]. Εἷς ἐκ τῶν εὐρισκομένων ἔξω εἰς τὸν δρόμον ἐστράφη πρὸς τὰ ἔνδον μαγαζεῖου, προσεκάλεσε τινὰ μεγαλοφώνως: — Ἐλα να ἰδῆς ρὲ Παναγιώτη!... Ὁ Πολυχρόνης ἄφησε να φήνωνται μονάχοι οἱ καφφέδες, πρόεβαλε θυελλωδῶς, ἐξώρμησε δι' ἀλμάτων κολοσσιαίων, ἀπὸ τοῦ καφφενείου του τὸ βάθος.

— Τί τρέχει ρέ, τί τρέχει;...

— Νά, ἓνα σκυλι σφάξανε και πάει πέρα...

— Βρὲ τὸ ἄτιμο!... Τί λὲς ρέ;... Ποιὸς τῶκαμ' ἔτσι ρέ;...

— Ἐέρω γώ;!...

— Τήρα τὰ πλεμόνια του!... Βρὲ τὸ ἄτιμο!... Ποιὸς τῶκαμ' ἔτσι ρὲ Σταῦρο;...

— Ὁ Μιχάλης ὁ χασάπης, πῆγε νὰν τὸν δαγκάση λέει χτὲς τὸ βράδου ποῦ γύριζε στοὸ μαγαζὶ και τὸ βάρεσε· σήμερα κεῖ ποῦ καθότανε στὸν καφφενὲ πάλε τοῦ πήγαινε ἀπόκοντα και τὸν ἐβάβυζε· βγάνει κ' ἐκεῖνος τὸ μαχαῖρι και τοῦχει μιὰ στὴν κοιλιά!...

— Ἀλήθεια ρέ;... Τί λὲς ρέ;... Ἀλήθεια;... [...]

Ὁ πληγωμένος σκύλος, ἐν τῷ μεταξύ, ἐξηκολούθει τὴν πορείαν του, ἐσύρετο, ὡς ἤμποροῦσε μετὰ μόχθου. [...]

Περὶ αὐτόν, ὁ ὄμιλος ηὔξανετο, και ἡ βοή πλειότερον. [...] Οἱ πέριξ του συνηθροισμένοι, ἴστανται, συνδιαλέγονται φαιδρῶς [...].

— Τί λὲς, ρέ, θὰ φοφήση;...

— Ἄμ' τί θὰ κάνη, θὰ χορέψη;...

— Ἐγὼ λέω ποῦ δὲ θὰ φοφήση!...

— Ρὲ αἶντε να χαθῆς, δὲν τὸ γλέπεις ρέ;...

- Τί λέει ρέ Μήτσο, τί λέει;...
 — Λέει ποῦ δὲ θὰ φοφήση, ἀκοῦς!;...
 — Καλὸ ξημέρωμα!...
 — Βάνουμε στοίχημα;... [...]

Προδῆλως, δὲν εἶχεν ὅμως πολὺν καιρὸν ἀκόμα τὸ θνησκον κτῆ-
 νος. [...] Ὑστάτη ἀνατριχίλα, παρατεταμένη, ἐμαστίγωσεν ἀπ' ἄ-
 κρου εἰς ἄκρον τὸ κορμί αὐτοῦ, τὸ διέδραμεν ἀστραπιαίως, ἰσχυρό-
 τατα. Ὡς κύμα αἵματος ἀνέβη ἐπὶ τὸν λάρυγγά του, ἐκόχλασεν,
 ἀνεροφῆθη, καί, κλείσαν τὰ ὄμματα, ὡσάν νὰ ἐτελείωσε τὸ ὄνει-
 ρόν του τὸ συγκεχυμένον, ἐξέπνευσε τὸ ζῶον. [...]

τὸ ὄνειρόν του: ἡ ζωὴ ἢ ὁ ἀκατανόητος θά-
 νατός του.

Ὁ συρφετός ἐνεκινήθη τότε πάλιν ἐκ βαθέων [...]. Καὶ οἱ συν-
 ηθροισμένοι διασκορπίζονται, συναποφέροντες τὸ ἄγγελμα τῆς
 ἐκπνοῆς, τῆς ἀγωνίας τὰς εἰδήσεις, τὴν περιγραφὴν, καθ' ὅλον τὸ
 ἀνυπόμονον Ψυρρῆ.

- Ψόφησε ρέ, ψόφησε;...
 — Τώρα πλιά, τὰ κακκάρωσε!...
 — Μωρὲ ἐφτάψυχο τὸ κερατόπιστο!... Τρεῖς ὥραις ἔκανε νὰ ξε-
 ψυχῆση!...
 — Ζωὴ σὲ λόγου σου!...
 — Βρὲ τὸ ἄτιμο!...

τὸ κερατόπιστο (ἀθησαύρ.): δήλωση ἐκπλη-
 ξης καὶ θαυμασμοῦ, μᾶλλον μὲ συνδυασμὸ
 ὕβρεων.

Τὸ Ἔργο του, ἐπιμ. Μιχ. Περάνδης (Ἀθ.: Βιβλ. τῆς «Ἐστίας», 1956) ~ III 6, σσ. 293-99

Γεώργιος Βιζυηνός (Βιζύη Θράκης 1849 - Ἀθήνα 1896), «Ποῖος ἦτον ὁ Φονεὺς τοῦ Ἀδελ-
 φοῦ μου» (ἀπόσπ.)

Ὁ μὴ γνωρίσας τὴν ἀγαθοτάτην ταύτην μητέρα πρὸ τοῦ θανάτου
 τοῦ υἱοῦ της, θὰ τὴν ἐκλάβη ἴσως ὡς γυναῖκα τραχέος καὶ σκλη-
 ροῦ χαρακτῆρος, ἀφοῦ ἐγὼ αὐτὸς ἐδυσκολευόμην πλέον νὰ ἀνεύρω
 ἐν αὐτῇ τὴν ἀπειρον ἐκείνην φιλανθρωπίαν, ἥτις τὴν ἔκαμνε νὰ φεί-
 δηται καὶ νὰ συμπονεῖ καὶ αὐτὴν τὴν ἄψυχον φύσιν, καὶ ὡς ἐκ τῆς
 ὁποίας δὲν ὑπέφερε νὰ ἴδῃ οὐδὲ μίαν ὄρνιθα σφαζομένην. Διότι, ναὶ
 μὲν, ἐκδίχησιν λέγουσα, ἠγνῶει κυρίως δικαιοσύνην. Ἀλλὰ τὴν δι-
 καιοσύνην ταύτην δὲν ἠγνῶει ἄνευ προσωπικῆς αὐτῆς ἱκανοποιήσε-
 ως προσμετρομένην μόνον ὑπὸ τῆς ἀπαθοῦς χειρὸς τοῦ νόμου.

— Νὰ τὸν ἰδῶ κρεμασμένον, ἔλεγε, νὰ τραβήξω τὸ σχοινί του, καὶ
 ὕστερα ἄς ἀποθάνω!

Ἄπαντα, πρόλ. Σπύρος Μελάς, εἰσαγ. Κλ. Παράσχος, ἐπιμ. Κυριακὴ Μαμώνη (Ἀθ.: «Βίβλος», 1955) ~ Νεοελληνικὰ
 Διηγήματα, ἐπιμ. Παν. Μουλλάς (Ἀθ.: Ἑρμῆς <Νέα Ἑλληνικὴ Βιβλιοθήκη, ΔΠ 38>, 1980) ~ Τὰ Διηγήματα, ἐπιμ. Βαγ-
 γέλης Ἀθανασόπουλος (Ἀθ.: Ἰδρυμα Κώστα καὶ Ἑλένης Οὐράνη <Νεοελληνικὴ Βιβλιοθήκη>, 1991) ~ III 6, σσ. 86-87

Γρηγόριος Ξενόπουλος (Κωνσταντινούπολη 1867 - Ἀθήνα 1951), «Τὰ Θηλυκὰ τοῦ Μου-
 ζᾶ» β' (ἀπόσπ.): Ἡ Ἀναγγελία τῆς Γέννησης Δίδυμων Θηλυκῶν στὴν Τρίτη Γέννα

Οὔτε ἡ μαμμὴ δὲν κοτοῦσε — ἂν καὶ συνηθισμένη σὲ τέτοιες φουρ-
 τοῦνες — νὰ μπῆ στὸ γραφεῖο ποὺ περιμένε μὲ ἀγωνία ὁ Μουζᾶς καὶ
 νὰ τοῦ δώσῃ τέτοια εἶδηση. Μὰ θᾶταν κάτι φοβερό!

Δειλὰ-δειλὰ ἡ κακομοίρα παρουσιάστηκε στὴν πόρτα.

— Ἐ! τῆς φωνάζει εὐθύς ὁ πατέρας. Σερνικό;

— «Ὅχι» τοῦ ἔγνεφε ἡ μαμμὴ.

— Θηλυκὸ πάλι; τὴν ξαναρώτησε χαμηλώνοντας τὴ φωνὴ καὶ
 σουφρώνοντας τὸ μέτωπο.

- «Ὅχι!» τοῦ ἔγνεφε πάλι.
- Ἄμῃ τί διάλογο ἔκαμε; Θύμωσε ὁ Μουζᾶς. Σερνικοθήλυκο;
- Δύο... ἀφέντη μου...! δύο θηλυκά!
- Δύο;!
- Ναῖσκε... δίδυμα, μία χαρὰ καὶ τὰ δύο!...

Ἦρμησε νὰ τὴν πνίξη. [...] Μετάνοιωνε ποῦ δὲν ἐπῆρε μιὰ ἄσχημη πλούσια ποῦ τοῦ προξένευαν τότες καὶ ποῦ, παντρεμένη τώρα, εἶχε κάνει δυὸ ἀρσενικά στὴν ἀράδα. [...] Τᾶβαλε μὲ τὸ θεό, τὸν πλεονέχτη [...]. Κοντολογίς, ὁ Παῦλος ὁ Μουζᾶς, μὲ τὸ ἑκατομμῦριο καὶ πα-
ραπάνου, τώρα — ἔγινε ὁ πιὸ δυστυχημένος ἄνθρωπος τοῦ τόπου.

Ἐπαντα (Ἀθ.: ἐκδ. Μπίρη, 1904) ~ ΕΠ 4, σ. 155^α

Ἀλεξάνδρα Παπαδοπούλου (Κωνσταντινούπολη 1867 - 1906), «Ἀσθενὲς Πλάσμα»: Σκη-
νικὸ μὲ Παρουσίαση Ἑρώων

Τὸ ἀκροατήριον τῆς κ. Ἀναστασίας Μαυρούλη εἶναι τὸ συνηθι-
σμένο τῆς ἀκροατήριον. Τὸ διάλεξε μόνη τῆς. Ἔχει αὐτιὰ ὑπομονη-
τικά, νοημοσύνην ὄχι καὶ πολλήν, μὰ ὅ,τι τὸ χαρακτηρίζει εἶναι ὁ
μεγάλος ἀκλόνητος θαυμασμὸς πρὸς τὴν πάντοτε μονολογοῦσαν
κ. Ἀναστασίαν.

Μεταξὺ τοῦ ἀκροατηρίου διακρίνεται ὁ κ. Μαυρούλης, ὁ ὁποῖος ἔ-
χει πολὺ ἀνεπτυγμένα τὰ χαρακτηριστικὰ προσόντα τῶν ἀκροατῶν
τῆς συζύγου, ἰδίως διακρινόμενος διὰ τ' αὐτιὰ του ἄ... κάτι αὐτιὰ!

Διηγήματα, ἐπιμ. Ἰωάννης (Τζαννῆς) Παπαδόπουλος (Ἀθ.: Ἰκαρος, 1954) ~ Διηγήματα,
ἐπιμ. Γιάννης Παπακώστας (Ἀθ.: Ὀδυσσεύς, 1987), σ. 82

Κωνσταντῖνος Χρηστομάνος (Ἀθήνα 1867 - 1911), Ἡ Κερένια Κούκλα (1911): «Ὁ Κά-
μπος μὲ τὰ Λούλουδα» (ἀπόσπ.)

...Κ' ἔξαφνα μπροστά τους ἀπλωσαν οἱ καταπράσινοι κάμποι τῆς
Καλλιθέας μὲ τὰ μυριόχρωμα λούλουδα! [...] Ἡ Λιόλια ἔγινε ἀγνώ-
ριστη. Ἄρχισε νὰ τρέξη ἔξαφνα ἀκράτητη, σὰ νᾶχε κάμη φτερά,
μέσα στὰ γρασιδία... [...] Ὁ Νῆκος ἐρχόνταν ἀποπίσω μὲ τὸ βῆμα
ἀνοιχτό, κρυφοπηδούμενο, μὲ τὸ πρόσωπο σὰν ἀνθισμένο ἀπὸ μιὰν
εὐτυχία ποῦχε ξεσκάσει μονομιᾶς ἀπ' ὅλα τὰ μπουμπούκια: κάθε
τόσο, ἄθελα τὸ κορμί του ἔκανε μπροστά νὰ τρέξη μαζί μὲ τὴ Λιό-
λια, νὰ πάη κοντά τῆς — μὰ πάλι σιγάλευε τὰ βήματά του λὲς καὶ
τὰ βάραινε ἢ πολλὴ χαρὰ — — [...]

Ὅταν, ἔτσι τρέχοντας, πέσανε μέσα σὲ κάτι λίμνες ἀπὸ ἀνεμῶ-
νες κόκκινες σὰν αἷμα — γιὰτὶ εἶχανε γεννηθῆ ἀπ' τοῦ Ἄδωνη τὸ
αἷμα — ἢ Λιόλια ξεφώνισε ἀπ' τὴν ἀναγᾶλλιασῆ τῆς [...]:

— Κύριε Νῆκο! Κύριε Νῆκο, ἐλᾶτε! Ἐδῶ ἐλᾶτε νὰ δῆτε πόσες ἔχει.
Φέρτε τὸ σουγιᾶ σας νὰ τίς βγάλωμε μὲ τὸ χῶμα! Γιά κυττάξτε, κα-
λέ, εἶναι μιὰ θάλασσα κόκκινη! — κι ὅλα τὰ κεφαλάκια τους μαζί!...

Κι ὁ Νῆκος ἔτρεξε καὶ σκυμμένοι οἱ δυὸ τους, μὲ τὰ κεφάλια τους
μαζί σὰν τίς ἀνεμῶνες, ξερρίζωναν τὰ λουλούδια σὰν αἷμα καὶ σὰν
χειλία αἱματωμένα ἀπ' τὰ φιλιὰ. Τί κόκκινα ποῦ ἦταν καὶ τὰ δικὰ
τους τὰ χειλία — καὶ πρὶν ἀκόμα αἱματωθῶν ἀπ' τὰ φιλιὰ!

Μὲ εἰσαγ. Γλυκερίας Πρωτοπαπᾶ-Μπουμπουλίδου (Ἀθ.: ἐκδ. Γρηγόρη, 1970) ~ ΙΙΙ 11, σσ. 183-84

Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης (Σκιαῶτος 1851 - 1911), «Τὸ Ἀγνάντεμα» (1899): Τὸ Ἐξωκκλήσι τῆς Παναγιᾶς τῆς Κατευοδώτρας (ἀπόσπ.)

Ἐπάνω στὸν βράχον τῆς ἐρήμου ἀκτῆς, ἀπὸ παλαιούς λησμονημένους χρόνους, εὐρίσκετο κτισμένον τὸ ἐξωκκλήσι τῆς Παναγίας τῆς Κατευοδώτρας. Ὅλον τὸν χειμῶνα παπὰς δὲν ἤρχετο νὰ τὸ λειτουργήσῃ. Ὁ βορρᾶς μαίνεται καὶ βρυχᾶται ἀνὰ τὸ πέλαγος τὸ ἀπλωμένον μαυρογάλλον καὶ βαθύ, τὸ κῦμα λυσοῦ καὶ ἀφρίζει ἐναντίον τοῦ βράχου. Κι ὁ βράχος ὑψώνει τὴν πλάτην του γίγας ἀκλόνητος, στοιχειὸ ριζωμένο βαθιὰ στὴν γῆν, καὶ τὸ ἐρημοκκλήσι λευκὸν καὶ γλαρόν, ὡς φωλιὰ θαλασσοπετοῦ στεφανώνει τὴν κορυφήν του.

Ὅλον τὸν χρόνον παπὰς δὲν ἐφαίνετο καὶ καλόγηρος δὲν ἤρχετο νὰ δοξολογήσῃ. Μόνον τὴν ἡμέραν τῶν Φώτων κατέβαιναν ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ βραχώδους βουνοῦ, ἀπὸ τὸ λευκὸν μοναστηράκι τοῦ Ἀγίου Χαραλάμπους, σεβάσμιος, μὲ φτερουγίζοντα κάτασπρα μαλλιά καὶ κυματίζοντα βαθιὰ γένεια, ἓνας γέρον ἱερεὺς «ὡς νεοττὸς τῆς ἄνω καλιᾶς τῶν Ἀγγέλων», διὰ νὰ λειτουργήσῃ τὸ παλαιὸν λησμονημένον ἐρημοκκλήσι. Ἐκεῖ ἤρχοντο τρεῖς-τέσσαρες βοσκοί, βουνίσιοι, ἀλειτούργητοι, ἀλιβάνιστοι, ἤρχοντο μὲ τὶς φαμίλιες των, τὶς ἀνέβγαλτες καὶ ἄπραχτες, μὲ τὰ βοσκοπούλα τῶν τ' ἀχτένιστα καὶ <τ'> ἀνιφτα, ποὺ δὲν ἤξευραν νὰ κάνουν τὸ σταυρό τους, διὰ ν' ἀγιασθοῦν καὶ νὰ λειτουργηθοῦν ἐκεῖ· καὶ εἰς τὴν ἀπόλυσιν τῆς λειτουργίας ὁ γηραιὸς παπὰς μὲ τοὺς πτερυγίζοντας βοστρύχους εἰς τὸ φύσημα τοῦ βορρᾶ, καὶ τὴν βαθεῖαν κυμαινομένην γενειάδα, κατέβαινε κάτω εἰς τὸν μέγαν ἀπλωτὸν αἰγιαλόν, ἀνάμεσα εἰς ἀγρίους θαλασσοπλήκτους βράχους, διὰ νὰ φωτίσῃ καὶ ἀγιασῇ τ' ἀφώτιστα κύματα.

Ἄπαντα, ἐπιμ. Ν. Δ. Τριανταφυλλόπουλος, τ. 3. (Ἀθ.: Δόμος, 1984), σ. 199

Ἀνδρέας Καρκαβίτσας (Λεχαινὰ Ἡλείας 1866 - Μαρούσι Ἀττικῆς 1922), Ὁ Ζητιάνος [Θεσσαλικὲς Εἰκόνες] (1897, 21920): «Μυστήρια τῆς Ζητιανιάς» (Κεφ. 2., ἀπόσπ.)

Ὁ Τζιριτόκωστας ἀληθινὰ τοὺς ἐτίμησεν ὅλους. Ὅχτῶ ἡμέρες ἔπειτ' ἀπὸ τὸν γάμο του ἄρχισε τὸ δεῦτερο ταξίδι. Λίγο κατ' ὀλίγον ἐπροχώρησε καὶ στὸ ἐξωτερικόν. Ἐνοίκιαζεν ἀπὸ φτωχοῦς γονέους παιδιὰ κουτσά, κουλά, τυφλά, ἄλλα, τὰ ἐγύμναζε κάμποσον καιρὸ στὰ μυστήρια τῆς ζητιανιάς καὶ τὰ ἔφευραν ἔπειτα, σὰν περατάρης γερανὸς τὰ χελιδόνια, στὴ Σμύρνη, στὴ Πόλη, στὴν Βουλγαρία ἕως ἐπάνω στὴν Βλαχία! Ὅταν ἐγέμιζε καλὰ τὸ κεμέρι του καὶ ἀποφάσιζε νὰ γυρίσῃ πίσω, ἐματανοίκιαζε τὰ παιδιὰ σὲ ἄλλους ζητιάνους, ποὺ τὰ ἐπήγαιναν στὰ βάρη τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Μικρασίας, ὡς ποὺ ἔχαναν καὶ τὴν ἐνδύμηση τῆς πατρίδας τους· καὶ ἐκεῖνος ἐσύναζεν ἄλλα παιδιὰ καὶ ἄρχιζε νέο ταξίδι.

Ἐπιμ. Π. Δ. Μαστροδημήτρης (Ἀθ.: ἐκδ. Κανάκη, 31996) ~ Ἄπαντα, παρουσ. Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος, ἐπιμ. Νίκη Σιδερίδου (Ἀθ.: ἐκδ. Σ. Ι. Ζαχαρόπουλος, 1973) ~ Τὰ Ἄπαντα, ἀναστύλ. Γ. Βαλέτας (Ἀθ.: ἐκδ. Χρ. Γιολάνη <Νεοελληνικὴ Βιβλιοθήκη, 5>, 1973) ~ III 8, σσ. 236

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Κώστας Κρυστάλλης (Συρράκο Ἠπείρου 1868 - Ἄρτα 1894), «Τὸ Κέντημα τοῦ Μαντηλιοῦ» (ἀπόσπ.)

Στὰ πόδια τοῦ βουνοῦ κεντάει γαλάζια λίμνη
 μὲ καλαμιές χρυσές. Ἕνας φαράς στὴν ἄκρη
 20 πεζόβολον κρατεῖ καὶ δόλωμα ἐτοιμάζει.
 Κάμπον πλατὺν πλατὺν μὲ σμαραγδένιο νῆμα
 ὀλόγυρα κεντάει. Στὴ μέση ἀπὸ τὸν κάμπο
 ποτάμι σιγαλὸ καὶ φιδωτὸ ξομπλιάζει
 μὲ δάφνες, μὲ μυρτιές καὶ μὲ δασιὰ πλατάνια,
 25 μὲ ἀηδόνια, μὲ φωλιές· καὶ στὸ πανώριο ξόμπλι
 τὸν φλοῖσθο τοῦ νεροῦ θαρρεῖς κι ἀκοῦς, τῆς δάφνης
 τὸ μύρο, τῆς μυρτιᾶς, θαρρεῖς ὅτι ἀνασαινεῖς,
 πῶς τὸν κελαηδισμό τῶν ἀηδονιῶν ξανοίγεις,
 πῶς νιώθεις τὸ ἀπαλὸ τῆς φυλλουριᾶς μουρμούρι.

Ἄ Τραγουδιστὴς τοῦ Χωριοῦ καὶ τῆς Στάνης (Ἀθ.: τυπ. Ἐστίας, 1893) ~ Ἄπαντα..., ἐπιμ. Μιχ. Περάνδης (Ἀθ. 21959) ~ Ἄπαντα..., ἐπιμ. Γ. Βαλέτας (Ἀθ.: ἐκδ. Περ. Σύφα - Χρ. Σιαμαντᾶ, 1959) ~ ΑΚΝΑ 2.2, σ. 123 ~ ΕΠ [2], σ. 284

Χρῆστος Χρηστοβασίλης (Σουλόπουλο Καλαμᾶ Ἰωαννίνων 1855/1862 - Ἀθήνα 1937),
 «Ὁ Κουτσογιάννης στὰ Γιάννινα» (ἀπόσπ.): Ἡ Τέχνη τῆς Φλογέρας

Ὅταν λαλοῦσε ὁ Κουτσογιάννης τὴν φλογέρα, τὸν ἀφηκροῦνταν, ὅσοι βρισκόνταν κοντά του, μὲ μεγάλη προσοχὴ καὶ κρυφά, γιατί, ἅμα καταλάβαινε ὅτι τὸν ἀφηκρωῖνταν, ἔπαυε στὴ στιγμή τὸ λάλημα. Εἶχαν παραλογίσει ὅλοι οἱ πιστικοὶ μὲ τὴν φλογέρα του κ' ἔσκαζαν ἀπὸ τὴν ζήλεια τους. Ἐλεγαν συναμεταξύ τους καὶ σ' ὅλον τὸν κόσμον ὅτι τὸ λάλημα αὐτό, πῶμοιαζε σὰν ἀγγελικό, δὲν ἦταν τάχα δικό του, ἀλλὰ τῷχε τάχα ἡ φλογέρα νὰ λαλάη ἔτσι ὡμορφα κι ἀνήκουστα. Ἐλεγαν ὅτι τάχατες ἡ φλογέρα λαλοῦσε ἔτσι, κι ὄχι τὸ στόμα, τὰ δάχτυλα κι ἡ ψυχὴ τοῦ Κουτσογιάννη. Φθονερός κόσμος!

Μιά μπαμπόγρια, χειρότερη ἀπ' ὅλους, ἔλεγε ὅτι ἡ φλογέρα τοῦ Κουτσογιάννη ἦταν τοῦ ἀντροῦς μιανῆς Ἐωτικιάς κι ὅτι τὴν εἶχε βρῆ μιά μέρα ὁ Κουτσογιάννης στὴν βρύση, ὅπου τὴν εἶχε λησμονήσει τάχατες ὁ ἀντρας τῆς Ἐωτικιάς. Αὐτὰ ἔλεγε ἡ μπαμπόγρια κι οἱ ἄλλοι, ποὺ δὲν μποροῦσαν νὰ λαλήσουν σὰν τὸν Κουτσογιάννη, κι ἂν δὲν ἦταν νὰ τὸ πιστέφουν, τὸ πίστευαν μ' εὐχαρίστηση.

Ἐπιμ. Ε. Χ. Γονατᾶς (Ἀθ.: Στιγμὴ <Ἀσυνήθιστες Ἱστορίες, 4>, 1987) ~ Διηγήματα τῆς Στάνης (Ἀθ.: ἐκδ. Γ.Ι. Βασιλείου <Ἐκλεκτὰ Ἔργα, 68>, 21923 — 1898), σ. 85 ~ ΠΠ 8, σσ. 312-13

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΣΧΟΛΗ

Βασίλης Μιχαηλίδης (Λευκόνιοικο Ἀμμοχώστου 1849 - Λεμεσὸς 1917), «Ἡ 9^η Ἰουλίου τοῦ 1821 ἐν Λευκωσίᾳ (Κύπρου)» (ἀπόσπ.)

«Ἡ Ρωμιόσῦνη ἔφ φυλὴ συνότζιαιρη τοῦ κόσμου!
 Κανέννας ἐν εὐρέδθηκεν γιὰ νὰ τὴν ι-ξιλείφει,
 κανέννας, γιατί σιέπει τὴν ποὺ τὰ ἴψη ὁ Θεός μου.
 185 Ἡ Ρωμιόσῦνη ἐν νὰ χαθεῖ ὄντας ὁ κόσμος λείφει!
 Σφάξε μας οὐλοὺς τζι ἄς γενεῖ τὸ γαῖμαμ μας αὐλάτζιν,
 κάμε τὸγ κόσμομ ματζιελειὸν τζαὶ τοὺς Ρωμιούς τραούλια,
 ἀμμά ἔξαιρε πῶς ὕλαντρον ὄντας κοπεῖ καθάτζιν,
 τριγύρω του πετάσσονται τρακόσια παραπούλια. [...]

Ποιήματα (Κύπρος: τυπ. Σαββίδη, 1911) ~ ΒΒ 6, σ. 214

Δημήτρης Θ. Λιπέρτης (Λάρνακα 1866 - Λευκωσία 1937), *Τζιπριώτικα Τραούδια* (τ. 4., 1937): «Είμαστην τεχεῖνοι ποῦμαστην»

Είμαστην τεχεῖνοι ποῦμαστην, τεχι' ἐμεῖς τεχαὶ τὰ παιδικιά μας.

ἽΟ σπόρος ἐν ὁ ἴδιος, τὸ ἴδιον χωράφιν.

ἽΟσον τεχι' ἂν πολλυνίσκουσιν τὲς πλῆξεις, τὰ κακά μας,
ἐν μᾶς λυοῦν τεχι' ἂν μάχουνται μὲ βόλιν, μὲ χρυσάφιν.

5 ἽΑν ἄλλασσαν τὸ φυσικὸν εὐκόλα τοῦ πλασμάτου,
τεχι' ὁ Πλάστης ἐν ν' ἀντρέπετον γιὰ τοῦν τὰ ἔρκατά του.

ἽΑπαντα τὰ Εὐρισκόμενα (Κύπρος: τυπ. Σαββίδη, 1961) ~ BB 6, σ. 246

ΜΕΤΑΠΑΛΑΜΙΚΟΙ (ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ 19. αἰ. ὡς τὰ μεταπολεμικὰ χρόνια)

ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Μιλτιάδης Μαλακάσης (Μεσολόγγι 1869 - Ἀθήνα 1943), «ἽΟ Μπαταριάς» (1918)

ἽΕνα Σαββάτο βράδν, | μὰ Κυριακὴ πρωί...

ἽΟ Μπουκουβάλας ὁ μικρὸς κι' ὁ Κλῆς τοῦ Τσαγκαράκη
κι' ὁ Νίκος τοῦ Βρανᾶ,
Σαββάτο βράδν, κάποτε, τό Ἵριχναν στὸ μεράκι,
στοῦ Βλάχου κουτσοπίνοντας κρυφά.

5 Κι' ὡς Ἵσανε ἂρχοντόπουλα κ' οἱ τρεῖς, στὸ κέφι ἂπάνω
στέλναν γιὰ τὰ βιολιά,
καὶ μὲς σὲ λίγο βλέπανε τὸν Κατσαρὸ τὸν Πάνο
καὶ πίσω τὸ Θανάση Μπαταριά.

10 Κι' ἂμέσως, μὲ τὸ βιολιτζῆ καὶ μὲ τὸ λαουτιέρη
καὶ μ' ἂναν πιφιρτζῆ,
γιὰ τὸ βιλοῦχι κίναγαν τοῦ Κώστα Καλιαντέρη,
ποῦ σίγουρα τὸν εὐρίσκαν ἐκεῖ.

15 Κι' ὁ Κώστας, λαγοκοίμητος, πάντα μὲ τὴν ποδιά του,
τοὺς δέχονταν ὀρθός,
καὶ τὸ τραπέζι ἔτοιμάζε πρὸς τ' ἂρμυρίκια κάτου,
στῆς ἂπλας λιμνοθάλασσας τὸ φῶς.

20 Κι' ὡς νὰ στρωθῆ καὶ νὰ σιαχτῆ, καὶ νὰ συγκαίριστοῦνε
τ' ἂργανα, σιγαλά
τὰ λιανοτραγουδά ἂρχιζαν, τὰ γιαιρεδάκια, ὀπού ἂναι
καθὼς τὰ προσανάμματα στῆ στιά.

Μά, στὸ τραπέζι ὡς κάθονταν, κι' ἂνοιγεν ἂ φωνὴ σου,
μεγάλε Μπαταριά!
στὸ τρίτο κρασοπόττηρο, πουλιά τοῦ Παραδείσου
ξυπνούσανε κι' ἂηδόνια στὰ κλαδιά.

25 Καὶ λίγο-λίγο ὡς γύριζες μὲς στὸ τραγοῦδι, ὦ θᾶμα!
παλληκαριές, καῦμούς,
τ' ἂρματολίκι ἂνέβαζες καὶ τὴν ἂγάπη ἀντάμα
στ' ἂστέρια, στὸ φεγγάρι, στοὺς Θεούς.

30 Κ' ἐκεῖθε, ποῦ δὲν ἔφτανε κανέννας, κ' ἂνάσα
πιάνονταν ὡς κι' αὐτή,

ἽΕπιγραφή: ἀπὸ τραγοῦδι ἂνατολικῆς προέλευ-
σης γιὰ ἂλλόφυλες καλλονές: δῆλωση χρόνου.

1. Σττ. 1-8: Σκηρικὸ (τόπος-χρόνος).

Ταυτισμένα τὰ πρόσωπα: (1) γιὸς τοῦ φιλόλογου
γυμνασιάρχου Γ. Μπουκουβάλα· (2) γόνος γνω-
στῆς οἰκογένειας (Περικλῆς; Θεμιστοκλῆς;) καὶ
(3) Νίκος Κληνᾶς, καλλιφωνὸς τηλεγραφικός.
Καὶ τῶν μουσικῶν παρακάτω: βιολιστῆς Ἵταν ὁ
Πάνος Κατσαρός· ὁ Θ. Μπαταριάς (ἀπὸ τὸ Μπο-
χωρι Αἰτωλίας Ἵταν φαράς καὶ λαουτιέρης· πι-
φιρτζῆς· ὁ Νικ. Σουλεϊμάνης (βλ. Δ. Μαζαράκη,
Τὸ Λαϊκὸ Κλαρίνο..., ἽΑθ. 1959, σσ. 35-37). ἽΟμ.
ὁ Κ. Καλιαντέρης (= «Βόρειος ἽΑνεμος»: ψηλόλι-
γνος): Κ. Λαμπρόπουλος. Μοντερνιστικὸ στοι-
χεῖο ἂφηγηματικῆς ρίζας ἂ δημιουργία οἰκειότη-
τας μὲ ἂγνωστα ὀνόματα.

4 στοῦ Βλάχου: καφε-ἂμάν στὴν πλατεία τῆς ἽΑ-
πάνω ἽΑγορᾶς τοῦ Μεσολογγίου.

11 βιλοῦχι: καλαμοκάλυθο.

2. Σττ. 9-48: Διαρκὲς ἂνέβασμα τῆς ἽΕορ-
ταστικῆς ἽΑτμόσφαιρας

17 συγκαίριστοῦνε: χορδιστοῦν.

19 γιαιρεδάκια: ἂργὰ ἂνατολίτικα τραγοῦδάκια
(ἀπὸ τὴν ἐπανάληψη γιαιρέμ-γαιρέμ).

20 στιά: ἔστια, τζάκι (προοικονομία κορύφωσης).

μεγάλε Μπαταριά!: ἂναφώνηση κατὰ τὸ ἔθιμο
τῶν γλεντιῶν πρὸς τὸν ὀργανοπαίχτη.

Σττ. 25-23: 1. Κορύφωση

26 παλληκαριές, καῦμούς: τὰ κύρια θέματα καὶ
τοῦ δημοτικῆς τραγοῦδι (ἀνταποκρινόμενα στὸ
δίπολο ἔρωτας-θάνατος) — ἀναδίπλωση στὸν ἔ-
πόμενο στίχο: ἂρματολίκι [...] ἂγάπη.

Σττ. 29-30: Σωματοποίηση τοῦ Ἵψους.

κ' ἐκεῖθε ἀλέγγρα, παίζοντας σκαλι-σκαλί τὰ μπάσα,
κατέβαινε ἢ γαλιάντρα σου φωνή!

Κι' ὅπως ἐτύχαινε συχνά, σὲ τέτοια γλέντια, νά 'ναι
καλοκαιριοῦ χαρὰ

35 καὶ ὁ κόσμος ἔξω, τὰ νερὰ καὶ οἱ κάμποι νὰ εὐωδᾶνε
κι' ὅλα μαζί νὰ σπρώχνουν δυνατὰ

καὶ τὴν πιὸ λίγο ἀνάδαρη παρέκει νὰ πατήση,
ν' ἀκούση καὶ νὰ δῆ, —

40 δὲν ἔμενε εἰκοσάχρονη ποῦ νὰ μὴν ξεπορτίση
καὶ χήρα νιὰ στὸ δρόμο νὰ μὴ βγῆ.

Κι' ὅσες ἀκόμα, οἱ ἄπλερες, δὲ βόλειε νὰ φτερίσουν
σὲ μάντρες καὶ σὲ αὐλές,
τὰ κοχυλάκια αὐτάκια τους στυλῶναν νὰ γροικήσουν,
τὰ μάτια τους νὰ ρίξουν σαϊτίες.

45 Καὶ τὰ τραγούδια, ἀέρηδες δροσιᾶς μαζί καὶ λαύρας
—ὁ δόλιος ὁ σεβντᾶς!—,
πότε τὶς φλόγες ἔφερναν καὶ πότε μιᾶς ἀνάβρας
τὸ ράντισμα στὰ φύλλα τῆς καρδιάς.

Μά, ἐκεῖ ποῦ πέλαγο ἢ φωνὴ σάλευε πιά τὰ φρένα
50 κι' ὁ πλανταγμένος νοῦς
ποῦ πήγαινε δὲν ἤξερε, μὲ τὰ φτερὰ χαμένα,
σ' ἀναθυμιές καὶ πόθους ὠκεανούς,

καθὼς ἢ νύχτα ἐθάμπιζε, καὶ τῆς αὐγῆς ἢ χάρη
σπίθιζ' ἀντικρινά,

55 ξάμωνε ὁ Μπαταριάς μὲ μιᾶς καὶ πέταε τὸ δοξάρι,
μὲ τὸ στερνό του βόγγο, στὰ νερά.

Καὶ ἀσηκωμένος, γνεύοντας νὰ ἐτομαστοῦν καὶ οἱ ἄλλοι,
καὶ σκύβοντας στοὺς τρεῖς
νιόβγαλτους καλεστάδες του, ποῦ ἔχανε τὸ κεφάλι
60 γεμᾶτο ἀπὸ καπνοὺς ἀποβραδὶς,

τοὺς ἔλεγε, ξενέρωτος, πὼς δὲν ἦταν ἡ τάξη,
πρωῖ καὶ Κυριακῆ,
νὰ δοῦν παιδιὰ ποῦ τὰ ἔχανε μὴ βρέξη καὶ μὴ στάξη
μπλεγμένα στὰ βιολιά καὶ στὸ κρασί.

65 Κ' ἐνῶ τοὺς ἔλεγεν αὐτά, κ' οἱ γύρω παρωρῖτες,
σὰ σ' ὑπνοφαντασιά,
παῖρναν τὸ δρόμο τοῦ γιालοῦ, οἱ ἀπανωπαζαρῖτες,
κι' οἱ κάτω τὰ ντερσέκια τὰ στενά,

70 μέσα σ' ἀνάλαφρο τὸ φῶς ἀρχίζαν <κ'> οἱ καμπάνες,
ποῦ φάνταζαν χρυσές,
καὶ τὰ κορίτσια ἐμπαίνανε νὰ κοιμηθοῦν, κ' οἱ μάννες
ξαλλάζανε νὰ πᾶν στὶς ἐκκλησιές...

³²γαλιάντρα: ἐκφραστικὴ, ἐλκυστικὴ, παιγνι-
διάρα (τραγοῦδι μὲ πολλὰ ποικίλματα).
Σττ. 33-34: ἡ συμβολὴ τῆς φύσης (ἐρωτικὴ πα-
ρώδηση).

Σττ. 37-44: ἀντανάκλαση στὸ κοινό — οἱ γυναῖ-
κες. Ἴσως οἱ ἄντρες νὰ συνέρρεαν πιὸ ἄνετα στὸ
τραπέζι τῶν γλεντοκόπων (βλ. πράγματι σττ.
65-68).

⁴¹ἄπλερες: χαρακτηρισμὸς γιὰ μικρὰ πουλιὰ
ποῦ δὲν ἔχουν ἀκόμη ἀναπτυγμένες τὶς φτεροῦ-
γες τους (μεταφορὰ γιὰ κορίτσια).

Σττ. 45-48: ἐπίδραση τοῦ τραγουδιοῦ — ἔξαψη
καὶ παρηγοριά—, μὲ ἀναδίπλωση στὴν ἴδια
στροφή.

⁴⁷ἀνάβρα: πηγῆ/πίδακας νεροῦ.

3. Σττ. 49-64: Ἀπόγειο

Σττ. 49-56: 2. Κορύφωση ποῦ ἀκολουθεῖται
ἀπὸ «καταστροφή».

⁵²ἀναθυμιές (ἀναμνήσεις) τοῦ παρελθόντος vs
⁵²πόθους (ἐλπίδες) τοῦ μέλλοντος — ἀνταπό-
κριση στὴν ἀντίθεση νύχτας-αὐγῆς (στ. 53).

⁵⁵πέταε τὸ δοξάρι: χειρονομία ὀριακῆ (ἀπόλυτο
μεράκι καὶ δήλωση τέλους).

Ἡ παράδοση λέει, ὡστόσο πὼς τὸ γλέντι τέλειω-
νε μὲ τὴν κομπανία νὰ διαβαίνει τὰ στενά.

⁵⁹νιόβγαλτους: νεαροὺς, καινούργιους στὴ ζωῆ.

Σττ. 61-64: ὅτι ὁ Μπαταριάς ἦταν ἠθικολόγος
(θυμόσοφος) μαρτυρεῖται ἐπίσης.

Στ. 64: ἡ κακὴ φήμη τῶν γλεντοκόπων στὸ πλάι
τοῦ ὁμόθυμου λαϊκοῦ θαυμασμοῦ γιὰ τὴν τέχνη.

4. Σττ. 65-72: Αὐλαία

⁶⁵παρωρῖτες: ξενύχτες.

⁶⁸ντερσέκια (τουρκ.): καμπές, γωνίες.

Σττ. 71-72: ἐπαναφορὰ στὴν τάξη τοῦ κόσμου.

Τὰ Μεσολογγίτικα, ἐπιμ. Γ.Π. Σαββίδης (Ἀθ.: Ἑρμῆς <Ἀνθολόγος Ἑρμῆς, 2>, 21995 — Ἀθ.: «Τὰ Νέα Βιβλία»
<Λογοτεχνικὴ Βιβλιοθήκη>, 1946) ~ Ἄπαντα, ἐπιμ. Γ. Βαλέτας, τ. 1 (Ἀθ.: Alvin Redman, 1964) ~ Ποιήματα, ἐπιμ.
Γιάννης Παπακώστας (Ἀθ.: ἐκδ. Πατάκη <Ἐπὶ τὰ Ἰχνη..., 6>, 2005), σσ. 582-85 ~ BB 29, σσ. 165-67

Ζαχαρίας Λ. Παπαντωνίου (Καρπενήσι 1877 - Ἀθήνα 1940), *Πεζοὶ Ρυθμοὶ* (1922): «Τὸ Ἄρρωστο Ἄλογο»

Στὴν ἀγορὰ τοῦ Σαββάτου τ' ἄλογο ποῦ ἦταν γιὰ πούλημα μιλοῦσαν κάτου ἀπ' τὴ λεῦκα γιὰ τὴ ζωὴ τους. Κι' ἓνα κόκκινο ἄλογο, κουρασμένο, μὲ τὸ κεφάλι χαμηλά, τοὺς διηγῶταν τὰ θαυμάσια τῶν ταξιδιῶν του.

Κάμπους ἀπέραντους στὸ λιοπύρι ἐδιάβηκε, δασωμένες ρεματιές μὲ κελαϊδιστὸ νερὸ τὸ ξεκούρασαν. Σὲ παρθέν[ι]α χιόνια βυθίστηκαν τὰ πέταλά του — ἀπὸ θύελλες μαστιγώθηκε — σὲ λαμπρὲς φωτιές ἐστέγνωσε — στὴ ζέστη παχνιῶν ἀρχοντικῶν κοιμήθηκεν ὕπνο βαθύ. Γιὰ τὸν καθαλάρη του μιλοῦσαν ὥρα πολλή καὶ γιὰ τῆς πολιτείες ποῦ τὸν χαιρετοῦσαν ἀπὸ μακρυὰ μὲ τοὺς θόλους των καὶ τὰ καμπαναριά των...

— Παράξενο! τοῦ εἶπαν. Ἔτσι ἄρρωστο καὶ κοκκαλιάρικο δοκίμασες τέτοιες δόξες;

— Εἶν' ἀλήθεια, εἶπε τ' ἄλογο πῶς σ' ὄλη μου τὴ ζωὴ μὲ δεμένα μάτια γύριζα μαγγανοπήγαδο. Μὰ ὁ Θεὸς ἤξερε νὰ τιμωρήσῃ τὸν ἄνθρωπο ποῦ μὲ σκλάβωσε — χαρίζοντάς μου τὴ φαντασία.

Πεζοὶ Ρυθμοὶ (Ἀθ.: Βιβλ. τῆς «Ἑστίας» <Νεοελληνικὴ Λογοτεχνία, 47>, χ.χ.), σσ. 67-69

ΝΙΟΤΗ ΣΤΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ

Ἰωάννης Ν. Γρυπάρης (Σίφνος 1870 - Ἀθήνα 1942), *Σκαραβαῖοι καὶ Τερρακόττες* (1919, 21928): «Συναποθανούμενοι» (1907, δημ. στὸ περ. *Ἠγησώ*)

Γονιοῦ κατάρα ζώστηκαν
στὰ τρίδιπλα νεφρά τους,
τὸν πρῶτο δρόμο παίρνονε
ποῦ βρίσκονε μπροστά τους
5 μαῦροι σκοτεινοὶ θεομάχοι
παίρνονε ὅποιο δρόμο λάχη.

Τοὺς μήνυσε ὁ Ἀντίδικος
τοῦ θερισμοῦ τὴν ὥρα,
μεστὰ τὰ στάχια ξάσπρισαν
10 στὴ γῆ τῆ<ν> πλουτοφόρα·
καὶ στὸ ἀκόνι τὸ δρεπάνι
σὰ νὰ τρίζουν δόντια κάνει.

Στὶς πλεῦρες καὶ στ' ἀνάπλαγα
ποῦ δὲ ζυγώνει ἀλέτρι
15 τὰρίθμητο σὰ μερμηγκιά
μαυρίζε ψυχομέτρι·
πορπατοῦν θαρρεῖς κ' οἱ στρατές
μὲ τοὺς μαῦρους στρατολάτες.

Κατάνακρ' ἀπὸ τὸ γκρεμὸ
20 στὰ περίορα τοῦ ἀβύσσου,
ἄκου, ὁ ἐχθρὸς κράζει τοῦ ἐχθροῦ:
Στάσου νάρθῶ μαζί σου!
— Τράβα κι ὅπου πᾶς θὲ ναῦρω
τοῦ ποδιοῦ σου χνάρι μαῦρο.

25 Στὸ ναι καὶ στ' ὄχι στέκεται
ἢ δίβουλή τους γνώμη,
δεξὰ νὰ πάρουν ἢ ζερβὰ
τὸ διπλοσταυροδρόμι·
σταματοῦν καὶ μὲ καινούργια
30 ξαναπαίρνονε δρόμο φούρια...

Δὲν εἶναι πιὰ ξημέρωμα,
δὲν εἶναι βράδυ ἀκόμα,
μὰ ὅπου καὶ νᾶναι φτάνουνε
μὲ τῆ<ν> φυγὴ στὸ στόμα·
φέρνονε, ξέρεις, ὅλοι οἱ δρόμοι
36 στὴν ἐφτάλοφη τῆ Ρώμη.

Στιχοϋργική: 6στιχες στροφές μὲ ἀνειμένη ζευγαροπλεκτὴ ὁμοικαταληξία (αχ αχ ββ). Ὅλοι οἱ στίχοι 8σύλλαβοι, ἀλλὰ οἱ 4 πρῶτοι κάθε στροφῆς ἰαμβικοί (οἱ ὁμοικατάληκτοι προπαροξύτονοι, οἱ ὁμοικατάληκτοι παροξύτονοι), ἐνῶ τοῦ τελευταίου δίστιχου (ποῦ διαλαμβάνει κυρίως τὶς περιγραφὰς κίνησης) τροχαϊκοὶ (παροξύτονοι).

20περίορα: παραπέτα, ἄκρα.

13ἀνάπλαγα: πλαγιές μικρῶν ὕψωμάτων.

2ψυχομέτρι: πλῆθος ἀνθρώπων (ὅπως δαυμόνων — βλ. *Κατὰ Λουκᾶν* Η' 30: «ὁ δὲ εἶπε· λεγεών»)

Ἔκδ. Ἀθηνᾶ Κοβάνη (Ἀθ.: Ἴδρυμα Κώστα καὶ Ἑλένης Οὐράνη <Νεοελληνικὴ Βιβλιοθήκη, 40>, 2001), 140-41 ~ ἐπιμ. Ἡλίας Λάγιος (Ἀθ.: Ἰνδικτος, 2002), σσ. 135-36, σσ. 135-36 ~ Ἄπαντα τὰ Πρωτότυπα μὲ τὰ Μικρὰ Μεταφράσματα, ἐπιμ. Γ. Βαλέτας (Ἀθ.: Δωρικός, 21967) ~ *BB* 29, σ. 135

Μιχαήλ Ἀργυρόπουλος (Σμύρνη 1862 - Ἀθήνα 1943), *Τραγούδια τῆς Ἀνατολῆς* (1930): «Τὸ Νεῖ»

Στ' ἀκρογιαλιοῦ τὶς πέτρες, χωριστά,
ἐκεῖ πού σβοῦν τὰ τούρκικα σοκάκια,
μακριὰ ἀπὸ τὰ χαρέμια τὰ κλειστά,
κάνουνε κέφι νιόβγαλτα τουρκάκια.

5 Παιδάκι γλυκομάγουλο βαστᾶ
γιομάτα ἀπὸ μαστίχα караφάκια
κι ἕνας, σιμά, δερβίσης, μὲ σθηστὰ
τὰ μάτια, τοὺς γλεντᾶ μὲ τραγουδάκια.

Καί, κολλητὸ στὸ στόμα του, τὸ νέι
10 πότε λαγγεῦει, πότε πικροκλαίει...
Κι ἐνῶ τριγύρω ἡ νύχτα ἀχνοσιωπᾶ,
ἐκεῖνος, κοιμισμένος στὰ ὄνειρά του,
ξεσχίζει μὲ τραγούδια τὴν καρδιά του
— ὄχι γι' αὐτοὺς — γιὰ κείνους πού ἀγαπᾶ.

ΕΠ [2], σ. 445

Ὅμηρος Μπεκές (Κωνσταντινούπολη 1886 - Ἀθήνα 1971), *Βιβλίο Α'* (1924), «Οἱ Θρί-
αμβοὶ τοῦ Λόγου» XIV: «Ὁ Δὼν Κιχώτης» (1916;)

Ὅταν μιλω̄ νὰ σκάνετε, γιὰτ' εἶστε βλάκες πρώτης.
Ἄγροῖκοι! ὅσες κι' ἂν βλέπετε μορφές στὸν κόσμ' ὠραῖες,
γιὰ σᾶς εἶναι ἀντικείμενα κ' εἶναι γιὰ μένα ἰδέες...
Ὁ Δὼν Κιχώτης εἶμ' ἐγώ, τῆς ἐμορφιάς ἰππότης!

5 Γελαῖτε σὰ μὲ βλέπετε καὶ λέτε: Ὁ Δὼν Κιχώτης!...
Μ' ἀκοῦστε: οἱ κόρες τοῦ Διὸς πού ζοῦν αἰώνια νέες
ἐννιά γιὰ ἐμὲ πριγκήπισες σταθῆκαν Δουλτσινέες.
Τὶς σκλάβωσα μὲ τὸ σπαθὶ τοῦ λόγου καὶ τῆς νιότης!

Οἰκόσημά μου τὰ ὄνειρα· μὰ κ' ἡ χλωμὴ μου ἡ μούρη
10 δὲν ἀντικρύζει ὅπως ἐσεῖς τοῦ Σάνσου τὸ γαιῖδουρι.
Τὸν πήγασο μὲ τὰ φτερά μπινεύω τὰ μεγάλα!

Κι' ἂν θέλετε, ἀνεμόμυλοι, μ' ἐμὲ νὰ μετρηθεῖτε,
βροντώντας γύρω σας ρυθμοὺς ἀθάνατους θὰ δεῖτε
μὲ τὰ ὠσαννά σας νὰ ριχτῶ στὰ σύνεφα καθάλα...

Βιβλίο Α' (Ἀθ.: Ἐλευθερουδάκης, 1924), σ. 124

Κώστας Οὐράνης (Κ. Νιάρχος, Κωνσταντινούπολη 1890 - Ἀθήνα 1953), *Νοσταλγίες*
(1920): «Δὼν Κιχώτης» (1920, δημ. στὸ περ. Ὁ Νουμᾶς)

Ἄτσάλινος καὶ σοβαρὸς ἀπάνω στ' ἄλογό του
τὸ ἀχαμνὸ, τοῦ Θερβαντὲς ὁ ἥρωας περνάει·
καὶ πίσω του, στὸ στωϊκὸ γαιῖδουρι του καθάλα,
ὁ ἰπποκόμος του ὁ χοντρὸς ἀγάλια ἀκολουθάει.

5 Αἰῶνες πού ξεκίνησε κ' αἰῶνες πού διαβαίνει
μὲ σφραγισμένα ἐπίσημα, ἐρμητικὰ τὰ χεῖλια
καὶ μὲ τὰ μάτια ἐκστατικά, τὸ χέρι στὸ κοντάρι,

πηγαίνοντας στὰ γαλανὰ τῆς Χίμαιρας βασιλεία...

Στὸ πέρασμά του ἀπ' τοὺς πλατειοὺς τοῦ κόσμου δρόμους, ὅσοι

10 τὸν συντυχαίνουν, γιὰ τρελλὸ τὸν παίρνουν, τὸν κοιτᾶνε,
τὸν δείχνει ὁ ἓνας τοῦ ἄλλουνοῦ — κ' εἰρωνικά γελᾶνε.

ᾠ ποιητῆ! παρόμοια στὸ διάβα σου οἱ κοινοὶ

οἱ ἀνθρώποι χασκαρίζουνε. Ἄσε τους νὰ γελᾶνε:

οἱ Δὸν Κιχῶτες πᾶν μπροστὰ κ' οἱ Σάντσοι ἀκολουθᾶνε!

Ποιήματα (Ἀθ.: Βιβλ. τῆς «Ἑστίας», 1953), σ. 68

ΚΕΡΚΥΡΑΪΚΗ ΣΧΟΛΗ

Κωνσταντῖνος Θεοτόκης (Καρουσάδες τῆς Κέρκυρας 1872 - 1923), *Κορφιάτικες Ἱστορίες* (1935): «Πίστομα» (χρονολ.: Κρασάδες, Νοέμβριος 1898)

Ὄταν ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀναρχία πού ἔχεν ἀνταριάσει τὸν τόπο δίνοντας εἰς ὅλα τὰ κακὰ στοιχεῖα τὸ ἐλεύθερο νὰ πράξουν κάθε λογῆς ἀνομία, ἢ τάξη εἶχε πάλε στερεωθεῖ, κ' εἶχε δοθεῖ ἀμνηστία στοὺς κακούργους, τότες ἐπίστρεφαν τοῦτοι ἀπ' τὰ βουνὰ κι ἀπὸ τὰ ξένα στὰ σπίτια τους, κι ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους πού ξαναρχόνταν, ἐγύριζε στὸ χωριό του κι ὁ Μαγουλαδίτης Ἀντώνης Κουκουλιώτης.

Εἶτουν τότες ὡς σαράντα χρονῶν, κοντός, μαυριδερός, μ' ὄμορφα πυκνὰ σγουρὰ γένια καὶ μὲ σγουρότατα μαῦρα μαλλιά. Τὸ πρόσωπό του εἶχε χάρη καὶ τὸ βλέμμα τοῦ εἶτουν χαϊδευτικὸ καὶ ἡμερο ἀγκαλὰ κι ἀντίφεγγε μὲ πράσινες ἀναλαμπές· τὸ στόμα του ὁμῶς εἶτουν μικρότατο καὶ κοντὸ δίχως χεῖλια.

Ὁ ἀνθρώπος τοῦτος, πρὶν ἀκόμα ρεμπελέφουν ὁ κόσμος, εἶχε παντρευτεῖ. Κι ὅταν πῆρε τῶν βουνῶν τὸ δρόμο, γιὰ τὸ φόβο τῆς ἐξουσίας, ἄφηκε τὴ γυναίκα του μόνη στὸ σπίτι καὶ τούτη δὲν τοῦ ἐστάθη πιστή, ἀλλὰ μὲ ἄλλον (νομίζοντας ἴσως πῶς ὁ Κουκουλιώτης εἶτουν σκοτωμένος ἢ ἀλλιῶς πεδαμένος) εἶχε πιάσει ἔρωτα κι ἀπ' τὸν ἔρωτα τοῦτον εἶχε γεννηθεῖ παιδί πού ἄξαινε ὡστόσο χαριτωμένα καὶ πού ἡ γυναίκα περσὰ ἀγαποῦσε.

Ἐγύριζε λοιπὸν ὁ ληστής στὸ χωριό του τὴν ὥρα ὅπου βάφουν τὰ νερά. Κ' ἐμπῆκε ξάφνης σπίτι του χωρὶς κανεὶς νὰ τὸ προσμένει, ἐμπῆκε σὰ θανατικὸ, ἀναπάντεχα τέλεια, κ' ἐκατατρόμαξεν ἡ ἄτυχη γυναίκα, ἐτρόμαξε τόσο, πού, παίρνοντας τὸ ξανθὸ τῆς παιδιὶ στὴν ἀγκαλιά, τὸ ἔσφιγγε στὰ στήθια τῆς τρεμάμενη, ἔτοιμη νὰ λιγοθυμήσει καὶ χωρὶς νὰ δύναται νὰ προφέρει λέξη καμμία.

Ἄλλὰ ὁ Κουκουλιώτης πικρὰ χαμογελώντας τῆς εἶπε:

«Μὴ φοβᾶσαι, γυναίκα. Δὲ σοῦ κάνω κανένα κακό, ἀγκαλὰ καὶ σοῦ πρέπουν. Εἶναι τὸ παιδί τοῦτο δικό σου; Ναί; Μὰ ὄχι δικό μου! Μὲ ποιόν, λέγε, τὸ ἔχεις κάμει;»

Τ' ἀποκρίθη ἐκείνη λουχτουκιώντας.

«Ἀντώνη, τίποτε δὲ μπορῶ νὰ σοῦ κρούσω. Τὸ φταῖσμα μου εἶναι μεγάλο. Μά, τὸ ξέρω, κ' ἡ ἐγδίκησή σου θά 'ναι μεγάλη κ' ἐγώ, ἀδύνατο μέρος, καὶ τὸ νήπιο τοῦτο, πού ἀπὸ τὸ φόβο τρέμει, δὲ δυνάσαστε νὰ σ' ἀντρεψτεῖτε. Κοίτα πῶς ἡ τρομάρα μὲ κλονίζει καθὼς σὲ τηρῶ. Κάμε ἀπὸ μὲ ὅ,τι θέλεις, μὰ λυπήσου τὸ ἄτυχο πλάσμα πού δὲν ἔχει προστασία.»

Καθὼς ἐμιλοῦσεν ἡ γυναίκα ἐσκοτείνιαξεν ἡ ὄψη του ἀλλὰ δὲν τὴν ἀντίκοβγε. Ἐτσώπασε λίγο κ' ἔπειτα τῆς εἶπε:

Σκημικό (τόπος-χρόνος) μὲ ἐνταξὴ τοῦ ἥρωα σὲ σῶμα ἐπικίνδυνων ἀνθρώπων (κακὰ στοιχεῖα, κακούργους), ἀλλὰ ἀμφίσημη περιγραφή του (παρὸν τοῦ ἀφηγηματικοῦ χρόνου).

Ἀναδρομῆ: ἀνατροπὴ τῆς ἰσορροπίας μὲ δημιουργία ἀβεβαιότητας ὡς πρὸς τίς ἀντιδράσεις τοῦ ἥρωα· παρουσίαση καὶ τῶν ἄλλων χαρακτήρων.
ρεμπελέφουν: ἐπαναστατήσουν.

Τὰ συμβάντα (ἐπάνοδος στὸ παρὸν)

ἄτυχη: προοικονομία μέσα στὴ συμβατικὴ ἐκφραση.

Μερικὴ διάφευση τῶν δυσάρεστων προσδοκιῶν.

λουχτουκιώντας: κλαίγοντας μὲ λυγμούς.

Ἀναζωπύρωση τῶν δυσάρεστων προσδοκιῶν.

«Γυναίκα κακή! Δέν ρωτῶ τώρα οὐδὲ συμβουλή σου, οὐδὲ σὲ λυποῦμαι, οὐδὲ τὸ λυποῦμαι. Τ' ὄνομα ἐκείνου θέλω. Ἐσὲ δὲ θὰ σὲ πειράξω. Δὲ μολογᾷς το; θὰ τὸ μάθω· τὸ χωριὸ ὅλο γνωρίζει μὲ ποιὸν ἐζοῦσες καὶ τότες θὰ θυσιάσω καὶ τοὺς τρεῖς σας, θὰ πλύνω τὴ ντροπὴ πόχω λάβει ἀπὸ σᾶς, πλάσματα ἄτιμα!»

Ἐμολόγησε. Κι ὁ Κουκουλιώτης ἐβγήκε ἀμέσως. Κι ἀφοῦ ὕστερα ἀπὸ ὥρα ξαναμπήκε στὸ σπίτι, ἔβρηκε τὴ γυναίκα στὸν ἴδιο τόπον ἀσάλευτη μὲ τ' ἀποκοιμισμένο τέκνο στὴν ἀγκάλη τὸν ἀναντράνιζε. Μὰ αὐτὸς ἐξαπλώθη κατὰ γῆς καὶ σὰ χορτάτος ἐκοιμήθη ὕπνον βαθὺν ὡς τὸ ξημέρωμα.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ἀφοῦ ἐξύπνησαν τῆς εἶπε.

«Θὰ πᾶμε στὰ χτήματά μας νὰ ἰδῶ μὴ καὶ κεῖνα μοῦ ἔχουν ἀρπάξει, καθὼς μοῦ ἔχε πάρει καὶ σὲ ὁ σκοτωμένος.»

«Τὸν σκότωσες!»

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ ἥλιος δὲν ἐφάνη στὴν Ἀνατολὴ γιὰτὶ ὁ οὐρανὸς εἶτουν γνέφια γιομάτος καὶ τὸ φῶς μετὰ βιᾶς ἐπλήθαινε.

Κι ὁ Κουκουλιώτης βάνοντας φτυᾶρι καὶ τσαπί στὸν ὦμο ἐδιάταξε τὴ γυναίκα νὰ τὸν ἀκολουθήσει μαζί μὲ τὸ παιδί της, κ' ἔτσι ἐβγήκαν κ' οἱ τρεῖς ἀπὸ τὸ σπίτι.

Καὶ φτάνοντας εἰς τὸ χωράφι ποῦ εἶτουν πολὺ νοτερὸ ἀκόμα ἀπὸ τὴν πρωτυτερνὴ βροχὴ, ὁ ληστής ἐβάλθη νὰ σκάψει λάκκο.

Δὲν ἐπρόφερε λέξη καὶ τὸ πρόσωπό του εἶτουν χλωμὸ καὶ ὁ ἴδρος, ποῦ ἔβρεχε τὸ μέτωπό του, ἔβγαινε κρύος. Το σταχτὶ φῶς ποῦ ἐπεφτε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ἐχρωμάτιζε παράξενα τὸν τόπο· τὸ χινόπωρο τὴν αὐγὴν ἐκείνην ἔλεγεν ὅλη του τὴ θλίψη. Ἡ γυναίκα ἐκοίταζε περίεργη κι ἀνήσυχη καὶ τὸ παιδάκι ἐπαιγνιδοῦσε μὲ τὰ γουλιὰ καὶ μὲ τὰ χῶματα ποῦ ἀνάσκαφτεν ὁ κακοῦργος. Κ' ἐφάνη γιὰ μιὰ στιγμὴν ὁ ἥλιος κ' ἐχρῦσωσε τὰ ξανθὰ μαλλιά τοῦ νήπιου ποῦ ἀγγελικὰ χαμογελοῦσε.

Κι ὡστόσο ὁ λάκκος εἶτουν ἔτοιμος, κι ὁ Κουκουλιώτης, ἀκουμπώντας στὸ φτυᾶρι, εἶπε τῆς γυναικὸς του:

«Βάλ' το πίστομα μέσα.»

Διηγήματα [Κορφιάτικες Ἱστορίες], εἰσαγ. Γιάννης Δάλλας (Ἀθ.: «Κείμενα», 21982 — 1978), σσ. 24-26 ~ III 10, σσ. 231-32

ΚΥΚΛΟΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ (1898-1899)

Κωνσταντῖνος Χατζόπουλος (Ἀγρίνιο 1868 - Πρίντεζι 1920), *Βραδνοὶ Θρούλοι* (1920): «Πέρασες» [I]

Πέρασες καὶ εἶχες στὰ μαλλιά
ρόδα καὶ φῶς καὶ εἶχες στὸ χέρι
κρίνα λευκά καὶ στάχια ἀπ τὸν ἀγρό·
καὶ σὲ εἶδα καὶ εἶπα κι ἔφτασε

5 τὸ καλοκαίρι.

Μὰ ἦρθες καὶ σκόρπισες τὰ στάχια στὸ νερό,
τὰ ρόδα στὸν ἀέρα·
καὶ μ' ἓνα κρίνο στάθηκες, ὠχρὴ
σὰ φθινοπώρου μέρα.

Τὰ Ποιήματα, ἐπιμ. Γιώργος Βελουδῆς (Ἀθ.: Ἴδρυμα Κώστα καὶ Ἑλένης Οὐράνη <Νεοελληνικὴ Βιβλιοθήκη, 16>, 1992), σ. 329

Ἐμφάνιση τῆς ἄλλης πηγῆς πίεσης γιὰ τὴ δράση τοῦ ἥρωα: τὸ χωριὸ ὅλο γνωρίζει. Ἐπίρρωση τῆς ἀνησυχτικῆς προσδοκίας.

τὸν ἀναντράνιζε: τὸν ἀντίκριζε ἀσάλευτα πρὸς τὰ πάνω.

Μερικὴ διάφευση τῆς ἀνησυχίας μὲ τὸν ὕπνο καὶ τὴν εἰρηνικὴ ἀφύπνιση.

Δεύτερη Μέρα

Μερικὴ ἀναφορὰ τῆς ἀνησυχίας.

Προοικονομία μὲ συμπαθητικὴ πλάνη (στὴ συνέχεια ἡ φύση ἀξιοποιεῖται ἀναλογικᾶ).

Ἀπὸ τὴ λέξη λάκκο ἀρχίζει κορύφωση τῆς τραγωδίας, ποῦ ἐπιδεινώνουν στοιχεῖα εἰρωνείας (τὰ φερσίματα τοῦ παιδιοῦ).

γουλιὰ: βότσαλα.

πίστομα: μπρούμυτα, μὲ τὰ μοῦτρα πρὸς τὰ κάτω.

Κλείσιμο αἰφνιδιαστικὸ παρὰ τὶς προοικονομίες, ἀλλὰ κλιμακούμενο (κορύφωση τῆς πλοκῆς), καὶ ἀνολοκλήρωτο ὡς πρὸς τὴν τύχη τῆς γυναικίας.

Λάμπρος Πορφύρας (Δημήτριος Σύψωμος, Χίος 1879 - Πειραιάς 1932), *Σκιές* (21926 — 1920): «Τὸ Θέατρο» (1919)

Δὲν ξέρω πῶς νὰ σοῦ τὸ εἰπῶ. Μὰ ὁ δρόμος, χθὲς τὸ βράδυ,
Μέσ' στὴ σταχτιά τὴ συννεφιά σὰ θέατρο εἶχε γίνει,
Μόλις φαινόνταν ἡ σκηνὴ στ' ἀνάριο τὸ σκοτάδι
Καὶ σὰ σκιὲς φαινόντανε μακριὰ μου οἱ θεατρῖνοι.

5 Τὰ σπῖτια πέρα κι' οἱ αὐλὲς καὶ τὰ κλωνάρια ἀντάμα
Ἐλεγεσ κ' ἦταν σκηνικὰ παλιὰ καὶ ξεβαμμένα,
Κ' ἐκεῖνοι ἐβγαῖναν κ' ἔπαιζαν τ' ἀλλόκοτό τους δράμα,
Κι' ἄκουγεσ βόγγους κι' ἄκουγεσ καὶ γέλια εὐτυχισμένα.

Ἐγὼ δὲν ξέρω. Ἐβγαίνανε κ' ἐσμίγαν κ' ἐπαγαῖναν
10 Κ' ἦτανε μιὰ παράσταση καὶ θλιθερὴ κι' ὠραία,
Κι' ἐβγαίνε —Θέ μου!— κι' ἡ νυχτιά, καθὼς ἐπαρασταῖναν,
Ἐβγαίνε —Θέ μου!— κ' ἔριχνε τὴ μαύρη τῆς αὐλαία.

Ἄπαντα, ἐπιμ. Γ. Βαλέτας (Ἀθ.: ἐκδ. ΙΓ. Βασιλείου, 31982 — Ἀθ.: ἐκδ. Πηγῆς <Νεοελληνικὴ Βιβλιοθήκη>, 1956) ~ *Τὰ Ποιήματα (1894-1932)*, ἐπιμ. Ἑλένη Πολίτου-Μαρμαρινοῦ (Ἀθ.: Ἴδρυμα Κώστα καὶ Ἑλένης Οὐράνη <Νεοελληνικὴ Βιβλιοθήκη, 18>, 1993), σ. 158 ~ *Μιὰ Χώρα Πάντα Σιωπηλή*, ἐπιμ. Ἑλλη Φιλοκύπρου (Ἀθ.: Ἑρμῆς <Ἀνθολόγος Ἑρμῆς, 19>, 1999)

ΚΥΚΛΟΣ ΤΗΣ ΗΓΗΣΩΣ (1907-1908)

Ἄγγελος Σικελιανός (Λευκάδα 1884 - Ἀθήνα 1951), «Ἕμνος τοῦ Μεγάλου Νόστου» (δημ. 1929)

[τοῦ Γιάννη Σκαζίκη] I.M. Σκαζίκης: ὁ καλλιτέχνης ἐκδότης.

- [1.] Νυχτιεὶς ἀφέγγαρες — κρυφὲ τῆς μοίρας μου ἀρραβῶνα· Ἡ Ἀποκαλυπτικὴ Στιγμὴ (Σκηρικὸ καὶ
 πιὸ σκοτεινὰ βουνά,
 ποῦ πρωτοδιάβαινα βουβὸς τ' ἀμπέλια, ὥσμε τὸ γόνα
 κι ὥς τὸ λαϊμὸ τρανά·
 Ἐπεραντοσύνη ἐπίγεια, κατ' ἀντιστοιχία πρὸς
 αὐτὴ τοῦ οὐρανοῦ. Τὸ θέμα τῆς ἀμπέλου καὶ
 στοὺς σττ. 41-44.
- [2.] 5 ποῦ διάβαινα, ὄλο διάβαινα, σὰν ἡ σιγὴ εἶχε πέσει
 στὰ ξύλα τοῦ δρυμοῦ,
 ὥσὰν ἀλάφι θεόρατο ποῦ κολυμπάει στὴ μέση
 μεγάλου ποταμοῦ...
- [3.] Ἄ, ποῖο παλμὸν ἀκοίμητο τὰ φρένα μου ἐσηκῶνα
 10 στὰ τρίσβαθα τοῦ νοῦ,
 μὲ τὴ βουβὴ τους μίμηση μπρὸς στὴ βουβὴν εἰκόνα
 τοῦ κάταστρου οὐρανοῦ!
- [4.] Ὀλυμπος πιά χεροπιαστὸς τριγύρα μου εἶχε ἀνθίσει,
 καί, λάτρα σιωπηλή,
 15 σ' ὄλα τὰ μέλη μου ἄστραφτε τὸ μυστικὸ μεθύσι
 μιὰ κρύφια ἀνατολή...
- [5.] Ἄγρυπνη βίγλα ἐκράταγε, πολὺ ψηλὰ ἀναμμένη
 τοῦ πόθου ἡ μαντικὴ
 φωτιά, καὶ γύρα μιὰ γενιὰ θεῶν συμμαζεμένη
 20 μὲ κοίταε σκεφτικὴ...
- [6.] Σὰν ἄλικη ἡ πανσέληνο στὰ κορφοβούνια ἀπάνω
 προβαίνει ἀργή, τρανή,
 στοὶ πορφυρὸν εἰκόνισμα τοῦ πόθου μου τὸ πλάνο
 βαφόνταν οἱ οὐρανοί.
- παλμός: τὸ γενεσιουργὸ φαινόμενο στὴν πλάση.
14 λάτρα: φροντίδα, ἔγνοια.
Ἡ φιλικότητα τῆς νύχτας μεταβιβάζει τὴ σκέψη
τῶν θεῶν (ἄρφικὴ παράσταση).

- [7.] 25 Καὶ πίσω ἀπὸ τ' ἀπάντεχον, ἀθλητικὸ ὄργιό του,
 πὺν νίκαε τὸν καιρό,
 σὰν ἱερέας σιωπηλὰ πὺν σέρνει τὸ σφάγιό του,
 κι ὡς πρῶτος στὸ χορὸ
- [8.] πὺν ἀπὸ ξοπίσω του τραβάει πολλούς — παρόμοια, ἀκέρια
 30 σὰ νὰ ἔσερνα φυλή,
 ἀπ' τοὺς πρωτόφαντους θεοὺς κι ἀπὸ τὰ πρῶτα ἀστέρια
 τηρώντας ἐντολή,
- [9.] στὸ στρῶμα πὺν φουντώνανε τῆς γῆς τὰ ὀλύμπια μύρα
 πῶς ἔσερνα μὲ ὄρμη
 35 μὲς στὰ σκοτάδια, ὡς ὁ τυφλὸς π' ἀδράζεται ἀπ' τὴ λύρα,
 τὸ ἐρωτικὸ κορμί!...
- *
- [10.] Νυχτιῆς ἀφέγγαρες, θερμὸ πὺν μὲ γεμίσατε αἶμα,
 καὶ πλούσιο, μαντικὸ
 τὸ πνέμα μου στεριώσατε — ἀλύγιστο ἓνα ρέμα,
 40 βαθύ, πολεμικὸ —
- [11.] καὶ στὴν ψυχὴ μου θρέψατε τοὺς στοχασμούς, πὺν θρέφει
 σὲ θεία κληματαριά
 ἡ ἀδρὴ ἀπονύχτερη δροσιὰ τσαμπιὰ τρανὰ σὰ βρέφη,
 πανώρια καὶ βαριά!
- [12.] 45 Κ' ἐσύ, παλμέ, πὺν ἀκοίμητο τὰ φρένα μου ἐσηκῶνα
 στὰ τρίσβαθα τοῦ νοῦ,
 κ' ἐσύ πυρρὴ π' ἀνέμιζα τῆς πιθυμιάς μου εἰκόνα
 στὴν ὄψη τ' οὐρανοῦ·
- [13.] τοῦ Ὀλύμπου πιά, σάμπως ληνὸ στὰ πόδια μου, τὸ τέρας
 50 πατῶ τὸ μυστικὸ.
 Ὅλος συρμένος ὁ Ἔρωτας στὶς φρένες μου, ὡς τὸ δέρας
 τὸ μάγο στὴν Ἴωλκὸ!
- [14.] Κυλᾶ φωτιῆς ὁ Ὠρίωνας· κι ὁ Δίας εἶν' ἓνας θρόνος·
 κ' ἡ Πούλια εἶναι φωλιά·
 55 μὰ ὁ μυστικὸς Διδύραμβος, πὺν πιά δὲ ἔγγιζει ὁ Χρόνος,
 τοῦ νοῦ μου ἡ ἀγκαλιά!
- [15.] Νά· πυρωμένη μου ἡ καρδιά, τὸ μέτωπο, τὸ μάτι
 ἐλεύτερο, οὐρανέ!
 Πήγασος εἶν' ἀσπέδιστος τοῦ λογισμοῦ μου τὸ ἄτι,
 60 οἱ δρόμοι μου ἓνα Ναί,
- [16.] τὴν ἄβυσσο ἄβυσσο καλεῖ, τὸ βάθος κι ἄλλο βάθος,
 κι ἀδάμαστο, ἀλαφρό,
 μέσα μου πλέον ἀμόνοιαστον ἐστοίχειωσε τὸ πάθος
 πὺν ἐσκίρτα στὸν ἀφρό...
- [17.] 65 Τοῦ Ὀλύμπου πιά, σάμπως ληνὸ στὰ πόδια μου τὸ τέρας
 θωρῶ τὸ μυστικὸ.
 Ὅλος ἐσύρθη ὁ Ἔρωτας στὶς φρένες μου, ὡς τὸ δέρας
 τὸ μάγο στὴν Ἴωλκὸ.

²⁵ἀθλητικό: ἀσκητικό.

²⁶καιρό: κατάλληλο χρόνο (μᾶλλον ὑποτιμητικά, ὡς δεσμευτικὸ παράγοντα).

Σττ. 27-36: παρομοίωση τοῦ θύτη-ιερέα καὶ ἐξαρχοῦ χοροῦ πὺν ἐξελίσσεται σὲ ἱερογαμία

³⁵ὁ τυφλός: ὁ Ὅμηρος — ποιητολογικὴ παρασήμανση.

Πορεία πρὸς τὰ Πίσω (τις Ρίζες τοῦ Ἐαυτοῦ) καὶ πρὸς τὸ Βάθος (τὴν Κοσμικὴ Ἐνωση)

Θέμα τοῦ Διονύσου-Ἀπόλλωνα.

⁴⁹ληνὸ: πατητήρι.

Θέμα τοῦ Ἰάσονα (σημειωτέο πῶς ἡ Νύχτα, κατὰ τοὺς Ὀρφικοὺς, εἶναι θυγατέρα τοῦ Ἐρωτα).

Οἰκειῆς προσλήψεις τῶν ἀστρικῶν σωμάτων.

Ὁ Διδύραμβος εἶναι πράξη στὸν Σικελιανό, συνώνυμο τῆς διονυσιακῆς υπέρβασης (ἐπιτελεστικὴ λειτουργία τοῦ λόγου).

⁵⁹ἀσπέδιστος: χωρὶς λουριὰ στὰ πόδια.

Ἑπαινετικὸς ἀναλογίας μὲ τὸ βιβλικὸ ἐδάφιο (Ψαλμοὶ 41).

- [18.] Ὑμέναιο νέο στὰ βάρη τους λογιάζω τώρα θά βρω,
70 σὰν ἥπια μονομιὰ
τῆς νύχτας ὄλο τὸ κρασί τὸ μυστικὸ καὶ μαῦρο
γιὰ μιὰν ἐπιθυμιά·
- [19.] κι ὄλ' ἡ φωτιά τῶν οὐρανῶν μοῦ κύκλωσε, μοῦ κρύβει
τὸ πνέμα μου βουβό,
75 τί πιά μὲ κράζει ἀμειλιχτῆ τοῦ νοῦ μου ἡ πάνοπλη ἦβη
πρὸς τ' ἄστρα ν' ἀνεβῶ!
- [20.] Κυλᾶ φωτιές ὁ Ὠρίωνας· κι ὁ Δίας εἶν' ἓνας θρόνος·
κ' ἡ Πούλια εἶναι φωλιά·
μὰ ὁ μυστικὸς Διθύραμβος, ποῦ πιά δὲ ἔγγιζει ὁ Χρόνος,
80 ἡ πλήρια μου ἀγκαλιά!
- [21.] Τῶν ἀστρῶν ἔχει ἀπάνω μου τὸ περιβόλι γείρει,
κι ὁ κρύφιος λογισμὸς,
σάμπως μελίσσι χνουδωτὸ βαμμένον ἀπὸ γύρη,
ξεσπᾶ βαθιά μου ἐσμός...
- [22.] 85 Βροχὴ πεφτάστρια γύρα μου κι ἀδιάκοπα σταλάζει
τὸ ἀπέραντο γοργά·
κι ὅπως χορεύει πέφτοντας στὸ χῶμα τὸ χαλάζι
κι ὁ οὐρανὸς ὄργᾶ,
- [23.] σὰν ἀπ' τῆς λύρας τίς χορδὲς ἀνάμεσα τὸ χέρι
90 φαντάζει ποῦ χτυπᾶ,
ὅμοια ἡ καρδιά μου ὀλάκερη μέσα σὲ κάθε ἀστέρι
σπαράζει κι ἀγαπᾶ!
- *
- [24.] Ὅργιο βαθύ! Στὸν πάγκοσμο παλμό σου, μὲς στὸ νέο
ποῦ γνώρισα κορμί,
95 στῆς δύναμῆς σου τὴν πηγὴ κατὰβαθα ἀναπνέω
μ' ἀνήκουστην ὄρμη,
- [25.] κι ὡς κατεβαίνει ἀγνάντια μου, χωρὶς νὰ τὸ γυρεύω,
τὰ βάρη τ' οὐρανοῦ
ὁ ἀρματωμένος Ἔρωτας, σκιρτῶ κι ἀντιχορεύω
100 μὲ τ' ἄρματα τοῦ νοῦ!
- [26.] Γιατί τὸ ξέρω· πιὸ βαθιά κι ἀπ' τὸ πηχτὸν ἀστρόφως,
κρυμμένος σὰν ἀετός,
μὲ περιμένει, ἐκεῖ ποῦ πιά ὁ θεῖος ἀρχίζει ζόφος,
ὁ πρῶτος μου ἑαυτός...

⁷⁵πάνοπλη ἦβη: κατακτητικότητα, πολεμικὸ μένος ποῦ ὑπαγορεύεται ἀπὸ τὴ συνθήκη — ἀνάλογο καὶ ὁ ⁹⁹ἀρματομένος Ἔρωτας.

Σττ. 81 κ.εξ.: σειρά αἰθρῶν παρομοιώσεων καὶ μεταφορῶν γιὰ νὰ ἐκδηλωθεῖ ἡ χαρὰ τῆς διάχυσης στὸ σύμπαν.

⁸⁴ἐσμός: σμῆνος.

Διάχυση μὲ μορφή ἐπιμερισμοῦ στὰ στοιχεῖα τοῦ σύμπαντος.

Ἀντίκρου στὴν Πρωτογενὴ Ἐμπειρία
⁹³νέο | ⁹⁴[...] κορμί: νέα σωματικὴ αἴσθηση (ἔχει ἡ ἐπιζητούμενη ἀρχετυπικὴ ἐαυτότητα).

Δραματικὴ τελετουργία.

Τὰ ¹⁰⁰ἄρματα τοῦ νοῦ ἔναντι τῆς ψυχικῆς παρόρμησης: ἐκλογίκευση.

Ἡ γνωριμία μὲ τὸν πρῶτο ἑαυτό προϋποθέτει τὸ πέρασ τῆς σωματικότητας, τὸ θάνατο.

«Ἀφροδίτης Οὐρανίας»: *Λυρικὸς Βίος*, ἐπιμ. Γ. Π. Σαββίδης, τ. 2. (Ἀθ.: Ἰκαρος, 1965), σσ. 100-104

Νίκος Καζαντζάκης (Ἡράκλειο Κρήτης 1883 - Φράιμπουργκ 1957), «Δὸν Κιχώτης»
(1938, δημ. στὴν ἐφ. *Ἡ Καθημερινή*)

τοῦ Panait Istrati

Ἀχνίζει ὁ νοῦς, τὰ σύνορα θολώνουν,
ἀγλείφει ἡ φαντασιὰ τὸν κόσμο γύρα,
κι ὀρθές, βουερές φωτιές τὸν μαργελώνουν.
Σὰ σαλαμάντρα πρόβαλε κι ἡ Μοίρα

Panait Istrati (1884-1935), ὁ Ρουμάνος συγγραφέας: ἐπιστήθιος φίλος τοῦ Καζαντζάκη.

1. Σττ. 1-12: *Συνθήκη τοῦ Λυρικοῦ Ἵποκειμένου*

³μαργελώνουν: περιζώνουν

5 κι ὄλο δροσιά στή φλόγα ἀναγλωσσίστη·
 τινάχτη ὁ νοῦς μὲς στήν ἐρμιά τῆ στείρα,
 τὸ ἄσφαλτο μαῦρο μάτι του φλογίστη,
 καὶ νά, θωρᾷ ἀπὸ μακρινὴ πορεία
 περνάει βυζαίνοντας τὸ θάμα ἢ πίστη,
 10 γλυκιὰ σὰν τὴν Παρθένα τῆ Μαρία.
 Χιμᾶ ἢ ψυχὴ νά μπεῖ μὲς στ' ὄνειρό της·
 πλαντάει στὴ γῆς, φωνάζει ἐλευτερία —
 κι ἀσκώθη ὀρθός, πονώντας στὸν ἀχό της,
 ὁ φλογερός τῆς ἀμμουδιάς φεουδάρχος,
 15 ὁ μέγας ἀσκητής, ὁ Δὸν Κιχώτης.
 «Σώπα, ψυχὴ», τῆς κράζει ὁ γέρος ἄρχος,
 «κι ὅ,τι ἄφηκε ἄτελο ὁ Θεὸς στὴ μέση,
 ἐγὼ θὰ τὸ τελέψω, ὁ πολεμάρχος!»
 Στῆς πεδυμιάς τὸ πιὸ ἀψηλὸ ὀροδέσι
 20 τὸ λάβρο ἐστάθη μάτι νά βιγλίσει —
 βόηθα το, Θεέ μου, ἢ φλόγα μὴν ξεπέσει!
 Ἄσπλαχνη ἐρμιά, σὰν τὴ στερνὴ τὴν Κρίση,
 χωρὶς νερό, χωρὶς πουλί κι ἐλπίδα·
 κι ἓνα κουβάρι μαῦρα φίδια ἢ χτίση!
 25 «Θέ μου, φακὴ τόση ποτὲ δὲν εἶδα»,
 τ' ἄπνογα χεῖλια λάλησαν μὲ τρόμο,
 «καὶ τόσο ἀνέσπλαχνη ἔρημη πατρίδα.
 Ὡχ, πῆρα τοῦ Θεοῦ, θαρρῶ, τὸ δρόμο.»
 Τὰ μάτια του σφαλνάει κι ἀνατριχιάζει·
 30 μαυλιστικὸ πὰ στὸ ζερβό του νῶμο
 πουλί ἀρχινάει μ' ἐρωτικὸ μαράζι
 νά κελαηδαίει τὴ γλύκα τοῦ ἄλλου κόσμου!
 «Σπιτάκι δροσερὸ ν' ἀσπρογαλιάζει
 στὸ γαλανὸ ἀκροθάλασσο, κι ἐντὸς μου
 35 γλύκα πολλή, καὶ στὸ ἅγιο φωτογώνι
 γυναίκα ἀφράτη νά βυζαίνει ὁ γιός μου!»
 «Δὲν εἶναι αὐτὸ πουλί, δὲν εἶναι ἀηδόνι!
 Καρδιά, μὴ γελεστεῖς καὶ γύρεις πίσου·
 ἢ λευτεριά, ἢ Κυρά μας, νά, ζυγώνει!»
 40 Μὰ τὸ ἄτι τὸ ἀχαμνὸ μπρὸς στῆς ἀβύσσου
 τὸν γκρέμο φρουματάει κι ἀνοιεῖ τὰ χεῖλη:
 «Ὡχού, ποῦ πᾶς, ἀφεντικό; λυπήσου
 τὸ ἔρμο κορμί, κοντεύει πιά τὸ δεῖλι·
 ἄχ, πίσω στὸ δροσάτο ἄς πᾶμε ἀχούρι,
 45 στὴ γῆς, μὲ τὸ χλωρό, γλυκὸ τριφύλλι!»
 Μιλοῦσε τὸ κορμί, τ' ὀκνὸ ἀποζούρι
 τοῦ δέντρου τοῦ Θεοῦ, καὶ κούναε κάτου
 μὲ τρόμο τῆ μακριὰ ἀλογίσια μούρη
 μὰ ὁ ἀφεντικὸς γρικουσε τὴν καρδιά του:
 50 «Τοῦτο ἔναι τὸ ρηγάτο τῆς ιδέας·
 φίδια φαρμακερά ἔναι τ' ἀγαδά του,
 κι ἓνας μονάχα ἀνδρὸς σγουρός — τῆς νέας
 ἀνύπαρχτῆς μας ἀγαπῶς ἢ ἀνάρια

μαῦρο μάτι: σκοτεινὸ, ὑποφιασμένο μέρος.

Στ. 9: πόρος τῆς πίστεως ἢ ὑπέρβαση τῆς φυσικῆς τάξης.

Στ. 11: πλατωνισμὸς καὶ μυστικισμὸς· ἀνθρωπομορφισμὸς τῆς ψυχῆς

¹²ἐλευτερία: μὲ κοινωνιστικὲς ὑποδηλώσεις

2. Σττ. 13-29: Παρηγορητικὴ Ἐμφάνιση μέσα στὴ Φαντασία

¹⁵ἀσκητής: μοναχικὸς ἀγωνιστής.

Σττ. 17-18: ἡ προϋπόθεση τῆς Ἀσκητικῆς — ὀλοκλήρωση τοῦ θείου ἔργου, ἀναδημιουργία (βλ. καὶ πῶς κλείνει ὁ Λόγος τῆς Καρδιάς, στ. 129).

3. Σττ. 22-29: Πειρασμὸς 1., στὸ Θέαμα τοῦ Ἀγωνιστικοῦ Πεδίου

Στ. 24: κυριαρχία τοῦ Κακοῦ.

²⁵ψακὴ: φαρμάκι.

²⁷πατρίδα: πνευματικὴ (πεδίο ἀποστολῆς).

³⁰μαυλιστικὸ: γοητευτικὸ, μαγικὸ

4. Σττ. 30-39: Πειρασμὸς 2., στὸ Λάλημα Πουλιοῦ (κατὰ τὸ δημῶδες τέχνασμα)

Σττ. 33-36: ὅπως στὸν Κ.Γ. Καρυωτάκη

5. Σττ. 40-49: Πειρασμὸς 3., στὸ Λόγο τοῦ Ἀλόγου (τοῦ Ρο[ε]τ[σ]ινάντη/Ροθινάντε — παλ. ἀπόδ. στὴν ἑλλ. Ἀχαμνῶν)

⁴⁰ἀποζούρι: ἀποσπῶρι (τῆς Δημιουργίας).

6. Σττ. 50-129: Ὁ Λόγος τῆς Καρδιάς (Παρότρυνση γιὰ ἓναν Ἀγῶνα χωρὶς Ἐλπίδα Νίκης)

⁵³ἀγαπῶς: ἀγαπημένης (τὸ ἀρσ. στὸν στ. 149).

- κρυφή πολύ εύωδιά, τῆς Δουλσινέας.
- 55 Κι ὀλοζωῆς θὰ ὀδεύουμε, τ' ἀχνάρια
τ' ἀγαπητὰ στὴ στράτα μας λαχνώντας·
μὰ τὸ αἶμα μας μονάχα στὰ λιθάρια
σὰ σκύλοι θ' ἀναγλύφουμε διφώντας·
κι ἕνας πιστός μας σύντροφος μονάχα:
- 60 ὁ λιμασμένος Χάροντας, ὁ λιόντας!
Ὅμπρός! χωρὶς καμιάν ἐλπίδα, τάχα
τὰ μάτια ὅ,τι ποθοῦν νὰ δοῦν μιὰ μέρα,
παλικαρίσια ἐσὺ κονταρομάχα!
- Τούτη ἡ τρανὴ περφάνια σου, πατέρα:
- 65 νὰ παίρνεις ἀνεμόμυλους γιὰ κάστρα
καὶ νὰ χτυπιέσαι μὲ ἴσκιους στὸν ἀγέρα!
- Θὰ σὲ γελοῦν τὰ κρύα ἴπὸ πάνω σου ἄστρα
καὶ γιούχα θὰ προγκοῦν οἱ ἀνδρῶποι κάτου·
μὰ ἐσύ, μὲ τὴ χαρὰ τὴν ξελογιάστρα
- 70 τῆς ἄγριας λευτεριάς καὶ τοῦ θανάτου,
θ' ἀχνογελαῖς γλυκά, μεγαλομάρτη,
ὀλοῦθε ἀφήνοντας σταλιές αἱμάτου.
- Στῆς ἀρετῆς δεμένος τὸ κατάρτι
θὰ προσπερνᾷς μὲ ὀλαδειανές ἀγκάλες,
- 75 τὰ χελιδόνια ὄλα θὰ ῥθοῦν τοῦ Μάρτη
νὰ χτίσουνε φωλιές μὲς στὶς κουφάλες
τοῦ ἱεροῦ κορμιοῦ ποῦ τὸ ἴφαγε τὸ πνέμα,
στοὺς ὤμους, στὸ λαιμό σου, στὶς μασκάλες.
- Καὶ σύ, στὸ θεῖο ταμπουρωμένος φέμα
- 80 πῶς τάχα ὑπάρχει ἀνάσταση, θὰ βᾶφεις
τῆς ἀνοιξῆς τ' αὐγὰ μὲ τ' ἅγιο σου αἶμα.
- Μὲ τὸ μελούδι τοῦ ὄνειρου ἀναθράφης
κι ὡς ἄχερο ἄσωτα σκορπᾷς τὸ στᾶρι·
στὴ λαγωνίκα τὴν καρδιά σου ἐστράφης
- 85 καὶ τὰ λουριά τοῦ νοῦ τοῦ φοβητσάρη
τῆς λύνεις, κι ἀρχινοῦμε μὲς στ' ἀμπέλια
τῆς φαντασιάς, μὲ ἀχτίδα φῶς δοξάρι,
μὲς σὲ πετριές, σὲ γιούχα, σὲ περγέλια,
τὸ ξωτικὸ παγόνι, τ' ὄνειρό μας,
- 90 νὰ κυνηγοῦμε μὲ ἄρματα κουρέλια.
- Χαρά, ἀψηλὰ βουνά, τὸ μέτωπό μας
οἱ πιὸ καθάριοι τὸ χτυποῦν ἀνέμοι·
φύγαμε πιά τὶς ἀναπνιές τῆς βρώμας,
σπάσαμε πιά τῆς φρόνεσης τὸ γκέμι!
- 95 Σὰν ποιοῖ ἴναι τὸ πιὸ δύσκολο στὴν πλάση;
αὐτὸ ζητᾷ ἡ καρδιά μας καὶ δὲν τρέμει.
- Νὰ φέρουμε ἀπ' τοῦ σπλάχνου μας τὰ δάση
τὸ δίκιο, τὴ χαρὰ, τὴν καλοσύνη,
τ' ἄγρια πουλιά πού ἔχουν ἐκεῖ φωλιάσει.
- 100 Ποτέ τους δὲ θὰ ῥθοῦν, μὰ τὸ καμῖνι
τῆς μέσα γῆς ποτέ του νὰ μὴ σθῆσει!
Σύμπαινε ἐσὺ τὴ φλόγα, καὶ θὰ γίνει
- ⁵⁶λαχνώντας: συναντώντας.
- ⁶⁵κάστρα - ⁶⁷ἄστρα - ⁶⁹ξελογιάστρα: παλαμικὲς ρίμες.
- ⁶⁸προγκοῦν: κοροϊδεύουν (βλ. καὶ στ. 88).
- Στ. 73: ὀδυσειακὴ μεταφορὰ τῆς περιπέτειας καὶ τῆς δίψας γιὰ γνώση.
- Σττ. 75-78: μεταφορὰ γιὰ τὴν ἐγκριση ἀπὸ τὴ φυσικὴ τάξη τοῦ κόσμου.
- Σττ. 80-81: χριστολογικὴ μεταφορὰ τῆς θυσίας γιὰ ὑπέρτατο καλὸ.
- ⁸²μελούδι: μεδούλι.
- ⁸⁴λαγωνίκα: θηλυκὸ λαγωνικό — μεταφορὰ γιὰ τὸ καρδιοχτύπι.
Ὁ δυῖσμός (καταστατικὴ ἀντίθεση) καρδιά-νοῦς (σττ. 84-85), ἀπὸ τὶς θεμελιώδεις στὸν Καζαντζάκη καὶ μὲ μεγάλη παράδοση στὴ Δύση, ἰδίως ἀπὸ τὸν Blaise Pascal (1623-1662) κ.ἑξ.
- Σττ. 94-96: ἡ οὐσία τοῦ δονκιχωτισμοῦ.
- Στ.: 98: κοινωνιστικὸ ὄραμα (τελικὸς σκοπός) — βλ. καὶ στ. 103.
- ¹⁰¹τῆς μέσα γῆς: τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου (ὅπως προσηγομένως ⁹⁷τοῦ σπλάχνου).
- ¹⁰²Σύμπαινε: ἐνίσχυσε, συνδαύλιζε (βλ. καὶ στ. 128).

φτώχεια, ἀδικιά κι ἀδιάντροπο μεθύσι,
 χρυσάφι λαγαρό και Δὸν Κιχώτης.
 105 Ἔτσι θά πάρει εὐγένεια ἡ γῆς κι ἡ ζήση,
 κι ἀθάνατος θ' ἀνθίζει ὁ ἀνθὸς τῆς νιότης·
 τί μόνο τὸ ἄφταστο ἀγαπάει κυνήγι
 ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ἀλάθευτος τοξότης.
 Κατέχω το, πατέρα, σοῦ τυλίγει
 110 φίδι φριχτὸ τὸ σπλάχνο ὁ πόνος· κλεῖσε
 μὲς στὴν καρδιά τὸ κλάμα, κι ἄς σὲ πνίγει,
 και μὴν ξεχνᾷς, Ἀνέλπιδε, πὼς εἶσαι
 τῆς χήρας γῆς ἡ πιὸ μεγάλη ἐλπίδα!
 Τίς λιόχρυσες φαρδιές φτεροῦγες σείσει,
 115 κι ἡ γῆς, ἡ γεροντόρνιδα κασίδα,
 παγόνι θά γενεῖ νὰ σεριανίζει
 στοῦ γήλιου τῆ χρυσὴ ζεστὴν ἀχτίδα.
 Ἐσύ ἔσαι τοῦ Θεοῦ τὸ στερονοβύζι·
 τὸ πιὸ του ἀγνό, τὸ πιὸ ἀκριβὸ λογάρι,
 120 και τὸ ἄπαρτο, στερνὸ του μετερίζι.
 Κι ὄλα του ὁ γερο-κύρης πιά τὰ θάρρη
 τὰ κρέμασε στὸ κόκκινο φτερό σου
 και στὸ ἄμυαλο σπασμένο σου κοντάρι.
 Ἐσύ μονάχα πιά μπορεῖς, σηκώσου!
 125 και βγάλ' τον ἀπ' τοῦ ἀνθρώπου τῆ θητεία·
 ὄχι πιά χῶμα, φλόγα ὀρθὴ ἀρματώσου
 μ' ἓνα μακρὸ φτερό μυστρί, κι ἡ θεία
 νὰ σὲ συμπαίνει ξεγνοιασιὰ και τρέλα —
 τῆ δεύτερη ἀρχινᾷς δημιουργία!»
 130 Ἔτσι θρηνοῦσεν ἡ καρδιά και γέλα·
 κι ὁ μέγας ἀθλητῆς τῆ νέα φωνούλα
 σκυφτὸς γρικᾷει στοῦ μαύρου του τῆ σέλα·
 και φάνη, νά, στοῦ κεφαλιοῦ τὴν τρούλα,
 μὲ ὀρθὸ λαϊμό, στὸ φῶς, κοκκινολαίμα,
 135 μικρὴ νὰ κελαηδάει καρδερινούλα.
 Τὰ στήθια τῆς κι οἱ φτέρουγες ἐτρέμα·
 κι ἀπ' τὸ πολὺ κελάηδησε, μιὰ στάλα
 στὸ κίτρινο ραμφὶ τῆς πρόβαλε αἷμα·
 κι ἔγινε ἡ γῆς, ἡ μάνα ἡ φαρομάλλα,
 140 μὲ ὀρθὸ λαϊμό στὸν ἥλιο καρδερίνα·
 χτυποῦσε τὰ φτερά τῆς τὰ μεγάλα
 και νιὸ σκοπὸ πρωτάκουστον ἐκίνα.
 Στὸν πιὸ ἀψηλὸ τῆς πεδυμιᾶς μας κλῶν
 τοῦ ἀνέφταστου ἄθλου ἀσκώθηκε ἡ σειρήνα,
 145 νίκης κρατώντας στέφανο τὸ φόνο.
 Στὰ μάτια τῆς ἀδάμαστης παρθένας
 τῆ φτώχεια, τῆ μονάξια και τὸν πόνο
 θωροῦσε ὁ γέρος ἄρχος, και κανένα
 δὲν ὄδευε ἀγαπὸς πρὸς τὸ ἅγιο στῆθος.
 150 Τὰ χεῖλια του δαγκάνει ὁ Καπτὰν Ἔνας.
 Ὅλη ἡ ζωὴ παραπονιάρης μύθος

Στ. 103 : ἡ ἀπανθρωπιά, ἡ χαμέρπεια τῆς θνητότητας.

Σττ. 107-108: ἐμπιστοσύνη στὸ νοῦ, ὄχι γιὰ τὴν ἠθικὴ ἐξέγερση, ἀλλὰ γιὰ τὴ μέθοδο.

¹¹³χήρας: δηλ. χωρὶς προστάτη.

¹¹⁴λιόχρυσες: ποὺ χρυσίζουσι στὸ φῶς τοῦ ἡλίου.

¹¹⁵κασίδα: μαδημένη (ἡ μεταφορᾶ, γιὰ τίς ἱστορικὲς περιπέτειες)

¹¹⁸στερονοβύζι: τελευταία πηγὴ ζωῆς.

¹¹⁹λογάρι: θησαυρὸ, πολὺτιμο πράγμα.

¹²⁰μετερίζι: ὄχυρό (καταφύγιο).

¹²⁵θητεία: ταπεινὴ ὑπηρεσία, ὑποταγή, ἀλλὰ γιὰ ὀρισμένο διάστημα.

¹²⁹δευτέρη: μὲ πρώτη τὴν ὑπάρχουσα ἢ βιβλική.

7. Σττ. 130-42: Διοσημία

¹³¹ἀθλητῆς: ἀσκητῆς (βλ. και στ. 144).

¹³⁵καρδερινούλα: αἰσθητοποίηση τῶν παρορμησέων (ἐνσάρκωση τῆς καρδιάς).

¹³⁸αἷμα: σύμβολο τοῦ ἀνέλπιδου ἀγώνα (μὲ ποιητολογικὴ συνυποδήλωση λόγῳ τοῦ ἄσματος).

7. Σττ. 143-60: Κατάφαση στὴν Πρόκληση

¹⁴⁴σειρήνα: ἔλξη τῆς περιπέτειας.

¹⁴⁵φόνο: αἵματηρὸ τέλος (προβολὴ τοῦ ἐπιλήψιμου στοιχείου στὴν ἐπιλογή).

¹⁴⁶ἀδάμαστης παρθένας: τῆς σειρήνας μὲ τὰ διακριτικὰ τῆς Ἰωάννας τῆς Λωραίνης, τῆς «Παρθένας τῆς Ὁρλεάνης» (Jeanne d'Arc, 1412;-1431).

¹⁴⁹ἀγαπός: δηλ. σύντροφος.

¹⁵⁰Καπτὰν Ἔνας: πρὸς δήλωση τῆς ἥρωικῆς μοναξιάς· ταύτιση μὲ τὸν Θεὸ (ἔτσι και στὴν Ὀδύσεια Υ', σττ. 1-314, και Ω, σττ. 150-229, 1387-96).

στοῦ νοῦ του τὴν ἀνέμη ἀκροτυλίχτη
 κι αὐτὸς ἀπ' τοῦ Θεοῦ κινάει τὸ βύθος,
 μὲς στοῦ ὄνειρου σφαράζοντας τὸ δίχτυ
 155 καὶ μπαίνει στὸ βασίλειο τῆς καλῆς του.
 Συνάστερο τὸ μέγα μεσανύχτι
 θρηνιέται καὶ μαδάει κατακορφῆς του
 μὰ αὐτὸς, βουβός, τὸν μαῦρο σπιρουνίζει,
 κι ἀγάλια, ξεπνεμένους, τῆς ψυχῆς του
 160 τὸ ἀνέλπιδο ἀνηφόρι ἀνηφορίζει.

¹⁵⁴σφαράζοντας: σπαράζοντας.

¹⁵⁵βασίλειο τῆς καλῆς του: στὸ ⁵⁰ρηγάτο τῆς ἰδέας, τῆς ⁵³ἀνύπαρχτης [...]⁵⁴Δουλινας.

¹⁵⁶Συνάστερο: μὲ ὅλα του τ' ἀστέρια.

¹⁵⁷μαδάει κατακορφῆς του: ἀνθρωπομορφικὴ μεταφορά κοσμολογικῆς ἀνησυχίας γιὰ τὴν ἀπειλὴ ποὺ δέχεται τὸ Κακὸ στὴν τάξη τῆς πλάσης.

Τερσίνες (Ἀθ.: ἐκδ. Ἑλένης Καζαντζάκη, 1960), σσ. 59-65

Κώστας Βάρναλης (Πύργος Ἀν. Ρωμυλίας [Μπουργκάς Βουλγαρίας] 1884 - Ἀθήνα 1974), *Προσκνητής* (*ᾠσμα Πρῶτο*) Χ (1919): Βάθος τῆς Συλλογικῆς Ταυτότητας

Ποῦ πάμε; Ἀκούω πᾶσ' ἀνοιξη τ' ἀηδόνι
 ὄλθια ζήση στὸ πάθος του νὰ βρῖσκει.
 Δὲν ἔχει χτέες καὶ σήμερα. Ἡ Δωδώνη
 60 κι ὁ Ἅγιος Τάφος βαδιά μας ὄρθιος μνήσκει.
 Κι ἂν καταρρέουν οἱ πίστες, μεῖς αἰώνιοι
 περνᾶμε ἀπ' τὴ ζωὴ στὸ θάνατο ἴσκιος
 καὶ στὴ ζωὴ ἀπ' τὸ θάνατον! Ὅχι ὄντα,
 εἴμαστε Ἰδέες ποὺ ζοῦνε πολεμώντα.

⁵⁷Ποῦ πάμε; — ἀνοιγμα πρὸς τὸν προορισμό.

⁵⁷πᾶσ' ἀνοιξη: τὸ βιολογικὸ μοντέλο τῆς κυκλικῆς ἀνάστασης (σὲ ἐπίπεδο παγκόσμιου νόμου)· θὰ ἀναλυθεῖ στὸ 2. μέρος τῆς ὀκτάδας.

Σττ. 59-60: Ἡ ἐλληνοχριστιανικὴ ὑπόσταση (ὁ ἐνικός ⁶⁰ὄρθιος ἀπὸ ἐλξη) σὲ πλήρη συγχρονία, ἐπειδὴ τὸ παρελθὸν ζεῖ ὅλο στὴ φύτρα τοῦ λαοῦ (⁶¹μεῖς: οἱ Ἕλληνες) ποὺ ἐκπροσωπεῖ ὁ ὁμιλητής. ⁶⁴πολεμώντα: ὑπερασπίζοντας ἀξίες πανανθρώπινες (καὶ ἀποδεικνύοντας τὴ ζωτικότητά τους).

ᾠσμα Πρῶτο: Προσκνητής (1919), ἐπιμ. Γ.Π. Σαββίδης (Ἀθ.: Κέδρος, 1976), σ. 53

Ἰδ., *Τὸ Φῶς ποὺ καίει* (2¹⁹³³ — 1¹⁹²²): «Ὁ Ὁδηγητής»

Δὲν εἶμ' ἐγὼ σπορὰ τῆς Τύχης,
 ὁ πλαστοουργὸς τῆς νιᾶς ζωῆς.
 Ἐγὼ μαι τέκνο τῆς Ἀνάγκης
 κι ὠρῖμο τέκνο τῆς Ὁργῆς.
 5 Δὲν κατεβαίνω ἀπὸ τὰ νέφη,
 γιὰτι δὲ μ' ἔστειλε κανεὶς
 Πατέρας, τάχα παρηγόρια
 γιὰ σένα, σκλάβε, ποὺ πονεῖς.
 10 Οὐράνιες δύνამες, ἀγγέλοι,
 κρίνα, πουλιά καὶ φαλμουδιές —
 τίποτα! Ἐμένα παραστέκουν
 οἱ θυμωμένες σας καρδιές.
 15 Ἐγὼ τοῦ каравиоῦ γοργόνα
 στ' ὀρθόπλωρο καράβι μπρός.
 Ἀπάνω μου σπᾶνε φορτοῦνες
 κι ἄγριος ἐνάντια μου καιρός.
 Μέσα στὸ νοῦ καὶ στὴν καρδιά μου
 αἰώνων φουντώσανε ντροπές
 καὶ τὴν παλάμη μου ἀρματώνουν
 20 μὲ φλογισμένες ἀστραπές.
 Ἐνας δὲν εἶμαι, μὰ χιλιάδες!
 Ὅχι μονάχα οἱ ζωντανοί —
 κ' οἱ πεθαμένοι μ' ἀκλουθαῖνε
 σὲ μιὰν ἀράδα σκοτεινῆ.
 25 Μὰ κι ὅσοι ἀγέννητοι, χιλιάδες
 ἄπλαστοι ἀκόμα μὲ βλογοῦν
 κι ὅλοι ἀκουμπᾶνε τὰ σπαδιά τους
 ἀπάνω μου καὶ τὰ λυγοῦν.
 30 Δὲ δίνω λέξεις παρηγόρια,
 δίνω μαχαίρι σ' ὄλουρους·
 καθὼς τὸ μῆγω μὲς <σ>τὸ χῶμα
 γίνεταί φῶς, γίνεταί νοῦς.
 35 Ἄκου, πῶς παίρνουν οἱ ἀγέρες
 χιλιάδων χρόνων τὴ φωνή!
 Μέσα στὸ λόγο τὸ δικό μου
 ὄλ' ἢ ἀνθρωπότητα πονεῖ.
 ὦ! πῶς τὸν παίρνουν οἱ ἀγέρες
 καὶ πῶς φωνάζουνε μετὰ
 ἄβυσσοι μάβροι, τάφοι μάβροι,
 40 ποτάμια, γαίματα πηχτά!

Δομή:

Σττ. 1-12: Ὁς τὸν Ὀρισμὸ μὲ Ἀρνήσεις

Σττ. 13-36: Σύνοψη ἐνὸς Συλλογικοῦ Ἰποκειμένου

Σττ. 37-48: Ἡ Προοπτικὴ Δικαίωσης τῶν Συλλογικῶν Πεπρωμένων

⁵κατεβαίνω ἀπὸ τὰ νέφη: ὅπως ὁ Ἰησοῦς (καὶ μεταφορὰ γιὰ τὴν ἀνεδαφικότητα).

Σττ. 27-28 καὶ 31-32: τελετοουργία πολεμικοῦ ὄρκου ποὺ ἀνταλλάσσεται ἀνάμεσα στὸν Ὁδηγητὴ καὶ τοὺς ἐντολεῖς του.

³⁴χιλιάδων χρόνων: ²³οἱ πεθαμένοι, ὅπως καὶ στοὺς σττ. 39-40, συμμετρικὰ πρὸς τοὺς μελλούμενους τῶν σττ. 25-26 — βάθος χρόνου ποὺ διασταυρῶνεται ἀμέσως μετὰ μὲ ἕκταση στὸ παρόν: ³⁶ὄλ' ἢ ἀνθρωπότητα.

¹⁸ντροπές: τὸ βάρος στὴν τραυματισμένη ἀξιοπρέπεια.

Σττ. 39-40: μνεῖα τῶν θυμάτων.

ἽΟθε περνᾶ, γκρεμίζει κάτου
σάν τὸ βοριά, σάν τὸ νοτιά
ὄλα τὰ φονικά ρηγάτα
θεμελιωμένα στὴν ψεφτιά.

45 Κ' ἓνα στυλώνει κι ἀνασταίνει,
τό να βασιλαιο τῆς Δουλειᾶς,
(Εἰρήνη! Εἰρήνη!) τὸ βασιλαιο
τῆς Πανανθρώπινης Φιλιᾶς.

⁴¹γκρεμίζει: ὁ λόγος (στ. 35) — δράση κο-
σμογονική, ὅπως στὴ βίβλική Γένεση, καὶ
ἐπιτελεστική, καθότι ³⁰μαχαίρι.
⁴⁶Δουλειᾶς - ⁴⁷Εἰρήνη! - ⁴⁸Φιλιᾶς: τὰ τρία
εὐόωνα χαρακτηριστικά τοῦ μέλλοντος.

Ἐκδ. Γιάννης Δάλλας (Ἀθ.: Κέδρος, 2003) ~ Ποιητικά... (Ἀθ.: Κέδρος, 1956), σσ. 86-88

Ἴδ., « Πρωτοχρονιάτικο »

Σαράντα σβέροι βωδινοὶ μὲ λαδωμένες μπουῦκλες,
σκεμπέδες σταυροδόλωτοι καὶ βρώμιες ποδαροῦκλες
ξετσιῖπτοι, ἀκαμάτηδες, τσιμποῦρια καὶ κορέοι
ντυμένοι στὰ μαλάματα κ' ἐπίσημοι κι ὠραῖοι.

5 Σαράντα λύκοι μὲ προβιά (γι' ἀφτούς βαρᾶ ἢ καμπάνα)
καθένας γουρουνόπουλο, καθένας νταμιτζάνα!
Κι ἀπὲ ρεβάμενοι βαδιά ξαπλώσανε στὸ τζάκι,
κι ἀβάσταγες ἐνιώσανε φαγοῦρες στὸ μπατζάκι.

ἽΟξ' ὁ κοσμάκης φώναζε: « Πεινᾶμε τέτιες μέρες »
10 γερόντοι καὶ γερόντισσες, παιδάκια καὶ μητέρες
κ' οἱ τῶν ἐπίγειων ἀγαθῶν σφιχτοὶ νοικοκυροὶ
ἀνοιξαν τὰ παράθυρα καὶ κράξαν: « Εἶστε ἀθέοι. »

¹Σαράντα: συνών. τοῦ « πολλοί » (για νὰ μὴν ὑπο-
βαθμιστεῖ τὸ νόημα τῆς χλιδῆς — βλ. ἰδ. στ. 6).

σβέροι βωδινοὶ: ἀποκτήνωση
λαδωμένες μπουῦκλες καὶ βρώμιες ποδαροῦ-
κλες ὡς πρὸς τὸν στ. 4: εἶναι-φαίνεσθαι.

²σκεμπέδες: κοιλίες, προκοιλία.

²σταυροδόλωτοι: τύποι βυζαντινῶν ναῶν μὲ
τροῦλο.

³λύκοι: ἀπέναντι στὸ « κοπάδι ».

³βαρᾶ ἢ καμπάνα: πλησιάζει τὸ κακό ἢ Ἐκκλη-
σία εἶναι στὴ δούλεψή τους· μιλάει τὸ ποίημα.

στ. 8: νατουραλιστικὴ θεωρία γιὰ τὴ σεξουαλι-
κότητα, ἀλλὰ καὶ ἀμφισβήτηση τῶν κινήτρων
τῆς δικῆς τους σεξουαλικότητας.

στ. 11: οἱ ὑποκριτὲς διαχειριστὲς τοῦ πλοῦτου.

¹²ἀθέοι: παρατοπισμός (ἔλεξ ἀπὸ λόγια γενική).

ἽΟ.π., σ. 212

Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Κωνσταντῖνος Π. Καβάφης (Ἀλεξάνδρεια 1863 - 1933), «Κρυμμένα» (1908)

ἽΑπ' ὅσα ἔκαμα κι ἀπ' ὅσα εἶπα
νὰ μὴ ζητήσουνε νὰ βροῦν ποιός ἤμουν.

ἽΕμπόδιο στέκονταν καὶ μεταμόρφωνε
τὲς πράξεις καὶ τὸν τρόπο τῆς ζωῆς μου.

5 ἽΕμπόδιο στέκονταν καὶ σταματοῦσε με
πολλὲς φορὲς πὺ πῆγαινα νὰ πῶ.
Οἱ πιὸ ἀπαρατήρητές μου πράξεις
καὶ τὰ γραψίματά μου τὰ πιὸ σκεπασμένα —
ἀπὸ ἐκεῖ μονάχα θὰ μὲ νιώσουν.

10 ἽΑλλὰ ἴσως δὲν ἀξίζει νὰ καταβληθεῖ
τόση φροντίς καὶ τόσος κόπος νὰ μὲ μάθουν.
Κατόπι —στὴν τελειότερα κοινωνία —
κανένας ἄλλος καμωμένος σάν ἐμένα
βέβαια θὰ φανεῖ κ' ἐλεύθερα θὰ κάμει.

1. Σττ. 1-6: ἽΑποθάρρυνση ὅσων δὰ ἤθελαν
νὰ γνωρίσουν σὲ βάθος τὸν ἼΑνθρωπο ἀπὸ
Λόγους καὶ ἽΕργα

2. Σττ. 2-6: ἽΗ Αἰτία ἽΑλλοιώσεις ἽΕργων
καὶ Λόγων

3. Σττ. 7-9: Μετριασμός τῆς ἽΑποθάρρυν-
σης· Στοιχεῖα μέσ' ἀπὸ τοὺς Δισταγμαῖους

4. Σττ. 10-14: ἽΗ Σημασία τῶν ἽΕργων ἐπι-
σκιάζει τὴν ἽΑξία Κάθε Διστακτικοῦ ἽΕγ-
χειρήματος

¹³καμωμένος σάν ἐμένα: μὲ τὴ δική μου ἰδιοσυ-
στασία (ἐπιθυμίες καὶ κρίσεις).

ἽΑνέκδοτα Ποιήματα (1882-1923), ἐπιμ. Γ.Π. Σαββίδης (Ἀθ.: ἽΙκαρος, 1968), σ. 151 ~ Κρυμμένα Ποιήματα,
1877;-1923, ἐπιμ. Γ.Π. Σαββίδης (Ἀθ.: ἽΙκαρος, 1993), σ. 92

ἽΙδ., «Ζωγραφισμένα» (1915)

Τὴν ἐργασία μου τὴν προσέχω καὶ τὴν ἀγαπῶ.
Μὰ τῆς συνδέσεως μ' ἀποθαρρύνει σήμερα ἢ βραδύτης.
ἽΗ μέρα μ' ἐπηρέασε. ἽΗ μορφὴ τῆς
ὄλο καὶ σκοτεινιάζει. ἽΟλο φυσᾶ καὶ βρέχει.

5 Πιότερο ἐπιθυμῶ νὰ δῶ παρὰ νὰ πῶ.
Στὴ ζωγραφιᾶν αὐτὴ κυττάζω τώρα

1. Σττ. 1-5: ἽΑνικανοποίητο ἀπὸ τὴ Συνθή-
κη τῆς Πάγιας Τάξης (Γραφή) καὶ ἽΩθη-
ση πρὸς τὴν ἽΟπτικὴ ἽΑπόλαυση

2. Σττ. 6-10: ἽΕκφρασις

ένα ώραϊο ἀγόρι πού σιμά στη βρύσι
ἐπλάγιασεν, ἀφοῦ θ' ἀπέκαμε νὰ τρέχει.
Τί ώραϊο παιδί: τί θεῖο μεσημέρι τὸ ἔχει
10 παρμένο πιά γιὰ νὰ τὸ ἀποκοιμίσει. —
Κάθομαι καὶ κυττάζω ἔτσι πολλὴν ὥρα.
Καὶ μὲς στὴν τέχνη πάλι, ξεκουράζομαι ἀπ' τὴν δούλεψή της.

3. Σττ. 11-12: *Συνέχεια τῆς Αἰσθητικῆς Ἀπόλαυσης ἀπὸ Τέχνη σὲ Τέχνη*

Τὰ Ποιήματα: Νέα Ἔκδοση, τ. 1. (1897-1918), ἐπιμ. Γ.Π. Σαββίδης (Ἀθ.: Ἰκαρος, 1991), σ. 55

Ἰδ., «Συμεών» (1917)

Τὰ ξέρω, ναί, τὰ νέα ποιήματά του
ἐνθουσιάσθηκεν ἡ Βηρυτὸς μ' αὐτά.
Μιὰν ἄλλη μέρα θὰ τὰ μελετήσω.
Σήμερα δὲν μπορῶ γιὰτ' εἶμαι κάπως ταραγμένος.

1. Σττ. 1-6: *Προοίμιο*

5 Ἀπ' τὸν Λιβάνιο πιὸ ἑλληνομαθῆς εἶναι βεβαίως.
Ὅμως καλύτερος κι ἀπ' τὸν Μελέαγρο; Δὲν πιστεύω.

Στ. 4: προοικονομία τῆς Διήγησης (συμμετρικὴ ἐπιβεβαίωση ὁ στ. 24).

⁵Λιβάνιο: τὸν Ἑλληνοσύρο ρήτορα (314-393).

⁶Μελέαγρο: τὸν ἐρωτικὸ ποιητὴ (περὶ τὸ 100 π.Χ.) τῆς Παλατινῆς Ἀνθολογίας.

Ἄ, Μέβη, τί Λιβάνιος! καὶ τί βιβλία!
καὶ τί μικρότητες!..... Μέβη, ἤμουν χθές —
ἡ τύχη τό ἔφερε — κάτω ἀπ' τοῦ Συμεών τὸν στύλο.

2. Σττ. 7-23: *Τὸ Θέμα Ἀναλογισμὸς τοῦ Συμεών* (στὸ κέντρο, σττ. 10-15, ἡ *Διήγηση*)

⁹στύλο: πού ὑψωνόταν σταδιακά, κι ἔφτασε στὰ 16 μ. ὡς τὸ τέλος.

10 Χώθηκα ἀνάμεσα στοὺς Χριστιανοὺς
πού σιωπηλοὶ προσεύχονταν κ' ἐλάτρευαν,
καὶ προσκυνοῦσαν· πλὴν μὴ ὄντας Χριστιανὸς
τὴν ψυχικὴ γαλήνη των δὲν εἶχα —
κ' ἔτρεμα ὀλόκληρος καὶ ὑπόφερνα·
15 κ' ἔφριττα, καὶ ταραττομουν, καὶ παθαινόμουν.

Σττ. 14-15: Συσσώρευση ρημάτων σὲ συνδετό.

Ἄ μὴ χαμογελαῖς· τριάντα πέντε χρόνια, σκέφου —
χειμῶνα, καλοκαίρι, νύχτα, μέρα, τριάντα πέντε
χρόνια ἐπάνω σ' ἓναν στύλο ζεῖ καὶ μαρτυρεῖ.
Πρὶν γεννηθοῦμ' ἐμεῖς — ἐγὼ εἶμαι εἴκοσι ἐννιά ἐτῶν,
20 ἐσὺ θαρρῶ εἶσαι νεότερός μου —
πρὶν γεννηθοῦμ' ἐμεῖς, φαντάσου το,
ἀνέβηκεν ὁ Συμεών στὸν στύλο
κ' ἔκτοτε μένει αὐτοῦ ἐμπρὸς εἰς τὸν Θεό.

Σττ. 16-17: πηγὴ γιὰ νὰ χρονολογηθοῦν τὰ γεγονότα τῆς ἀφήγησης (κατὰ τὸ 450).

²⁰θαρρῶ: μαρτυρεῖ περιορισμένη γνωριμία μεταξὺ τῶν προσώπων τῆς ἱστορίας — ἀνταλλαγὴ ἀπόψεων σὲ ἐπίπεδο ἀρκετὰ κοσμικόν.

²³ἐμπρὸς εἰς τὸν Θεό: ἡ ἐπιδίωξη, κάθε ἀσκησης.

Δὲν ἔχω σήμερα κεφάλι γιὰ δουλειά. —
25 Πλὴν τοῦτο, Μέβη, κάλλιο νὰ τὸ πῆς
πού ὅ,τι κι ἂν λὲν οἱ ἄλλοι σοφισταί,
ἐγὼ τὸν παραδέχομαι τὸν Λάμονα
γιὰ πρῶτο τῆς Συρίας ποιητή.

3. Σττ. 24-28: *Ἐπίλογος*

Στ. 26: ἔρισκόμαστε στὸ λυκόφως τῆς Δεύτερης Σοφιστικῆς (Γ. ΔΑΛΛΑΣ)

²⁷Λάμονα: ἴσως εἰρωνικά, ἀπὸ τὴν παροιμ. φράση «ἐν τυφλῶν πόλει (γ)λάμων [= ὁ τσιμπλιάρης] βασιλεύει» (Γ.Π. ΣΑΒΒΙΔΗΣ)

Ἀνέκδοτα..., ὁ.π., σσ. 175-77 ~ *Κρυμμένα...*, ὁ.π., σσ. 104-105

Ἰδ., «Ὁ Ἥλιος τοῦ Ἀπογεύματος» (1919)

Τὴν κάμαρην αὐτὴ, πόσο καλὰ τὴν ξέρω.
Τώρα νοικιάζονται κι αὐτὴ κ' ἡ πλαγινὴ
γιὰ ἐμπορικὰ γραφεῖα. Ὅλο τὸ σπίτι ἔγινε
γραφεῖα μεσιτῶν, κ' ἐμπόρων, κ' Ἐταιρεῖες.

1. Σττ. 1-4: *Εἰσαγωγή* — *Σκηνικόν*

²κ' ἡ πλαγινὴ: γιὰ λόγους ρεαλιστικότητας, ὅπως καὶ ἡ προσποίηση τοῦ στ. 9 (*Δεξιὰ ὄχι ἀντικρὺ*).

Σττ. 3-4: τὸ μοτίβο τοῦ ἐκχρηματισμοῦ τῆς ζωῆς πού σπιλῶνει καὶ τὴ μνήμη (βλ. καὶ Μ. Ἀναγνωστάκης, «Θεσσαλονίκη, Μέρη τοῦ 1969 μ.Χ.»).

2. Σττ. 5-16: *Ἀναδρομὴ 1. — Περιγραφή*

5 Ἄ ἡ κάμαρην αὐτὴ, τί γνωρίζω πού εἶναι.
Κοντὰ στὴν πόρτα ἐδῶ ἦταν ὁ καναπές,

- κ' ἔμπρός του ἓνα τουρκικὸ χαλί·
 σιμὰ τὸ ράφι μὲ δυὸ βάζα κίτρινα.
 Δεξιά· ὄχι, ἀντικρύ, ἓνα ντολάπι μὲ καθρέπτη.
- 10 Στὴ μέση τὸ τραπέζι, ὅπου ἔγραφε·
 κ' ἡ τρεῖς μεγάλες ψάθινες καρέγλες.
 Πλάϊ στὸ παράθυρο ἦταν τὸ κρεββάτι
 ποὺ ἀγαπηθήκαμε τόσες φορές.
- Θὰ βρίσκονται ἀκόμη τὰ καϊμένα πουθενά.
- 15 Πλάϊ στὸ παράθυρο ἦταν τὸ κρεββάτι·
 ὁ ἥλιος τοῦ ἀπογεύματος τὸ ἔφθανε ὡς τὰ μισά.
- ... Ἀπογευμα ἢ ὥρα τέσσερες, εἴχαμε χωρισθεῖ
 γιὰ μιὰ ἐβδομάδα μόνο... Ἀλλοίμονον,
 ἢ ἐβδομάς ἐκείνη ἔγινε παντοτινή.

8κίτρινα: χροῖμα προτίμησης τοῦ Καβάφη, μαζί
 μὲ τὸ μαβί.

10ὄπου ἔγραφε, 13ποὺ ἀγαπηθήκαμε: πληροφο-
 ρίες ποὺ προκαταβάλλονται ἀπὸ τὴν ἀφήγηση.

Στ. 14: ὁ λυρικός ἀναλογισμὸς παραλαμβάνει τὴν
 τρυφερότητα ἀπὸ τὸ ἐπιλεγμένο ρῆμα τοῦ στ. 13.

3. Σττ. 17-19: Ἀναδρομὴ 2. — Ἀφήγηση

Τὰ Ποιήματα, ὅ.π., τ. 2. (1919-1933), σ. 13

Ἰδ., «Εὔνοια τοῦ Ἀλεξάνδρου Βάλα» (1921)

- Ἄ δὲν συγχίζομαι ποὺ ἔσπασε μιὰ ρόδα
 τοῦ ἀμαξιοῦ, καὶ ποὺ ἔχασα μιὰ ἀστεία νίκη.
 Μὲ τὰ καλὰ κρασιά, καὶ μὲς στὰ ὠραῖα ρόδα
 τὴν νύχτα θὰ περάσω. Ἡ Ἀντιόχεια μὲ ἀνήκει.
- 5 Εἶμαι ὁ νέος ὁ πιὸ δοξαστός.
- Τοῦ Βάλα εἶμ' ἐγὼ ἡ ἀδυναμία, ὁ λατρευτός.
 Αὔριο, νὰ δεῖς, θὰ ποῦν πῶς ὁ ἀγὼν δὲν ἔγινε σωστός.
 (Μὰ ἂν ἤμουν ἀκαλαίσθητος, κι ἂν μυστικά τὸ εἶχα προστάξει —
 θὰ ἔβγαζαν πρῶτο, οἱ κόλακες, καὶ τὸ κουτσό μου ἀμάξι).

Στ. 6: ἡ πληροφορία ποὺ ἐξηγεῖ τὴς βεβαιότητες
 καὶ τὴς γνώσεις τοῦ ὁμιλοῦντος.

Τὰ Ποιήματα, ὅ.π., σ. 29

Ἰδ., «Μέρες τοῦ 1909, ἸΟ, καὶ ἸΙ» (1928)

- Ἐνὸς τυραννισμένου, πτωχοτάτου ναυτικοῦ
 (ἀπὸ νησὶ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους) ἦταν υἱός.
 Ἐργάζονταν σὲ σιδερά. Παληόρουχα φοροῦσε.
 Σχισμένα τὰ ποδήματά του τῆς δουλειᾶς κ' ἔλεινά.
- 5 Τὰ χέρια του ἦσαν λερωμένα ἀπὸ σκουριές καὶ λάδια.
- Τὸ βραδυνό, σὰν ἔκλειε τὸ μαγαζί,
 ἂν ἦταν τίποτε νὰ ἐπιθυμεῖ πολὺ,
 καμιὰ κραβάτα κάπως ἀκριβή,
 καμιὰ κραβάτα γιὰ τὴν Κυριακή,
- 10 ἢ σὲ βιτρίνα ἂν εἶχε δεῖ καὶ λαχταροῦσε
 κανένα ὠραῖο πουκάμισο μαβί,
 τὸ σῶμα του γιὰ ἓνα τάλληρο ἢ δυὸ πουλοῦσε.
- Διερωτῶμαι ἂν στοὺς ἀρχαίους καιροὺς
 εἶχεν ἢ ἐνδόξη Ἀλεξάνδρεια νέον πιὸ περικαλλῆ,
 15 πιὸ τέλειο ἀγόρι ἀπὸ αὐτόν — ποὺ πῆε χαμένος·
 δὲν ἔγινε, ἐννοεῖται, ἀγαλμά του ἢ ζωγραφιά·
 στὸ παληομάγαζο ἐνὸς σιδερά ριχμένος,
 γρήγορ' ἀπ' τὴν ἐπίπονη δουλειά,
 κι ἀπὸ λαϊκὴ κραιπάλη, τάλαιπωρημένη, εἶχε φθαρεῖ.

Σττ. 1-2 vs σττ. 3-5 καὶ 17-19: κοινωνιολογικὴ
 συνέπεια (ρεαλισμός).

Σττ. 3-5: Τὸ τραῦμα τῆς χειρωναξίας (βαθὺ στὴ
 μικροαστικὴ συνείδηση), ποὺ συνδέεται μὲ ἀντι-
 δημιουργικότητα.

Σττ. 15-16: ἀρμοδιότητα τῆς τέχνης ἢ διαιώνιση
 τῆς ὁμορφιάς.

Τὰ Ποιήματα, ὅ.π., σ. 78

Ἴδ., «Τιγρανόκερτα» (1929)

ἽΟφείλω χάριτας, τ' ὁμολογῶ
 στήν πατριώτισσά μου καί τήν συγγενῆ
 (τοῦ πιθανοῦ πατρός μου εἶναι ἀδελφή)
 τήν γραῖαν μεσίτριαν Κερκῶ, πού με εἶπε νάλθω ἐδῶ
 5 στήν νεοτάτην πόλιν Τιγρανόκερτα
 τήν πλουσιοτάτην, τήν εὐδαίμονα.

Τὸ θέατρον εἶναι μέσον γιά νά γνωρισθῶ
 πολὺ καλὰ γιά ἠθοποιὸς περνῶ. Δέν εἶναι
 ἐδῶ Ἀλεξάνδρεια, δέν εἶναι Ἀθῆναι.

10 Ἐπαίξα ὅπως, ὅπως τὸν Σοφόκλειον Αἴμωννα
 κ' ἐπίσης ὅπως, ὅπως τοῦ Εὐριπίδου τὸν Ἴππόλυτον.
 Κ' οἱ θεαταὶ εἶπανε πού στήν πόλι των
 δέν εἶδαν συμπαθητικότερον ἠθοποιόν — ἢ νέον.
 Ἐνας πολίτης πλούσιος, καὶ θαυμάσιος πολυδάπανος,
 15 μὲ παρατήρησεν ἰδιαιτέρως.
 Αὐτὰ θὰ τὰ φροντίσει ἢ ἔμπειρη Κερκῶ
 (παίρνοντας κίολας τὰ μισὰ γιά μεσιτεία τῆς ἢ ἀχρεία).
 Ἄ μέρος ἕκτακτον τὰ Τιγρανόκερτα! —
 ὅσο διαρκέσουν δηλαδή· γιὰτὶ ἀσφαλῶς
 20 θὰ τὰ χαλάσουν ἐπὶ τέλους οἱ Ρωμαῖοι.
 Ὅνειρα βλέπει ὁ βασιλεὺς Τιγράνης.
 Μὰ ἐμένα τί με κόφτει. Τὸ πολὺ
 θὰ μείνω ἓνα δυὸ μῆνες — κ' ἔπειτα φευγί.

Καὶ τότε ἀδιαφορῶ τέλειως ἂν καταστρέψουν οἱ Ρωμαῖοι
 25 τὰ Τιγρανόκερτα καὶ τήν Κερκῶ.

1. Σττ. 1-17: Σφαίρα τοῦ Ἰδιωτικοῦ

⁹Ἀθῆναι: σπάνια μνεῖα στὸν Καβάφη, π.χ. «Σα-
 τραπεία» (Γ.Π. ΣΑΒΒΙΔΗΣ).¹⁰Σοφόκλειον Αἴμωννα: δηλ. στήν Ἀντιγόνη.2. Σττ. 17-25: Θεώρηση τοῦ Δημόσιου μέσα
 ἀπὸ τὴ Σφαίρα τοῦ Ἰδιωτικοῦ

Ἀτελὴ Ποιήματα, 1918-1932, ἐπιμ. Renata Lavagnini (Ἀθ.: Ἰκαρος, 1994), σσ. 262-63

Ἴδ., «Στὸν Ἴδιο Χῶρο» (1929)

Οἰκίας περιβάλλον, κέντρων, συνοικίας
 πού βλέπω κι ὅπου περπατῶ χρόνια καὶ χρόνια.
 Σὲ δημιούργησα μὲς σὲ χαρὰ καὶ μὲς σὲ λύπες:
 μὲ τόσα περιστατικά, μὲ τόσα πράγματα.
 5 Κ' αἰσθηματοποιήθηκες ὁλόκληρο, γιά μένα.

κέντρων: μαγαζιῶν.

Στ. 1: σταδιακὸ ἀνοιγμα τῆς ἐστίασης.

⁴πράγματα: κίνητρα μνήμης γιά τὰ ⁴περιστατι-
 κά (στὸ πνεῦμα τοῦ σχήματος «ἐν διὰ δυοῖν»).

Τὰ Ποιήματα, ὅ.π., σ. 86

Πέτρος Μάγνης (Κωνσταντῖνος Γ. Κωνσταντινίδης, Ζαγορὰ Πηλίου 1880 - Ἀλεξάν-
 δρεια 1953), Ἀρχιλόχεια (1933): «Ἀλεξανδρινῶν Θρηῆνος»

Στροφή Τῶν Ἀλεξανδρινῶν ὁ Ἀλεξανδρινὸς
 —σοφὸς καὶ ποιητὴς συνάμα—
 Π Καβάφης ὁ περικλητὸς ἀπέθανεν
 Ἄναφωνήσωμεν, ὦ φίλοι του, «βαβαί!»,
 5 κι ἀφήσωμεν διέξοδον τοῦ πόνου μας τὸ κλάμα.

Ἀντιστροφή Καβάφης ὁ περικλητὸς ἀπέθανεν
 καὶ τ' ὄνομά του ὑπέρλαμπρον

στο Πάνθεον τῶν ἐκλεκτῶν ἐγράφη.

Σ' ἐμᾶς ὅμως ποῦ μένομεν,

10 γεννᾶται τὸ ἐρώτημα:

«Καὶ τώρα, τί θὰ γίνωμεν χωρὶς Καβάφη;»

ΕΠ [3], σ. 234

Γλαῦκος Ἀλιθέρης (Μιχαήλ Α. Χατζηδημητρίου, Λεμεσὸς 1897-1965), *Μυστικὸς Δεῖπνος* (Ἀλεξάνδρεια 1944, Κύπρος 21956): «Μικρὴ Φωτογραφία»

Πίσω ἡ θολὴ γραμμὴ τῆς Εἴμαρμένης.

Στὸ φόντο τ' οὐρανοῦ κατάρτια — ἀντένες,

κι ἄσπρα ταξίδια, τῶν πανιῶν λαχτάρεις,

δίψα τῶν ὀριζόντων. Τὰ μαλλιά Σου

5 τ' ἀνέμιζε χρυσὸς πρωινὸς ἀγέρας

καὶ πέφτανε στὸ μέτωπο.

Στὸν ἄμμο

κάθουμαι κι ὄρθια στέκεις Ἐσὺ πλάι.

— Ποιὰ σημασία νὰ ἔχε ἡ στιγμή ἐκείνη,

σταθεροποιώντας σὲ φακὸ πλανόδιο

10 μιὰ στάση μας τυχαία;

Ἴδού ποῦ ὁ Χρόνος

ἀκίνητῃ, κι εἶν' ὅλα μαργωμένα:

τ' ἄρμενα, τὰ μαλλιά Σου καὶ τὸ κύμα...

Κι ἐγὼ προσηλωμένος χαῦνο βλέμμα,

διακρίνω στὴ μορφὴ τῆς συλλογῆς Σου

15 τὸ «ΧΑΪΡΕ» ποῦ ματώνει τὴν καρδιά μου...

ΕΠ [3], σ. 244

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΣΤΙΧΟΣ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΗ ΠΟΙΗΣΗ

(Στὸ Σταυροδρόμι τῶν Μεσοπολεμικῶν Ἐμπειριῶν)

Τάκης Κ. Παπατσώνης (Ἀθήνα 1895-1976), «Πρὸ τῆς Ἐλεύσεως» («Adventus», 1921)

Αἰσθάνομαι κηλιδωμένος ἀνδρωπὸς νὰ εἶμαι,

μερόνυχτα νὰ περπατῶ ἔξω ἀπὸ Κάγκελα

πλουσίου Περιβολιοῦ μὲ ἄνθη καὶ στέρες

καὶ νὰ μὴ βλέπω νὰ ξανοίγεται ἡ Μεγάλῃ Πόρτα γιὰ νὰ μπῶ.

5 Καὶ ἔχω μιὰ κούραση, μόνο μὲ τὴν ἀνάμνηση

τῆς κακιᾶς πόχα ζήσει ὡς τὰ σήμερα ζωῆς!

Καὶ μιὰ δυσθυμία, γιὰτὶ μ' ἐμποδίζουν, τώρα ποῦ ἐπιθύμησα,

νὰ ξαπλωθῶ κάτου ἀπ' τὰ φυλλώματα τῆς ἰσκιερῆς Καλωσύνης.

Καὶ τὰ κουτὰ τὰ ζῶα, Λαγοὶ καὶ Νυχτερίδες,

10 Κότες καὶ Περιστερία, ἐλεύθερα γυρίζουν στοὺς Θάμνους.

Τραγοῦδαν τὰ Μελίσσια. Καὶ τὰ Σαλιγκάρια,

ὑστερ' ἀπ' τὴ βροχὴ, πηγαίνουν ἀμαξάδα Πασχαλιάτικη.

Μονάχα ἐγὼ, στὰ Κάγκελα, σὰ Λαθροθήρας, σὰ Ζητιάνος,

διωκόμενος ἀπ' τοὺς Περιβολάρηδες καὶ τίς κακὲς τίς Ὑπερέτριες,

15 πλησιάζω νὰ πεθάνω, στὴν ὑγρασία τὴν πνιγερῆ

νυχτῶν ὀλόκληρων χειμωνιάτικων καὶ στοὺς παγεροὺς Βοριάδες.

Οὔτε νὰ φύγω ποῦ ξαναμπορῶ στὴν Πολιτεία τοῦ Θορύβου,

κηλιδωμένος: μὲ στίγμα ἀμαρτίας.

2,13 Κάγκελα (ἔπως καὶ πρὶ κατω 33 Φράχτη):
ποῦ ἐπιτρέπουν τὴ θέα καὶ κάνουν τὸν ἀποκλει-
σμὸ πρὶ βασανιστικό.

Σττ. 2-4: ἡ Βασιλεία (τῶν Οὐρανῶν).

Σττ. 9-12: τύποι ἀνθρώπων, ποῦ ἀξιώθηκαν τὴ
Χάρη (ἀκριβῶς ἐπειδὴ ἦταν ἀγαθοί).

14 Λαθροθήρας, 14 Ζητιάνος (ἔπως πρὶ κατω
καὶ 22 Ψευδοπροφήτης): ὁ διανοούμενος.

- πού βλέπω τὴν ἀγκάλη τῆς Κακίας, σὲ θερμὴν ὑποδοχὴ
 νὰ μοῦ ξανοίγεται. Ἄλλ' ἀηδία
- 20 σφιχτὰ μὲ περιζώνει, στὸ μόνο ἀντίκρουμά της.
 Φωνάζω, φωνάζω, στὸ Κατώφλι τῆς Ὁξώπορτας,
 φωνάζω, σὰν Ψευδοπροφήτης, καταφρονημένος ἀπ' ὄλους:
 Τουλάχιστον στὴν Ἐκκλησίαν, ἀνοίχτε μοῦ νὰ διευθυνθῶ,
 ἐκεῖ πού δέχεσθε τοὺς Πλανώμενους Ἀλλῆτες τῶν Βουνῶν.
- 25 Καὶ δὲν ἀκούγεται εὐσπλαχνία στὴ δεητικὴ φωνή.
 Ἡ Τιμωρία μὲ κολαφίζει σὰ Χειμῶνας χιονοδαρμένος,
 σὰν ἀνυπόφορη Παγωνιά, δίχως φωτιά, δίχως κρεβάτι,
 δίχως τραπέζι, δίχως στέγη, δίχως οἶκτο καὶ συχώρεση.
 Πλησιάζουνε τὰ Χιονισμένα Χριστούγεννα,
- 30 ξεκρεμνᾶνε τὰ Φλάουτα οἱ Ποιμένες, ξεσκονίζουνε τὰ ὄργανα ³⁰ ὄργανα: δυτικότερη παράσταση (ὄχι ὡστόσο-
 στὶς ἐκκλησιές, καὶ οἱ Μάγοι νυχτόμερα κοιτάζουν τὸ Στερέωμα, ³⁰ ἐντελῶς ξένη στὴ βυζαντινὴ εἰκονογραφία).
 τοῦ Νέου Μικροῦ Θεοῦ τὸ Ἄστρο ν' ἀνακαλύφουν.
 Μικρὴν Ἀχτίδα ζωῆς καὶ ζέστας, πίσωθε ἀπὸ Φράχτη,
 σὰν Πυγολαμπίδα, σὲ βαθιὰ Μεσάνυχτα Ἀγρυπνίας,
- 35 ἔφτασε ὡς ἐμένα. Μήπως ἔρθουν καὶ γιὰ μένα
 οἱ Ἄγγελοι, οἱ Ἐπισκέφτες τῶν χωριῶν, μὲ τὰ χαρούμενα τὰ Κάλαντα;

Ἐκλογή Α' - Ursa Minor (Ἀθ.: Ἰκαρος, 21962 — 1934), σ. 103 ~ *ΑΝΠ* 4, σσ. 550-51 ~ *ΕΠ* [4], σ. 5

Ἰδ., «Τὰ εἰς Ἐμαυτόν»

Τ' ἀγαπημένα, τὰ ὀρθάνοιχτα χρόνια τῆς ζωῆς μου
 πού τὰ σφαλήσανε στὴν ἀπνοια καὶ τὴν καταχνιά,
 — ὅ,τι μὲ στέρησαν, ποῦ νὰ τὰ ξαναβρῶ;

Προσπάθησα μὲ τὶς ἀφαιρέσεις ν' ἀναπληρώσω
 5 ἀρμύρες, ἄστρα, δέντρα, πολιτείες·
 ἤρθε καὶ μὲ συντρόφεψε ἡ Μελέτη:
 σκληρὴ κι' αὐτὴ, μοῦ φώτισε τὸ τί ἔχω χάσει.

Προσπάθειες μάταιες, φτωχικές, πῶς θ' ἀναπλήρωνεν
 ὁ θάνατος τὴ ζωὴ, κι' οἱ ξεραΐλες,
 10 πλούσια χλωρίδα τῶν καλῶν καιρῶν;
 μὴν «οἱ νεκροὶ ἀναστήσονται κι' αἰνέσουσί σε;»

Κλείσθηκα καὶ μονώθηκα μὲ τὴν ἀγάπη,
 τὴ βαθύρριζη ἀγάπη τὴν πολὺ πιστὴ
 κι' ἦταν πηγὰδι ἀστέρευτο ἢ εὐφροσύνη,
 15 μ' ἔγνιες, μὲ μέριμνες καὶ μὲ στοργές,
 σύνεργα πού γεμίζανε τοὺς ἀδειασμένους
 κι' ἀμελημένους χώρους μιᾶς ἄθλιας ψυχῆς.

Ἄλλὰ ἤρθαν καὶ τὰ κόψανε τὰ νήματα,
 μοῦ στρέβλωσαν τὴν ἁρμονία καὶ τῆς ἀγάπης,
 20 οὔτε αὐτὴν δὲν μοῦ ἀφήκαν, μάταιες οἱ ἔγνιες,
 κούφιε βγῆκαν οἱ μακρόσυρτες προσευχές.

Καὶ τάχα τώρα ποιά πλέον προσμονή,
 ἢ ποιά στροφή θὰ μοῦ ἀποδώσει ὅ,τι ἀφαιρέθη;
 Καὶ τὸ ἄδικο πού μούγινε, ποιά μοῖρα,

1. Σττ. 1-3: Ἀνάκρουσμα

Στ. 1: ἡ νιότη.

²σφαλήσανε, ³στέρησαν: ὑποκείμενο κάθε ὑπεύ-
 θυνος.

2. Σττ. 4-21: Ἀναδρομὴ

Στ. 11: ἀπὸ τὸ *Μηναιὸ Δεκεμβρίου*.

¹²ἀγάπη: ἡ εἰσήγηση τοῦ ἔργου (π.χ. *Ursa Mi-
 nor*) καὶ ἡ διάστασή της στὴν προσωπικὴ ζωὴ.

3. Σττ. 22-37: Ἐπάνοδος στὸ Παρόν

25 τὸ ἄδικο, πὺ εἶναι τόσο μυθικά μεγάλο,
θὰ βγάλει κέλευσμα νὰν τὸ ἀστερώσει,
γιὰ νὰν τὸ βλέπουν οἱ μελλούμενοι στίς νύχτες τους
καὶ ν' ἀνακράζουν «βλέπεις τοῦτα τ' ἄστρα,
» μὲν θεατά, μὲ τὰ στριμμένα σχήματα ;

30 » Εἶναι ἡ σφραγίδα τῆς δυστυχίας κάποιου Παπατσώνη,
» πὺ τόσο ὑπόφερε, τότε πὺ μάχονταν ὅλοι οἱ ἀνθρώποι,
» χρόνια κλεισμένος στὸν περίβολο τῆς μάντρας του,
» χτυπημένος ἀπὸ βολίδα τοῦ κακοῦ.
» Τοῦ Παπατσώνη, πὺ ἔχασε τὰ ὠραῖα του χρόνια,
35 » πὺ ὅ,τι ἀγαποῦσε, τοῦ διαλύθηκε, σὰν ὑδρατμὸς
» καὶ στοίχειωσαν οἱ ἄδαιοι χῶροι γύρω του,
» οἱ ἄδαιοι χῶροι τοῦ σπιτιοῦ καὶ τῆς ψυχῆς.»

Καὶ θάρχεται κάτι λίγο σὰν φθόνος
στοὺς ἀγρυπνοῦντες τοὺς ὄνειροπόλους
40 βλέποντας τ' ἄστρα μὲ τὰ στρεβλὰ σχήματα,
γιατὶ δὲν θὰ στοχάζονται τί πυκνωμένο
φαρμάκι κάθε ἀστέρι τῆς εἰκόνας
τόχει μορφώσει καὶ τί φούντωμα ἀνταρσίας.

Ἔτσι εἶναι ἀστόχαστες, γενιὲς μελλούμενες
45 καὶ θέλγονται ν' ἀποζητᾶνε πάθη,
πὺ δὲν τὰ ξέρουν πόσο εἶναι ἀβάσταχτα
καὶ σὲ Ἄτλαντες ἀκόμη καὶ σὲ Μαρτύρους.

Ἔτσι θαμπώνονται τὰ φτωχὰ βλέμματα
μὲ δυὸ χλωμὲς ἀχτίδες, δυὸ φωτερὰ
50 στίγματα, ἀξιοδάκρυτη εἰσφορά στὴν πλησμονὴ
τοῦ ἐράνου πὺ προσφέρει τὸ βαρὺ
στερέωμα.

Ὅμως ἐμένα, ὅλος τοῦτος ὁ ὄγκος
ἐνοῦ ἄστοργου στερεώματος γινώριμος εἶναι
55 στὰ στήθια μου πὺ τὰ συμπίεσε καὶ τὰ σύνθλιψε
σ' ὅλο τὸ μάκρος τοῦ πικροῦ μου αἰώνα,
κατὰ τὰ χρόνια πὺ ἔχασα
καὶ δὲν θὰ ματαβρῶ.

Σττ. 25-26: καταστερισμὸς κατὰ τὴν ἀρχαία ἐλ-
ληνικὴ παράδοση.

Σττ. 27-37: Πέρασμα τὸ μέλλον (προοικονομία τῆς
ἐπόμενης ἐνότητος).

²⁹στριμμένα, ⁴⁰στρεβλά: συγκινησιακὴ πλάνη.

^{30,34}Παπατσώνη: «σφραγίδα» πατρότητας (κα-
τὰ τὸ πρότυπο τῶν παλιῶν συνθέσεων).

4. Σττ. 38-52: Προβολὴ στὸ Μέλλον

⁵⁰πλησμονή: κορεσμὸς, ἀφθονία προσφορᾶς.
⁵¹ἐράνου: βοήθειας.

5. Σττ. 53-58: Στροφή «πρὸς Ἐμαντόν»

⁵⁶αἰώνα: ἀρχ. ἑλλ. σημασία τοῦ χρόνου.

Ἐκλογὴ Β' (Ἀθ.: Ἰκαρος, 1962), σσ. 74-75

Ἰδ., «Δειλινὸ Μεγάλῃς Τετάρτης Πέρα ἀπ' τὸ Φάληρο»

Φύγε, κακὸ ζῶο, ἀπὸ κοντά μου,
πὺ ἐγώ, μαζεύω ἀγριοβιολέτες.

κακὸ ζῶο: κάθε πειρασμὸς.

μαζεύω ἀγριοβιολέτες: διατελῶ σὲ ἀθωότητα.

Ἐκλογὴ Β' (Ἀθ.: Ἰκαρος, 1962), σ. 88

Ἀπόστολος Μελαχρινός (Βραΐλα Ρουμανίας 1880 - Ἀθήνα 1952), Ἀπολλώνιος. Μέρους
Γ' (1938): Διάλογος ΨΥΧῆΣ καὶ ἈΓΑΘΗΣ (ἀπόσπ.) — Φύση καὶ Τέχνη

ΨΥ. Καὶ ποιὸ τὸ μέγα μυστικὸ πὺ κυβερνάει τὸν κόσμον ;

135 ἈΓ. Ρυθμὸς τὰ πάντα: Τ' ἄστρα, ἡ γῆς κ' ἡ θάλασσα χορεύουν.

Ὁρχιοῦνται στοῦ Ἥλιου τῆ γητεία τὸ μαγικὸ χορὸ τους.

- ΨΥ. Κ' εἶναι ὁ ρυθμὸς τρανὴ γητειὰ πού κυβερνάει τὴν Πλάση;
 ἈΓ. Εἶναι ὁ παλμὸς τῆς, τὸ αἷμα τῆς καὶ ρέει ὡς σὲ ζῶο στὸν κόσμο.
 ΨΥ. Κόσμος ὠραῖος ἀφάνταστος κι ὁμοῖος μὲ τὸν ἑαυτό του.
 140 ἈΓ. Καθάρια ἢ Τέχνη κρύβεται στὴ Φύση, ὁρμὴ τῆς πλάστρα:
 Ρέουν τὰ νερὰ τῆ μουσικῆ, κρούουν τὸ σκοπὸ τὰ φύλλα.
 Οἱ σκιές μᾶς ρίχνουν ζωγραφιές πυκνές κι ἐντὸς μας τρέμουν.
 Ὅλα τὰ βλέπει, ὅλα τ' ἀκούει ὁ στίχος καὶ στοιχειώνει
 καὶ σ' ἓνα τέλοςμα γητειᾶς Σύμβολα παρασταίνει.
 145 ΨΥ. Καὶ τοῦ ὄνειρου τὰ πλάσματα πῶς τὰ γητεύει ὁ λόγος;
 ἈΓ. Κάθε κορμὶ φανερωτὸ στοιχειώνει κι ἄφαντο ἴσκιο
 καὶ κάθε λέξη μιλητὴ ἔχει ἴσκιο, ψυχῆς λέξη.
 Τὸν ἴσκιο μαύλιζε ν' ἀκοῦς λαλιές ἀπ' ἄλλον κόσμο.
 νὰ βρεῖς τὴ λέξη τὴν κρυφτὴ, τὸν ἴσκιο τῆς νὰ δέσεις.
 150 ΨΥ. Γιὰ πές μου, μὲ ποιὸ κάλεσμα τὸν ἴσκιο τῆς νὰ δέσω;
 ἈΓ. Σὰ ζῶο πού ὁσμίζεται νὰ βρεῖ χόρτο ξαρρωστικό του,
 τὴ φύση ἀγνάντευε ἀγρυπνα νὰ ἰδεῖς τὸ νόημά τῆς·
 καὶ στὴν ψυχὴ σου ἢ μαγικὴ λέξη θὰ κρούσει ὡς μῦθος:
 Πλάστρα καὶ πλάσμα ζωντανό, στ' ἄφαντα δίνει σάρκα.

Τὰ Ποιήματα, ἐπιμ. Ἀγορὴ Γκρέκου (Ἀθ.: Βιβλ. τῆς «Ἐστίας» <Ἡ Ἑλληνικὴ Ποίηση, 3>, 1994), σσ. 310-11

Ἀλέξανδρος Μπάρας (Μενέλαος Ἀναγνωστόπουλος, Κωνσταντινούπολη 1906 - Ἀθήνα 1990), *Συνθέσεις [Βιβλίο Πρῶτο]* (1933): «Ἡ “Κλεοπάτρα”, ἡ “Σεμίραμις” κι ἡ “Θεοδώρα”» (δημ. 1929 στὸ περ. *Ἀλεξανδρινὴ Τέχνη*)

- Ἔνα κάθε βδομάδα,
 στὴν ὀρισμένη μέρα,
 πάντα στὴν ἴδιαν ὥρα,
 τρία βapόρια ὠραῖα,
 5 ἢ «Κλεοπάτρα», ἢ «Σεμίραμις» κι ἢ «Θεοδώρα»,
 ἀνοίγουνται ἀπ' τὴν προκυμαία
 στὶς ἐννέα,
 πάντα γιὰ τὸν Περαιά,
 τὸ Μπρίντιζι καὶ τὸ Τριέστι,
 10 πάντα.
 Χωρὶς μανοῦβρες κι ἐλιγμούς
 καὶ δισταγμούς
 κι ἀνώφελα σφυρίγματα,
 στρέφουνε στ' ἀνοιχτὰ τὴν πρῶρα
 15 ἢ «Κλεοπάτρα», ἢ «Σεμίραμις» κι ἢ «Θεοδώρα»,
 σὰν κάποιοι καλοαναδρεμμένοι
 πού φεύγουν ἀπὸ ἓνα σαλόνι
 χωρὶς ἀνούσιες χειραφίες
 καὶ περιπτές.
 20 Ἀνοίγουνται ἀπ' τὴν προκυμαία
 στὶς ἐννέα,
 πάντα γιὰ τὸν Περαιά,
 τὸ Μπρίντιζι καὶ Τριέστι,
 πάντα — καὶ μὲ τὸ κρῦο καὶ μὲ τὴ ζέστη.

- 25 Πᾶνε
 νά μουντζουρώσουν τὰ γαλάζια
 τοῦ Αἰγαίου καί τῆς Μεσογείου
 μὲ τοὺς καπνοὺς των.
 Πᾶνε γιὰ νά σκορπίσουνε τοπάζια
- 30 τὰ φῶτα τους μὲς στὰ νερά
 τῆ νύχτα.
 Πᾶνε
 πάντα μ' ἀνθρώπους καί μπαγκάζια ...
- Ἡ «Κλεοπάτρα», ἡ «Σεμίραμις» κι ἡ «Θεοδώρα»,
- 35 χρόνια τώρα,
 κάνουν τὸν ἴδιο δρόμο,
 φτάνουν τὴν ἴδια μέρα,
 φεύγουν στὴν ἴδιαν ὥρα.
- Μοιάζουν ὑπάλληλοι γραφείων
- 40 ποὺ γίνανε χρονόμετρα,
 ποὺ ἡ πόρτα τῆς δουλειᾶς,
 ἂν δὲν τοὺς δεῖ μιὰ μέρα νὰ περάσουν
 ἀπὸ κάτω της,
 μπορεῖ νὰ πέσει.
- 45 (Ὅταν ὁ δρόμος εἶναι πάντα ὁ ἴδιος
 τί τάχα ἂν εἶναι μιὰ ὀλόκληρη Μεσόγειο
 ἢ ἀπ' τὸ σπίτι σ' ἄλλη συνοικία;)
- Ἡ «Κλεοπάτρα», ἡ «Σεμίραμις» κι ἡ «Θεοδώρα»
 εἶναι καιρὸς καί χρόνια πᾶνε τώρα
- 50 τοῦ βαρεμοῦ ποὺ ἐνιῶσαν τὴν τυράννια,
 νὰ περπατοῦν πάντα στὸν ἴδιο δρόμο,
 νὰ δένουν πάντα στὰ ἴδια λιμάνια.
- Ἄν ἤμουν ἐγὼ πλοίαρχος,
 ναί — si j'étais roi! —
- 55 ἂν ἤμουν ἐγὼ πλοίαρχος
 στὴν «Κλεοπάτρα», τὴ «Σεμίραμη», τὴ «Θεοδώρα»,
 ἂν ἤμουν ἐγὼ πλοίαρχος
 μὲ τέσσερα χρυσὰ γαλόνια
 κι ἂν μ' ἄφηναν στὴν ἴδια αὐτὴ γραμμὴ
- 60 τόσα χρόνια,
 μιὰ νύχτα σεληνόφεγγη,
 στὴ μέση τοῦ πελάγου,
 θ' ἀνέβαινα στὸ τέταρτο κατάστρωμα
 κι ἐνῶ θ' ἀκούγονταν ἡ μουσικὴ
- 65 ποὺ θά 'παιζε στῆς πρώτης θέσης τὰ σαλόνια,
 μὲ τὴ μεγάλη μου στολή,
 μὲ τὰ χρυσὰ μου τὰ γαλόνια
 καί τὰ χρυσὰ μου τὰ παράσημα,
 θά 'γραφα μιὰν ἀρμονικότετη καμπύλη
- 70 ἀπὸ τὸ τέταρτο κατάστρωμα
 μὲς στὰ νερά,

ἔτσι μὲ τὰ χρυσά μου,
σὰν ἀστὴρ διάττων,
σὰν ἥρωσ ἀνεξήγητων θανάτων.

**Ἀθροισμα: Ποίηση 1933-1983* (Ἀθ.: Κέδρος, 1983), σσ. 9-11 ~ *ΑΝΠ* 5, σσ. 105-106 ~ *ΕΠ* [3], σσ. 489-90

Ἰδ., ὅ.π.: «*Λέων Ἀφρικανικός, Σουδάν 1901*»

- Ἡ πινακίδα αὐτή, βαλμένη στὸ κλουβί του
γιὰ τοὺς περίεργους τοῦ «Ζωολογικοῦ»,
πόσες φορὲς δὲν ξέβαφεν ἀπὸ τὰ καλοκαίρια
ποὺ πέρασαν καὶ πέρασαν,
5 πόσες φορὲς δὲν βάρηκε ξανά!
Σὲ τόσα ἔτη αἰχμαλωσίας
πόσα καὶ πόσα χιλόμετρα
ἀνυπομονησίας
περπατημένα σὲ δέκα τετραγωνικά!
10 Εἰκοσ τετράωροι αἰῶνες
τὸν ἔκαμαν νευρασθενή
χωρὶς νὰ τὸν δαμάσουν.
Δὲν πιάστηκε δὰ καὶ μικρὸς
γιὰ νὰ μὴν ἔχει παρελθόν,
15 νὰ μὴ θυμᾶται.
Ἄπεναντίας
ἡ μνήμη του στὸν τόπο της:
... Ἐκεῖνες, τοῦ Μπάχρ-Ἐλ-Γκαζάλ,
οἱ νύχτες, τότε, οἱ τόσο φωτεινές...
20 οἱ πρῶτοι του ἔρωτες κάτω ἀπὸ τ' ἄστρα...
οἱ θριαμβικὲς διαδρομὲς
στὰ μάκρη τῆς ἐρήμου,
τὰ χόρτα ἀπ' ὅπου τὶς γαζέλες καιροφυλακτοῦσε...
οἱ βράχοι ποὺ ἥλιος τροπικὸς τοὺς πυρπολοῦσε...
25 ὁ ποταμὸς ποὺ ξεδιψοῦσε,
ποῦ εἶναι; Ποῦ εἶναι;
Πόσος καιρὸς νὰ πέρασε;
Πόσος καιρὸς;
Εἰκοσ τετράωροι αἰῶνες
30 τὸν ἔκαμαν νευρασθενή
χωρὶς νὰ τὸν δαμάσουν:
Τὸ ὄλον του ἀκόμα μεγαλοπρεπὲς
ὅσο κι ἂν πέρασαν τὰ ἔτη,
παρ' ὅλες τὶς μεγάλες κακουχίες
35 ποὺ ὑπέφερε μὲς στὸν Παγκόσμιο Πόλεμο,
μὲ οἰκονομίες στὶς τροφὲς
καὶ ἄλλες ἀθλιότητες.
Τὸ θηριῶδες ἀπ' τὰ μάτια του δὲν ἔφυγε,
ὅσο κι ἂν πέρασαν τὰ ἔτη,
40 δεμένοι οἱ μῦς στὸ σῶμα του σφιχτὰ
κι ωραία πάντα ἡ χαίτη
ὅσο κι ἂν πέρασαν τὰ ἔτη.

Δὲν ἀγριεύει πιά, δὲν ἐξανίσταται
 — ὄχι πῶς τοῦ ἴγινε συνήθεια ἢ σκλαβιά
 45 καὶ πῶς τὴν ὑποφέρει —
 ἀλλὰ μονάχα ἀπὸ συναίσθηση περιφρονεῖ
 καὶ στέκεται στὸ ὕψος του.
 Ἡ Κυριακὴ σὰν ἔρχεται, τὸ ξέρει
 ἀπὸ λεπτὴ διαίσθηση,
 50 τὴν ἔμαθε, μὲ τὸ συνωστισμό της,
 μὲ τ' ἀναιδὴ κυνάρια τῶν κυριῶν στὶς ἀγκαλιές
 ποὺ ἔρχονται καὶ γαβγίζουνε ἔξω ἀπὸ τὸ κλουβί του,
 ποὺ χαίρουνται τὸν κόσμον ἐνῶ διαρκῶς πεδαίνει...
 Δὲν πιάστηκε δὰ καὶ μικρὸς
 55 γιὰ νὰ μὴν ἔχει παρελθόν,
 νὰ μὴ θυμᾶται...
 ... Ὡ νύχτες τοῦ Μπάχρ-Ἐλ-Γκαζάλ
 κάτω ἀπὸ τ' ἄστρα!
 (κι ὦ τύχη του τόσο ὅμοια
 60 μὲ κάποιες τῶν ἀνθρώπων!)

Ἄθροισμα, ὁ.π., σσ. 26-28 ~ ANΠ 5, σσ. 102-104 ~ ΕΠ [3], σσ. 495-96

ΝΕΟΡΕΑΛΙΣΜΟΣ / ΝΕΟΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ

Κώστας Γ. Καρυωτάκης (Τρίπολη 1896 - Πρέβεζα 1928), *Νηπενθῆ* (1921): «Δὸν Κιχῶ-
 τες» (1920, δημ. στὸ περ. *Ὁ Νουμάς, μὲ ἀφιερ.: Στὸν Κ. Καρθαῖο*)

Οἱ Δὸν Κιχῶτες πᾶνε ὀμπρὸς καὶ βλέπουνε ὡς τὴν ἄκρη
 τοῦ κονταριοῦ ποὺ ἐκρέμασαν σημαία τους τὴν Ἰδέα.
 Κοντόφθαλμοι ὄραματιστές, ἕνα δὲν ἔχουν δάκρυ
 γιὰ νὰ δεχτοῦν ἀνθρώπινα κάθε βρῖσιὰ χυδαία.
 5 Σκοντάφτουνε στὴ Λογικὴ καὶ στὰ ραβδιὰ τῶν ἄλλων,
 ἀστεῖα δαρμένοι σέρνονται καταμεσίς τοῦ δρόμου,
 ὁ Σάντσος λέει «δὲ σ' τό ἴλεγα;» μὰ ἐκεῖνοι τῶν μεγάλων
 σχεδίων ἀντάξειο μένουνε καί: «Σάντσο, τ' ἄλογό μου!»
 Ἔτσι ἂν τὸ θέλει ὁ Θερβαντές, ἐγὼ τοὺς εἶδα, μέσα
 10 στὴ μίαν ἀνάληπτη Ζωή, τοῦ Ὀνειροῦ τοὺς ἱππότες
 ἄναντρα νὰ πεζέφουνε καί, μὲ πικρὴν ἀνέσα,
 μὲ μάτια ὀγρὰ, τίς χίμαιρες ν' ἀπαρνηθοῦν τίς πρῶτες.
 Τοὺς εἶδα πίσω νὰ ῥθουνε —παράφρονες, ὠραῖοι
 ρηγάδες ποὺ ἐπολέμησαν γι' ἀνύπαρχτο βασίλειο—
 15 καὶ σὰν πορφύρα νιώθοντας χλευαστικὰ πῶς ρέει,
 τὴν ἀνοιχτὴ νὰ δείξουνε μάταιη πληγὴ στὸν ἥλιο!

1. Σττ. 1-8: *Μιά Ἀνάγνωση τοῦ Ἡρώα ὡς Συμβόλον τοῦ Καλλιτέχνη μὲ Βάση τὸν Cervantes*

Στ. 1: Εὐθεία παραπομπὴ στὸ ποίημα τοῦ Οὐράνη (βλ. ἐδῶ σ. 52), μὲ συνέχεια σὲ ἐπιμέρους νύξεις..
 Κοντόφθαλμοι ὄραματιστές: ὀξύμωρο.

2. Σττ. 9-16: *Ἐφαρμογὴ σὲ Πραγματικὲς Ἐνσαρκώσεις Καλλιτεχνῶν*

¹¹ἀνέσα: ἀνάσα (ἀναστεναγμὸ).

Στιχορρηγική: 4 ἱαμβικά 4στιχα, μὲ 15σὺλ-
 λαβούς ποὺ ὁμοιοκαταληκτοῦν πλεκτά: ABAB.

Ἄπαντα τὰ Εὐρισκόμενα, ἐπιμ. Γ.Π. Σαββίδης, τ. 1. (Ἀθ. 1965 — ἀνατ. Ἀθ.: Ἐρμῆς <Φιλολογικὴ Βιβλιοθήκη, 1>, 1979), σ. 39 ~ *Ποιήματα καὶ Πεζά*, ἐπιμ. Γ.Π. Σαββίδης (Ἀθ.: Ἐρμῆς <Νέα Ἑλληνικὴ Βιβλιοθήκη, 10 21>, 1972) σσ. 22-23 ~ *Τὰ Ποιήματα (1913-1928)*, ἐπιμ. Γ.Π. Σαββίδης (Ἀθ.: Νεφέλη <Λογοτεχνία καὶ Φιλολογία, 6>, 1992), σ. 48

Ἰδ., *Ἐλεγεία καὶ Σάτιρες* (1927): «Ἐμβατήριον Πένδιμο καὶ Κατακόρυφο»

Στὸ ταβάνι βλέπω τοὺς γύψους.
 Μαϊάνδροι στὸ χορὸ τους μὲ τραβᾶνε.

Στιχορρηγική: 5 ἱαμβικά 4στιχα μὲ ἰσχυροὺς
 παρατονισμούς, ποὺ ὁμοιοκαταληκτοῦν σταυρω-
 τά: a₉B₁₁B₁₁a₅.

- Ἡ εὐτυχία μου, σκέπτομαι, θά ἴναι
ζήτημα ὕψους.
- 5 Σύμβολα ζωῆς ὑπερτέρας,
ρόδα ἀναλλοίωτα, μετουσιωμένα,
λευκὲς ἀκανθες ὀλόγυρα σ' ἓνα
Ἀμάλθειο κέρας.
- (Ταπεινὴ τέχνη δίχως ὕψος,
10 πόσο ἀργὰ δέχομαι τὸ διδάγμα σου!)
Ὅνειρο ἀνάγλυφο, θά ῥοθῶ κοντὰ σου
κατακορύφως.
- Οἱ ὀρίζοντες θά μ' ἔχουν πνίξει.
Σ' ὅλα τὰ κλίματα, σ' ὅλα τὰ πλάτη,
15 ἀγῶνες γιὰ τὸ φωμί καὶ τὸ ἀλάτι,
ἔρωτες, πλήξει.
- Ἄ! πρέπει τώρα νὰ φορέσω
τ' ὠραῖο ἐκεῖνο γύψινο στεφάνι.
Ἔτσι, μὲ πλαίσιο γύρω τὸ ταβάνι,
20 πολὺ θ' ἀρέσω.

⁶ρόδα ἀναλλοίωτα: ὅπως τὸ «ἄφθαρτο ρόδο», συμβατικὸ σύμβολο γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Σττ. 7-8: παράσταση ποῦ ἀποκολλάται ἀπὸ τὸ παγανιστικὸ της παρελθόν, ὑποβάλλει τὴν ἀλληγορία ταπεινώσεως τοῦ Ἰησοῦ καὶ μιὰν ἀδιόρατη ἀντιστοίχιση μὲ τὸ μαρτύριο τῆς καλλιτεχνικῆς συνείδησης.

¹¹Ὅνειρο ἀνάγλυφο: κλητικὴ προσφώνηση (εἰρωνικὴ συμπύκνωση τῆς περιγραφῆς στῆ 2. στρ.) ἢ κατηγορούμενο (δέξυμωρο ποῦ συνδυάζει τὴν ἀνύψωση μὲ τὴ σωματικότητά) τὸ ὅποιο δηλώνει ὅτι ὁ ὀμιλῶν νιώθει νὰ «ἀνήκει» στὸν κόσμο τῶν γύψινων διακοσμητικῶν, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ προορισμὸς του.

¹⁵φωμί καὶ ¹⁵ἀλάτι (παροιμ.): συνώνυμο τῆς δύσκολης ζωῆς.

¹⁸γύψινο στεφάνι: ἴσως πιὸ συγκεκριμένα ἡ γύψινη ροζέτα.

Ἄπαντα τὰ Εὐρισκόμενα, ὅ.π., σ. 165 ~ Ποιήματα καὶ Πεζά, ὅ.π., σ. 113 ~ Τὰ Ποιήματα, ὅ.π., σ. 174 ~ ANI 4, σ. 332 ~ EPI [3], σσ. 335-36

Ρῶμος Φιλύρας (Ἰωάννης Οἰκονομόπουλος, Κιάτο Κορινθίας 1888 - Ἀθήνα 1942), «Ὁ Δὸν Κιχώτης» (1924)

- Στὸν αἰῶνα λαμποκοπάει ἡ μορφή σου
κι ὁ καγχασμὸς σου στὸ Κενὸ ἀντηχάει,
κράνος καὶ τελαμῶνες ἡ στολή σου,
μιὰ εἰρωνεία καὶ σ' ὅ,τι ξεφυχάει.
- 5 Οὐτ' ἡ ψυχὴ σου ξέρει τὴν ὑφή σου
κι εἶσαι τὸ αἶνιγμα ἄλυτο ποῦ πάει
σὲ φαντασίωση, ποῦ νέα γεννάει
ἀπὸ τὸ Σάντσο, τὸ συγκρατητὴ σου.
- Στοχαστικῆς μιᾶς ἀσκεψίας εἰκόνα,
10 ἀλλόκοτης συνήθειας μεγαλεῖο,
δὲν ἔλυσες καὶ μὲς στὸ πανδοχεῖο
τῆς περικεφαλαίας σου τὸν τελαμώννα,
παράδοξης ἀπλότητος στοιχεῖο
καὶ λογισμοῦ συνθέτου κολοφώννα.

Τάσος Κόρφης, *Ρῶμος Φιλύρας: Συμβολὴ στὴ Ζωὴ καὶ στὸ Ἔργο του* (Ἀθ.: Πρόσπερος, 1974), σσ. 29-30

Ναπολέων Λαπαδιώτης (Ἀθήνα 1888 - 1944), «Νυχτερινὸ II» (1932, δημ. 1933)

- Ἐνα φεγγάρι πράσινο, μεγάλο,
ποῦ λάμπει μὲς στὴ νύχτα, — τίποτ' ἄλλο.
- Μιὰ φωνή, ποῦ γροικιέται μὲς στὸ σάλο,
καὶ ποῦ σὲ λίγο παύει, — τίποτ' ἄλλο.

Στιχοῦργικὴ: 4 δίστιχα μὲ ἑνδεκασύλλαβους ποῦ ὁμοιοκαταληκτοῦν ζευγαρωτά.

5 Πέρα, μακρυά, κάποιο στερνό σινιάλο
του βαποριού που φεύγει, — τίποτ' άλλο.

Και μόνο ένα παράπονο μεγάλο,
στά βάρη του μυαλού μου. — Τίποτ' άλλο.

Τὰ Ποιήματα, έπιμ. Ἄρης Δικταῖος (Ἀθ.: έκδ. Γ. Φέξη <Νέα Βιβλιοθήκη>, 1964), σ. 176

Τέλλος Ἄγρας (Εὐάγγελος Ἰωάννου, Καλαμπάκα 1899 - Ἀθήνα 1944), *Τὰ Βουκολικά
καὶ τὰ Ἐγκώμια* (1934): «Fragmentum»

Ἦθελες κάτι νὰ μοῦ πεῖς καὶ δὲ σοῦ τὸ ρωτοῦσα.
(Τὸ καλοκαίρι εἶχε σωθεῖ καὶ τ' ἄνθη ποὺ ἀγαποῦσα.)

Ἦθελες κάτι νὰ μοῦ πεῖς καὶ τῶχα λησμονήσει.
(Τῆ ρίζα ποὺ καθόμαστε — θυμᾶσαι; — ἔχουν γκρεμίσει.)

5 (Εἶχε ἀπὸ τότε ἐντὸς μου σὲ φθινόπωρο γυρίσει.)
Μοῦ εἶπες, ἄ, ναί! — πῶς μ' ἀγαπᾶς — μὰ τῶχω λησμονήσει.

ΕΠ [4], σ. 385

Μῆτσος Παπανικολάου (Ἰῦδρα 1900 - Ἀθήνα 1943), «Ἵπνος» (ἀπόσπ.)

Ἔρχομαι ἀπὸ τῆ νύχτα τοῦ καιροῦ
στὴν κάμαρή σου κάθε βράδυ
καὶ πάω καὶ στέκομαι παντοῦ
σὰ χᾶδι.

5 Σὰ χᾶδι στέκομαι — κι ἀπλώνω
σὰ μιὰ ψυχή,
ποὺ ἀποκοιμίζει ὅ,τι ἀπ' τὸ χρόνο
δὲν ἔχει ἀκόμα κοιμηθεῖ...

Τὰ Ποιήματα, έπιμ. Τάσος Κόρφης (Ἀθ.: Πρόσπερος, 21979 — Θεσσαλονίκη: Διαγώνιος, 1966)

Μαρία Πολυδούρη (Καλαμάτα 1902 - Ἀθήνα 1930), *Ἦχὼ στὸ Χάος* (1929): «Σ' ἓνα Νέο
ποῦ αὐτοκτόνησε»

Αὐτὸν τὸν καταδίωκε ἓνα πνεῦμα
στὶς σκοτεινὲς ἐκτάσεις τῆς ζωῆς του.
Οἱ ἀσχολίες του, οἱ χαρές του, σ' ἓνα νεῦμα
προσχήματα γινόνταν τῆς ὁρμῆς του.

5 Τὰ ὠραῖα βιβλία, ἡ σκέψη, ἓνα ὀρμητήριο
λίγες στιγμές βίαιος στὸν ἔρωτά του.
Ἵστερα γέμιζε ἡ ὄψη του μυστήριο
καὶ τίποτε δὲν ταίριαζε κοντά του.

Ἐνας περίεργος ξένος ἐπλανιόταν
10 ἀνάμεσό μας, μ' ὄψη ἀλλοιωμένη.
Τὴν ὑποψία μας δὲ μᾶς τὴν ἀρνιόταν
πῶς κάτι φοβερὸ τὸν περιμένει.

Ἦταν ὠραῖος παράξενα, σὰν κείνους
ποὺ ὁ θάνατος τοὺς ἔχει ξεχωρίσει.
15 Δινόταν στοὺς φριχτότερους κινδύνους
σὰν κάτι νὰ τὸν εἶχε ἐξασφαλίσει.

Ἕνα πρωΐ, σὲ μιὰ κάρυνη θήκη
 τὸν βρήκαμε νεκρὸ μ' ἕνα σημάδι
 στὸν κρόταφο. Ἦταν ὄλος σὰ μιὰ νίκη,
 20 σὰ φῶς ποὺ ρίχνει γύρω του σκοτάδι.

Εἶχε μιὰ τέτοια ἀπλότη καὶ γαλήνη,
 μιὰ γελαστή μορφὴ ζωντανεμένη!
 Ὅλος μιὰ εὐχαριστία σὰ νᾶχε γίνει.
 Κ' ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ σημαδεμένη.

ἜΑπαντα, ἐπιμ. Λιλή Ζωγράφου (Ἀθ.: Βιβλ. τῆς «Ἐστίας», 1961) ~ ἜΑπαντα, ἐπιμ. Τάκης Μενδράκος
 (Ἀθ.: Ἀστάρτη, 21989 — Ἀθ.: Ἀστέρι, 1982), σσ. 191-92 ~ *EPI* [3], σσ. 429

ΣΤΗΝ ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ ΤΟΥ ΝΕΟΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΥ

Λέων Κουκούλας (Ἐρμούπολη 1894 - Ἀθήνα 1967), *Ἕνα Πρωί* (1939): «Δὸν Κιχῶτοι»

Καλότυχοι εἶστε σεῖς, ποὺ ξενοχτᾶτε
 Μὲ τὴν ἀξέγνιαστή σας πάντα νειότη
 Καὶ γιὰ τρελλὰ ταξίδια ξεκινᾶτε
 Μὲ τὴν ἀρματωσιά τοῦ Δὸν Κιχῶτη.

5 Ποτὲ μαράζι ἐντός σας δὲν κρατᾶτε
 Κι οὔτε ἔχετε μελλούμενη ἔγνια γιὰ ὅ,τι
 Μᾶς θλίβει τὴ ζωὴ κι οὔτε ρωτᾶτε
 Στερονοὶ ὅπου πᾶτε ἂν φτάσετε γιὰ πρῶτοι.

ἜΑχ, ἀπ' τὴν πρόωρη φρόνηση, ποὺ δένει
 10 Τὸν πόθο μας σὰ βάρκα γερασμένη
 Κι ἀνήμπορη νὰ ξανοιχτεῖ στὰ μάκρη,
 Σοφώτερη εἶναι ἢ τρέλλα, ποὺ μὲ πλάστρα
 Σᾶς σπρώχνει ὀρμὴ σὲ δρόμους δίχως ἄκρη,
 Νὰ πάρετε τῆς Χίμαιρας τὰ κάστρα.

ANPI 4, σ. 158

Γιάννης Σκαρίμπας (Ἀγία Εὐθυμία Φωκίδας 1892/1897 - Χαλκίδα 1984), *Οὐλαλούμ*
 (1936): «Φαντασία»

Νᾶναι σὰ νὰ μᾶς σπρώχνει ἕνας ἀέρας μαζὶ
 πρὸς ἕναν δρόμο φειδωτὸ ποὺ σβεῖ στὰ χάη,
 καὶ σένα τοῦ καπέλλου σου βαμμένη φανταιζὶ
 κάποια κορδέλλα του, τρελλὰ νὰ χαιρετάει.

5 Καὶ νᾶν' σὰν κάτι νὰ μοῦ λές, κάτι ὠραῖο κοντὰ
 γι' ἄστρα, τὴ ζώνη ποὺ πηδᾶν τῶν νύχτιων φόντων,
 κι' αὐτὸς ὁ ἄνεμος τρελλὰ-τρελλὰ νὰ μᾶς σκουντᾶ
 ὄλο πρὸς τὴ γραμμὴ τῶν ὀριζόντων.

Κι' ὄλο νὰ λές, νὰ λές, στὰ θάμβη τῆς νυκτὸς
 10 γιὰ ἕνα —μὲ γυάλινα πανιά— πλοῖο ποὺ πάει
 ὄλο βαθειά, ὄλο βαθειά, ὅσο ποὺ πέφτει ἐκτός :
 ὄξ' ἀπ' τὸν κύκλο τῶν νερῶν — στὰ χάη.

Κι' ὄλο νὰ πνέει, νὰ μᾶς ὠθεῖ αὐτὸς ὁ ἀέρας μαζὶ
 πέρ' ἀπὸ τόπους καὶ καιροὺς, ἕως ὅτου — φῶς μου —

15 —καθώς τρελλά θά χαιρετάει κείν' ἢ κορδέλλα ἢ φανταιζί,—
βγοῦμε ἀπ' τὴν τρικυμία αὐτοῦ τοῦ κόσμου...

Ἄπαντες Στίχοι, 1936-1970 (Ἀθ.: Ἐπτάλοφος, 1970), σ. 22 ~ *ΑΝΠ* 4, σ. 237 ~ *ΕΠ* [3], σσ. 508

Καῖσαρ Ἐμμανουήλ (Ἀθήνα 1902 - 1970), *Ἡ Δυναστεία τῶν Χιμαιρῶν* (1940): «Δυὸ Καρδιές Ἠλεκτρισμένες σ' ἓνα Τραῖνο...»

Τὸ πρωί, μέσα στὸ τραῖνο, ὅπως τὴ θέση μου
—τὴν ἴδια πάντα— παίρνω ἀπέναντί σας,
τ' ὠραῖο, λιτὸ κεφάλι μου προσφέρετε
σὰ φροῦτο σὲ κρυστάλλινη φρουτιέρα...

5 Μπροστά σας ἓνα ἀπλὸ παιδάκι γίνομαι
πού, ὀρθὸ σὲ μιὰ προδήκη φωτισμένη,
νιώθει ἢ καρδιά του ἀπόκρυφα νὰ δένεται
μ' ἓνα λαμπρό, γαλάζιο παιχνιδάκι...

Χρόνια μὲ τὸ ἴδιο τραῖνο ταξιδεύουμε,
10 λικνίζοντας τ' ἀπίδανα ὄνειρά μας:
στὸ ἐρωτικό, τ' ἀμφίβολο ταξίδι μας,
ὦ, ἄς μένουμε κι οἱ δύο μας πάντα ξένοι!

Ποιήματα, ἐπιμ. Κώστας Σπεργιόπουλος (Ἀθ.: Πρόσπερος, 1980) ~ *Ποιήματα, ἐπιμ. Ἀγορῆ Γκρέκου*
(Ἀθ.: Ἐρμῆς <Ἀνθολόγος Ἐρμῆς, 27>, 2001) ~ *ΕΠ* [3], σ. 440

Γιῶργος Κοτζιούλας (Πλατανούσα [Ραφίστα] Τζουμέρκων τῆς Ἡπείρου 1909 - Πεντέλη Ἀττικῆς 1956), *Σιγανὴ Φωτιά* (1938): «Μοναξιά»

Ἄχ, δὲν περνάει ἀπόψε ἢ στενοχώρια ἐτούτη.
Ποῦ νὰ πάω νᾶβρω τὸ βαδύτερο γκρεμό;
Ἡ μάννα μου θά γνέθει γιὰ σαμαροσκούτι
κι ἐγὼ ἔχω μιᾶς ἀρχοντοπούλας τὸν καημό!

Ποιήματα, 1928-1942: Ἄπαντα, τ. Ι. (Ἀθ.: Δίφρος, 1956) ~ *ΑΝΠ* 4, σ. 507

Νίκος Καββαδίας (Χαρμπὶν τῆς Μαντζουρίας 1910 - Ἀθήνα 1975), *Μαραμπού* (1933): «Καφάρ»

Στὸ Γιώργο Παπᾶ

Νὰ ζεῖς στὴν ἴδια πολιτεία παντοτινὰ
καὶ νὰ ἔχεις τῶν ἀναχωρήσεων τὴ μανία,
μὰ φεύγοντας ἀπ' τὸ γραφεῖο τὰ βραδινὰ
νὰ κάνεις ὀφθαλμοπορνεία στὰ καφενεῖα.

5 Ἄλλοτες εἴχαμε τὰ πλοῖα κρυφὸ σκοπὸ,
μὰ ὁ κόσμος ἔγινε σὰν ἀδειανὴ φυλλάδα,
εἶναι τὸ ἴδιο πιά νὰ μένεις στὴν Ἑλλάδα
μὲ τὸ νὰ ταξιδεύεις στὸ Fernando Po.

Τὰ φορτηγὰ εἶναι κακοτάξιδα κι' ἀργοῦν,
10 μέσ' στὰ ποστάλια πλήττεις, βλέποντας τουρίστες:
τὸ νὰ φορτώνεις μῆνες ρύζια στὸ Ραγκοῦν
εἶν' ἓνα πράμα πού σκοτώνει τοὺς ἀρτίστες.

Οἱ πόλοι γίνανε σὲ μᾶς πολὺ γνωστοί,
θαυμάσαμε πολλές φορές τὸ βόρειο Σέλας,

15 κι' ἔχουν οἱ πάγοι χρόνια τώρα σκεπαστεῖ
ἀπὸ ἀδειανὰ κουτιὰ σπανιόλικης σαρδέλας.

Στὴν Ταϊτὴ ἔζησε μῆνες κι' ὁ Λοτί:
ἂν πᾶς λιγάκι παρακάτου, στὶς Μαρκίζες,
ποὺ ἄλλοτες τρώγανε μπανάνες κι' ἄγριες ρίζες,

20 καλλυντικὰ τώρα πουλᾶνε τοῦ Coty.

Οἱ Γιαπωνέζες, τὰ κορίτσια στὴ Χιλὴ
κι' οἱ μαῦρες τοῦ Μαρόκου ποὺ πουλᾶνε μέλι,
ἔχουν σὰν ὅλες τὶς γυναῖκες τὰ ἴδια σκέλη
καὶ δίνουν μὲ τὸν ἴδιο τρόπο τὸ φιλί.

25 Ἡ αὐτοκτονία, προνόμιο πιά στὰ θηλυκά —
κάποτες κάναμε κι' ἐμεῖς αὐτὴ τὴ σκέψη.
Πεθαίνεις πιὸ σιγὰ μὲ τὰ ναρκωτικά,
μὰ τελευταῖα τὰ ἔχουν κι' αὐτὰ πολὺ νοθέφει.

Μαράμπου (Ἀθ.: Κέδρος, 31978), σσ. 49-50 ~ *ΕΠ* [3], σσ. 522-23

«ΒΟΗΜΟΙ ΤΟΥ ΜΠΑΓΚΕΙΟΥ» ΚΑΙ ΕΠΙΓΟΝΟΙ ΤΟΥ ΝΕΟΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΥ

Ν. Χάγερ Μπουφίδης (Ἀθήνα 1899-1950), «Παράκληση στὸ Θεὸ γιὰ ἓναν Μικρὸ Κα-
μπούρη» (1928, δημ. στὸ περ. *Ἀλεξανδρινὴ Τέχνη*)

Δὲ φάνηκεν, ἀλήθεια, (καὶ νυχτώνει...)

— σὰν κάθε βράδυ, τέτοιαν ὥρα, στὰ μπαλκόνι
δὲ φάνηκε ὁ ἀντικρυνὸς μικρός,
ποῦναι καμπούρης καὶ καχεκτικός.

5 Εἶν' τὰ παράθυρά του, ὠστόσο, φωτισμένα,
— καὶ πίσω ἀπὸ τὰ τζάμια τὰ κλεισμένα
περνοῦν ἀνήσυχες σκιές, μισοσβυσμένες,
— ἄχ, κάμε, Θεέ μου, νὰ μὴν εἶναι δακρυσμένες...

Εἶν' τόσο ἤρεμος, Θεέ μου, τόσο ἀπλός,
10 κι' εἶν' ἡ ψυχὴ του τόσο πονεμένη
σὰν βγαίνει στὸ μπαλκόνι μοναχός,
μόλις ἡ νύχτα ἐρθῆ σκοτεινιασμένη...

Τὸ μεσημέρι μένει ὥρα πολλὴ
πίσω ἀπ' τὶς γριλλίες τῶν κλειστῶν παραθυριῶν.
15 Καὶ μὲ τί προσοχὴ παρατηρεῖ,
στὸ δρόμο, τὰ παιχνίδια τῶν παιδιῶν...

(Αὐτὸς δὲν παίζει, κι' οὔτε ποὺ τολμᾷ
νὰ κατεβῆ νὰ τρέξῃ στὸ στενό.
Κάποτε ποῦτρεξε κι' αὐτός, τᾶλλα παιδιὰ
20 φύγαν καὶ τὸν ἀφίσαν μοναχό.

Κι' ὅταν ἡ μάγνα του τοῦ λέει: «Γιατί καὶ σὺ
δὲν πᾶς νὰ παίζῃς ὅπως τᾶλλα τὰ παιδιὰ;»
«Βαριέμαι», ἀπαντάει αὐτὸς σιγὰ.
Καὶ τὸν περνοῦν γιὰ ιδιότροπο πολὺ.)

25 Ὕστερα, μελετᾷ τὸ μάθημά του,
δίχως βοήθεια, μόνος, δυνατά...

— Κι εἶν' ἡ φωνή του σάν προμήνυμα θανάτου
ὡς ἀντηχεῖ, βραχνή, στὰ σκοτεινιά. —

Μόλις βραδυάση, βγαίνει στὸ μπαλκόνι.
30 Οὔτε διακρίνεται στὸ σκότος τὸ πυκνό.
Μιά ὀκαρίνα εἶν' ἡ συντροφιά του ἡ μόνη,
κι ὄλο σφυράει τὸν ἴδιον σκοπό.

Ἀπόψε ὅμως δὲ φάνηκε. Καὶ τρέμουν
οἱ σκιές στὸ δωμάτιό του τὸ κλειστό...
35 Ὡ, πῶς φοβᾶμαι, πῶς φοβᾶμαι, Θεέ μου,
μὴν τοῦ συνέβη τίποτα κακό...

Εἶν' ἡ ψυχὴ του πάντοτε θλιμμένη...
Εἶναι καμπούρης καὶ καχεκτικός...
Κάμε τουλάχιστον, Θεέ μου, ἡ πονεμένη
40 ψυχὴ του νᾶναι ἤρεμη διαρκῶς...

Κι ἂν εἶναι νὰ πεθάνη, ἄς μὴ<ν> τὸ ξέρη...
Σὲ μιὰ γλυκεῖα ὀπτασία ἄς βλέπη πῶς
στὴ γειτονιά του κάποιον μεσημέρι
μὲ τᾶλλα τὰ παιδιὰ παίζει κι αὐτός...

ΑΝΠ 4, σσ. 161, 164 ~ ΕΠ [3], σσ. 344-45

Τεῦκρος Ἀνθίας (Ἀνδρέας Τριανταφύλλου-Παύλου, Κοντέα Ἀμμοχώστου 1903 - Λονδί-
νο 1968), *Τὰ Σφυρίγματα τοῦ Ἀλήτη* (1929): «Ἐπίλογος»

Ἀλήτη! Ἀπόψε εἶν' ἡ βραδιά τόσο καλή, τόσο καλή.
Μπορεῖς νὰ πᾶς νὰ κοιμηθεῖς σ'ένα παγκάκι, Ἀλήτη!
Πλάτυνε ἡ σκέψη τὴ ζωὴ τόσο πολύ, τόσο πολύ,
ποῶκανε ὁ ἄνθρωπος τὴ Γῆ κι ὄλο τὸ Σύμπαν σπίτι.

5 Δὲν ἔχεις δάκρυα νὰ θρηνεῖς, οὔτε κουράγιο νὰ πονεῖς,
οὔτε κραυγὲς ὑστερικές νὰ βγάνεις πέρα ὡς πέρα.
Εἶσ' ἓνα κῦμα σιωπηλὸ μιᾶς τρικυμίας παντοτεινῆς,
ποὺ γαληνεύει ἀνήσυχτα στὴν ἤσυχη ἐσπέρα.

Κι ὅταν θὰ βρεῖς τὸ λυτρωμὸ σ'ένα παγκάκι ξαπλωμένος
10 καὶ θὰ σιγήσει ὁ σίφοντας κ' ἡ θύελλα τῆς ζωῆς σου,
Ἀλήτη, δὲ θὰ πεῖς ποτὲ πῶς ἦσουν κουρασμένοι
ἀπ' τὸν ἀγώνα τὸ σκληρὸ τῆς ἄρρυθμης ψυχῆς σου.

Ἀλήτη! Ἀπόψε εἶν' ἡ βραδιά τόσο καλή, τόσο καλή.
Μπορεῖς νὰ πᾶς νὰ κοιμηθεῖς σ'ένα παγκάκι, Ἀλήτη!
15 Πλάτυνε ἡ σκέψη τὴ ζωὴ τόσο πολύ, τόσο πολύ,
ποῶκανε ὁ ἄνθρωπος τὴ Γῆ κι ὄλο τὸ Σύμπαν σπίτι.

Ποιητικά ἸΑπαντα, 1928-1962 (Λονδίνο: Aegean, 2000 — 1962), σ. 38 ~ *Μιὰ Παρουσίαση*,
ἐπιμ. Κώστας Νικολαΐδης (Ἀθ.: ἐκδ. Γαβρηλίδη <Ἐκ Νέου, ΙΙ>, 2001) ~ ΑΝΠ 5, σ. 194 ~ ΕΠ [3], σ. 456

Ὁρέστης Λάσκος (Ἐλευσίνα 1907 - Ἀθήνα 1992), *Φρεγάτα* (1947): «Τὸ Παρίσι.»

Ἐέρω ἓναν κύριο παράξενο πολὺ
ποὺ λόγια πάντ' ἀλλόκοτα μιλεῖ
γιὰ τὸ Παρίσι
στὴν συντροφιά μας ὅταν ἔρθει νὰ καθήσει.

5 Λένε γι' αὐτόν
 πῶς ἀπὸ τὰ μαθητικά του χρόνια εἶχεν ὀρίσει
 μοναδικὸ
 μέσ' στὴ ζωὴ του ἰδανικὸ
 νὰ πάει στὸ Παρίσι.

10 Χρόνια καὶ χρόνια τὸν μεθοῦσε
 τ' ὄνειρεμένο αὐτὸ ταξίδι
 ποὺ ποθοῦσε.

Παντοῦ γιὰ κεῖνο συζητοῦσε·
 μέσ' στὰ ὄνειρά του αὐτὸ θεωροῦσε·
 15 τόσο, ποὺ ὁ πόθος του μὲ τὸν καιρὸ
 τοῦγινε μέσ' στὴν ὑπαρξή του ἓνα στολίδι
 λαμπρό.

Νὰ πάει στὸ Παρίσι...

Γιὰ τὸ ταξίδι αὐτὸ τ' ὄνειρευτὸ
 20 σκότῳνε φευγαλέες ἐπιθυμίες
 καὶ ἔκανε αἱματηρὲς οἰκονομίες
 γιὰ νὰ τὸ πραγματοποιήσει.

Νὰ πάει στὸ Παρίσι...

Καὶ νά,
 25 ποὺ κάποια μέρα στὰ στερνά
 τὸ κατορθώνει.
 Κι ἓνα πρωὶ μέσα στοῦ τραίνου ἓνα βαγόνι
 γιὰ τὸ Παρίσι μεθυσμένος ξεκινᾷ.

— Μά,

30 μὲν ἀντίκρυσε μακριὰ τὸν πύργο τοῦ Ἄιφελ
 ν' ἀχνοδιαγράφεται στὸ φόντο τ' οὐρανοῦ,
 φριχτὴ μιὰ σκέψη εἰσόρησε στὴν κάμαρα
 τοῦ νοῦ:

«Κι ὕστερα; Κι ὕστερα τί θὰ γινόταν;
 35 Πῶς θὰ μποροῦσε πιά νὰ ζήσει
 μὲ δίχως τὴ λαχτάρα αὐτὴ γιὰ τὸ Παρίσι;»
 Γιατί ἔνοιωθε τώρα καλὰ πῶς ὅταν
 σὲ λίγο στὸ Παρίσι θὰ βρισκόταν
 μέσα σ' ἐλάχιστο διάστημα' ἀσφαλῶς
 40 θὰ τὸ βαρύνεταν.

Καὶ τότε;

— Καὶ τότε

πῆρε μιὰ τεράστια ἀπόφαση
 ποὺ ὡς τώρα δὲν εὐρέθηκε νὰ τοῦ τὴ συγχωρήσει.
 45 κανεῖς.
 Ἄντις νὰ προχωρήσει στὸ Παρίσι
 κατέβηκε σ' ἓνα προάστιο,
 στὸ Σαιν Ντενίς.

Καὶ τὸ πρῶτὸ ἀπ' τὴν ἴδια ὁδὸ
50 ξανάρθε ἐδῶ.

— Καὶ τῶρα, σὰν καὶ τότε προτοῦ φύγει, πάλι,
μὲ μιὰ λαχτάρα σὰν καὶ πρὶν μεγάλη,
μιλάει καὶ λέει παντοῦ, πῶς ἔχει ὀρίσει
μοναδικὸ

55 μέσ' στὴ ζωὴ του ἰδανικὸ
νὰ πάει στὸ Παρίσι.

Φρεγάτα: Ποιήματα. Ἐπιλογή 1926-1946 (Ἀθ.: Ἀρμονία, 1947) ~ *Ἀγριόχηνες: Ὀλόκληρο τὸ Ποιητικὸ του Ἔργο*
(Ἀθ.: Ἐπτάλωφος, 1972) ~ *Μιὰ Παρουσίαση*, ἐπιμ. Βαγγέλης Κάσσο (Ἀθ.: ἐκδ. Γαβριηλίδη
<Ἐκ Νέου>, 2004) ~ *ΑΝΠ* 4, σσ. 487-88

Μελισσάνθη (Ἡβὴ Κούγια-Σκανδαλάκη, Ἀθήνα 1910-1990), *Φλεγόμενη Βάτος* (1935):
«Τριολέτα» 27: «Ἐξιλέωση»

Κάθε φορὰ πού ἀμάρταινα μισάνοιγε μιὰ πόρτα
κ' οἱ ἄγγελοι πού δὲν μ' εἶχαν βρεῖ στὴν ἀρετὴ μου ὠραία
τῶν ἀνδρινῶν τους ἔγερναν ψυχῶν τὸν ἀμφορέα,
κάθε φορὰ πού ἀμάρταινα λὲς κι ἀνοίγε μιὰ πόρτα...
5 Καὶ στάζανε τῶν οἰκτιρμῶν τὰ δάκρυα μὲς στὰ χόρτα.
Μ' ἀπὸ τὰ οὐράνια ἂν μ' ἔδιωχνε τῆς τύφης ἢ ρομφαία
κάθε φορὰ πού ἀμάρταινα μισάνοιγε μιὰ πόρτα,
μ' ἔβλεπαν οἱ ἀνθρωποὶ ἄσχημη κ' οἱ ἄγγελοι, μόνο, ὠραία.

Τὰ Ποιήματα: 1930-1974 (Ἀθ.: Οἱ Ἐκδόσεις τῶν Φίλων, 1975), σ. 126 ~ *Ὀδοιπορικό: Ποιήματα 1930-1984*
(Ἀθ.: ἐκδ. Καστανιώτη, 1986) ~ *ΑΝΠ* 5, σ. 81

Τάσος Παππᾶς (Ἐλευσίνα 1921 - Ἀθήνα 1999), *Τραγούδια τοῦ Παθανάρες* (1948,
21961): «Ντολορές»

Στὴ φαντασία τους ἀσελγοῦνε οἱ κάκτοι
πέρα ἀπ' τὴ φάρμα. Ἡ νύχτα εἶναι σὰ μιὰ
τρομαχτικὴ καὶ ὠραία λιποθυμιὰ
κάτου ἀπ' τοῦ φεγγαριοῦ τὸν καταρράχτη.
5 Πῶς νὰ χωρέσεις, κάλλιο μὴν ἐρχόσουν
σὲ τούτη τὴν ἐλάχιστη στιγμή
κι ἔτσι κυνηγημένος, τρέμεις μὴ
καὶ τὰ φιλιὰ μου ἀκόμη σὲ προδώσουν!
Σὰν τὸ βαθὺ χαμόγελό σου, κι ὅπως
10 χαράζει ἀπ' τοὺς μαιάνδρους τῆς σγουρῆς
γενειάδας σου ἀπαράλλαχτα θαρρεῖς
οἱ κάκτοι ἀνθοῦν, κι ἡμέρωσεν ὁ τόπος.
Τρεῖς μῆνες ἀγωνίας, κι ἐσὺ ἀφήκες
Νὰ κοιμηθοῦν σὲ μόνη μιὰ βραδιά:
15 Ἄν σοῦχει λείψει ἢ φλόγα ἀπ' τὴν καρδιά
πάρ' τὴν ἀπ' τίς ζυγὲς πιστολοθῆκες
καὶ χτύπα με· περσότερο ἀπὸ χίλια
πέζος, σοῦ ἀποτιμοῦν τὴν κεφαλή...
Κάθε μιὰ νέα σοῦ δόξα ἀντιλαλε
20 ἢ ἔρημος σὲ διακόσια τόσα μίλια!...

Μιά γῆ ἀπὸ πέτρα κίτρινη, κι ἀγκάδι
σὲ βύζαξε, Ἔρωτα μου· εἶναι βαρὺ
τὸ χρέος σου, σὲ μιὰ γῆ φαρμακερῆ
ποὺ ἀνθοῦν οἱ κάκτοι ἀντάμα μὲ τὰ πάθη!

- 25 — «Κι ἂν μ' ἀγαπᾶς παράφορα, μὲ κάνεις
νὰ πλήττω, ὅταν τὸ ἀκούω τόσες φορές!...
Μὰ διάβολε, μικρῆ μου Ντολορές,
πὼς θὰ μὲ πείσεις, δίχως ... νὰ πεθάνεις!...»

ΑΝΠ 5, σσ. 536-37 ~ ΕΠ [3], σ. 533

ΓΕΝΙΑ ΤΟΥ ΤΡΙΑΝΤΑ

ΠΟΙΗΣΗ: ΠΡΟΔΡΟΜΙΚΕΣ ΠΑΡΟΥΣΙΕΣ

Θεόδωρος Ντόρρος (Παρίσι 1895-1954), *Στοῦ Γλιτωμοῦ τὸ Χάξι* (1930, 21931): «Ἄνοι-
ξιάτικα Φύλλα»

- Ἦλο καινούρια,
τόσο ποὺ θὰ ῥθει κάτι κι ἄλλο
πιὸ καινούριο κι ἀπ' αὐτά.
Τὰ φύλλα, φρεσκοπράσινα, μιλάγανε πιὸ νοητὰ
5 ἀπὸ ἀνθρώπους διαβασμένους.

Προσπέρασα ἓνα γέρο.
Κατέβαζε σκουπίδια σὲ ὑπόγειο.
Δὲ φύσηξαν γι αὐτόνε.

Κατέβαινε βαριά μὲς στὸ σκοτάδι.

Ἐπιμ. Ἀλέξ. Ἀργυρίου (Ἀθ.: Ἀμοργός, 31981) ~ Ἐπιμ. Μαρία Ἀθανασοπούλου (Ἀθ.:
ἐκδ. Γαβριηλίδης, 42005) ~ ΕΠ [4], σ. 52

Ἀναστάσιος Δρίβας (Ἀθήνα 1899-1942), *Μιὰ Δέσμη Ἀχτίδες στὸ Νερό* (1937) [23]

- Κρότοι παγωμένοι στὴ χειμωνιάτικη νύχτα
ἓνα τραῖνο σπαράζει φορτωμένο μὲ χιόνια
σύμβολο μοιραῖο στὸ ξεφύλλισμα τῆς καρδιάς της:
5 Συντριμμένη γυναίκα ντυμένη στὸ μαῦρο βελοῦδο
δὲν προσμένει κανένα· — οἱ τροχοὶ ἄς γυρίσουν.

Σημείωση τοῦ Ποιητῆ: «Γραμμένο γιὰ τὴ Γκρέ-
τα Γκάρμπο»

Ἐπιμ. Τάσος Κόρφης (Ἀθ.: Πρόσπερος, 1978), σ. 35 ~ ΕΠ [4], σ. 38

Γιῶργος Σαραντάρης (Κωνσταντινούπολη 1908 - Ἀθήνα 1941), *Οἱ Ἀγάπες τοῦ Χρόνου*
(1933): «La Belle au bois dormant» (17.7.1933)

- Στὸ δάσος ποὺ ἔγινε μούρλια
ἀπὸ τ' ἀηδόνια
ἢ πονεμένη ἀγάπη ξυπνάει
ἀνασαίνει
5 ἐρωτάει τ' ἀηδόνια
ποῦ κρύφτηκαν τὰ ὄνειρα
τὰ ξανθὰ ὀράματα τοῦ ὕπνου,
ξανακοιμᾶται μέσα στὰ τραγοῦδια...

Ποιήματα, ἐπιμ. Γιῶργος Μαρινάκης, τ. 3. (Ἀθ.: Gutenberg, 1987), σ. 91

Ἴδ., Ἀστέρια (1935): «Ἐμβατήριον» (Μονταππόνε 23-24.4.1935)

- Ἐλεος στὰ περιστέρια καὶ στὴν φυχή μας!
- Τὸ ἐπίσημο ἔργο μὴν ταράξει ἢ φωνὴ
 Τῆς θάλασσας, ἢ χαρὰ τοῦ ἔρωτα·
 Θὰ σβήσουμε ἀπὸ τὴ μνήμη τὸ θάνατο
- 5 Ἀπ' τὶς εἰκόνες τὴν ἀνυπαρξία,
 Ἐλεύθεροι καὶ καθαροί, μεταρσιωμένοι
 Σὰν νὰ μὴν εἶχαμε πονέσει,
 Θὰ περπατήσουμε πάνω στὰ δάκρυα
 Καὶ στὴ χυμένη ματαιοδοξία
- 10 Ἀκολουθώντας τὴν ἱερή μας ὁρμὴ
 Ὅπως σκιρτάει...

Ποιήματα, ἔ.π., σ. 380 ~ ΕΠ [4], σ. 78

Ἴδ., «[Ὁραίων Καιρῶν Ἄγγελοι]» (1.2.1939)

1. Ὁραίων καιρῶν ἄγγελοι
 Καιρῶν ποὺ δὲν πρασίνησαν ἀκόμη
 Ἀνάμεσά μας κάποια τρυφὴ γυρεύουν
2. Ἄγγελοι μεγάλοστομοι
 5 Ποὺ σὲ ξανθὲς φωνές
 Φέρνουνε βρέφη
3. Ἀκμαῖοι ὀρίζοντες
 Μαζὶ μὲ τοὺς ξένους
 Πρωτοδέχονται καὶ μᾶς
- 10 4. Καὶ πρώτη φορὰ
 Κάτω ἀπ' τὸν οὐρανὸ
 Ἡ μουσικὴ ἀνοίγει τὰ μάτια
5. Μᾶς μιλεῖ μιὰ γλῶσσα σοβαρὴ
 Σὲ ἀφεγάδιαστον τρόπο
 15 Καὶ τὴ λαλιά μας λύνει
6. Ὡ τὰ νερά ποὺ στέκονται
 Οἱ λίμνες τὰ ποτάμια
 Κ' οἱ θάλασσες οἱ μεγάλες
7. Γίνηκαν πρόσωπα κοριτσιῶν
 20 Ποὺ τὰ φιλεῖ ὁ ἄνεμος
 Ὅταν κοιμοῦνται.

Ποιήματα, ἔ.π., τ. 5., σσ. 32-33

Ἴδ., Στοὺς Φίλους μιᾶς Ἄλλης Χαρᾶς (1940): «[Μιλῶ]» (8.12.1939)

- Μιλῶ γιατί ὑπάρχει ἓνας οὐρανὸς ποὺ μὲ ἀκούει
 Μιλῶ γιατί μιλοῦν τὰ μάτια σου
 Καὶ δὲν ὑπάρχει θάλασσα δὲν ὑπάρχει χώρα
 Ὅπου τὰ μάτια σου δὲν μιλοῦν
- 5 Τὰ μάτια σου μιλοῦν ἐγὼ χορεύω

Λίγη δροσιά μιλούν κ' ἐγὼ χορεύω
 Λίγη χλόη πατοῦν τὰ πόδια μου
 Ὁ ἄνεμος φυσᾷ πού μᾶς ἀκούει.

Ποιήματα, ὅπ., σ. 225 ~ ΕΠ[4], σ. 86

Νικήτας Ράντος / Νικόλαος Κάλας (Νικ. Καλαμάρης, Λωζάνη Ἑλβετίας 1907 - Νέα Ὑόρκη 1988), «Τὸ Φῶς των» (1934, δημ. στὸ περ. *Τετράδιο Γ'*)

Τὰ μάτια πού ἀγαπῶ δὲ χάσαν τίποτε ἀπὸ τὸ ἐξάισιο χρῶμα των
 τὸ μείδημα διεφύλαξε ὅλη τὴν τρυφερότητά του
 ἢ πνοὴ τὴν ἠδύ της
 ἢ φωνὴ ἴσως νὰ εἶναι ἀκόμη πιὸ μελωδική
 5 ἀλλ' ὅταν ἀνοίγω τὸ παράθυρο ἢ θάλασσα παύεται
 ἢ εὐωδιά τῶν λιόδεντρων ἀντικατεστάθη ἀπὸ τὸν θόρυβο τοῦ ἄστειως
 τὰ μάτια πού ἀγαπῶ εἶναι πάντα ἐντόνως γαλανὰ
 μόνο ὁ οὐρανὸς εἶναι πού ἔχασε τὴν ἀντανάκλασή των.

Ὀδὸς Νικήτα Ράντου (Ἀθ.: Ἰκαρος, 1977), σ. 57 ~ ANΠ 4, σ. 610 ~ ΕΠ[4], σ. 65

ΠΟΙΗΣΗ: ΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΥΠΕΡΡΕΑΛΙΣΜΟΣ

Γιῶργος Σεφέρης (Γ. Σεφεριάδης, Σμύρνη 1900 - Ἀθήνα 1971), *Τετράδιο Γυμνασμάτων [1928-1937]* (1940): «Φυγή»

Δὲν ἦταν ἄλλη ἢ ἀγάπη μας
 ἔφευγε ξαναγύριζε καὶ μᾶς ἔφερνε
 ἓνα χαμηλωμένο βλέφαρο πολὺ μακρινὸ
 ἓνα χαμόγελο μαρμαρωμένο, χαμένο
 5 μέσα στὸ πρωινὸ χορτάρι
 ἓνα παράξενο κοχύλι πού δοκίμαζε
 νὰ τὸ ἐξηγήσει ἐπίμονα ἢ ψυχὴ μας.

Ἡ ἀγάπη μας δὲν ἦταν ἄλλη ψηλαφοῦσε
 σιγὰ μέσα στὰ πράγματα πού μᾶς τριγύριζαν
 10 νὰ ἐξηγήσει γιατί δὲ θέλουμε νὰ πεθάνουμε
 μὲ τόσο πάθος.

Κι ἂν κρατηθήκαμε ἀπὸ λαγόνια κι ἂν ἀγκαλιάσαμε
 μ' ὅλη τὴ δύναμή μας ἄλλους αὐχένες
 κι ἂν σμίξαμε τὴν ἀνάσα μας μὲ τὴν ἀνάσα
 15 ἐκείνου τοῦ ἀνθρώπου
 κι ἂν κλείσαμε τὰ μάτια μας, δὲν ἦταν ἄλλη
 μονάχα αὐτὸς ὁ βαδύτερος καημὸς νὰ κρατηθοῦμε
 μέσα στὴ φυγή.

Ποιήματα, ἐπιμ. Γ.Π. Σαββίδης (Ἀθ.: Ἰκαρος, 1974), σ. 95

Ἰδ., *Ἡμερολόγιο Καταστρώματος, Β'* (1944): «Ὁ Στράτης Θαλασσινὸς ἀνάμεσα στοὺς Ἀγάπανθους» (Τράνσβααλ, 14 Γενάρη '42)

Δὲν ἔχει ἀσφοδίλια, μενεξέδες, μήτε ὑάκινθους·
 πῶς νὰ μιλήσεις μὲ τοὺς πεθαμένους.
 Οἱ πεθαμένοι ξέρουν μονάχα τὴ γλῶσσα τῶν λουλουδιῶν·

- γι' αὐτὸ σωπαίνου
 5 ταξιδεύουν καὶ σωπαίνου, ὑπομένου καὶ σωπαίνου
 παρὰ δῆμον ὀνείρων, παρὰ δῆμον ὀνείρων.
- Ἄν ἀρχίσω νὰ τραγουδῶ θὰ φωνάξω
 κι ἂ φωνάξω —
 Οἱ ἀγάπανθοι προστάζουν σιωπὴ
 10 σηκώνοντας ἓνα χεράκι μαβιοῦ μωροῦ τῆς Ἀραβίας
 ἢ ἀκόμη τὰ πατήματα μιᾶς χήνας στὸν ἀέρα.
- Εἶναι βαρὺ καὶ δύσκολο, δὲ μοῦ φτάνου οἱ ζωντανοί·
 πρῶτα γιατί δὲ μιλοῦν, κι ὕστερα
 γιατί πρέπει νὰ ρωτήσω τοὺς νεκροὺς
 15 γιὰ νὰ μπορέσω νὰ προχωρήσω παρακάτω.
 Ἄλλιῶς δὲ γίνεται, μόλις μὲ πάρει ὁ ὕπνος
 οἱ σύντροφοι κόβουνε τοὺς ἀσημένιους σπάγκους
 καὶ τὸ φλασκὶ τῶν ἀνέμων ἀδειάζει.
 Τὸ γεμίζω κι ἀδειάζει, τὸ γεμίζω κι ἀδειάζει·
 20 ξυπνῶ
 σὰν τὸ χρυσόφαρο κολυμπώντας
 μέσα στὰ χάσματα τῆς ἀστραπῆς,
 κι ὁ ἀγέρας κι ὁ κατακλυσμός καὶ τ' ἀνθρώπινα σώματα,
 κι οἱ ἀγάπανθοι καρφωμένοι σὰν τὶς σαῖτες τῆς μοίρας
 25 στὴν ἀξεδίφαστη γῆς
 συγκλονισμένοι ἀπὸ σπασμωδικὰ νοήματα,
 θὰ ἔλεγε εἶναι φορτωμένοι σ' ἓνα παμπάλαιο κάρο
 κατρακυλώντας σὲ χαλασμένους δρόμους, σὲ παλιὰ καλντερίμια,
 οἱ ἀγάπανθοι τ' ἀσφοδίλια τῶν νέγρων·
 30 Πῶς νὰ τὴ μάθω ἐτούτη τὴ θρησκεία ;
- Τὸ πρῶτο πράγμα ποὺ ἔκανε ὁ θεὸς εἶναι ἡ ἀγάπη
 ἔπειτα ἔρχεται τὸ αἶμα
 κι ἡ δίψα γιὰ τὸ αἶμα
 ποὺ τὴν κεντρίζει
 35 τὸ σπέρμα τοῦ κορμιοῦ καθὼς τ' ἀλάτι.
 Τὸ πρῶτο πράγμα ποὺ ἔκανε ὁ θεὸς εἶναι τὸ μακρινὸ ταξίδι·
 ἐκεῖνο τὸ σπίτι περιμένει
 μ' ἓνα γαλάζιο καπνὸ
 μ' ἓνα σκυλὶ γερασμένο
 40 περιμένοντας γιὰ νὰ ξεφυχήσει τὸ γυρισμό.
 Μὰ πρέπει νὰ μ' ἀρμηνέψουν οἱ πεθαμένοι·
 εἶναι οἱ ἀγάπανθοι ποὺ τοὺς κρατοῦν ἀμίλητους,
 ὅπως τὰ βάρη τῆς θάλασσας ἢ τὸ νερὸ μὲς στὸ ποτήρι.
 Κι οἱ σύντροφοι μένου στὰ παλάτια τῆς Κίρκης·
 45 ἀκριβέ μου Ἑλπήνωρ! Ἥλιθιε, φτωχέ μου Ἑλπήνωρ!
 Ἦ, δὲν τοὺς βλέπεις ;
 — «Βοηθήστε μας!» —
 Στῶν Ψαρῶν τὴν ὀλόμαυρη ράχη.

Ἰδ., *Ἡμερολόγιο Καταστροφῆς, Γ':... Κύπρον, οὗ μ' ἐθέσπισεν...* (1955): «Ὁ Δαίμων τῆς Πορνείας»

... *Nicosia e Famagosta*
per la lor bestia si lamenti e garra...

PARADISO

...ὡς γοιὸν ἠξεύρετε καὶ ὁ δαίμων τῆς πορνείας ὄλον τὸν κόσμον
 πλημμυεῖα τὸν ἐκόμπωσε τὸν ρήγαν καὶ ἐππεσεν εἰς ἀμαρτίαν...

ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΟΥ ΜΑΧΑΙΡΑ

Ὁ Τζουάν Βισκούντης εἶχε γράφει τὴν ἀλήθεια.

Πῶς πλέρωσε μαυλίστρες ὁ κούντη Τερουχᾶς
 πῶς βρέθηκαν ἀντάμα αὐτὸς κι ἡ ρήγαινα
 πῶς ἄρχισε τὸ πρᾶμα, πῶς ξετέλειωσε,

5 ὄλα τῆς Λευκωσίας τὰ κοπέλια

τὸ διαλαλοῦσαν στὰ στενὰ καὶ στὶς πλατεῖες.

Πῶς ἦταν ἡ γραφή σωστὴ ποὺ ἔστειλε στὴ Φραγκιά στὸ ρήγα
 τὸ ξέραν οἱ συμβουλατόροι.

Ὅμως τώρα

συνάχτηκαν καὶ συντυχαῖναν γιὰ νὰ συμβουλέφουν

10 τὴν Κορόνα τῆς Κύπρου καὶ τῶν Ἱεροσολύμων

τώρα ἦταν διαταμένοι γιὰ νὰ κρίνουν

τὴ ρήγαινα Λινόρα ποὺ κρατοῦσε

ἀπ' τὴ μεγάλη τὴ γενιά τῶν Καταλάνων

κι εἶναι ἀνελέημονες οἱ Καταλάνοι

15 κι ἂν τύχαινε κι ὁ ρήγας ἐκδικιοῦνταν

τίποτε δὲ θὰ τὸ ἔχαν ν' ἀρματώσουν καὶ νὰ ῥθοῦνε

καὶ νὰ τοὺς ξολοθρέφουν αὐτοὺς καὶ τὸ βιό τους.

Εἶχαν εὐθύνες, τρομερὲς εὐθύνες

ἀπὸ τὴ γνώμη τους κρέμουνταν τὸ ρηγάτο.

20 Πῶς ὁ Βισκούντης ἦταν τίμιος καὶ πιστὸς

βέβαια τὸ ξέραν· ὅμως βιάστηκε,

φέρθηκε ἀστόχαστα ἄμοιαστα ἄτσαλα.

Ἦταν ἀφύς ὁ ρήγας, πῶς δὲν τὸ λογάρισε;

καὶ μπρούμουτα στὸν πόθο τῆς Λινόρας.

25 Πάντα μαζί του στὰ ταξίδια τὸ πουκάμισό της

καὶ τὸ ἔπαιρνε στὴν ἀγκαλιά του σὰν κοιμοῦνταν

καὶ πῆγε νὰ τοῦ γράφει ὁ ἀθεόφοβος

πῶς βρῆκαν μὲ τὴν ἄρνα του τὸ κριάρι

γράφονται τέτοια λόγια σ' ἓναν ἄρχοντα;

30 Ἦταν μωρός. Τουλάχιστο ἄς θυμοῦνταν

πῶς ἔσφαλε κι ὁ ρήγας· ἔκανε τὸ λιγωμένο

μὰ εἶχε στὸ πισωπόρτι καὶ δυὸ καῦχες.

Ἄναστατώθη τὸ νησί σὰν ἡ Λινόρα

πρόσταξε καὶ τῆς ἔφεραν τὴ μιά, τὴ γκαστρομένη

35 κι ἄλεθαν μὲ τὸ χερομύλι πάνω στὴν κοιλιά της

πινάκι τὸ πινάκι τὸ σιτάρι.

Καὶ τὸ χειρότερο —δὲν τὸ χωράει ὁ νοῦς—

ἀφοῦ τὸ ξέρει ὁ κόσμος ὅλος πῶς ὁ ρήγας

γεννήθηκε στὸ ζώδιο τοῦ Αἰγόκερω,

40 πῆρε στὰ χέρια του ὁ ταλαίπωρος καλάμι

τὴ νύχτα πού ἦταν στὸν Αἰγόκερω ἢ σελήνη
 νὰ γράφει τί; γιὰ κέρατα καὶ κριάρια!
 Ὁ φρόνιμος τὴ μοίρα δέν τὴνε ξαγριεύει.
 Ὅχι· δὲν εἴμαστε ταγμένοι γιὰ νὰ ποῦμε
 45 πού εἶναι τὸ δίκιο. Τὸ δικό μας χρέος
 εἶναι νὰ βροῦμε τὸ μικρότερο κακό.
 Κάλλιο ἓνας νὰ πεθάνει ἀπὸ τὸ ριζικό του
 παρὰ σὲ κίντυνο νὰμποῦμε ἐμεῖς καὶ τὸ ρηγάτο.
 Ἔτσι συβουλευόντουσαν ὅλη τὴ μέρα
 50 καὶ κατὰ τὸ βασιλεμα πῆγαν στὸ ρήγα
 προσκύνησαν καὶ τοῦ εἶπαν πῶς ὁ Τζουὰν Βισκούντης
 εἶναι ἓνας διαστρεμμένος φεματάρης.

Κι ὁ Τζουὰν Βισκούντης πέθανε ἀπ' τὴν πείνα σὲ μιὰ γούφα.
 Μὰ στὴν ψυχὴ τοῦ ρήγα ὁ σπόρος τῆς ντροπῆς του
 55 ἄπλωνε τὰ πλοκάμια του καὶ τὸν ἐκίνα
 τὸ ἴπαθε νὰ τὸ πράξει καὶ στοὺς ἄλλους.
 Κερά δὲν ἔμεινε πού νὰ μὴ βουληθεῖ νὰ τὴν πορνέψει·
 τίς ντρόπιασε ὅλες. Φόβος κι ἔχτρα ζευγαρωῶναν
 καὶ γέμιζαν τὴ χώρα φόβο κι ἔχτρα.

Ἔτσι, μὲ τὸ «μικρότερο κακό», βάδιζε ἡ μοίρα
 ὡς τὴν αὐγὴ τ' Ἁγί' Ἀντωνιοῦ, μέρα Τετάρτη
 πού ἦρθαν οἱ καθαλάρηδες καὶ τὸν ἐσύραν
 ἀπὸ τῆς καύχας του τὴν ἀγκαλιά καὶ τὸν ἐσφάζαν.
 «Καὶ τᾶπισα παρὰ οὐλους ὁ τουρκοπουλιέρης
 65 ἤβρεν τὸν τυλιμένον τὸ αἷμαν» λέει ὁ χρονογράφος
 «κι ἔβγαλεν τὴν μαχαίρα του καὶ κόβγει
 τὰ λυμπά του μὲ τὸν αὐλὸν καὶ τοῦ εἶπε:
 Γιὰ τοῦτα ἔδωκες θάνατον!»

Αὐτὸ τὸ τέλος
 ὄρισε γιὰ τὸ ρήγα Πιερ ὁ δαίμων τῆς πορνείας.

Ποιήματα, ὁ.π., σσ. 247-49

Ἰδ., *Τρία Κρυφὰ Ποιήματα* (1966) [1]: «Πάνω σὲ μιὰ Χειμωνιάτικη Ἀχτίνα»

Α' Φύλλα ἀπὸ σκουριασμένο τενεκέ
 γιὰ τὸ φτωχὸ μυαλὸ πού εἶδε τὸ τέλος·
 τὰ λιγοστὰ λαμπυρίσματα.
 Φύλλα πού στροβιλίζονται μὲ γλάρους
 5 ἀγριεμένους μὲ τὸ χειμῶνα.

Ὅπως ἐλευθερώνεται ἓνα στῆθος
 οἱ χορευτὲς ἔγιναν δέντρα
 ἓνα μεγάλο δάσος γυμνωμένα δέντρα.

Β' Καίγονται τ' ἄσπρα φύκια
 Γραῖες ἀναδυόμενες χωρὶς βλέφαρα
 σχήματα πού ἄλλοτε χορεῦαν
 μαρμαρωμένες φλόγες.
 5 Τὸ χιόνι σκέπασε τὸν κόσμο.

τενεκέ: ὀλόκληρα τὰ ἐπικασσιτερωμένα ἐλάσματα (Α.Κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ)

*ἄσπρα φύκια: τὰ γιγάντια φαιοφύκη.
 2 Γραῖες: οἱ τρεῖς θυγατέρες τοῦ Φόρκυος, πού
 γεννήθηκαν λευκόμαλλες γριές στὰ βᾶθη τῆς θά-
 λασσας καὶ εἶχαν ἓνα μοναδικὸ μάτι καὶ οἱ τρεῖς
 (κατὰ τὸν Αἰσχύλο).*

- Γ' Οἱ σύντροφοι μ' εἶχαν τρελάνει
 μὲ θεοδόλιχους ἐξάντες πετροκαλαμῆθρες
 καὶ τηλεσκόπια ποῦ μεγαλῶναν πράγματα —
 καλύτερα νὰ μέναν μακριά.
- 5 Ποῦ θὰ μᾶς φέρουν τέτοιοι δρόμοι;
 Ὅμως ἡ μέρα ἐκεῖνη ποῦ ἄρχισε
 μπορεῖ δὲν ἔσβησε ἀκόμη
 μὲ μιὰ φωτιά σ' ἓνα φαράγγι σὰν τριαντάφυλλο
 καὶ μιὰ θάλασσα ἀνάερη στὰ πόδια τοῦ Θεοῦ.
- Δ' Εἶπες ἐδῶ καὶ χρόνια:
 «Κατὰ βάρδος εἶμαι ζήτημα φωτός.»
 Καὶ τώρα ἀκόμη σὰν ἀκουμπᾶς
 στὶς φαρδιές ὠμοπλάτες τοῦ ὕπνου
- 5 ἀκόμη κι ὅταν σὲ ποντίζον
 στὸ ναρκωμένο στῆθος τοῦ πελάγου
 φάχνεις γωνιές ὅπου τὸ μαῦρο
 ἔχει τριφτεῖ καὶ δὲν ἀντέχει
 ἀναζητᾶς ψηλαφητὰ τὴ λόγχη
- 10 τὴν ὀρισμένη νὰ τρυπήσει τὴν καρδιά σου
 γιὰ νὰ τὴν ἀνοίξει στὸ φῶς.
- Ε' Ποιός βουρκομένος ποταμὸς μᾶς πῆρε;
 Μείναμε στὸ βυθό.
 Τρέχει τὸ ρέμα πάνω ἀπ' τὸ κεφάλι μας
 λυγίζει τ' ἀναρθρα καλάμια:
- 5 οἱ φωνές
 κάτω ἀπ' τὴν καστανιά γίναν χαλίγια
 καὶ τὰ πετᾶνε τὰ παιδιὰ.
- ΣΤ' Μικρὴ πνοὴ κι ἄλλη πνοή, σπιλιάδα
 καθὼς ἀφήνεις τὸ βιβλίο
 καὶ σκίζεις ἄχρηστα χαρτιά τῶν περασμένων
 ἢ σκύβεις νὰ κοιτάξεις στὸ λιβάδι
- 5 ἀγέρωχους κενταύρους ποῦ καλπάζουν
 ἢ ἄγουρες ἀμαζόνες ἰδρωμένες
 σ' ὅλα τ' αὐλάκια τοῦ κορμιοῦ
 ποῦ ἔχουν ἀγῶνα τὸ ἄλμα καὶ τὴν πάλη.
- Ἄναστάσιμες σπιλιάδες μιὰν αὐγὴ
 10 ποῦ νόμισες πῶς βγήκε ὁ ἥλιος.
- Ζ' Τὴ φλόγα τὴ γιαιτρεύει ἡ φλόγα
 ὄχι μὲ τῶν στιγμῶν τὸ στάλαγμα
 ἀλλὰ μιὰ λάμψη, μονομιᾶς·
 ὅπως ὁ πόθος ποῦ ἔσμιξε τὸν ἄλλο πόθο
- 5 κι ἀπόμειναν καθηλωμένοι
 ἢ ὅπως
 ρυθμὸς τῆς μουσικῆς ποῦ μένει
 ἐκεῖ στὸ κέντρο σὰν ἄγαλμα
 ἀμετάθετος.

¹σύντροφοι: τὸ ὀδυσσειακὸ θέμα. ²πετροκαλαμῆθρες: ἀπὸ τὸν Σολωμό, *Κρητικὸς* 21, στ. 10. Στ. 8: ἀναφορὰ στὶς φωτιές ποῦ ἀναβαν οἱ βοσκοὶ γιὰ νὰ κατευθύνουν τοὺς θαλασσίνοὺς στὴν Ἰλιάδα (Γ, σττ. 374-77), ἀλλὰ κι ἐκεῖνην στὰ βουνὰ τῆς Ἰθάκης, ὅταν ὁ Ὀδυσσεύς ἐφευγε ἀπ' τὸ νησί τοῦ Αἰόλου, ποῦ δὲν ἔμελλε νὰ σταθεῖ ἡ σωτηρία του στὴν Ὀδύσεια (κ, σττ. 28-49). Βλ. ὡστόσο καὶ ad fin. στὰ *Τέσσερα Κουαρτέτα* (*Four Quartets*, 1944) τοῦ T.S. Eliot (1888-1965), τὴ βεβαιότητα πῶς ὅλα θὰ πᾶνε καλὰ ὅταν «ἡ φωτιά μὲ τὸ ρόδο γίνουν ἓνα» (μτφρ. Αντώνης Δεκαβάλλης).

Στ. 2: ἀπὸ τὶς *Δοκιμές*, τ. 2 (Ἀθ.: Ἰκαρος, 31974), σ. 246: ἀπήχηση στίχων τοῦ Θέμελη ἢ τοῦ Καναβάτου εἰκάζει ὁ BEATON 1996, σ. 267. ⁴τοῦ ὕπνου: δίδυμο ἀδελφοῦ τοῦ θανάτου κατὰ τὴ μυθολογία τῶν ἀρχαίων, ἀλλὰ καὶ πρόγερση ἢ μίμησή του σύμφωνα μὲ πολλὲς παραδόσεις. ⁵σὲ ποντίζον: ἐνταφιασμὸς ναυτικοῦ. ⁶ναρκωμένο: ἄρα ὄχι νεκρὸ. ⁷τὸ μαῦρο: ὁ θάνατος, τὸ σκοτάδι του. Σττ. 9-11: ὅπως συνέβη μὲ τὸν Ἰησοῦ στὸν Γολγοθὰ κατὰ τὸν Δάντη, *Παράδεισος* XIII, σττ. 37-45.

¹βουρκομένος ποταμὸς: ποταμὸς (καὶ πηγὴ) δακρύων, ἀλλὰ καὶ μὲ βούρκο στὸ βυθό του. Γιὰ τὴν παράσταση προκειμένου γιὰ ζῶντες, βλ. καὶ στὸ νεανικὸ «Fog» τοῦ Σεφέρη (σττ. 13-16):

Κι εἶναι ἡ ζωὴ ψυχρὴ φαρσία
 —Ἔτσι ζεῖς; —Ναί! Τί θεὸς νὰ κάνω·
 τόσοι καὶ τόσοι εἶναι οἱ πνιγμένοι
 κάτω στῆς θάλασσας τὸν πάτο.

¹σπιλιάδα: ἰσχυρὴ καὶ ἀπότομη ριπὴ ἀνέμου.

³κενταύρους, ⁴ἀμαζόνες: παραπληρωματικὲς φιγούρες (ἀρσενικὲς καὶ θηλυκὲς) τοῦ ἴδιου συμβόλου στὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ μυθολογία, τῶν ἀναζωογονητικῶν δυνάμεων τῆς φύσης.

Στ. 1: ὁμοιοπαθητικὴ ἀρχὴ μὲ μεταφορικὴ ἐδῶ ἐφαρμογὴ στὸν ἔρωτα καὶ τὴ μουσικὴ (βλ. σττ. 4-5 καὶ 7-9). ³λάμψη: ἀστραπή, κεραυνός (βλ. στ.)

⁸κέντρο: ἐνν. τῆς συνείδησης (ἄρα τῆς ὑπαρξῆς).

10 Δέν εἶναι πέρασμα τούτη ἡ ἀνάσα
οἰακισμὸς κεραυνοῦ.

Στ. 11: βλ. Ἡράκλειτος 64: «τὰ δὲ πάντα οἰακίζει
κεραυνός» («Ὅλα τὰ κατευθύνει ὁ κεραυνός»).

Ποιήματα, ὅ.π., σσ. 276-83

Ἄουσσέας Ἐλύτης (Ἄου. Ἀλεπουδέλης, Ἡράκλειο Κρήτης 1911 - Ἀθήνα 1996), *Ἐξη καὶ Μία Τύψεις γιὰ τὸν Οὐρανὸ* (1960): «Λακωνικόν»

Ἄου καημὸς τοῦ θανάτου τόσο μὲ πυρπόλησε, ποῦ ἡ λάμψη μου ἐ-
πέστρεψε στὸν ἥλιο.

Κεῖνος μὲ πέμπει τώρα μέσα στὴν τέλεια σύνταξη τῆς πέτρας
καὶ τοῦ αἰθέρος,

Λοιπὸν, αὐτὸς ποῦ γύρευα, εἶμαι.

Ἄου λιγὸ καλοκαίρι, συνετὸ φθινόπωρο

5 Χειμῶνα ἐλάχιστε

Ἄου ζωὴ καταβάλλει τὸν ὀβολὸ τοῦ φύλλου τῆς ἐλιάς

Καὶ στὴ νύχτα μέσα τῶν ἀφρόνων μ' ἓνα μικρὸ τριζόνι κατακυ-
ρώνει πάλι τὸ νόμιμο τοῦ Ἀνέλπιστου.

Ποίηση (Ἀθ.: Ἰκαρος, 2002), σ. 195 ~ *ΕΠ* [3], σ. 251

Ἰδ., *Τὰ Ἐτεροθαλή* (1974): «Ἄου Φυλλομάντης» (1965, αὐτοτ. δημ. 1973)

Ἄου ἄποψε βράδυ Ἀυγούστου ὀχτῶ
Ναυαγισμένο στὰ ρηχὰ τῶν ἄστρων
Τὸ παλιό μου σπίτι μὲ τὰ σαμιαμίδια
Καὶ τὸ χυμένο τὸ κερί στὸ κομοδίνο ἐπάνω

5 Πόρτες παράθυρα ἀνοιχτὰ
Τὸ παλιό μου σπίτι ἀδειάζοντας
Φορτίο τῆς ἐρημιᾶς μέσα στὴ νύχτα·

Σαστισμένες φωνές κι ἄλλες ποῦ ἀκόμη
Τρέχοντας μὲς στὶς φυλλωσιῆς ἀστράφτουν σὰν

10 Μυστικὰ περάσματα πυγολαμπίδας

Ἄου ἀπὸ τὰ βάρη ζωῆς ἀνεστραμμένης

Μὲς στὸ κρῦο ἀσπράδι τῶν ματιῶν

Ἄου ἐκεῖ ὅπου ἀκίνητὸ ὁ Καιρὸς

Κι ἡ Σελήνη μὲ τ' ἀλλοιωμένο μάγουλο

15 Ἄου ἀπελπιστικὰ σιμώνει τὸ δικό μου·

Ἄου ἓνα θρόισμα σὰν ἀπὸ χαμένης

Ποῦ ξανάρχεται ἀγάπης σκοτεινὸ ἀρχινοῦν:

«Μὴ». Κι ὕστερα πάλι «Μὴ» «Μωρό μου»

«Τί σοῦ ἔμελλε» «Μιὰ μέρα θὰ τὸ θυμηθεῖς»

20 «Παιδί παιδάκι μὲ τὰ καστανὰ μαλλιά»

«Ἐγὼ ποῦ σ' ἀγαπῶ» «Πὲς πάντα» «Πάντα».

Κι ὅπως μέσα στὴν ἀπληστία τοῦ μαύρου

Ποῦ ἀνοίγεται στὰ δύο περιβολιοῦ

Σβηστὸ ἀπανθρακωμένο

25 Πάει καὶ καταποντίζεται ὅλο τὸ ἔχει σου

Ἄου ἀνεβαίνει ἀπ' τῆς ψυχῆς τ' ἀπόνερα ἓνα

Κύμα θολό πού οί φουσαλλίδες του εἶναι
 ἼΑλλα τόσα παλιά ἡλιοβασιλέματα

Παράθυρα τρεμάμενα στό φῶς τοῦ ἑσπερινοῦ
 30 Μιά στιγμή πού προσπέρασες τήν εὐτυχία
 Σάν τραγοῦδι ὅπου κρύφθηκε μήπως τό δεῖς
 Δακρυσμένο γιά σένα ἕνα κορίτσι —
 Ὅλα τῆς ἀγκαλιᾶς τὰ ἱερά τοῦ ὄρκου
 Τίποτα τίποτα δέν πῆε χαμένο

35 Ἀπόψε βράδυ Αὐγούστου ὀχτῶ
 Μέσ' ἀπ' τή χλώρη τοῦ βυθοῦ καί πάλι
 Τό ἴδιο ἔκενο ἀτέρμονο ἀνατρίχιασμα
 Μονολογεῖ καί συνθροεῖ τὰ φύλλα
 Μονολογεῖ στήν ἀραμαϊκή τοῦ ἀπόκοσμου:
 40 «Παιδί παιδάκι μέ τὰ καστανά μαλλιά
 Σοῦ μελλε νά χαθεῖς ἐδῶ γιά νά σωθεῖς μακριά»
 «Σοῦ μελλε νά χαθεῖς ἐδῶ γιά νά σωθεῖς μακριά».

Κι ἄξαφνα σάν τὰ πρὶν καί τὰ μετὰ ἰδωμένα·
 Βατῆς ὅλες οἱ θάλασσες μέ τὰ λουλούδια

45 Μόνος ἀλλ' ὄχι μόνος· ὅπως πάντα·
 Ὅπως τότε νέος πού προχωροῦσα
 Μὲ κενή τή θέση στά δεξιά μου
 Καί φηλά μ' ἀκολουθοῦσε ὁ Βέγας
 Τῶν ἐρώτων μου ὄλων ὁ Πολιοῦχος.

Ποίηση, ὅ.π., σσ. 340-42

Ἰδ., *Μαρία Νεφέλη* (1978): «Ἡ ΜΑΡΙΑ ΝΕΦΕΛΗ λέει: “Ἡ Νεφέλη”»

Μέρα τῆ μέρα ζῶ — πού ξέρεις αὔριο τί ξημερώνει.
 Τό ἴνα μου χέρι τσαλακώνει τὰ λεφτά καί τ' ἄλλο μου τὰ ἰσιώνει.

Βλέπεις χρειάζονται ὄπλα νά μιᾶν στά χρόνια μας τὰ χαώδη
 καί νά ἴμαστε καί σύμφωνοι μέ τὰ λεγόμενα «ἐθνικά ιδεώδη».

5 Τί μέ κοιτᾶς ἐσύ γραφιά πού δέν ἐντύθηκες ποτέ στρατιώτης
 ἢ τέχνη τοῦ νά βγάζεις χρήματα εἶναι κι αὐτὴ μία πολεμικὴ ιδιότης

Δέν πᾶ νά ξενουχτᾶς — νά γράφεις χιλιάδες πικροὺς στίχους
 ἢ νά γεμίζεις μέ συνθήματα ἐπαναστατικὰ τοὺς τοίχους

Οἱ ἄλλοι πάντα θὰ σὲ βλέπουν σάν ἕναν διανοούμενο
 10 καί μόνο ἐγὼ πού σ' ἀγαπῶ: στά ὄνειρά μου μέσα ἕναν κρατούμενο.

Ἔτσι πού ἂν στ' ἀλήθεια ὁ ἔρωτας εἶναι καταπῶς λέν «κοινὸς διαιρέτης»
 ἐγὼ θὰ πρέπει νά ἴμαι ἢ Μαρία Νεφέλη κι ἐσύ φεῦ ὁ Νεφεληγερέτης.

Χαράξου κάπου μέ ὅποιοιδήποτε τρόπο καί μετὰ πάλι
 σβήσου μέ γενναιοδωρία.

Ποίηση, ὅ.π., σ. 368

Ἰδ., *Ἡμερολόγιο ἐνὸς Ἀθέατου Ἀπριλίου* (1984) [Κατακλείδα]

— Ὅλα χάνονται. Τοῦ καθενὸς ἔρχεται ἡ ὥρα.
 — Ὅλα μένουν. Ἐγὼ φεύγω. Ἐσεῖς νά δοῦμε τώρα.

Ποίηση, ὅ.π., σ. 489

Ἰδ., *Ὁ Μικρὸς Ναυτίλος* (1985): «Καὶ μὲ Φῶς καὶ μὲ Θάνατον», I, 6, 15-16, 18, 19, 21

1. Ἐστρεψα καταπάνω μου τὸ θάνατο σὰν ὑπερμέγεθες ἠλιοτρόπιο
 Φάνηκε ὁ κόλπος ὁ Ἄδραμυττηγὸς μὲ τὴ σγουρὴ στρωσιὰ τοῦ μαΐστρου
 Ἀκίνητοποιημένο ἓνα πουλὶ ἀνάμεσα οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ τὰ βουνὰ
 Ἐλαφρὰ βαλμένα, τὸ ἴνα μέσα στὸ ἄλλο. Φάνηκε τὸ παιδί πού ἀνάθει
 5 Γράμματα καὶ τρέχει νὰ γυρίσει πίσω τὸ ἄδικο στὸ στήθος μου
 Στὸ στήθος μου ὅπου φάνηκε ἡ Ἑλλάδα ἡ δεύτερη τοῦ ἐπάνω κόσμου.
 Αὐτὰ πού λέω καὶ γράφω γιὰ νὰ μὴν τὰ καταλάβει ἄλλος κανεὶς
 Ὅπως ἓνα φυτὸ πού ἀρκεῖται στὸ φαρμάκι του ἐωσότου ὁ ἄνεμος
 Τοῦ τὸ γυρίσει σ' εὐωδιὰ νὰν τὴ σκορπίσει καὶ στὰ τέσσερα σημεῖα τοῦ κόσμου
 15 Θὰ φανοῦν ἀργότερα τὰ ὀστά μου φωσφορίζοντας ἓνα γαλάζιο
 Πού τὸ πάει ἀγκαλιὰ ὁ Ἀρχάγγελος καὶ στάζει μὲ τεράστιους
 Διασκελισμούς διαβαίνοντας τὴν Ἑλλάδα τὴ δεύτερη τοῦ ἐπάνω κόσμου.

6. Τί θέλεις τί ζητᾶς

ποῦ ἴναι τὸ νόημα πού σοῦ ἔπεσε ἀπ' τὰ χέρια

Ἡ μουσικὴ πού ἀκοῦς μόνος ἐσὺ καὶ τὰ γυμνά
 Πόδια πού ἀλλάζουν γῆ σὰν τῆς χορεύτριας
 Ἐνῶ τινάζεται ὁ κομήτης τῶν μαλλιῶν της καὶ μιὰ σπίδα
 5 Πέφτει μπροστά σου ἐπάνω στὸ χαλί
 Κεῖ πού κοιτᾶς νὰ σὲ ἀπατᾶ ἡ ἀλήθεια
 Ποῦ πᾶς ποιὰ θλίψη ποιό καιούμενο
 Φόρεμα εἶναι αὐτὸ πού σοῦ ἀποσπᾶ τὴ σάρκα ποιὰ
 Μεταποιημένη ἀρχαία πηγὴ γιὰ νὰ σὲ κάνει νὰ χρησιμοδοτεῖς
 10 Ἐτσι φύλλο τὸ φύλλο καὶ βότσαλο τὸ βότσαλο
 Ἐφηβε γονατιστὲ στὸν διάφανο βυθὸ
 Πού ὅσο κοιμᾶμαι καὶ ὄνειρεύομαι τόσο σὲ βλέπω ν' ἀνεβαίνεις
 Μ' ἓνα πανέρι πράσινα ὄστρακα καὶ φύκια
 Δαγκάνοντας σὰν νόμισμα τὴ θάλασσα τὴν ἴδια πού
 15 Σοῦ ἔδωκε τὴ λάμψη αὐτὴ τὸ φῶς αὐτὸ τὸ νόημα πού γυρεύεις.

15. Αὐτὸ τὸ πέτρινο κεφάλι καὶ οἱ σπασμένες γλάστρες

Βασιλεύοντας ὁ ἥλιος τὴν ὥρα πού ποτίζουνε
 Στὴν Αἴγινα ἢ στὴ Μυτιλήνη — τὸ χαρμάνι αὐτὸ
 Ἄπο γιασεμί λουίτζα καὶ ἀρμπαρόριτζα
 5 Πού κρατᾶει τὸν οὐρανὸ σὲ ἀπόσταση
 Ἐὰν εἶσαι ἀλήθεια ἐκεῖνος πού τὴν ἴδια
 Στιγμὴ περνᾶ ψηλὰ πάνω ἀπ' τὶς στέγες
 Ἀπαράλλαχτο καίϊκι μ' ἀνοιχτὰ πανιά
 Τὰ γεμάτα χῶμα κοριτσιῶν τραγούδια
 15 Ὅπου τὰ δάκρυα λάμπουν σὰν τὴν Ἄρκετο
 Καὶ τὸ περισσευούμενο χορτάρι τ' οὐρανοῦ πού πάτησες
 Κάποτε μιὰ φορὰ καὶ μιὰ γιὰ πάντα ὑπάρχει
 Προσαρτημένο στὴ δική σου ἐλληνικὴ ἐπικράτεια
 Ἐὰν εἶσαι αὐτὸς πού ἀλήθεια ζεῖ καὶ ζεῖ ἐναντίον
 20 Τῶν περιττῶν πραγμάτων καὶ ἡμερῶν
 Ὁ ἀριστερὸς Ἰησοῦς ὦ
 τότε θὰ μὲ καταλάβεις.

16. Που νά τὰ πῶ νύχτα μές στὸν ἀέρα
 Στὰ δέσπολα τῶν ἄστρον στὴ μαυρίλα ποὺ μυρίζει
 Θάλασσα ποῦ νά τὰ πῶ τὰ ἑλληνικά τῆς πίκρας
 Μὲ δέντρα κεφαλαῖα ποῦ νά τὰ γράψω
 5 Οἱ σοφοὶ νὰ ξέρουν ν' ἀποκρυπτογραφήσουν
 Ἄνάμεσ' ἀπὸ δεύτερο καὶ τρίτο κύμα
 Ἐναν τέτοιον διακαμὸ βαρὺ ἀπὸ πέτρες ποὺ δὲ βούλιαξαν
 Ἄγιε Σώζοντα, σὺ ποὺ ἐφορᾷς φουρτοῦνες
 Ἄνέβασέ μου τῆς θάλασσας τὸ μάτι
 10 Νὰ κάνω μίλια μέσα του στὴν πράσινη διαφάνεια
 Νὰ φτάσω ἐκεῖ ποὺ σκάβουν τ' οὐρανοῦ οἱ μαστόροι
 Καὶ νὰ ἔβρω πάλι τὴ στιγμή πρὶν γεννηθῶ
 Τότες ποὺ εὐώδιαζαν οἱ βιόλες ἅμα δὲ νογοῦσα
 Πῶς δὲ νογάει τὴν ἀστραπὴ του ὁ κεραυνὸς
 15 Μόνο σὲ τεταρτοχτυπᾶ — λάμψη ὅλος!
18. Καὶ ἀφοῦ σ' ἐξοντώσουν θά ἴναι ἀκόμη ὠραῖος
 Ὁ κόσμος ἐξαιτίας σου ἢ καρδιά σου — καρδιά
 Πραγματικὴ στὴ θέση ἐκείνης ποὺ μᾶς πήρανε
 Ἄκόμη θὰ χτυπᾶ καὶ μία εὐγνωμοσύνη
 5 Ἀπὸ τὰ δέντρα ποὺ ἄγγιζες θὰ μᾶς σκεπάζει
 Ὡ λυτὴ ἀστραπὴ καὶ πῶς σὲ ξαναδένουν
 Ποὺ πιά δὲν ἔχω ἀέρα δὲν ἔχω ζῶου συντροφιά
 Ἡ ξυλοκόπου κὰν ἓνα χαμένο ἀστροπελέκι
 Ἀκούω νερὰ νὰ τρέχουν ἴσως νὰ ἴναι ἀπὸ Θεοῦ
 10 (Κι ἐγὼ νὰ βλασφημῶ) ἢ νὰ ἴναι ἀπὸ τὸ στόμα
 Κάποιου μοναχικοῦ ποὺ σίμωσε τῆς κορυφῆς τὰ Μυστικὰ Κλειδιά
 Καὶ τ' ἀνοιξε γι' αὐτὸ ἀπευθύνομαι σὲ Σένα
 Βράδῳ Μεγάλῃς Τρίτης μὲ ἀντίκρου μου τὸ πέλαγος
 Τὸ ἀνεπανάληπτο — γιὰ νὰ τοῦ πεῖς ἀντίο κι εὐχαριστῶ.
19. Τριποδίσματα ὠραίων ἀλόγων θὰ μὲ βοηθήσουν
 Νὰ πῶ τὴν προσευχὴ μου πρὶν νὰ κοιμηθῶ
 Στὴν φάθα — ὅπως γεννήθηκα — μὲ λίγες πιτσιλάδες
 Ἡλιοῦ στὸ μέτωπο καὶ τὴν ἀρχαία καρδιά
 5 Ποὺ ξέρει ὅλον τὸν Ὅμηρο γι' αὐτὸ καὶ ἀντέχει ἀκόμη
 Ἐξουθενωτικὰ χτυπώντας μές στὴ μαύρη πέτρα
 Τῶν Ψαρῶν ἓνα φῶς λατρεία γιομάτο
 Φέρνω στὴ φούχτα μου γιὰ σᾶς μέλλουσες μαργαρίτες
 Γραικὲς ποὺ ἐβάλατε κουφέτο τοῦ Ἄδη
 10 Θαρρετὰ λέω τὸ λιγιστὸ χρυσάφι
 Ἐπάνω στοὺς πυλῶνες ὅπως γνωρίζουν τὰ πουλιά
 Ν' ἀφήνουν μιὰν ἰδέα χαρᾶς κι ὕστερα νὰ πεθαίνουν
 Γεῖά σας κι ἡ βρῦση μου ἀνοιχτὴ στάλα τὴ στάλα
 Ἐανὰ γεμίζει τὸν γαλάζιο χρόνο
 15 Ποὺ εἶναι ἀθῶος καὶ μετρημὸ δὲν ἔχει.

21. **Κ**αὶ τὸ πιὸ σπουδαῖο ἀπ' ὄλα: θὰ πεθάνεις.
 Ὁ Κεράτιος ὁ ἄλλος θὰ σοῦ ἀνοίξει
 Στόμα νὰ περάσεις μὲ τὸ πρόσωπο ἄσπρο
 Ἐνῶ καὶ ἡ μουσικὴ θὰ συνεχίζεται καὶ στὰ δέντρα ἐπάνω
- 5 Ποῦ ποτὲ δὲ γύρισες νὰ δεῖς ἡ πάχνη θ' ἀπολύει
 Ἔνα ἔνα τὰ ἔργα σου. Ἔ τί
 σκέψου
 Ἄπο τώρα ἐὰν ἡ ἀλήθεια βγάνει
 Σταγόνες ἐὰν ὁ Γαλαξίας πλατύνεται
 Πραγματικά τότε βρεμένος φεγγοβόλος μὲ τὸ χέρι ἐπάνω
- 10 Σὲ δάφνη εὐγενὴ περισσότερο Ἕλληνα φεύγεις
 Κι ἀπὸ μένα ποῦ σοῦ φύσηξα μὲς στὸ μπουγάζι ἄνεμο πρίμο
 Σοῦ ἐτοίμασα μὲς στὶς ἀποσκευὲς ἀσβέστη καὶ ὑδροχρώματα
 Τὸ εἰκόνισμα μικρὸ μὲ τοὺς χρυσοὺς Ἰούλιο καὶ Αὐγούστο
 Εἰρόντας ἐσὺ πότε χαμένος ὄντας
- 15 Ὀδοιπὸρος ἐγὼ θὰ μὲ φιλοξενήσεις
 Ἀπιθώνοντας πάνω στὸ τραπεζομάντιλο
 Τὸ φωμὶ τίς ἐλιές καὶ τὴ συνειδήση
 Μέρα πρώτη γιὰ μᾶς στὴν πατρίδα τὴ δευτέρα τοῦ ἐπάνω κόσμου.

Ποίηση, ὁ.π., σσ. 500, 503, 531-35

Νίκος Γκάτσος (Χάνια Φραγκόβρυσης Ἀρκαδίας [Ἀσέα Γορτυνίας] 1911 - Ἀθήνα 1992),
 Ἄμοργός (1943) [6]

- Πόσο πολὺ σὲ ἀγάπησα ἐγὼ μονάχα τὸ ξέρω
 Ἐγὼ ποῦ κάποτε σ' ἄγγιξα μὲ τὰ μάτια τῆς πούλιας
 Καὶ μὲ τὴ χαιτή τοῦ φεγγαριοῦ σ' ἀγκάλιασα καὶ χορέψαμε μὲς
 στοὺς καλοκαιριάτικους κάμπους
 Πάνω στὴ θερισμένη καλαμιὰ καὶ φάγαμε μαζὶ τὸ κομένο τριφύλλι.
- 5 Μαύρη μεγάλη θάλασσα μὲ τόσα βότσαλα τριγύρω στὸ λαϊμὸ τό-
 σα χρωματιστὰ πετράδια στὰ μαλλιά σου.
- Ἔνα καράβι μπαίνει στὸ γιालὸ ἔνα μαγγανοπήγαδο σκουριασμέ-
 νο βογγάει
 Μιὰ τούφα γαλανὸς καπνὸς μὲς στὸ τριανταφυλλὶ τοῦ ὀρίζοντα
 Ἴδιος μὲ τὴ φτερούγα τοῦ γερανοῦ ποῦ σπαράζει
 Στρατιῆς χελιδονιῶν περιμένουνε νὰ ποῦν στοὺς ἀντρειωμένους τὸ
 καλωσόρισες
- 10 Μπράτσα σηκώνονται γυμνά μὲ χαραγμένες ἄγκυρες στὴ μα-
 σχάλη
 Μπερδεύονται κραυγὲς παιδιῶν μὲ τὸ κελάδημα τοῦ πουνέντε
 Μέλισσες μπαينوγαίνουνε μὲς στὰ ρουθούνια τῶν ἀγελάδων
 Μαντήλια καλαματιανὰ κυματίζουνε
 Καὶ μιὰ καμπάνα μακρινὴ βάφει τὸν οὐρανὸ μὲ λουλάκι
- 15 Σὰν τὴ φωνὴ κάποιου σήμαντρου ποῦ ταξιδεύει μέσα στ' ἀστέρια
 Τόσους αἰῶνες φευγάτο
 Ἄπο τῶν Γότθων τὴν ψυχὴ κι ἀπὸ τοὺς τρούλλους τῆς Βαλτιμόρης
 Κι ἀπ' τὴ χαμένη Ἀγιά-Σοφιά τὸ μέγα μοναστήρι.
 Μὰ πάνω στ' ἀψηλὰ βουνὰ ποιοὶ νὰ ἴναι αὐτοὶ ποῦ κοιτᾶνε
- 20 Μὲ τὴν ἀκύμαντη ματιὰ καὶ τὸ γαλήνιο πρόσωπο;

Ποιᾶς πυρκαγιάς νά 'ναι ἀντίλαλος αὐτὸς ὁ κουρνιαχτὸς στὸν
 ἀγέρα;
 Μήνα ὁ Καλύβας πολεμάει μήνα ὁ Λεβεντογιάννης;
 Μήπως ἀμάχη ἐπιάσανεν οἱ Γερμανοὶ μὲ τοὺς Μανιάτες;
 Οὐδ' ὁ Καλύβας πολεμάει κι οὐδ' ὁ Λεβεντογιάννης
 25 Οὔτε κι ἀμάχη ἐπιάσανεν οἱ Γερμανοὶ μὲ τοὺς Μανιάτες.
 Πύργοι φυλᾶνε σιωπηλοὶ μιὰ στοιχειωμένη πριγκίπισσα
 Κορφές κυπαρισσιῶν συντροφεύουνε μιὰ πεθαμένη ἀνεμώνη
 Τσοπαναρέοι ἀτάραχοι μ' ἓνα καλάμι φλαμουριάς λένε τὸ πρωι-
 νό τους τραγούδι
 Ἔνας ἀνόητος κυνηγὸς ρίχνει μιὰ ντουφεκιὰ στὰ τρυγόνια
 30 Κι ἓνας παλιὸς ἀνεμόμυλος λησμονημένος ἀπ' ὅλους
 Μὲ μιὰ βελόνα δελφινιοῦ ράβει τὰ σάπια του πανιὰ μοναχὸς του
 Καὶ κατεβαίνει ἀπ' τὶς πλαγιές μὲ τὸν καράγιαλη πρίμα
 Ὅπως κατέβαινε ὁ Ἄδωνις στὰ μονοπάτια τοῦ Χελμοῦ νά πεῖ
 μιὰ καλησπέρα τῆς Γκόλφως.
 Χρόνια καὶ χρόνια πάλεψα μὲ τὸ μελάνι καὶ τὸ σφυρὶ βασανισμέ-
 νη καρδιά μου
 35 Μὲ τὸ χρυσάφι καὶ τὴ φωτιά γιὰ νά σοῦ κάμω ἓνα κέντημα
 Ἔνα ζουμπούλι πορτοκαλιάς
 Μιὰν ἀνθισμένη κυδωνιά νά σέ παρηγορήσω
 Ἐγὼ πὺ κάποτε σ' ἄγγιξα μὲ τὰ μάτια τῆς πούλιας
 Καὶ μὲ τὴ χαιτή τοῦ φεγγαριοῦ σ' ἀγκάλιασα καὶ χορέψαμε μὲς
 στοὺς καλοκαιριάτικους κάμπους
 40 Πάνω στὴ θερισμένη καλαμιὰ καὶ φάγαμε μαζὶ τὸ κομένο τριφύλλι
 Μαύρη μεγάλη μοναξιά μὲ τόσα βότσαλα τριγύρω στὸ λαϊμὸ τό-
 σα χρωματιστὰ πετράδια στὰ μαλλιά σου.

Ἔκδ. μὲ σχέδια Ν. Χατζηκυριάκου-Γκίκα (Ἀθ.: Ἰκαρος, 1969), σσ. 26-29

Ἀνδρέας Ἐμπειρῆκος (Βραΐλα Ρουμανίας 1901 - Ἀθήνα 1975), *Υψικάμινος* (1935): «Τρια-
 ντάφυλλα στὸ Παράθυρο»

Σκοπὸς τῆς ζωῆς μας δὲν εἶναι ἡ χαμέρπεια. Ὑπάρχουν ἀπειράκις
 ωραιότερα πράγματα καὶ ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀγαλματώδη παρουσία τοῦ
 περασμένου ἔπους. Σκοπὸς τῆς ζωῆς μας εἶναι ἡ ἀγάπη. Σκοπὸς τῆς
 ζωῆς μας εἶναι ἡ ἀτελεῦττη μάζα μας. Σκοπὸς τῆς ζωῆς μας εἶ-
 ναι ἡ λυσιτελὴς παραδοχὴ τῆς ζωῆς μας καὶ τῆς κάθε μᾶς εὐχῆς ἐν
 παντὶ τόπῳ εἰς πᾶσαν στιγμήν εἰς κάθε ἔνθερμον ἀναμόχλευσιν τῶν
 ὑπαρχόντων. Σκοπὸς τῆς ζωῆς μας εἶναι τὸ σεσημασμένον δέρας
 τῆς ὑπάρξεώς μας.

ΕΠ [4], σ. 157

Ἰδ., *Ὀκτάνα* (1980): «Πυρσὸς Λαμπρὸς τοῦ Ὑπερτάτου Φαροδείκτου»

I chanced to push aside a branch, and by so doing sud-
 denly disclosed to my view a scene which even now I can
 recall with all the vividness of the first impression. Had a
 glimpse of the gardens of Paradise been revealed to me I
 could scarcely have been more ravished with the sight...

HERMAN MELVILLE, *Typee*

Ἀηδισμένοι, μπουχτισμένοι, μπερδεμένοι, σχεδὸν πισθάγκωνα δε-
 μένοι, ἀπὸ τὰ φέματα καὶ τὶς φενάκες τῆς φοβερῆς ἐτούτης ἐποχῆς,

τρεις-τέσσερεις φίλοι μου και ἐγώ, ὅλοι μας ναυτικοὶ ἐκ ναυτικῶν, ὅλοι μας θαλασσινοὶ ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων, ἀπόφασι πήραμε νὰ φύγουμε.

Ψάχναμε λοιπὸν στοὺς χάρτες, ψάχναμε στοὺς φαροδείκτες, νὰ βροῦμε τὴν πορεία μας, ποιούς κάβους θ' ἀπαντήσουμε, πόσα και ποιά φανάρια, και ποιά τὰ δύσκολα σημεία τοῦ πόντου, πρὶν ξεκινήσουμε γιὰ τὸ ταξίδι μας, πρὶν ρίξουμε πέτρα πίσω μας, πρὶν βγοῦμε στὰ ἀνοικτά, ἄπιστοι ὅλοι μας, μὰ ὅλοι γιὰ πίστι διφασμένοι — ὅσο μέσ' στὴν καρδιά τοῦ θέρους, γιὰ τ' οὐρανοῦ τὸν ὄμβρο ἢ πυρωμένη γῆ.

Βρισκόμαστε λοιπὸν στὸ σπίτι μου, σὲ ἀπόστασι μικρὴ ἀπ' τὸ λιμάνι, και ὅλη τὴν νύκτα ψάχναμε μὲ τὴν ψυχὴ στὰ χεῖλη, νὰ μάθουμε ἐκ τῶν προτέρων, μὲ χάρτες, μὲ διαβῆτες, μὲ φακούς ὅ,τι νομίζαμε ἀπαραίτητο (ἀκούστε, ἀκούστε, ἂν εἶναι δυνατόν!), τὸν πλήρη ἐκ τῶν προτέρων προορισμὸ μας!

Ἦρες πολλὲς ἐπέρασαν και ἀκόμη ψάχναμε ἐναγωνίως, πρὶν μποῦμε στὸ καράβι μας (μια σκούνα εἶχαμε ἀρματώσει), πρὶν ξεκινήσουμε γιὰ τὸ ταξίδι μας, πρὸς τούτη ἢ ἐκείνη τὴν ἀκτὴ, πρὸς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ νησί, πού ὅλοι στὸν Εἰρηνικὸ τὸ θέλαμε (ἴσως γιὰτι πολὺ ὑποφέραμε ἀπ' τοὺς πολλοὺς πολέμους) και ὅπου ποδοῦσαμε νὰ μᾶς δεχθοῦν, μέσ' στῆς ὀλόχρονης ἰσημερίας τὴν μαγεία, τοῦ Εἰρηνικοῦ οἱ κόρες, τοῦ Εἰρηνικοῦ — ὦ Χέμαν Μέλβιλ! — οἱ παραδείσιες θυγατέρες, οἱ ἐξαισιες Φαγιαγουαίη, ἐλπίζοντας νὰ συναντήσουμε, ὄχι σὰν φαλαινοθῆραι, ὄχι σὰν τὸν Ἀχάμπ ἐχθροί, μὰ τούναντιον, σὰν φίλοι θερμοὶ και ἀληθινοί, τὴν Ἄνασσα τῶν ὠκεανῶν μὲ τὸ ὑγρὸν λοφεῖον, τὸ ἄσπρο πλευόμενον σπερματικὸ βουνό (ὦ, χαῖρε, χαῖρε, Moby Dick!), τὴν Ἄσπρη Φάλαινα ἐλπίζοντας νὰ βροῦμε τὴν ρήγισσα τῶν βαθέων βυθῶν και πάσης φωτεινῆς ἐπιφανείας, τὴν Ἄσπρη Φάλαινα, τὴν Ἄσπρη ἀφρόεσσα Ἀφροδίτη (Χαῖρε, ὦ Παφλάζουσα, χαῖρε, ὦ, χαῖρε Ἄναδυομένη!) ὄραμα θεῖον, Ἄνασσα Πρώτη, κόρη τῆς ἀπολύτου ἀθωότητος, τῆς ἀπολύτου ἐλευθερίας, τῆς ἀπολύτου ἠδονῆς — κῆτος, ὦ κῆτος πού μόνον ἐσύ, ὡς σήμερα, κρατᾶς κάτι, ἀπ' τὴν αὐγὴ τῆς Ἰδρογείου, ἀπ' τίς ἀρχές τῆς προϊστορίας, κάτι ἀπὸ τὴν δύναμι, τὴν γνησιότητα και τὴν ἀπόλυτη ἀλληλεγγύη μὲ τὴν φύσι, κάτι ἀπὸ τὸ μεγαλεῖον και τοὺς τιτανικούς ρυθμούς τῆς ἀνυπόκριτης ἐκείνης ἐποχῆς τῶν βροντοσαύρων και τυραννοσαύρων.

Ἡ ἐπὶ τοῦ χάρτου ἐργασία μας ἐξηκολούθει. Ἦτανε σὰν νὰ σκάβαμε κατὰδικοι σὲ φυλακὴ μία σήραγγα διαφυγῆς πρὸς τὴν ἐλευθερία και ὅλον τὸν ἔξω κόσμον.

Κ' ἐνῶ μὲ αὐτὰ καταγινόμαστε ἐμεῖς οἱ ἐγκλωβισμένοι, οἱ φίλοι τῆς θάλασσας και τῶν μεγάλων ταξιδιῶν, λέγοντας και ξαναλέγοντας: «Ἀπόψε πρέπει νὰ τελειώνουμε... Ἀπόψε... Ἐπιτέλους!» ἤρχετο, σὰν ἀμοιβὴ τῶν κόπων μας και σὰν ἐνθάρρυνσις μαζί, ἤρχετο μιά πρόγευσις τῆς περιπέτειάς μας και ἡ φαντασία μας, ἰέρεια πιστὴ τοῦ πόθου μας, μᾶς πήγαινε μακριά, πέρα στὶς νότιες θάλασσες, σὰν νὰ φουσοῦσε πίσω μας εὐνοϊκὸς ὁ ἀπηλιώτης, φουσκώνοντας ἀκαταπαύστως τὰ πανιά μας, σὰν φίλος μας και σύμμαχος μας.

Ἔτσι, πρὶν γίνῃ ἀκόμη βίωμα ἢ περιπέτειά μας, ἔλαμπε τὸ ταξίδι μας σὰν μέγας KO-I-NOR, σὰν μέγας πασίχαρος ὠκεανός, μέσα σὲ φῶς θεσπέσιον. Καὶ ἐνῶ σειρήνων και τριτώνων γέλια και

τῶν ἐρωτικῶν των παιχιδιῶν οἱ ὄξειες κραυγές λαγνείας μέσ' στὶς φυχές μας ἀντηχοῦσαν, φλογίζοντάς μας ὅπως φλογίζουν πάντοτε τὰ πράγματα τῆς ἡδονῆς (ὦ σεῖς θαλάσσιες ἀνεμῶνες καὶ σφύζοντες τοῦ κύματος ἀφροβριθεῖς νυμφῖοι λωτοί!), μέσ' στὴν καθολικὴ ἐκείνη γοητεία ποὺ συναντᾶ κανεὶς στῶν τροπικῶν τοὺς παραδείσους, σκυμμένοι ἐπάνω στὸ τραπέζι μας, φάχναμε ἐμεῖς πυρέσσοντες μέσ' στοὺς καπνοὺς καὶ τὰ τσιγάρα, στοὺς χάρτες φάχναμε ἀκόμη σὰν δαίμονες ἰδεοληπτικοί, ὁ ἓνας λέγοντας στὸν ἄλλο κάθε τόσο: «Ἀπ' ἐδῶ ὡς ἐκεῖ τὰ μίλια εἶναι χίλια... Οἱ ἀνεμοὶ τῆς ἐποχῆς ἀρχίζουν στὸν τόπο αὐτὸν τὸν τάδε μῆνα... Μποροῦμε προμῆθειες νὰ βροῦμε σὲ ἐκεῖνο ἢ τοῦτο τὸ νησί...» καὶ ἄλλα τέτοια λέγοντας κοιτᾶ καὶ τετριμμένα, τὴν προκαταρκτικὴν μας ἐργασία συνεχίζαμε.

Ἴσως νὰ φάχναμε ἐπὶ μακρὸν ἀκόμη, ὅμως ἡ νύκτα τέλειωνε καὶ ὅλοι ἀνάγκην εἶχαμε ἀέρος καθαροῦ. Ἐν τέλει λοιπὸν ἐφώναξα:

«Ἀνοίξτε τὸ παράθυρο νὰ ἀναπνεύσουμε λιγάκι.»

Ἀπ' τὴν στιγμὴν ἐκείνη τὰ πάντα ἐξελίχθησαν ραγδαίως. Ὅλοι συμφώνησαν καὶ κάποιος ἀπὸ μᾶς πρὸς τὸ παράθυρο ἐτράπη, καί, ἀνοίγοντας τὰ ἐξώφυλλα, ἄφησε μία φωνή:

«Γιὰ ἴδестε ἐκεῖ! Εἶναι σὰν θαῦμα! Ἔτσι θὰ εἶναι πάντα στῆς Νουκουχίβα τὸ νησί!»

Ἀναπνέοντας βαθιὰ τὴν θαλασσίαν αὔρα, ὅλοι μας τρέξαμε στὸ παράθυρο.

Ἀπέναντί μας, πίσω ἀπ' τὸ βουνό, ὁ ἥλιος ἀνέτελλε, ἐν μεγαλείῳ καὶ δόξῃ.

Ἀναπνέοντας πάντοτε βαθιὰ ὅλοι, κοιτάζαμε ἔκθαμβοι τὸ θαῦμα, ποὺ κάθε πρωὶ ἀνανεώνεται καὶ ἀνανεώνει, καὶ ξαφνικά, στὴν ὀρθρινὴ γαλήνη, μιὰ κραυγὴ σπαρακτικὴ ἠκούσθη. Εἷς ἐξ ἡμῶν ἐκραύγαζε ἑξαλλος κοιτάζοντας τὸν ἥλιο:

«La gioia è sempre in altra riva!... La gioia è sempre in altra riva!»

Ἵπῃρχε ἀπόγνωσις εἰς τὴν κραυγὴν αὐτὴν, καὶ ὅλοι μας κοιταχθήκαμε μὲ ἄγχος, ἐνῶ μέσα στὴν κάμαρα πάλι ἀπλώθηκε σιγὴ, σιγὴ βαθεῖα σὰν μιὰ ρουφήχτρα δίνη.

Δὲν ξέραμε τί νὰ κάνουμε. Νὰ ποῦμε ναί; Νὰ ποῦμε ὄχι, ἢ νὰ τηρήσουμε μιὰ φρόνιμη σιωπὴ;

Ἦμως σχεδὸν ἀμέσως ἡ σιγὴ διεσκορπίσθη καὶ τὴν διέκοψα ἐγώ. Ἦνα μεγάλο φῶς μέσ' στὴν ψυχὴ μου ἐχύθη καὶ τέλος ἐφώναξα ἀγαλλιῶν:

«Ὅχι! Ὅχι! Δὲν βρῖσκεται ἡ χαρὰ στὴν ἄλλη ὄχθη μόνο! Εἶναι ἐδῶ, μέσ' στὶς φυχές μας, μέσα σὲ τοῦτες τὶς καρδιές, εἶναι παντοῦ γιὰ ὅσους μποροῦν νὰ σπάσουν τὰ δεσμά των, ἀφοῦ καὶ μέσα μας ὁ ἥλιος ἀνατέλλει καὶ δείχνει τὴν πορεία μας παντοῦ ὅπου πηγαίνει, φῶς ἐκ φωτὸς αὐτός, πυρσὸς λαμπρὸς τοῦ ὑπερτάτου φαροδείκτου, ποὺ ὅλοι τὸν παραλείπουν οἱ ἄλλοι, τοῦ φαροδείκτου, σύντροφοι, ποὺ εἶναι ὁ οὐρανός!»

Ἔτσι ἐλάλησα καὶ κάθε ἀμφιταλάντευσις ἀπέπτη ἀπ' τὶς φυχές μας. Ἡ ἀγαλλίασίς μου στοὺς ἄλλους μετεδόθη, καί, ὅλοι, κοιτάζοντας τὸν ἥλιο, πετάξαμε τὰ σύννεργα τῆς πλοιαρχίας —χάρτες, διαβήτες, ἐξάντας καὶ φακούς— καὶ ἀρπάζοντας τοὺς σκού-

φους μας, ἔμεῖς, οἱ ναυτικοὶ ἐκ ναυτικῶν, τρέξαμε στὸ καράβι μας (τὸ λέγαν «Ἅγιος Σώζων») καὶ ὄλοι, φλεγόμενοι ἀπὸ τὴν νέα μας πίστη, χωρὶς πλέον νὰ φάχουμε τὸ «ποῦ» καὶ «πῶς», τὰ παλαμάρια λύσαμε καὶ ὑψώνοντας τὰ πανιά μας, ἀδίσταχτα σαλπάρουμε μὲ μιὰ κραυγή:

«Κύριε τῶν δυνάμεων, μεθ' ἡμῶν γενοῦ.»

Ὀκτάνα (Ἀθ.: Ἰκαρος, 1980), σσ. 39-43

Νίκος Ἐγγονόπουλος (Ἀθήνα 1910-1985), *Μὴν ὁμιλεῖτε εἰς τὸν Ὀδηγόν* (1938): «Βενζίνη»

Μέσα στὸ δάσος
 ἐκεῖ ὅπου ἀνάμεσα ἀπ' τὰ πυκνὰ κλαργιά
 φτάνει λίγο φῶς
 ἀπ' τὸν βαρὺ οὐρανὸ
 5 κοντὰ στὸ χῶμα
 ποὺ τὸ σκεπάζει
 παχὺ στρῶμα
 σάπια φύλλα
 σὲ μιὰ κλάρα χαμηλὴ
 10 κάθεται ἓνα
 π ο υ λ ῖ
 ἓνα πουλὶ
 πολὺ
 περίεργο:
 15 σὰ μαδημένο
 σὰ σκεφτικὸ
 ἓ ν α π α λ ι ὸ π ο υ λ ῖ
 τί νὰ σκέπτεται ἄραγες
 αὐτὸ τὸ πουλὶ
 20 τὸ παλιὸ
 στὸ σκοτάδι;
 ἄχ! τίποτα
 δὲ σκέπτεται ἀπολύτως τίποτα!
 ἀπλούστατα
 25 συνέλαβε δι' αὐτὴν
 ἔνοχον
 πάθος

Ποιήματα, τ. 1. (Ἀθ.: Ἰκαρος, 1977), σσ. 17-18

Ἰδ., *Ἡ Ἐπιστροφή τῶν Πουλιῶν* (1946): «Ὁρθρου Βαθέος»

Ἐκεῖνο ποὺ σ' ἐμένα
 συγκινοῦσε
 — καὶ συγκινεῖ πάντοτε —
 τοὺς
 5 ἀνθρώπους
 εἶναι
 ἡ καταπληκτικὴ μου ὁμοιότης

- μέ τόν
Ἄβραάμ Λίνκολν
- 10 μάλιστα σάν κάποιτες ἀνεγέρθηκε τὸ μπρούντζινό μου ἄγαλμα
σὲ μίαν ὁποιαδήποτε πλατεῖα τοῦ Πειραιῶς
ἐναπόθεσαν
στά πόδια μου
σιωπηλά
- 15 κάτι
ποὺ ἔμοιαζε
— δὲν ἐδιάκρινα καλὰ πᾶν' ἀπ' τὸ βᾶθρον —
σάν λείψανο
σὰ χάλκινο
- 20 μαγκάλι
μ' ἀναμμένα κάρβουνα

περίμενα νὰ νυχτώση καλὰ
κι' ὅταν ἐπλησίασα
νὰ δῶ
- 25 διεπίστωσα
— μέ τί χαρά —
ὅτι δὲν εἶταν τίποτ' ἄλλο
παρὰ
τὰ μαῦρα μάτια τῆς γυναῖκας π' ἀγαπῶ
- 30 ποὺ
ἐλάμπανε
μέσ' στὸ
σκοτάδι

Ποιήματα, ὁ.π., τ. 2., σσ. 79-80

Ἴδ., *Ἐλευσις* (1948): «Ἵμνος Δοξαστικός γιὰ τὶς Γυναῖκες π' ἀγαποῦμε»

Dans les peuples vraiment libres, les femmes
sont libres et adorées.

SAINT-JUST

T.

- [1] εἶν' οἱ γυναῖκες π' ἀγαποῦμε σάν τὰ ρόδια
ἔρχονται καὶ μᾶς βρίσκουνε
τίς νύχτες
ὅταν βρέχη
- 5 μέ τοὺς μαστούς τους καταργοῦν τὴ μοναξιά μας
μέσ' στά μαλλιά μας εἰσχωροῦν βαθειὰ
καὶ τὰ κοσμοῦνε
σὰ δάκρυα
σάν ἀκρογιάλια φωτεινὰ
- 10 σὰ ρόδια
- [2] εἶν' οἱ γυναῖκες π' ἀγαποῦμε κύκνοι
τὰ πάγκα τους
ζοῦν μόνο μέσα στὴν καρδιά μας
εἶν' τὰ φτερά τους
- 15 τὰ φτερά ἀγγέλων

τ' ἀγάματά τους εἶναι τὸ κορμί μας
οἱ ὠραῖες δεντροστοιχίες εἶν' αὐτὲς οἱ ἴδιες
ὀρθὲς στὴν ἄκρια τῶν ἐλαφρῶν ποδιῶν
τους

20 μᾶς πλησιάζουν
κι' εἶναι σὰν μᾶς φιλοῦν
στὰ μάτια
κύκνοι

[3] εἶν' οἱ γυναῖκες π' ἀγαποῦμε λίμνες
25 στοὺς καλαμιῶνες τους
τὰ φλογερά τὰ χεῖλια μας σφυρίζουν
τὰ ὠραῖα πουλιά μας κολουμποῦνε στὰ νερά τους
κι' ὕστερα
σὰν πετοῦν
30 τὰ καθρεφτίζουν
— ὑπερήφανα ὡς εἶν' —
οἱ λίμνες
κι' εἶναι στὶς ὄχθες τους οἱ λεῦκες λύρες
ποῦ ἡ μουσική τους πνίγει μέσα μας
35 τὶς πίκρες
κι' ὡς πλημμυροῦν τὸ εἶναι μας
χαρὰ
γαλήνη
εἶν' οἱ γυναῖκες π' ἀγαποῦμε
40 λίμνες

[4] εἶν' οἱ γυναῖκες π' ἀγαποῦμε σὰν σημαῖες
στοῦ πόθου τοὺς ἀνέμους κυματίζουν
τὰ μακρὰ μαλλιά τους
λάμπουνε
45 τὶς νύχτες
μέσ' στὶς θερμὲς παλάμες τους κρατοῦνε
τὴ ζωὴ μας
εἶν' οἱ ἀπαλὲς κοιλιές τους
ὁ οὐράνιος θόλος
50 εἶν' οἱ πόρτες μας
τὰ παραθύρια μας
οἱ στόλοι
τ' ἄστρα μας συνεχῶς ζοῦνε κοντά τους
τὰ χρώματά τους εἶναι
55 τὰ λόγια τῆς ἀγάπης
τὰ χεῖλη τους
εἶναι ὁ
ἥλιος τὸ φεγγάρι
καὶ τὸ πανί τους εἶν' τὸ μόνο σάβανο ποῦ μᾶς ἀρμόζει:
60 εἶν' οἱ γυναῖκες π' ἀγαποῦμε σὰ σημαῖες

[5] εἶν' οἱ γυναῖκες π' ἀγαποῦμε δάση
τὸ κάθε δέντρο τους εἶν' κι' ἓνα μῆνυμα τοῦ πάθους

- σάν μέσ' σ' αὐτὰ τὰ δάση
 μᾶς πλανέφουνε
 65 τὰ βήματά μας
 καὶ χαθοῦμε
 τότες εἶν'
 ἀκριβῶς
 ποὺ βρίσκουμε τὸν ἑαυτόνε μας
 70 καὶ ζοῦμε
 κι' ὅσο ἀπὸ μακρὰ ἀκοῦμε νᾶρχωνται οἱ μπόρες
 ἢ καὶ μᾶς φέρνει
 ὁ ἄνεμος
 τίς μουσικὲς καὶ τοὺς θορύβους
 75 τῆς γιορτῆς
 ἢ τίς φλογέρες τοῦ κινδύνου
 τίποτε — φυσικά — δὲ μπορεῖ πιά νὰ μᾶς φοβίση
 ὡς οἱ πυκνὲς οἱ φυλλωσιῆς
 ἀσφαλῶς μᾶς προστατεύουν
 80 μιά ποὺ οἱ γυναῖκες π' ἀγαποῦμε εἶναι σὰ δάση
- [6] εἶν' οἱ γυναῖκες π' ἀγαποῦμε σάν λιμάνια
 (μόνος σκοπὸς
 προορισμὸς
 τῶν ὠραίων καραβιῶν μας)
- 85 τὰ μάτια τους
 εἶν' οἱ κυματοθραῦστες
 οἱ ὦμοι τους εἶν' ὁ σηματοφόρος
 τῆς χαρᾶς
 οἱ μηροὶ τους
 90 σειρὰ ἀμφορεῖς στὶς προκυμαῖες
 τὰ πόδια τους
 οἱ στοργικοὶ
 μας
 φάροι
 95—οἱ νοσταλγοὶ τίς ὀνομάζουν Κατερίνα—
 εἶναι τὰ κύματά τους
 οἱ ὑπέροχες θωπεῖες
 οἱ Σειρῆνες τους δὲν μᾶς γελοῦν
 μόνε
 100 μᾶς
 δείχνουνε τὸ δρόμο
 —φιλικὲς—
 πρὸς τὰ λιμάνια: τίς γυναῖκες π' ἀγαποῦμε
- [7] ἔχουνε οἱ γυναῖκες π' ἀγαποῦμε θεία τὴν οὐσία
 105 κι' ὅταν σφιχτὰ στὴν ἀγκαλιά μας
 τίς κρατοῦμε
 μὲ τοὺς θεοὺς κι' ἔμεσ γινόμεσθ' ὅμοιοι
 στηνόμαστε ὀρθοὶ σάν ἄγριοι πύργοι
 τίποτε δὲν εἶν' πιά δυνατὸ νὰ μᾶς κλονίση

110 μέ τὰ λευκά τους χέρια
 αὐτὲς
 γύρω μας γαντζώνουν
 κι' ἔρχονται ὅλοι οἱ λαοὶ
 τὰ ἔθνη
 115 καὶ μᾶς προσκυνοῦνε
 φωνάζουν
 ἀθάνατο
 στοὺς αἰῶνες
 τ' ὄνομά μας
 120 γιατί οἱ γυναῖκες π' ἀγαποῦμε
 τὴν μεταδίνουν
 καὶ σ' ἐμᾶς
 αὐτὴ
 τὴ θεία τους
 125 οὐσία

Ποήματα, ὅ.π., σσ. 142-46

Ἰδ., *Στὴν Κοιλάδα μὲ τοὺς Ροδῶνες* (1978): «Τὸ Λίκνον ὁ Λύχνος»

Πάντοτε ἀγαποῦσα
 —μὲ πάθος—
 κάθε ἐκδήλωση τῆς ζωῆς
 ὅμως δὲν μ' ἔνοιαζε
 5 ὁ θάνατος
 τώρα πού μ' ἄφισες νὰ ξαποσταίνω
 πλάϊ στὸ λαμπρὸ φῶς
 τῶν ὡραίων ματιῶν σου
 τώρα ἀγαπῶ ἀκόμη περισσότερο τὴ ζωὴ
 10 καὶ δὲ θά 'θελα
 νὰ πεθάνω πιὰ
 ποτέ

Στὴν Κοιλάδα μὲ τοὺς Ροδῶνες (Ἀθ.: Ἰκαρος, 1978), σ. 30

Ἰδ., *Τὸ Μέτρον: ὁ Ἄνθρωπος* (1978): «Τὸ Μέτρον: ὁ Ἄνθρωπος»

Ἡ ζωὴ, ὁ Θάνατος,
 κι' ἀναμειςίς
 ἢ Τέχνη (ἢ ποίηση)
 ὅπου καταξιώνει τὴ ζωὴ,
 5 τὴν διαιωνίζει,
 καὶ τὸ θάνατο καταργεῖ.
 Γι' αὐτό, πρὸς τί, γιατί
 ἢ «στράτευση», ἢ σάτιρα, τὰ πείσματα, τὸ μῖσος,
 πού δὲν τοὺς δίνει, πέρα ὡς πέρα, καμμιὰ σημασία ἢ ζωὴ,
 10 κι' ὁ θάνατος δὲν στέργει
 ὅλως διόλου
 νὰν τὰ ξέρη.

Τὸ Μέτρον: ὁ Ἄνθρωπος... (Ἀθ.: Ἰψίλον, 2005), σ. [9]

Μάτση [Λουκία] Χατζηλαζάρου (Θεσσαλονίκη 1914 - Ἀθήνα 1987), *Μάης, Ἰούνης καὶ Νοέμβρης* (1944, μὲ τὸ φ.ψ. Μάτση Ἀνδρέου) [2]

Δὲν ἦτανε ἀνάγκη βασιλίσα νὰ μὲ κάνεις τοῦ Περού.
Ἀνάγκη ἦτανε νὰ σκύφεις ἀπὸ πάνω μου, νὰ δῶ στὰ μάτια σου
ἐκεῖνα τὰ δυὸ φωσάκια. Φωσάκια πὸν λένε ὅτι εἶμαι
τ' ὄνειρεμένο σου νησί στὴν Ὠκεανία, ξωτικό, πρωτόγονο,
5 ἡλιοπλημμυρισμένο, καθάρια γαλάζια τὰ νερά του,
κι οἱ βυθοὶ του ἀνθόσπαρτοι σὰν τὸ πιὸ γόνιμο χωράφι.

Ἔρως Μελαχρινός (Ἀθ.: Ἰκαρος, 1979), σ. 14 ~ *Ποιήματα, 1944-1985* (Ἀθ.: Ἰκαρος, 1989)

Δ[ημήτριος] Ἰ. Ἀντωνίου (Μπέριρα τῆς Μοζαμβίκης 1906 - Ἀθήνα 1994), *Ποιήματα* (1939)
VIII («Οἱ Κακοὶ Ἐμποροὶ»)

Κύριε, ἀνδρωποὶ ἀπλοὶ
πουλούσαμε ὑφάσματα,
(κι ἡ ψυχὴ μας
εἶταν τὸ ὑφασμα πὸν δὲν τ' ἀγόρασε κανεὶς).
5 Τὴν τιμὴ δὲν κανονίζαμε ἀπ' τὴν οὐγία
ἢ πῆχη καὶ τὰ ρούπια εἶταν σωστὰ
τὰ ρετάλια δὲν τὰ δώσαμε μισοτιμὴς ποτέ:
ἡ ἁμαρτία μας.
Εἶχαμε μόνο ποιότητας πραμάτεια.
10 Ἐφτανε στὴ ζωὴ μας μιὰ στενὴ γωνιά
—πιάνουν στὴ γῆ μας λίγο τόπο τὰ πολύτιμα—.
Τώρα μὲ τὴν ἴδια πῆχη πὸν μετρήσαμε
μέτρησά μας· δὲ μεγαλώσαμε τὸ ἐμπορικὸ μας.
Κύριε, σταθήκαμε ἔμποροι κακοὶ!

Ποιήματα, ἐπιμ. Μανόλης Μαυρολέων (Ἀθ.: Ἐρμῆς <Ἀνθολόγος Ἐρμῆς, 13>,
1998), σ. 40 ~ *ΑΝΠ* 5, σσ. 144 ~ *ΕΠ* [3], σ. 300

Κώστας Μόντης (Ἀμμόχωστος 1914 - Ἅγιος Δομέτιος 2004), *Στιγμές* (1958)

Γιατί τόσα Μνημεῖα στὸν Ἄγνωστο Στρατιώτη
κι οὐτ' ἓνα στὸν Ἄγνωστο Ἄνθρωπο;
Ἐμεῖς πὸν θὰ βάνουμε τὰ στεφάνια μας;
Ἦλα ὅσα ζήσαμε,
ὅλα ὅσα ἀγαπήσαμε,
ὅλα ὅσα εἶπαμε δικά μας,
θὰ ἐπαναλαμβάνονται στὴν ἀπουσία μας
μ' ἄλλους νὰ τὰ ζοῦν,
ἄλλους νὰ τ' ἀγαποῦν,
ἄλλους νὰ τὰ λὲν δικά τους.

Ἄν εἶναι γιὰ μᾶς ὅλη αὐτὴ ἡ ἀνοιξη,
εἶναι σπατάλη,
ἂν εἶναι γιὰ μᾶς ὅλη αὐτὴ ἡ ἀγάπη,
εἶναι σπατάλη.

Μὴν τὴ φοβηθεῖς τὴ ζωὴ,
εἶναι πιὸ δειλὴ ἀπὸ ἐσένα,

ντύσου πρόκληση,
ντύσου θάνατο.

Ἔπαντα, τ. 1.¹ (Λευκωσία: Ἴδρυμα Ἀναστασίου Γ. Λεβέντη, 1986) ~ *EII* [3], σσ. 419-23

Ἴδ., «Τουρκικὴ Εἰσβολή»

Θάλασσα πὸ τοὺς ἔφερες
πάρ' τους καὶ γύρνα πίσω
κι ὅσο καὶ νὰ σὲ μίσησα
θὰ σὲ ξαναγαπήσω.

Ἔπαντα, τ. 1.³ (Λευκωσία: Ἴδρυμα Ἀναστασίου Γ. Λεβέντη, 1986)

ΠΟΙΗΣΗ: Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ

Γιάννης Ρίτσος (Μονεμβασιά 1909 - Ἀθήνα 1990), Ὑδρία (1957 — προσθ. 1961): «Σχήμα τῆς Ἀπουσίας» (Ἀθήνα 1958) I

Ὅ,τι ἔφυγε, ριζώνει ἐδῶ, στὴν ἴδια θέση, λυπημένο, ἀμίλητο
ὅπως ἓνα μεγάλο βάζο τοῦ σπιτιοῦ, πὸ πούληθηκε κάποτε σὲ δύσκολες ὥρες,
καὶ στὴ γωνιά τῆς κάμαρας, ἐκεῖ πὸ στέκονταν τὸ βάζο,
ἀπομένει τὸ κενὸ πυκνωμένο στὸ ἴδιο σχῆμα τοῦ βάζου, ἀμετάθετο,
5 ν' ἀστράφτει διάφανο στὴν ἀντηλιά, ὅταν ἀνοίγουν πότε-πότε τὰ παράθυρα,
καὶ μέσα στὸ ἴδιο βάζο, ποῦχει ἀλλάξει τὴν οὐσία του
μὲ ἴδια κ' ἰσόποση οὐσία ἀπ' τὸ κρύσταλλο τοῦ ἄδειου,
μένει καὶ πάλι τὸ ἴδιο ἐκεῖνο κούφωμα, λίγο πιὸ ὀδυνηρὰ ἠχητικὸ μονάχα.

Πίσω ἀπ' τὸ βάζο διακρίνεται τὸ χρῶμα τοῦ τοίχου
10 πιὸ σκοτεινὸ, πιὸ βαθύ, πιὸ ὄνειροπόλο,
σὰ ν᾿μεινε ἡ σκιά τοῦ βάζου σχεδιασμένη σὲ μιὰ σαρκοφάγο —

Καί, κάποτε, τὴ νύχτα, σὲ μιὰν ὥρα σιωπηλή,
ἢ καὶ τὴ μέρα, ἀνάμεσα στὶς ὀμιλίες,
ἀκοῦς βαδιά σου κάποιον ἦχο ὀξύ, πικρὸ καὶ πολυκύμαντο
15 σάμπως ἓνα ἄορατο δάχτυλο νὰ ἔκρουσε
κεῖνο τὸ ἀπὸν, εὐαίσθητο, κρυστάλλινο δοχεῖο.

Ποιήματα, τ. 2: 1930-1960 [2.] (Ἀθ: Κέδρος, 1961), σ. 433

Ἴδ., *Τέταρτη Διάσταση* (1972): «Ὅταν ἔρχεται ὁ Ἐένος» (Ἀθήνα 1958, καὶ αὐτοτ. ἔκδ. — ἀπόσπ.)

Ὅλα δικὰ μας, — εἶπε ὁ Ἐένος. — Ὅλα τοῦ κόσμου τούτου —
395 καὶ τοὺς νεκροὺς μας τοὺς κουβαλᾶμε μέσα μας
χωρὶς ὁ χῶρος νὰ στενεύει, χωρὶς νὰ βαραίνουμε —
συνεχίζουμε τὴ ζωὴ τους ἀπ' τὶς βαθεῖες στοῦς καὶ τὶς ἔρημες ρίζες,
τὴ δική τους ζωὴ, τὴ δική μας ἀκέρια μὲς στὸν ἥλιο. Τότε ἀκριβῶς εἶναι πὸ γίνεται
μιὰ μεγάλη ἡσυχία, μιὰ μεγάλη διαφάνεια,
400 διακρίνονται πέρα τὰ γαλανὰ νησιά καὶ τὰ νησίδια πὸ ποτὲ ὡς τότε δὲ φάνηκαν
κι ἀκούγεται εὐδιάκριτα ἡ χορωδία τῶν μικρῶν κοριτσιῶν ἀπ' τὴν ἀντίπερα ὄχθη
τῶν μικρῶν κοριτσιῶν πὸ φύγανε νωρὶς, ἀφήνοντας
μισοτελειωμένη τὴν πρώτη τους συνομιλία μὲ μιὰ μαργαρίτα.

Ποιήματα, τ. 6: *Τέταρτη Διάσταση, 1956-1972* (Ἀθ.: Κέδρος, 1978), σ. 333

Ἰδ., *Μαρτυρίες: Σειρὰ Πρώτη, 1957-1963* (1963): «Ἡ Ἀράχνη»

Κάποτε, μιὰ τυχαία κι ἐντελῶς ἀσήμαντη λέξη
προσδίδει μιὰ ἀπροσδόκητη σημασία στὸ ποίημα,
ὅπως π.χ. στὸ ἐγκαταλειμμένο ὑπόγειο, ὅπου
κανεὶς δὲν κατεβαίνει ἀπὸ καιρὸ, τὸ μεγάλο, ἄδειο κιούπι: —
5 στὸ σκοτεινὸ του χεῖλος περπατάει χωρὶς νόημα μιὰ ἀράχνη,
(χωρὶς νόημα γιὰ σένα, μὰ ἴσως ὄχι γιὰ κείνην).

Ποιήματα, τ. 9.: 1958-1967 (Ἀθ.: Κέδρος, 1989), σ. 216

Ἰδ., *Χειρονομίες, 1969-1970* (1972): «Ὁ Τρίτος»

Καθόνταν κι οἱ τρεῖς στὸ παράθυρο, κοιτώντας τὴ θάλασσα.
Ὁ ἕνας μιλοῦσε γιὰ τὴ θάλασσα. Ὁ δεύτερος ἄκουγε. Ὁ τρίτος
οὔτε μιλοῦσε οὔτε ἄκουγε· βρισκόταν στὸ βυθὸ τῆς θάλασσας· ἐπλεε.
Πίσω ἀπ' τὰ τζάμια φαίνονταν ἀργές, διαυγεῖς οἱ κινήσεις του
5 μὲς στὸ ἀραιὸ γαλάζιο. Ἐξερευνοῦσε ἕνα ναυαγισμένο πλοῖο.
Χτύπησε τὸ νεκρὸ καμπανάκι τῆς βάρδιας· λεπτές φυσαλίδες
ἀνέβαιναν σπάζοντας μὲ ἡσυχους ἤχους. Ἄξαφνα
«πνίγηκε;» ρώτησε ὁ ἕνας· ὁ ἄλλος: «πνίγηκε», εἶπε. Ὁ τρίτος
ἀπ' τὸ βυθὸ τοὺς κοίταξε ἀβοήθητος, ὅπως κοιτοῦν τοὺς πνιγμένους.

Ποιήματα, τ. 10.: 1963-1972 (Ἀθ.: Κέδρος, 1989), σ. 194 ~ *ΕΠ* [3], σ. 282

Νικηφόρος Βρεττάκος (Κροκεές [Λεβέτσοβα] Λακωνίας 1912 - Πλούμιτσα 1991), *Τὸ Βιβλίο τῆς Μαργαρίτας* (1949): «Ἐπесе ξάφνω ἡ πόρτα μου»

Ἐπесе ξάφνω ἡ πόρτα μου καὶ φάνη ὁ μέγας κόσμος· μέσα στὸ λίκνο τῆς χαρᾶς ἔχασα τὴ φωνή μου.	καὶ γιὰ νὰ πάω στὴν ἐκκλησιά κρατιόμουν ἀπ' τὰ στάχια. Καὶ στὴν ποδιά τῆς Παναγιᾶς 10 ἔχειρα τὸ κεφάλι μου ποῦ ἔξω ἀπ' τὴν πόρτα μάζευε γιὰ τὰ μαλλιά τῆς ρόδα.
5 Τρέκλιζα ἐνῶ χορευάνα γύρω μου οἱ μαργαρίτες	

Ὀδοιπορία, [τ. 1.] *Ποιήματα 1929-1957* (Ἀθ.: Διογένης, 1972), σ. 86 ~ *Τὰ Ποιήματα*, τ. 1. (Ἀθ.: Τρία Φύλλα, 1981)

ΠΟΙΗΣΗ: ΣΧΟΛΗ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Γιώργος Βαφόπουλος (Γευγελή Γιουγκοσλαβίας 1903 - Θεσσαλονίκη 1996), *Ἡ Προσφορά* (1938· μαζί μὲ τὰ *Ἀναστάσιμα*, 1948): «Τὸ Καλεντάρι»

Ἰδού, ἐπέστη τὸ πλήρωμα
τοῦ τρίτου ἔτους
τῆς οὐρανίας σου
μεταστάσεως.
5 Τῶν γλυκῶν σου ἐνθυμίων
τὴν πυξίδα μ' εὐλάβειαν ἀνοίγω.

Ἀγιότητος ἄρωμα,
τοῦ μαρτυρίου σου μόσχος,
στὸ κελλί τῆς μονώσεώς μου
10 διαχέει τὴν θείαν οὐσία του.

Ταπεινῶν ἐνδυμίων ἀντίκρυσμα.
Εὐλαβῆς δακρύων σπονδή.

Ἴδού, ἀνασύρω τὸ λεπτό σου θερμόμετρο,
σὲ ὑποθερμίας βαθμὸ
15 σταματημένο.

Ἴδού, ἐγγίζω
μὲ τρέμοντα δάκτυλα
τὸ φτωχό σου χτενάκι,
τῶν μαλλιῶν σου χαλινάρι γλυκό.

20 Ἀλλὰ τὸ δακρύρρυτο βλέμμα μου,
σ' εὐλαθείας ἀχλὺν τυλιγμένο,
σταματᾷ στὸ μικρὸ καλεντάρι,
ὅπου τὸ βλέφαρο
τῆς τελευταίας σου ἐγκοσμίας ἡμέρας
25 ἐκοιμήθη βαρὺ.

«Δεκαέξη τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου.
Ἀγάπης, Εἰρήνης, Χιονίας, μαρτύρων.»
Τοῦ μαρτυρίου σου τὸ τελείωμα,
τὸ ξανάνθισμα τοῦ δικοῦ μου.
.

30 Τῶν γλυκῶν σου ἐνδυμίων
τὴν πυξίδα μ' εὐλάβεια σφραγίζω.
Τῶν πτωχῶν σου ἐνδυμίων ὁ πλοῦτος,
μὲ τῶν πλουσίων μου δακρύων
τὴν πτωχεία συγκερνᾶται.

35 «Ἀγάπης, Εἰρήνης, Χιονίας, μαρτύρων.»

Ἐν Ἀγάπῃ μένε.
Ἐν Εἰρήνῃ ἀναπαύου.
Λευκοτέρα χιόνος.

Τὰ Ποιητικά (Ἀθ.: Βιβλ. τῆς «Ἐστίας», 1970), σσ. 232-33 ~ *Τὰ Ποιήματα* (Ἀθ.: Κέδρος, 1978), σσ. 124-25 ~ *Ἄπαντα τὰ Ποιητικά*, πρόλ. Γ. Κεχαγιόγλου (Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1990) ~ *ΑΝΤΙ* 5, σσ. 70-71 ~ *ΕΠ* [3], σ. 177

Γιῶργος Θέμελης (Σάμος 1900 - Θεσσαλονίκη 1976), *Συνομιλίες* (1953): «Ἐρημία»

Ἐξω ἀπὸ μᾶς πεθαίνουν τὰ πράγματα

Ἀπ' ὅπου περάσης νύχτα, ἀκοῦς σὰν ἓνα ψίδυρο
Νὰ βγαίνει ἀπὸ τοὺς δρόμους πού δὲν πάτησες,
Ἀπὸ τὰ σπίτια πού δὲν ἐπισκέφθηκες,
5 Ἀπ' τὰ παράθυρα πού δὲν ἀνοιξες,
Ἀπ' τὰ ποτάμια πού δὲν ἔσκυφες νὰ πιῆς νερό,
Ἀπὸ τὰ πλοῖα πού δὲν ταξίδεψες.

Ἐξω ἀπὸ μᾶς πεθαίνουν τὰ δέντρα πού δὲν γνωρίσαμε.

Ἄνεμος περνᾷ ἀπὸ δάση ἀφανισμένα.
10 Πεθαίνουν τὰ ζῶα ἀπὸ ἀνωνυμία καὶ τὰ πουλιὰ ἀπὸ σιωπή.

Τὰ σώματα πεθαίνουν σιγά-σιγά ἀπὸ ἐγκατάλειψη.
Μαζὶ μὲ τὰ παλιά μας φορέματα μὲς στὰ σεντούκια.

Πεθαίνουν τὰ χέρια, πού δὲν ἀγγίσαμε, ἀπὸ μοναξιά.
Τὰ ὄνειρα, πού δὲν εἶδαμε, ἀπὸ στέρηση φωτός.

15 Ἐξω ἀπὸ μᾶς ἀρχίζει ἡ ἐρημία τοῦ θανάτου.

Ποιήματα, τ. Ι. (Θεσσαλονίκη, 1969), σ. 139 ~ *Ποιήματα*, ἐπιμ. Ἑλένη Κιτσοπούλου-Θέμελη, τ. Ι. (Θεσσαλονίκη: Ἴανός, 1986) ~ *ΑΝΠ* 5, σ. 245 ~ *ΕΠ* [3], σ. 292

Ζωὴ Καρέλλη (Χρυσούλα Ἀργυριάδου, τὸ γένος Πεντζίκη, Θεσσαλονίκη 1901-1998), *Τὸ Πλοῖο* (1955): «Τόσο...»

Τόσο εἶναι τὸ πάθος μου τῆς ζωῆς
πού θὰ μπορούσα νὰ πεθάνω.

Τόσο ζῶ πού καταλαβαίνω
πόσο πεθαίνω.

5 Τόση εἶναι ἡ ζωὴ μου
πού μὲ πεθαίνει.

Τόσο μπορῶ νὰ ζήσω
πού μπορῶ ν' ἀδιαφορήσω ἂν ζῶ.

Τόσο ζητῶ νὰ ζήσω
10 πού δὲν ἀντέχω νὰ ζῶ.

Τὰ Ποιήματα, τ. Ι.: 1940-1955 (Ἀθ: Οἱ Ἐκδόσεις τῶν Φίλων, 1973) ~ *ΕΠ* [3], σ. 320 (χγφ.)

Ἰδ., *Παραμύθια τοῦ Κήπου* (1955): «Μουσικότητα»

Ἐμορφη μουσικότητα τῶν φθινοπωρινῶν
ἡμερῶν στὴ Θεσσαλονίκη,
ὅταν ἡ βροχὴ πέφτει πότε πυκνὴ,
ἀραιώνει κι' ὕστερα πάλι
5 πυκνώνει ἡ ἀσημένια βροχὴ,
τῶν πρώτων φθινοπωρινῶν ἡμερῶν,
διάφανη καὶ λεπτὴ τόσο, σὰν

σιγανὴ μουσικὴ ὁμιλία γυναικῶν
στὸ φθινόπωρο τῆς ζωῆς των.

10 Ἐκείνων τῶν γυναικῶν πού μένουν
ἥσυχες καὶ σιωπηλές, μοιάζουν
λιγάκι περήφανες ἢ μελαγχολικές
καὶ κάποτε, ὅταν μιλήσουν,
βιάζονται νὰ ποῦν ἐκεῖνο
15 πού ζητοῦν ἴσως νὰ λησμονήσουν.

Τὰ Ποιήματα, τ. 2.: 1955-1973 (Ἀθ: Οἱ Ἐκδόσεις τῶν Φίλων, 1973), σ. 63 ~ *ΑΝΠ* 5, σ. 255 ~ *ΕΠ* [3], σ. 324

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ: ΡΕΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ

Φώτης Κόντογλου (Ἀιβαλί [Κυδωνίες] Μ. Ἀσίας 1895 - Ἀθήνα 1965), *Φημισμένοι Ἄντρες καὶ Λησμονημένοι* (1987): «Ἱστορία Φοβερὴ» (δημ. 1937) — ὁδοιπορικὸ μέσα ἀπὸ ἓνα ἐφιαλτικὸ τοπίο

Τὴ μέρα φυσοῦσε ἓνας καυτερός ἄνεμος πού πιανότανε ἡ ἀνα-
σεμιά. [...] Κοιμόντανε χάμω καὶ σκεπαζόντανε μὲ κάτι κουρέλια

για να φυλαχτούνε από την παγωνιά που τρυπούσε τα κόκκαλά τους. Τη μέρα άιντε πάλι τους τηγάνιζε ο ήλιος. [...]

Άπό κεί περπατήξανε μιὰ βδομάδα δρόμο και περάσανε άπόνα μέρος στοιχειωμένο, που τὸ λένε άράπικα Ρασίμ, που θά πεί φαρμακωμένο. Έκει πέρα όλα τὰ πράματα είναι πετρωμένα. Έκει πέρα βλέπεις κουρμαδιές και άγριελιές καμωμένες στουρνάρι. Στέκεται ένα μεγάλο δάσος δέντρα όλόρθα, με τὰ κλαριά και τὰ φύλλα στὸν τόπο τους, όλα από τσακμακόπετρα. [...]

[...] Ολόγυρα ο τόπος ήτανε χαρούμενος, φυτεμένος από χορτάρια άψηλά και από δέντρα μεγαλόκορμα, στα όποια φωλιάζανε πολλά πουλιά [...]. Είχε έναν βράχο κατάρμαυρον και ήτανε τρυπημένος από μνήματα ίδια φούρνοι γεμάτοι κόκκαλα.

Έργα, τ. 7.: Φημισμένοι Άντρες και Λησμονημένοι (Άθ.: «Άστήρ», 1987), σσ. 159-204: 202

Στράτης Μυριβήλης (Εύστράτιος Σταματόπουλος, Συκαμιά Λέσβου 1890 - Άθήνα 1969), *Ο Βασίλης ο Άρβανίτης* (31943 — 11934) I (άπόσπ.)

Σήμερα, από την κορυφή της ζωής, γυρίζω τὰ μάτια πρὸς τὰ περασμένα άγναντεύω τους άλλοτινούς ανθρώπους που έφυγαν, άνιστορώ τὰ πρόσωπα, τὶς κουβέντες και τὰ διανέματα. Μιὰ άνάσα ζεστή και γλυκιά, έτσι σαν από ζεστό φωμί, έρχεται από κεί, γλείφει τὸ πρόσωπο, φιλή φλόγα. [...]

Σάν τί γύρευε και χτυπιόταν με τόσο καημό ή παλικαριά του Βασίλη του Άρβανίτη; Με τους ανθρώπους και με τὸ Θεό χτυπιόταν, με ξένους και δικούς, με τὸ καλό και με τὸ κακό έπιανε άμάχη. Και ποτές δεν έλεγε να κοπάσει ο παραδαρμός του.

Στοχάζουμαι κάτι νερομάνες, που αναβρύζουν όλομόναχες στην έρημιά κάτ' από τὸν ούρανό. [...]

Τέτοια, λογιάζω, θά ήταν και ή παλικαριά του Βασίλη του Άρβανίτη. Άνάβρα άχρειαστη για όλο τὸν κόσμο, άξήγητη για τους ανθρώπους, όμως μεγάλη χαρά μπρὸς στα μάτια του Θεού, που σπαρταρούσε μέσα του.

Ο Βασίλης ο Άρβανίτης, έπιμ. Mario Vitti (Άθ.: Έρμης <Νέα Έλληνική Βιβλιοθήκη, ΠΟ 15>, 21972 — 11971) ~ ΜοΙΙ 6, σσ. 165-66

Κοσμάς Πολίτης (Πάρις [Παρασκευάς] Ταβελούδης, Άθήνα 1888 - 1975), *Στου Χαιζηφράγκου* (1962): «Πάροδος» (άπόσπ.)

Καλῶς τονε... Τί; Συγγραφέας; Δηλαδή; Ά; γράφεις βιβλία. Χάρηκα πολύ. Τους έχω σε μεγάλη ύπόληψη αυτούς που γράφουνε βιβλία — μιλάω σοβαρά. Κάτσε, λοιπόν. Νά, σ' εκείνο τὸ πεζούλι, δεν περισσεύει άλλη καρέγλα... Όμορφα εἶν' έδώ; Σάν έξοχή; Δηλαδή τὸ άνοιχτό γκερίζι που τρέχει άνάμεσα στην ξεραίλα και τραβάει για κάτω; Άκουσε παληκάρι μου, για ν' άγαπιόμαστε, καλύτερα να παρατήσομε τὸ κογιονάρισμα: και τή δικιά μου ύπόληψη για τὰ βιβλία, και τὰ δικά σου παινέματα για τὸ ρημάδι μου. Λοιπόν; Ά, γράφεις ένα βιβλίό για κείνη τή χαμένη πολιτεία και μου ζητᾶς να σ' άρμηνέψω. Άκουσε. Πᾶνε από τότε κάπου σαράντα χρόνια, σωστά σαράντα χρόνια. Όχι πὸς τὰ περασμένα μετριούνται με τὰ χρόνια που μᾶς χωρίζουνε από κείνα, ούτε και ή

ἀπόσταση ἀπὸ τὰ μέρη μας μετριέται μὲ τὰ μίλια. Γιὰ τὸν ἕναν, εἶναι καὶ τὰ δυὸ τόσο μακρὰ, σὰ νὰ μὴν ὑπῆρξαν ποτέ. Ὁ ἄλλος, τὰ ἔχει πάντα μπροστά του ζωντάνα, λὲς κ' εἶναι τούτη ἡ ὥρα. Ἀνάλογα μὲ τὸ αἰσθημά μας εἶναι καὶ τὰ δυὸ. Γιὰ μένα; Χμ, πῶς νὰ σοῦ τ' ὀρίσω; Ἄς ποῦμε, πῶς ἡ ψυχὴ μου καθαρίστηκε ἀπὸ τὴν ἐχθρητα. Τί; Ἐχθρητα γιὰ κείνους πού μᾶς διώξαν ἀπὸ κεῖ κάτω; Ὅχι μονάχα γιὰ κείνους. Ἀκόμα καὶ γι' αὐτοὺς πού εἶχαν ἔρθει.

Στοῦ Χατζηφράγκου: Τὰ Σαραντάχρονα μᾶς Χαμένης Πολιτείας, ἐπιμ. Peter Mackridge (Ἀθ: Ἑρμῆς <Νέα Ἑλληνικὴ Βιβλιοθήκη, ΔΠ 47>, 1988), σ. 139 ~ ΜοΠ 7, σ. 321

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ: Ο ὙΠΕΡΡΕΑΛΙΣΜΟΣ

Νίκος-Γαβριὴλ Πεντζίκης (Θεσσαλονίκη 1908 - 1993): «Μιὰ Πτήση» (ἀπόσπ.)

«Ἄρκετὰ ξέρουμε γιὰ τὸ διάστημα», λέει ὁ ποντικὸς ἀποτεινόμενος στὸ σόι του. Ἀναφέρει τὸ Φεγγάρι, τὴν Ἀφροδίτη καὶ τὸν Ἄρη.

Τ' ὄνομα τοῦ θεοῦ τοῦ πολέμου, κατατρομάζει τὴν κυρὰ ποντικίνα.

«Παραμύθια», τῆς λέει καθησυχαστικά, μὲ ὕφος παντογνώστη ὁ σύζυγος. Εἶν' ἀλήθεια ὅτι σ' ὅλη του τὴ ζωὴ, καταβρόχθισε τοῦ κόσμου τίς σελίδες εἰδικῶν ἐπιστημονικῶν συγγραμμάτων. Ἴσως λοιπὸν δίκαια πιστεύει, πῶς ὀλάκερ' ἡ μυθολογία δὲν εἶναι τίποτα περισσότερο, ἀπὸ σκέτη ἀναμόχλευση τοῦ ψυχισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Γιατί λοιπὸν αὐτὸς κι οἱ ὅμοιοί του νὰ ἐνδιαφέρονται γιὰ ἱστορίες ὑποκειμένων, πού κλείνουν τὰ μάτια τους καὶ παύουν νὰ βλέπουν στὸ σκοτάδι, ὅπου οἱ ποντικοὶ ἀναπτύσσουν τὴ δράση τους, κηδεύοντας τὸν ἀνθρώπο καὶ τίς ἀξίες του;

Ἀκούγοντάς τον τὸ σόι, παίρνει θάρρος καὶ πᾶνε ἀπάνω-κάτω, στοὺς χώρους ὅπου διαμορφώνεται ἡ ζωὴ τους. Ἀνοίγουν τρύπες στὰ κουτιά τῶν προϊόντων πού καταναλώνει ὁ ἀνθρώπος. Τὰ θεωροῦν σίγουρα καταφύγια ὅταν μπαίνουν μέσα, ἴσαμε πού τὰ δόντια τους νὰ τὰ καταλύσουν, σ' ἀντίθετη πρὸς τὴν οὐρά τους ἔννοια. Τέλος τὸ γρήγορό τους σούρσιμο τὰ διασώζει ἀπὸ τὸν ἀντίπαλό τους Σμινθέα.

Ἀρχιτεκτονικὴ τῆς Σκόρπιας Ζωῆς καὶ Ἄλλα Μεταγενέστερα Κείμενα (Θεσσαλονίκη: ΑΣΕ, 1978)

Μέλπω Ἀξιῶτη (Ἀθήνα 1905 - 1973), *Δύσκολες Νύχτες* (1938) I (ἀπόσπ.)

Σήμερα περιμένω ἕνα σουβριάλι. Ἀσημένιο.

Στὸ σπίτι πού καθόμαστε εἶναι πολλὰ χωρίσματα. Μέσα σὲ κάθε χωρίσμα ἕνα σωρὸ πράγματα ἀραδιασμένα χάμω, στὸν τοῖχο, στὴ μέση, παντοῦ γύρω γύρω. Κάτι σκάλες θεόρατες γιὰ νὰ φτάσεις ἀπὸ τὸ δρόμο ἴσαμ' ἀπάνω. Ἄνθρωποι μπαινοβγαίνουν ὅλες τίς ὥρες τῆς μέρας, ἀπάνω κάτω, ἀπάνω κάτω, καὶ τὸ βράδι. [...]

Σήμερα ὅμως ἐπερίμενα ἕνα σουβριάλι. Ἦτανε τῆς πρωτοχρονιαῆς παραμονῆ καὶ μὲ πῆρε μαζί του ὁ πατέρας στὰ μαγαζιά γιὰ νὰ διαλέξω τὰ παιχνίδια μου. Δὲ μ' ἄρεσε τίποτα. Οἱ πωλητάδες ἀπελιπισμένοι ξαναβάζονε πίσω πάλι στὴ θέση τους τὰ πράματα πού μοῦ ᾄδειξαν. Τί νὰ τὰ κάνω ἐγώ... Τὰ ἔξερα ὅλα. Οἱ κοῦκλες ὅλες εἶχαν πάντα τὰ ἴδια ματόφυλλα πού παίζανε ἀνοιγοσφαλώνοντας, τὰ ξύλινα σπιτάκια ἀπὸξω γράφανε «Φαρμακεῖον»,

ἀλλὰ ποῦ ἦτανε λοιπὸν τῶρα τὰ φάρμακα κι ὁ φαρμακοποιός; ἢ γράφανε «Σιδηροδρομικὸς Σταθμὸς» κι ἄδικα θὰ περιμένεις ἐσὺ τὰ τρένα ἀπὸ τὴν πόρτα τους νὰ μπαينوβογοῦνε. «Δύσκολη, κύριε, ἡ μικρή...» Καὶ τότε ἐξέφευγε τοῦ πατέρα ἀγανάχτηση γιὰ τὰ χαϊδεμένα παιδιὰ ποῦ μέ το νὰ ἔχουνε ἀπ' ὅλα, δὲν ἐπιθυμοῦνε πιά τίποτα. — Τόσα και τόσα σήμερα φτωχὰ ποῦ θὰ γιορτάσουνε μὲ τίποτα τὸν ἄι-Βασίλη. Καθόλου ἐγὼ δὲν καταλάβαινα γιατί σήμερα νὰ μὴν ἔχουν ὅλα τὰ παιδιὰ καινούρια παιχνίδια... Τάχατες, δὲν εἶμαι κι ἐγὼ, ὅσο κι ἐκεῖνα, πολὺ δυστυχισμένη... Ὅ,τι δὲν εἶχα, ἐκεῖνο πάντα ἤθελα, κι ἀφοῦ ὅ,τι ἤθελα δὲν εἶχα...

Σήμερα θέλω λοιπὸν ἓνα σουβριάλι. Νὰ μὴν ξέρω ἂν εἶναι μεγάλο, ἂν εἶναι γυαλιστερό, νὰ πάω στὸ σπίτι νὰ τὸ περιμένω ὅλη μέρα, ἔτσι — ὄχι, καλύτερο θὰ ἦταν ἔτσι... νὰ ἰδρῶνουν τὰ χέρια μου ἀπὸ τὴν ἀγωνία, νὰ περιμένω καρφωμένη ἀκούνητη δίπλα στὸ τζάμι τοῦ παραθυριοῦ ποῦ βλέπει πέρα, ἀπέναντι, μακριά, γιὰ νὰ μὴ μοῦ ξεφύγει ὁ ἄνθρωπος ποῦ θὰ ἔρχεται και θὰ τὸ φέρνει, κι ὅλοι θὰ παραμερίζουνε νὰ περνᾶ, νὰ τὸ φέρνει, και ν' ἀνεβαίνει τὴ σκάλα, ν' ἀνοίγει τὴν πόρτα τῆς κάμαρας ποῦ κάθομαι και περιμένω και νὰ μοῦ τὸ δίνει στὰ χέρια, ποτὲ νὰ μὴν εἶναι ἀκριβῶς ἐκεῖνο ποῦ ἐπερίμενα και τότε μόνο νὰ τὸ πιάνω μόνο γιὰ μιὰ στιγμή κι ἀμέσως νὰ τὸ ἐγκαταλείπω χάμω, γιὰ νὰ μὴν τὸ ξαναγγίξω πιά ποτέ.

Ἄπαντα, τ. 1, ἐπιμ. Μάρω Δούκα / Βασίλης Λαμπρόπουλος (Ἀθ.: Κέδρος, 1988), σσ. 25-28 ~ *ΜσΠ* 2, σ. 302-303

ΠΡΩΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΓΕΝΙΑ ἢ «ΓΕΝΙΑ ΤΗΣ ΗΤΤΑΣ»

ΠΟΙΗΣΗ

Τάκης Βαρβιτσιώτης (Θεσσαλονίκη 1916), *Θθινοπωρινή Σουίτα* (1975): «Αὐτὸ τὸ δάκρυ»

Αὐτὸ τὸ δάκρυ	Αὐτὴ ἡ νύχτα
Ἄρωμα τῆς παιδικῆς ἡλικίας μου	Δίχτυ ἀπὸ καπνοῦς
Εἶναι τὸ ἀληθινὸ μου ὄνομα	Εἶναι ὁ ὕπνος μου
Αὐτὸ τὸ πένθος	Αὐτὸ τὸ γυάλινο διάφραγμα
⁵ Χρῶμα τοῦ φθινόπωρου	¹⁰ Χώρισμα ἀπατηλὸ
Εἶναι τὰ μάτια μου	Εἶναι τὸ σπίτι μου

Σύνοψη: Ποιήματα, τ. 2: 1958-1972 (Θεσσαλονίκη: Ἐγνατία, 1981), σ. 95 ~ *Ποιήματα, 1941-2002* (Ἀθ.: ἐκδ. Καστανιώτη, 2003)

Κρίτων Ἀθανασούλης (Τρίπολη 1916 - Ἀθήνα 1979), *Περιπτώσεις Καθημερινότητας* (1959): «Ἡ Παραίνεση τοῦ Ἐμπεύρου»

Ἄν σκάψεις βαθιὰ στὴν ψυχὴ μου θ' ἀνακαλύψεις τὸν πόλεμο.
Ἔχει κι αὐτὸς τοὺς ἐχθροὺς του και κρύβεται, ἀποκοιμιέται
περιμένοντας. Ἄν δὲν εἶταν ἡ ἀνοιξη, τὰ ὀπωροφόρα δέντρα,
οἱ λευκοὶ κρίνοι, τῆς καρδιάς τὸ σκίρτημα, τὸ ἔκπαγλο φῶς
⁵ θὰ ζοῦσε πολὺ στὴν ἐπιφάνεια. Ἡ ποίηση εἶναι ἐχθρὸς τοῦ πολέμου.
Ἐμᾶς τοὺς δυὸ ποῦ βαδίζουμε χειροπιασμένοι φοβᾶται ὁ πόλεμος.
Γι' αὐτὸ μὴν λύνετε ποτὲ τὰ χέρια, μὴν περιφρονεῖτε τὰ πουλιά,
κάθε μέρα στοὺς κήπους· νὰ κοιτᾶτε τὸν ἥλιο στὰ μάτια.

Μακριά κι απ' τούς ρήτορες. Ἀκοῦτε καλύτερα
10 τῶν ρυακιῶν τούς ψιδύρους.

Τὰ Ποιήματα (1940-1966) [τ. 1.] (Ἀθ., 1966), σ. 179 ~ *ΕΠ* [5], σ. 3

Μηνᾶς Δημάκης (Ἡράκλειο 1917 - Ἀθήνα 1980), *Ἡ Περιπέτεια* (1966): «Ἐρχεσαι σάν Πουλί Πληγωμένο»

Ἐρχεσαι σάν πουλί πληγωμένο
Ἡ σάν φοβισμένο ζῶο
Σάν τὸ σκυλί πού σέ κοιτάζει στὰ μάτια
Μπερδεύεται στὰ πόδια σου
5 Περιμένοντας ἓνα πρόσταγμα
Πού τὸ διώχνεις καὶ πάλι τὸ φωνάζεις
Νὰ σ' ἀκολουθήσει
Οἱ ἄνθρωποι οἱ ἐρημωμένοι λατρεύουν τὰ σκυλιὰ
Γεμίζουν τὸ ἄδειο μὲ ἀφοσίωση μὲ ὑποταγή
10 Ρίχνουν πετρίτσες στὴν ἀτάραχη λίμνη
— Δὲν ἀγαπῶ τὰ σκυλιὰ
Ἐγὼ εἶχα γύρω μου θηρία

Τὰ Ποιήματα, τ. 3. (Ἀθ.: Βάκων, 1976), σ. 104 ~ *Πορεία μέσα στη Νύχτα*, ἐπιμ. Χριστόφορος Λιοντάκης (Ἀθ.: Ἑρμῆς <Ἀνθολόγος Ἑρμῆς, 20>, 1999)

Δημήτρης Παπαδίτσας (Σάμος 1922 - Ἀθήνα 1987), *Τὸ Παράθυρο* (1955)

I Ἄς πῶ μιὰ φορὰ γιὰ τὴ γνώση *στὴ Σούλα*
Ποῦ εἶναι κλεισμένη σ' ἓνα φιλόργυρο μυαλὸ
Ἵπως τὸ νόμισμα στὸ χέρι τοῦ κέρδους
Ἄς πῶ πῶς ἔρχεται σὲ σπίτι μὲ λίγα παράθυρα
5 Κλειδωμένο χωρὶς νοικοκύρη
Πόρτα νὰ τὸ πῶ αὐτό, γνώση ἀγάπη
Μὲ παραμορφωμένο πρόσωπο
Φιλία μὲ βαριά παπούτσια
Σὲ βουνὰ μὲ φεγγάρι κομμένο ἀπ' τὸ πλευρό σου
10 Νὰ τὸ πῶ ρίγος τοῦ χεριοῦ
Λόγο κομμένον ἀπ' τὴ ρίζα κι ἐμεῖς σκεφτικοὶ
Μ' ἓναν πόνο ξεχασμένο σάν καρπὸ σὲ σεντούκι
Ποῦ εὐωδιάζει τὰ σκοτάδια
Πῶς νὰ μπορέσω νὰ πῶ πῶς ἔρχεται τὸ καλοκαίρι
15 Ἄπὸ ἓνα σμίξιμο στὴν ὄροφή ἑνὸς προσώπου
Τὸ μεσημέρι σὲ μιὰ κάμαρα ὕπνου
Ἡ ἀναπνοὴ νὰ ψηλώνει σάν πλατάνι
Καὶ τὸ πλατάνι νὰ στρώνει τὴν αὐλὴ μὲ φύλλα
Τί ἦσαν ὅταν κρατοῦσε τὸ χέρι σου ἓνα μάτι μου
20 Καὶ τὸ περιέφερες
Κι ἔφαχνες στοῦ βραδιοῦ τὴν πτώση
Νὰ μὲ βρεῖς ἐμένα;
Κεῖνη τὴν ἐποχὴ ἤμουν γεμάτος σφυρίχτρες
Κι ὅταν μιλοῦσα ἀνοιγε τὸ πρόβλημα σάν οὐρανός

25 Ἄπο τότε τὸ στέρνο μου πῆγε μακριά
 Ἡ ἀρετὴ περιεβλήθη μὲ λίθο
 Σιγὴ ὑπάρχει καὶ ὁμοιάζει
 Μὲ τὴν σιγὴ τῶν εἰκόνων ποὺ περιβάλλει
 Τὸ σῶμα τῶν προσευχομένων.

II Ποιός μπορεί ν' ἀμφιβάλλει

Ποιός μπορεί τὴν ἀναστάτωση σου νὰ ἐννοήσει
 Νὰ σοῦ πιάσει τὴν καρδιά ὅπως ἓνα ζεστό πουλί
 Ἄπο καιρὸ μὲ κάνεις νὰ σὲ φέρνω ἐδῶ
 5 Νὰ σὲ βλέπω καὶ νὰ ζητῶ ἐπίμονα
 Τὰ μακριὰ κι ἀνήσυχα χέρια σου
 Ρίξε με ὅμως ἐμένα μὲ δύναμη ὅπως μιὰ πέτρα πρὸς τὸ δάσος
 Ξερίζωσέ με ἀπ' τὴ γῆ
 Κλείδωσέ με σὲ μιὰ κάμαρα καὶ πάρε τὸ κλειδί
 10 Καὶ ταξίδεψε ὅπου θές
 Κι ἄς εἶναι τὰ παράθυρα κλειστά
 Κι ἄς εἶναι μόνο ἓνα καρφί στὸν τοῖχο
 Κι ἄς εἶσαι σύ

Ποιός μπορεί ν' ἀμφιβάλλει
 15 Ἡ ἔλευσή σου εἶναι πρὶν ἀπὸ σένα
 Πρὶν ἀπ' τὴν ἔλευση εἶναι ὁ νοῦς
 Πρὶν ἀπ' τὸ νοῦ ἓνα δάσος ποὺ μᾶς περιμένει
 Πρὶν ἀπ' τὸ δάσος εἶναι ἓνας ὕμνος
 Πρὶν ἀπ' τὸν ὕμνο ἓνας νεκρὸς
 20 Πρὶν ἀπ' τὸ νεκρὸ εἶμαι ἐγὼ
 Ποὺ προσπαθῶ Κύριε νὰ σὲ συνηθίσω
 Νὰ σοῦ προσφέρω τὴν ἀναστάτωση μου
 Κι ἐσύ νὰ μοῦ ἀποδώσεις τὴ νύχτα μου
 Τὴν ἡσυχὴ τὴ γιομάτη πουλιὰ κι ἄγρια ζῶα
 Καὶ σκοτεινὲς πλεκτάνες τοῦ μέλλοντος ποὺ συνεδριάζουν
 Κι ἐγὼ Κύριε νὰ σὲ συνηθίζω
 Νὰ σοῦ λέω κάθε πρωὶ τὰ μυστικά μου
 Νὰ μὴ σοῦ ζητῶ τίποτα καὶ νὰ μοῦ δίνεις τὰ πάντα.

III Γιατί ἔχω μέσα μου ἓνα νεκρὸ πουλί κι ἐσύ τὸ λυπᾶσαι

Γιατί μοῦ κρατᾶς τὰ χέρια καὶ τὰ δικά σου χέρια τὰ ἔχω κρυμμένα στὸν ὕπνο μου
 Γιατί τὸ σῶμα σου μοιάζει μὲ ὄνειρο ποὺ ἀκολουθεῖ τίς πράξεις μου ὅλη τὴ μέρα
 Καὶ λίγο-λίγο μοῦ ἔρχεται στὴ μνήμη
 5 Γιατί μοῦ λές γιὰ τὴν ἀγάπη
 Μοῦ λές πῶς ἀποχαιρετιῶνται δυὸ κι ἀφήνουν τὴν ἀγάπη μόνη
 Σὰν τὸ μαργαριτάρι ἔξω ἀπ' τὸ στρεῖδι του
 Γιατί μοῦ λές πολλὲς φορές γιὰ τὴν ἀγάπη ὅτι εἶναι σύμπτωση
 Γι' αὐτὸ σ' ἀγαπῶ
 10 Γιατί σ' ἀγκαλιάζω καὶ σὲ μυρίζω ὅπως ἄρνι ποὺ ὀσφραίνεται τὸ χόρτο
 Γιατί δέχομαι τὴ φωνή σου σὰ νὰ ἴναι σπόρος
 Κι ἐγὼ σὰ νὰ ἴμαι φρέσκο χῶμα
 Γιατί σ' ἀγκαλιάζω πάντα κι ἀπέναντί μας μιὰ μέρα σημαδεύει τὴν ἀγάπη μας

Ὅπως ἐμένα κάποτε πού μὲ πυροβολοῦσε ἡ νύχτα
 15 Γιατί σὲ βλέπω σὰν πηλὸ καὶ θέλω νὰ σοῦ δώσω τὸ σχῆμα τῆς ἀγωνίας μου
 Κι ὕστερα πάλι νὰ σὲ ξαναπλάσω
 Γι' αὐτὸ σ' ἀγαπῶ
 Γιατί εἶσαι ἡ ἀγωνία μου

Γιατί μὲς στὸν καιρὸ εἶσαι ἡ ἐλπίδα ὅπως ἡ γλύκα τοῦ καρποῦ τὰ βάρδη
 20 Ὅπως τὰ δακρυσμένα μάτια τὴν ὥρα πού φεύγουμε
 Γιατί εἶσαι τὸ τραῖνο κι ὁ δρόμος καὶ τὸ χέρι μου πού σὲ ἀποχαιρετάει
 Γιατί εἶσαι ἡ καρδιά μου πού χτυπάει μουσικὰ ὅταν ἐγγίζω καὶ τὰ νύχια σου
 Πού εἶναι στὸ δέρμα μου σὰ σκορπισμένα λουλούδια σὲ νερό
 Γιατί εἶσαι τὸ τραγούδι μου πού λέω τ' ἀπογεύματα
 25 Γι' αὐτὸ σ' ἀγαπῶ.

IV Τὸ δωμάτιο μὲ τὸ ἓνα παράθυρο
 Μὲ τὸ ἄνα δέντρο ἔξω βουλιαγμένο στὴν ἀστροφεγγιά
 Ἡ ἀστροφεγγιά μὲ τὸ βάρος τῆς πάνω μου

Ἡ σκληρὴ προσφυγὴ σὲ σένα Κύριε
 5 Ἡ θέληση γονατισμένη στὰ πόδια σου
 Τὸ πρόσωπο πού γαληνεύει ἀργά-ἀργά
 Ὅπως τὸ πυρωμένο σίδερο στὸν ἀέρα

Ἡ φυχὴ σὰ δάσος πού πῆρε φωτιὰ
 Καὶ τὰ ζῶα ζωσμένα ἀπ' τὶς φλόγες

10 Θρηνωδοῦν

Κύριε βγάλε ἀπὸ μέσα μου
 Τὸν κακὸ ἄνθρωπο, δίνε του κάθε μέρα κάτι νὰ σκοτώνει

Ἡ ἀφησέ τον
 Σὰν ἓνα πυρωμένο σίδερο νὰ σβῆνει

15 Ἀπ' τὴ δροσιά μου

Κάποτε τὰ χέρια μένουν στὸ δρόμο
 Σὰ νὰ ξεκολλοῦν ἀπὸ τὸ βάρος μιᾶς θωπείας
 Κάποτε ἡ ἀγάπη, σὰν πουλὶ τρομαγμένο
 Ἀπὸ μιὰ τουφεκιά, ξαναπηγαίνει στὸν οὐρανὸ τῆς

20 Κύριε ξαναδῶσ' μου τὰ χέρια
 Γιατί ἔχω νὰ χαιρετήσω τόσους φίλους
 Κι ἄς ἔλθει πάλι ἡ ἀγάπη, τόσο πολὺ
 Θέλει ἡ ψυχὴ μας κάτι ἀπὸ ψηλά
 Οἱ σκέψεις νὰ ἴναι ἀκίνητες σὰν ἀκατόικητα σπίτια

25 Νὰ ρωτᾶς τὸ χτῆς καὶ τὸ παρὸν νὰ σὲ προτρέπει νὰ ἀντιλαμβάνεσαι τὸ σῶμα σου ἀλλαγμένο
 Σάμπως νὰ φύσηξε ἓνα στόμα
 Καὶ μονομιᾶς νὰ τοῦ ἔσθῃσε τὸ φῶς

Κύριε δῶσε ξανά τὸ φῶς στὸ σῶμα
 Τόσο πολὺ θέλει τὸ σῶμα κάτι ἀπὸ ψηλά.

V Τὸ λέω ξανά εἶμαι μόνος
 Σὰ μιὰ μόνη πατημασιά ἀνθρώπου σὲ δάσος
 Εἶμαι μόνος σὰ δάχτυλο σὲ χέρι
 Πού ἡ μηχανὴ τοῦ πῆρε τὰ ἄλλα τέσσερα

- 5 Ἄν ἦμουν σταγόνα θά ᾗχα σθήσει στὰ ἔγκατα διψασμένης γῆς
 Δὲν εἶμαι ὅμως σταγόνα
 Εἶμαι μικρὴ πέτρα ἴσως πολύτιμη
 Ποῦ ὁ καιρὸς τὴν κάμνει ἄμμο
 Καὶ βλέπω τὸ σχῆμα της καὶ τὴ λάμψη
- 10 Καὶ τὴ σκληρότητά της
 Καὶ τὸ βάρος της νὰ γίνονται ἄμμος
 Τὸ λέω ξανά
 Στὴν καρδιά μου εἶναι μιὰ προσευχή
 Ὅμως μένει μέσα
- 15 Ἄς ἦταν τώρα ποῦ δὲν ὑπάρχει στόμα νὰ ᾗχα μιὰ μαχαιριά στὸ πλευρὸ
 Νὰ βγεῖ ἀπὸ ἐκεῖ σὰν τρυφερὸ κορίτσι
 Ἡ προσευχή.

Ποίηση, 1 (Ἀθ.: Στιγμή, 21985 — Ἀθ.: Πρώτη Ὑλη, 1963), σσ. 88-99

Ἐκτωρ Κακναβάτος (Πειραιᾶς 1920), *Ἑβδομη Χορδὴ* (1972): «Ψηφίο Πρῶτο»

- Ποτὲ μὲ χειρονομίες ἀνδριάντων,
 γενναῖες ὡστόσο ἐπιμένουν μερικοί
 (ἄς μὴν ποῦμε ποιοί, οὔτε καὶ πότε),
 ἴσως καὶ μόνο μ' ἓνα νεῦμα,
- 5 ὄχι βέβαια τοῦ φερομένου ἐπὶ τῶν ὑδάτων
 ὡς ἐν καιρῷ νεφέλης, οὔτε αὐτό
 ποῦ ἄλλωστε καιρὸς καὶ ὄρεξη
 γιὰ μεταφυσικὴ μετάλλαξη καὶ προεκτάσεις,
 ξέρετε στὶς μέρες μας νὰ μετράει τὸ θάμπος;
- 10 ἢ ἀπ' τὰ principlia τὸ μεγαλεῖο;
 ὅσο γίνεται λοιπὸν ἀπλά, πολὺ ἀπλά
 ἕως τὰ ἔσχατα
 ἐκεῖ ποῦ φθείρεται σὲ ταπεινότητες,
 ἢ τὸ χειρότερο ὅταν ματώνει
- 15 μέσα σὲ βάτα ἀγκαθιδρά, σὲ τετριμμένα,
 κ' ἓνα παραπάνω ἄδοξα, πολὺ θλιμμένη,
 ἢ λογική.
- Ὡσπου νύχτα πιά, πρὸς τοῦ ὄνειρου μας
 γλιστράει τὰ ὕφαλα, δεμένο ὡς εἶναι
- 20 καὶ λικνίζεται, πλάι σὲ σκοῦνες
 ἐκεῖ, στὰ μαλακὰ σημεῖα γεννάει αὐγά,
 συνήθως ἀπὸ δυναμίτη ἢ καὶ σκωρίαν,
 γιὰ μόνο νὰ χαρεῖ τὸν βρόντο ἢ ἀνώμαλη,
 πρὸς τὰ μεσούρανα τὸ τίναγμα
- 25 ἢ τὸ αἰφνίδιο μπατάρισμα ἢ παθιασμένη
 καὶ νὰ μ' ἀφήσει ἄλαλο...
 ὕστερα πολὺ, ἐνῶ κοπάζει ὁ ἐξιλασμός,
 κινάει μὲ τὰ πρωινὰ παιδιὰ νὰ φύγει
 (πάντα κινάει πικραμένη
- 30 κατὰ τὲς ἀνηφοριές...)

Μέρα τὴ μέρα τὸ κρανίον τρύπιο
 ἀπ' τὸ ἴδιο ἐρώτημα: ποῦ νὰ πατήσω

- δολοφονοῦνε δῶθε κείθε
 ποῦθε νὰ διαβῶ;
 35 στή θέση τῶν ματιῶν στυφὰ
 ἐμμένουν δυὸ κυπαρισσόμηλα, ὀρκισμένα
 τοῦ θαλεροῦ, τῆς κόντρα ρότας...
 φυσάει λέει καὶ νὰ φυλάγεστε
 φυσάει πάντα ἀπὸ τοὺς φαίακες...

Ποιήματα, τ. 1.: 1943-1974 (Ἀθ.: Ἄγρα, 1990), σσ. 88-99 ~ *EΠ* [5], σ. 127

Τάκης Σινόπουλος (Πύργος Ἡλείας 1917 - 1981), *Τὸ Χρονικό* (1975): «*Δοκίμιο '73-'74*»
 XVI (χρονολ.: 7/10/74)

Ἡ Ἑλλάδα ταξιδεύει χρόνια μέσα στὴν Ἑλλάδα ἀκολουθώντας
 τὸ χυμένο αἷμα τὸ σπαταλημένο.

Αἷμα σταλαματιές κυλᾶνε στάζουν κάτω στὸν Ἄδη.

Πέφτουν ἀπάνω στοὺς νεκροὺς οἱ σκοτωμένοι ἀλλάζουν θέση δὲν
 ξυπνᾶνε.

Μόνο τὸ χέρι τους ὑψώνεται καὶ δείχνει τὴ μεριά πὺ περπατᾶ-
 νε οἱ δολοφόνοι.

- 5 Ἡ Ἑλλάδα ταξιδεύει χρόνια ἀνάμεσα στοὺς δολοφόνους

Συλλογή II: 1965-1980 (Ἀθ.: Ἐρμῆς, 1980), σ. 182 ~ *EΠ* [5], σ. 153

Μανόλης Ἀναγνωστάκης (Θεσσαλονίκη 1925 - Ἀθήνα 2005), *Ἐποχές 2* (1948) III

- Ἔτσι ὅπως πιά δὲν τὸ ἀποφάσιζες νὰ φύγεις
 Γιὰ κάθε πίκρα σου μὴ νιώθοντας ὀδύνη
 Γιὰ κάποια δάκρυα πὺ δὲ στέγνωσαν ἀκόμα
 Γιὰ μιὰν ἀρρώστια σου παλιὰ μὴ λογαριάζεις
 5 Σκυμμένος πάλι μὲς στή νύχτα χωρὶς λάμπα
 Κάτω ἀπ' τὶς στέγες τὶς νεκρὲς τῆς πολιτείας
 Προσμένοντας μιὰ Αὐγὴ πὺ σοῦ ἔχαν τάξει
 Χρόνια ταξίδεψες διψώντας κάποιο γράμμα
 — Μέσα σου πληθὸς τ' ἀμαρτήματα, τὶς τύψεις —
 10 Μὲ μιὰ σθησμένη νοσηρὴ χρονολογία
 Κι οὔτε κανεὶς πιά δὲ μ' ἀντάμωσε σὰν πρῶτα
 (Οὔτε κανεὶς, ἀλήθεια, πρόσμενε νὰ φέξει)
 Ἔτσι ὅπως ἔμεινα κι ἐγὼ τότε μιὰ νύχτα
 Ἐένος ὀλότελα κι ἀπ' ὄλους ξεχασμένος
 15 Μὲ τὴ δική σου μοναχὰ τὴ συντροφιά
 — Μὲ σένα τόσα χρόνια πιά μακριὰ μου —
 Ἐένος πολὺ μέσα σὲ τοῦτο τὸ παλιὸ
 Ἐένος σὲ τοῦτο τὸ παλιὸ τὸ καφενεῖο
 Ἔτσι ὅπως ἔμεινα μονάχος κάποια νύχτα
 20 Μέσα σὲ τοῦτο τὸ παλιὸ τὸ καφενεῖο
 Στὸ νυσταγμένο καφενεῖο ὅλη τὴ νύχτα
 Στοῦ Πειραιᾶ, νύχτα, τὸ βρώμικο λιμάνι.

Τὰ Ποιήματα, 1941-1971 (Ἀθ.: Στιγμή, 31985 — Θεσσαλονίκη, 1971)

Ἰδ., *Ἐποχές 3* (1951): «Ἡ Ἀγάπη εἶναι ὁ Φόβος...»

Ἡ ἀγάπη εἶναι ὁ φόβος ποὺ μᾶς ἐνώνει μὲ τοὺς ἄλλους.
 Ὅταν ὑπόταξαν τὶς μέρες μας καὶ τὶς κρεμάσανε σὰ δάκρυα
 Ὅταν μαζί τους πεθάνανε σὲ μιὰν οἰκτρὴ παραμόρφωση
 Τὰ τελευταῖα μας σχήματα τῶν παιδικῶν αἰσθημάτων
 5 Καὶ τί κρατᾶ τάχα τὸ χέρι ποὺ οἱ ἄνθρωποι δίνουν;
 Ἐέρει νὰ σφίξει γερὰ ἐκεῖ ποὺ ὁ λογισμὸς μας ξεγελεῖ
 Τὴν ὥρα ποὺ ὁ χρόνος σταμάτησε καὶ ἡ μνήμη ξεριζώθηκε
 Σὰ μιὰν ἐκζήτηση παράλογη πέρα ἀπὸ κάθε νόημα;
 (Κι αὐτοὶ γυρίζουν πίσω μιὰ μέρα χωρὶς στὸ μυαλὸ μιὰ ρυτίδα
 10 Βρίσκουνε τὶς γυναῖκες τους καὶ τὰ παιδιά τους ποὺ μεγάλωσαν
 Πηγαίνουνε στὰ μικρομάγαζα καὶ στὰ καφενεῖα τῆς συνοικίας
 Διαβάζουνε κάθε πρωὶ τὴν ἐποποιία τῆς καθημερινότητος.)
 Πεδαινοῦμε τάχα γιὰ τοὺς ἄλλους ἢ γιὰ τὴν ἔτσι νικοῦμε τὴ ζωὴ
 Ἡ γιὰ τὴν ἔτσι φτύνουμε ἓνα ἓνα τὰ τιποτένια ὁμοιώματα
 15 Καὶ μιὰ στιγμή στὸ στεγνωμένο νοῦ τους περνᾶ μιὰν ἠλιαχτίδα
 Κάτι σὰ μιὰ θαμπὴν ἀνάμνηση μιᾶς ζωικῆς προῖστορίας.
 Φτάνουνε μέρες ποὺ δὲν ἔχεις πιά τί νὰ λογαριάσεις
 Συμβάντα ἐρωτικὰ καὶ χρηματιστηριακὲς ἐπιχειρήσεις
 Δὲ θρῖσκεις καθρέφτες νὰ φωνάζεις τ' ὄνομά σου
 20 Ἀπλὲς προθέσεις ζωῆς διασφαλίζουν μιὰν ἐπικαιρότητα
 Ἄνια, πόθοι, ὄνειρα, συναλλαγές, ἐξαπατήσεις
 Κι ἂν σκέφτομαι εἶναι γιὰ τὴν συνήθεια εἶναι πιὸ προσιτὴ ἀπὸ τὴν τύψη.
 Μὰ ποιὸς θὰ ρθεῖ νὰ κρατήσῃ τὴν ὀρμὴ μιᾶς μπόρας ποὺ πέφτει;
 Ποιὸς θὰ μετρήσῃ μιὰ μιὰ τὶς σταγόνες πρὶν σβήσουν στὸ χῶμα
 25 Πρὶν γίνουν ἓνα μὲ τὴ λάσπη σὰν τὶς φωνές τῶν ποιητῶν;
 Ἐπαῖτες μιᾶς ἄλλης ζωῆς τῆς Στιγμῆς λιποτάχτες
 Ζητοῦνε μιὰ νύχτα ἀπρόσιτη τὰ σάπια τους ὄνειρα.
 Γιὰ τὴν ἠσιωπὴν μας εἶναι ὁ δισταγμὸς γιὰ τὴν ζωὴ καὶ τὸ θάνατο.

Τὰ Ποιήματα, ὁ.π. ~ *ΑΝΠ* 6, σ. 95 ~ *ΕΠ* [5], σ. 213

Μίλτος Σαχτούρης (Ἀθήνα 1919 - 2005), *Μὲ τὸ Πρόσωπο στὸν Τοῖχο* (1952): «Τοῦ Θηρίου»

Μὴ φεύγεις θηρίο
 θηρίο μὲ τὰ σιδερένια δόντια
 θὰ σοῦ φτιάξω ἓνα ξύλινο σπίτι
 θὰ σοῦ δώσω ἓνα λαγῆνι
 5 θὰ σοῦ δώσω κι ἓνα κοντάρι
 θὰ σοῦ δώσω κι ἄλλο αἶμα νὰ παίξεις
 Θὰ σὲ φέρω σ' ἄλλα λιμάνια
 νὰ δεῖς τὰ βαπόρια πῶς τρῶνε τὶς ἄγκυρες
 πῶς σπάζουν στὰ δυὸ τὰ κατάρτια
 10 κι οἱ σημαῖες ξάφνου νὰ βάφονται μαῦρες.
 Θὰ σοῦ βρῶ πάλι τὸ ἴδιο κορίτσι
 νὰ τρέμει δεμένο στὸ σκοτάδι τὸ βράδυ
 θὰ σοῦ βρῶ πάλι τὸ σπασμένο μπαλκόνι

- καί τὸ σκύλο οὐρανὸ
 15 πού βαστοῦσε τὴ βροχὴ στὸ πηγάδι
 Θὰ σοῦ βρῶ πάλι τοὺς ἴδιους στρατιῶτες
 αὐτὸν πού χάθηκε πᾶν τρία χρόνια
 μὲ τὴν τρύπα πάνω ἀπ' τὸ μάτι
 κι αὐτὸν πού χτυποῦσε τὶς νύχτες τὶς πόρτες
 20 μὲ κομμένο τὸ χέρι
 Θὰ σοῦ βρῶ πάλι τὸ σάπιο μῆλο
 Μὴ φεύγεις θηρίο
 θηρίο μὲ τὰ σιδερένια δόντια

Ποιήματα (1945-1971) [τ. Ι.] (Ἀθ.: Κέδρος, 1977), σ. 83 ~ *ΕΠ* [5], σ. 232

Ἰδ., *Τὰ Φάσματα, ἢ Ἡ Χαρὰ στὸν Ἄλλο Δρόμο* (1958): «Ὁ Τρελὸς Λαγὸς»

- Γύριζε στοὺς δρόμους ὁ τρελὸς λαγὸς
 γύριζε στοὺς δρόμους
 ξέφευγε ἀπ' τὰ σύρματα ὁ τρελὸς λαγὸς
 ἔπεφτε στὶς λάσπες
 5 Φέγγαν τὰ χαράματα ὁ τρελὸς λαγὸς
 ἀνοιγε ἢ νύχτα
 στάζαν αἶμα οἱ καρδιές
 ὁ τρελὸς λαγὸς
 ἔφεγγε ὁ κόσμος
 10 Βούρκωναν τὰ μάτια του ὁ τρελὸς λαγὸς
 πρήσκονταν ἡ γλώσσα
 βόγγαε μαῦρο ἔντομο ὁ τρελὸς λαγὸς
 θάνατος στὸ στόμα

Ποιήματα, ὅ.π., σ. 133 ~ ΕΠ [5], σσ. 234-35

Ἰδ., *Τὰ Στίγματα* (1962): «Ὁ Ποιητής»

- Σὰ θὰ μὲ βροῦνε πάνω στὸ ξύλο τοῦ θανάτου μου
 γύρω θὰ ἔχει κοκκινίσει πέρα γιὰ πέρα ὁ οὐρανὸς
 μιὰ ὑποψία θάλασσας θὰ ὑπάρχει
 κι ἔν' ἄσπρο πουλί, ἀπὸ πάνω, θ' ἀπαγγέλλει μέσα
 5 σ' ἓνα τρομακτικὸ τώρα σκοτάδι, τὰ τραγούδια μου

Ποιήματα, ὅ.π., σ. 203

Ἰδ., *Τὸ Σκεῦος* (1971): «Ἐζησα Κοντὰ»

μνήμη Γιώργου Μακρῆ

- Ἐζησα κοντὰ στοὺς ζωντανούς ἀνθρώπους
 κι ἀγάπησα τοὺς ζωντανούς ἀνθρώπους
 ὅμως ἡ καρδιά μου ἦταν πιὸ κοντὰ
 στοὺς ἄγριους ἄρρωστους μὲ τὰ φτερά
 5 στοὺς μεγάλους ἀπεριόριστους τρελοὺς
 κι ἀκόμα στοὺς θαυμάσια πεθαμένους

Ποιήματα, ὅ.π., σ. 249 ~ ΕΠ [5], σ. 241

Ίδ., *Ἐκτοπλάσματα* (1986): «Ὅταν»

Ὅταν κλείνω τὰ μάτια
ξεκινάει ἀπὸ μακριὰ
ἡ ἀγαπημένη ἔρχεται
καὶ μὲ κοιτάζει

5 ὅταν σβήνω τὸ φῶς
ἔρχεται ὁ θάνατος καὶ
μοῦ φιλά τὰ χέρια.

Ποιήματα, (1980-1998) [τ. 2.] (Ἀθ.: Κέδρος, 2001), σ. 39

Μιχάλης Κατσαρός (Κυπαρισσία 1919 - Ἀθήνα 1998), *Κατὰ Σαδδουκαίων* (1953): «Ἡ Διαθήκη μου» (1950)

Ἄντισταθεῖτε

σ' αὐτὸν ποὺ χτίζει ἓνα μικρὸ σπιτάκι

καὶ λέει: καλὰ εἶμαι ἐδῶ.

Ἄντισταθεῖτε σ' αὐτὸν ποὺ γύρισε πάλι στὸ σπίτι

καὶ λέει: «Δόξα σοι ὁ θεός.»

Ἄντισταθεῖτε

5 στὸν περσικὸ τάπητα τῶν πολυκατοικιῶν
στὸν κοντὸ ἄνθρωπο τοῦ γραφείου
στὴν ἐταιρία «εἰσαγωγαὶ - ἐξαγωγαὶ»
στὴν κρατικὴ ἐκπαίδευση
στὸ φόρο

10 σὲ μένα ἀκόμα ποὺ σᾶς ἱστορῶ.

Ἄντισταθεῖτε

σ' αὐτὸν ποὺ χαιρετάει ἀπ' τὴν ἐξέδρα ὦρες ἀτέλειωτες

τίς παρελάσεις

στὸν πρόεδρο τοῦ Ἐφετείου ἀντισταθεῖτε

στὶς μουσικὲς τὰ τούμπανα καὶ τίς παράτες

15 σ' ὅλα τ' ἀνώτερα συνέδρια ποὺ φλυαροῦνε

πίνουν καφέδες σύεδροι συμβουλατόροι

σ' αὐτὴ τὴν ἄγωνα κυρία ποὺ μοιράζει σμύρναν

σὲ μένα ἀκόμα ποὺ σᾶς ἱστορῶ.

Ἄντισταθεῖτε πάλι σ' ὅλους αὐτοὺς ποὺ λέγονται μεγάλοι

20 σ' ὅλους ποὺ γράφουν λόγους γιὰ τὴν ἐποχὴ

δίπλα στὴ χειμωνιάτικη θερμάστρα

στὶς κολακειῆς τίς εὐχὲς τίς τόσες ὑποκλίσεις

ἀπο γραφιάδες καὶ δειλοὺς γιὰ τὸ σοφὸ ἀρχηγό τους.

Ἄντισταθεῖτε στὶς ὑπηρεσίες τῶν ἀλλοδαπῶν καὶ διαβατηρίων

στὶς φοβερὲς σημαῖες τῶν κρατῶν καὶ τὴ διπλωματία

25 στὰ ἐργοστάσια πολεμικῶν ὑλῶν

σ' αὐτοὺς ποὺ λένε λυρισμὸ τὰ ὠραῖα λόγια

στὰ θούρια

στὰ γλυκερὰ τραγούδια μὲ τοὺς θρήνους

στοὺς θεατὲς

30 στὸν ἄνεμο

σ' ὄλους τοὺς ἀδιάφορους καὶ τοὺς σοφοὺς
στοὺς ἄλλους ποὺ κάνουνε τὸ φίλο σας
ὡς καὶ σὲ μένα, σὲ μένα ἀκόμα ποὺ σᾶς ἱστορῶ ἀντισταθεῖτε.
Τότε μπορεῖ βέβαιοι νὰ περάσουμε πρὸς τὴν Ἐλευθερία.

Κατὰ Σαδδουκαίων (Ἀθ.: Κείμενα, 21971), σσ. 54-56 ~ *ΑΝΠ* 5, σσ. 550-51 ~ *ΕΠ* [5], σσ. 376-77

Ἴδ., ὅ.π.: «Ἰστερόγραφο»

Ἡ διαθήκη μου πρὶν διαβαστεῖ
—καθὼς διαβάστηκε—
ἦταν ἓνα ζεστό ἄλογο ἀκέραιο.
Πρὶν διαβαστεῖ
5 ὄχι οἱ κληρονόμοι ποὺ περίμεναν
ἀλλὰ σφετεριστὲς καταπατήσαν τὰ χωράφια.

Ἡ διαθήκη μου γιὰ σένα καὶ γιὰ σὲ
χρόνια καταχωνιάστηκε στὰ χρονοντούλαπα
ἀπὸ γραφιάδες πονηροὺς συμβολαιογράφους.

10 Ἀλλάξανε φράσεις σημαντικὲς
ὦρες σκυμένοι πάνω της μὲ τρόμο
ἐξαφανίσανε τὰ μέρη μὲ τοὺς ποταμοὺς
τὴ νέα βουή στὰ δάση
τὸν ἄνεμο τὸν σκότωσαν —

15 τώρα καταλαβαίνω πιά τί ἔχασα

ποιὸς εἶναι αὐτὸς ποὺ πνίγει.

Καὶ σὺ λοιπὸν
στέκεσαι ἔτσι βουβὸς μὲ τόσες παραιτήσεις
ἀπὸ φωνή
ἀπὸ τροφή
20 ἀπὸ ἄλογο
ἀπὸ σπίτι
στέκεις ἀπαίσια βουβὸς σὰν πεθαμένος:

Ἐλευθερία ἀνάπηρη πάλι σοῦ τάζουν.

Ἄ.π., σσ. 56-57 ~ *ΕΠ* [5], σ. 378

Τίτος Πατρίκιος (Ἀθήνα 1928), *Μαθητεία* (1963): «Στίχοι, 2» (Αὐγούστος 1957)

Στίχοι ποὺ κραυγάζουν
στίχοι ποὺ ὀρθώνονται τάχα σὰν ξιφολόγχες
στίχοι ποὺ ἀπειλοῦν τὴν καθεστηκυῖα τάξη
καὶ μέσα στοὺς λίγους πόδες τους
5 κάνουν ἢ ἀνατρέπουν τὴν ἐπανάσταση,
ἄχρηστοι, ψεύτικοι, κομπαστικοί,
γιατὶ κανένας στίχος σήμερα δὲν ἀνατρέπει καθεστῶτα,
κανένας στίχος δὲν κινητοποιεῖ τίς μάζες
(Ποιὲς μάζες; Μεταξὺ μας τώρα —
10 ποιοὶ σκέφτονται τίς μάζες;
Τὸ πολὺ μιὰ λύτρωση ἀτομική, ἂν ὄχι ἀνάδειξη.)
Γι' αὐτὸ κι ἐγὼ δὲ γράφω πιά
γιὰ νὰ προσφέρω χάρτινα ντουφέκια

- ὄπλα ἀπὸ λόγια φλύαρα καὶ κούφια.
 15 Μόνο μιὰν ἄκρη τῆς ἀλήθειας νὰ σηκώσω
 νὰ ρίξω λίγο φῶς στὴν πλαστογραφημένη μας ζωή.
 Ὅσο μπορῶ, κι ὅσο κρατήσω.

Ποιήματα, II: 1953-1959 (Ἀθ.: Κέδρος, 1998), σ. 178 ~ *ΕΠ* [5], σ. 572

Ἑλένη Βακαλό (γέν. Σταυρινοῦ, Κωνσταντινούπολη 1921 - Ἀθήνα 2001), *Τοῦ Κόσμου* (1978): «Πῶς ἔγινε ἓνας Κακὸς Ἄνθρωπος»

Θὰ σᾶς πῶ πῶς ἔγινε
 Ἔτσι εἶναι ἡ σειρά

Ἐνας μικρὸς καλὸς ἄνθρωπος ἀντάμωσε στὸ δρόμο του ἓναν χτυπημένο
 Τόσο δὰ μακριὰ ἀπὸ κενὸν ἦτανε πεσμένος καὶ λυπήθηκε

- 5 Τόσο πολὺ λυπήθηκε
 Ποῦ ὕστερα φοβήθηκε

Πρὶν κοντά του νὰ πλησιάσει γιὰ νὰ σκύψει νὰ τὸν πιάσει, σκέφτηκε καλύτερα
 Τί τὰ θές τί τὰ γυρεύεις
 Κάποιος ἄλλος θὰ βρεθεῖ ἀπὸ τόσους ἐδῶ γύρω, νὰ ψυχοπονέσει τὸν καημένο

- 10 Καὶ καλύτερα νὰ ποῦμε
 Οὔτε πῶς τὸν ἔχω δεῖ
 Καὶ ἐπειδὴ φοβήθηκε
 Ἔτσι συλλογίστηκε

Τάχα δὲν θὰ εἶναι φταίχτης, ποιὸν χτυποῦν χωρὶς νὰ φταίξει;
 15 Καὶ καλὰ τοῦ κάνουνε ἀφοῦ ἤθελε νὰ παίξει μὲ τοὺς ἄρχοντες

Ἄρχισε λοιπὸν καὶ κεῖνος
 Ἄπὸ πάνω νὰ χτυπᾷ

Ἄρχη τοῦ παραμυθιοῦ καλημέρα σας

Τὸ Ἄλλο τοῦ Πράγματος: Ποίηση, 1954-1994 (Ἀθ.: Νεφέλη, 1995) ~ *ΕΠ* [5], σ. 201

Νίκος Καροῦζος (Ναύπλιο 1926 - Ἀθήνα 1990), *Πενθήματα* (1969): «Ρομαντικὸς Ἐπί-
 λογος»

Μὴ μὲ διαβάσετε ὅταν δὲν ἔχετε
 παρακολουθήσει κηδεῖες ἀγνώστων
 ἢ ἔστω μνημόσυνα.

- Ὅταν δὲν ἔχετε
 5 μαντέφει τὴ δύναμη
 ποὺ κάνει τὴν ἀγάπη
 ἐφάμιλλη τοῦ θανάτου.
 Ὅταν δὲν ἀμολήσατε αἰτὸ τὴν Καθαρὴ Δευτέρα
 χωρὶς νὰ τὸν βασανίζετε
 10 τραβώντας ὀλοένα τὸν σπάγγο.
 Ὅταν δὲν ξέρετε πότε μύριζε τὰ λουλούδια
 ὁ Νοστράδαμος.
 Ὅταν δὲν πήγατε τουλάχιστο μιὰ φορὰ
 στὴν Ἀποκαθήλωση.
 15 Ὅταν δὲν ξέρετε κανέναν ὑπερσυντέλικο.

- Ἄν δὲν ἀγαπᾶτε τὰ ζῶα
καὶ μάλιστα τὶς νυφίτσες.
Ἄν δὲν ἀκοῦτε τοὺς κεραυνοὺς εὐχάριστα
ὀπουδήποτε.
- 20 Ὅταν δὲν ξέρετε πῶς ὁ ὠραῖος Modigliani
τρεῖς ἢ ὥρα τῆ νύχτα μεθυσμένος
χτυποῦσε βίαια τὴν πόρτα ἐνὸς φίλου του
γυρεύοντας τὰ ποιήματα τοῦ Βιγιόν
κι ἄρχισε νὰ διαβάζει ὥρες δυνατὰ
25 ἐνοχλώντας τὸ σύμπαν.
Ὅταν λέτε τὴν φύση μητέρα μας κι ὄχι θεία μας.
Ὅταν δὲν πίνετε χαρούμενα τὸ ἀδῶο νεράκι.
Ἄν δὲν καταλάβατε πῶς ἡ Ἄνθουσα
εἶναι μᾶλλον ἢ ἐποχὴ μας.
ΠΡΟΣΟΧΗ
- 30 ΧΡΩΜΑΤΑ.
Μὴ μὲ διαβάζετε
ὅταν
ἔχετε
δίκιο.
- 35 Μὴ μὲ διαβάζετε
ὅταν δὲν ἤρδατε σὲ ρήξη μὲ τὸ σῶμα...
Ὡρα νὰ πηγαίνω
δὲν ἔχω ἄλλο στῆθος.

Τὰ Ποιήματα, τ. Ι: 1961-1978 (Ἀθ.: Ἰκαρος, 1993), σσ. 248-49 ~ ΕΠ [5], σ. 494

Νίκος Φωκᾶς (Φωκάτα Κεφαλονιάς 1927), *Μάρτυρας Μοναδικός* (1961): «Ὁ Μαῦρος Παράδεισος»

- Ἡ μονοτονία τοῦ ἐλαιώνα
Τώρα ποὺ ξεφορτώθηκε τὸν καρπό.
Πανάρχαιες ἐρημιές, μεγάλοι αὐλόγυροι
Μοῦ θυμίζουν ὅταν ζοῦσα ποῦ ἤμουν
- 5 Ἡ ἀνθρώπινη παρουσία μου ἐδῶ
Δὲν παιδεύει πιά τ' ἀγρίμια, δὲν παιδεύει
Τὸ τσακάλι, τὴ χελώνα, τὸν κόρακα
Ποῦ ἡμέρωσε τοῦ τόπου ἢ ἀγριάδα.
- Φαντάσματα κοριτσιῶν στὰ μονοπάτια
10 Δίνουν ζωὴ στὸ θάνατο, δίνουν στὸν πόθο
Τὴν ἴδια χαμένη εὐκαιρία
Ἐκεῖ ποῦ ὁ πόθος ἐμποδίστηκε.
- Μιὰ πεταλούδα πέταξε —τόσο ἤσυχα—
Μέσα ἀπὸ τοὺς ἀνήμερους θάμνους
15 Ποῦ ὑποχώρησαν στὸ βάρος μας στενάζοντας.
Εἶχε μιὰν ἀρχαιότητα σὰν τὴ δική μας.
- Ὁ ἥλιος κατεβαίνει κι ὑπάρχει γιὰ ὅλα
Μιὰ προδεσμία ἀπεριόριστη.

Εεφόρτωμα καὶ ξαναφόρτωμα τοῦ καρποῦ
20 Καὶ τὸ φεγγάρι ἀνάμεσα σὲ δυὸ ἐποχές.

Ποιητικὲς Συλλογές, 1954-2000 (Ἀθ.: Ὑψίλον, 2002), σ. 80 ~ *ΕΠ* [5], σσ. 414-15

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Στρατῆς Τσίρκας (Γιάννης Χατζηανδρέας, Κáιρο 1911 - Ἀθήνα 1980), Ὁ Ὑπνος τοῦ Θεριστῆ (1954): Ἀρχὴ τοῦ ὁμότιτλου διηγήματος — παρουσίαση σκηνικοῦ

Μπῆκε πρώτη, μὰ τὰ μάτια της, γεμάτα ἀπὸ τὸν ἥλιο τοῦ δρόμου, δὲ βλέπαν τίποτα. Μιὰ μυρωδιὰ ζυμαριοῦ καὶ μαραμένων τριαντάφυλλων τὴν ἔκανε νὰ σκεφτεῖ πὼς τὸ σπίτι δὲ θ' ἀεριζόταν συχνά.

— Ἔχουν καὶ κουρτίνες, εἶπε. Βαριές κουρτίνες. Κατὰ ποῦ πέφτει τὸ μπαλκόνι ἄραγε;

Προχώρησε φηλαφώντας τὸν τοῖχο. Σκόνταψε πάνω στὸ κρεβάτι ποῦ τῆς ἔκοβε τὸ δρόμο καὶ στάθηκε. Τότε κείνος, τελειώνοντας μὲ τὰ διπλοκλειδῶματα τῆς ξώπορτας, πάτησε τὸ κουμπὶ τοῦ ηλεκτρικοῦ καὶ τὸ δωμάτιο φωτίστηκε.

— Δηλαδή, μίλησε πάλι ἐκείνη, ὅλο τὸ σπίτι εἶναι τοῦτο δῶ; Τὸ κρεβάτι μόνο του πιάνει ὅλο τὸ χῶρο.

Ὁ ἄντρας ἀποκρίθηκε μὲ μιὰ κίνηση τοῦ κεφαλιοῦ, σὰ νὰ τῆς ἔλεγε: «Γιὰ τὴ δουλειὰ ποῦ τὸ θένε...» Ἀμέσως ὅμως κοκκίνισε καὶ κοίταξε ἄλλοῦ, ἐνῶ τὰ χεῖλη ἐκείνης παῖρναν τὴν ἔκφραση μιᾶς εὐθυμῆς τρυφερότητας. Διασκέδαζε μὲ τὴ στεναχώρια του. «Ἀγόρι μου», τοῦ εἶπε μὲ τὰ μάτια της. Ὑστερα πῆγε στίς κουρτίνες καὶ μὲ δυὸ κινήσεις τὶς τράβηξε. Ἄνοιξε τὴν τζαμόπορτα καὶ μπῆκε ἓνα δροσερὸ βουητό. Διαπλάτωσε τὰ πατζούρια καὶ φάνηκε ἡ θάλασσα, ὀλοφώτεινη! Ἐαφνιαστήκε ποῦ τὴ βρῆκε τόσο κοντά, νὰ τοὺς χωρίζει μονάχα ἡ ἄσφαλτο τοῦ δρόμου.

— Τί ὥραῖα ποῦ εἶναι, εἶπε.

Ἦταν μιὰ θάλασσα ρηχὴ μὲ πυκνὰ κυματάκια. Ὁ πρωινὸς ἥλιος τὴ χρωμάτιζε πράσινη καὶ πάνω της, κάτι γλάροι ποῦ λικνίζονταν, μοιάζαν μὲ νούφαρα. «Τόσο κοντά μας... Προσιτὴ ὅπως τὴν εὐτυχία...» σκέφτηκε καὶ γύρισε νὰ τοῦ τὸ πεῖ.

Αὐτὸς στεκόταν πάντα στὴν ἴδια θέση, μὲ τὸ κουρεμένο του κεφάλι, τὸ στρογγυλὸ καὶ στέρσο, καὶ μὲ κείνη τὴ διπλὴ χαρακιὰ στὸ κούτελο, ποῦ ἔφερε μαζί του γυρίζοντας. Ἦταν σὰ βράχος μαυρισμένος ἀπὸ τὸν ἥλιο, γυαλιστερός καὶ ρυτιδωμένος.

— Κώστα, τοῦ λέει. Νά ἔξερεις πόσο μετάνιωσα ποῦ τότε...

Πέντε χρόνια... «Ἄν δὲ σκοτωθεῖ» ἔλεγε στὴν ἀρχή. Ἀργότερα: «Ἄν δὲν τὸν σκοτώσουν.» Καὶ στὰ δύο τελευταῖα: «Ἄν δὲ μοῦ τὸν πεθάνουν...» Καὶ νὰ τον σήμερα! Μ' ἀκόμα δὲν τὸν εἶχε φιλήσει.

Μάζεψε τὰ λουλούδια ποῦ ξεραίνονταν πάνω στὸ μάρμαρο τοῦ κομοδίνου καὶ τὰ πέταξε ἔξω. Ὑστερα ἔπιασε τὰ σεντόνια. Ἦταν καθαρά, μὰ πόσο μεγάλα...

— Γιατί δὲ μοῦ λὲς τίνοσ εἶναι;

— Σοῦ εἶπα. Ἐνὸς φίλου ποῦ δὲν τὸν ξέρεις.

— Καὶ μποροῦμε νὰ μείνουμε ὅσο θέμε;

Ὁ Κώστας μὲ τὸ κεφάλι ἔκανε νόημα πὼς «ναί, ὅσο θέμε».

Δημήτρης Χατζής (Ίωάννινα 1913 - Ἀθήνα 1981), *Τὸ Τέλος τῆς Μικρῆς μας Πόλης* (1953): «Σαμπεθάι Καμπιλῆς» — ἀπὸ τὴν παρουσίαση τοῦ ἥρωα (ἀποσπ.)

Ὁ Σαμπεθάι Καμπιλῆς δὲν εἶχε καμιὰ ἐπίσημη ιδιότητα. Δὲν εἶταν χαχάμης στὸ Συναγώι οὔτε σύμβουλος στὴν Κοινότητα τῶν ἑβραίων οὔτε ἐπίτροπος σὲ λεφτά οὔτε τίποτα. Δὲν ἀνακατευόταν σὲ τίποτα, δὲν πῆγαινε πουθενά οὔτε στὸ νομάρχη γιὰ ζήτημα τῆς κοινότητας οὔτε στοὺς βουλευτὲς γιὰ ρουσφέτια οὔτε στὸ δήμαρχο γιὰ παράπονα οὔτε σὲ κανένα. Μιὰ φορὰ τὸ χρόνο μονάχα, μαζί μὲ τὸν πρόεδρο τῆς Ἰσραηλιτικῆς Κοινότητος καὶ τὸν ραβῖνο τῆς Συναγωγῆς, ἔμπαινε σ' ἓνα ἀμάξι ἀνοιχτὸ καὶ πηγαίνανε τὸ Πάσχα στὸ Μητροπολίτη μας νὰ τοῦ εὐχηθοῦνε τὰ χρόνια πολλά. Ἄλλη μιὰ φορὰ τὸ χρόνο, στὴ γιορτὴ τοῦ Μπαϊραμιοῦ, ἔτσι πάλι μὲ τοὺς ἄλλους δύο, πῆγαινε καὶ στὸ Μουφτή. [...]

Ὅπως καὶ νὰ πεῖς, εἶταν μιὰ φορὰ κι αὐτὸς θρησκευτικὸς ἀρχηγός. Ἄλλες δέκα θρησκείες νὰ ἔχαν ἀρχηγούς μέσα στὴν πόλη — κι ἂς εἶταν καὶ τέτοιους, δίχως πελατεία — σ' ὅλους τους θὰ πῆγαινε ὁ Σαμπεθάι Καμπιλῆς μιὰ φορὰ τὸ χρόνο στὴ μεγάλη γιορτὴ τους νὰ τοὺς ξαναπεῖ μὲ ταπεινοσύνη τὸ ἴδιο:

— Ἕνας εἶναι ὁ θεός. Καὶ μὲ τὸ φόβο του ζοῦμε.

Εἶταν δηλαδὴ ἓνας ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ. [...]

Ἰδιο σὰν αὐτὸν εἶταν καὶ τὸ μαγαζὶ του — ἡ ἄκρα ταπεινοσύνη. Εἶτανε σ' ἓνα δρομάκι τῆς ἀγορᾶς μὲ μιὰ πόρτα θολωτὴ, χαμηλὴ, ἔπρεπε νὰ σκύψεις γιὰ νὰ μπεῖς. Μέσα — φάτσα, εἶταν ἓνα τραπεζάκι μὲ τὴ σκουριασμένη κόπια πάνου καὶ δίπλα, στ' ἀριστερά, μιὰ μικρὴ κάσα γιὰ τὰ λεφτά. [...]

[...] Πίσω ἀπὸ κεῖνο τὸ δικό του τὸ τραπεζάκι εἶταν κάτι παραπάνω ἀπὸ μιὰ δύναμη. Εἶτανε μιὰ ἐξουσία. Τὸ πῶς αὐτὸς τὸν ἔβγαζε τὸν πρόεδρο τῆς Ἰσραηλιτικῆς Κοινότητος καὶ τὸ ραβῖνο τῆς Συναγωγῆς αὐτὸς τὸν διορίζε, δὲν εἶτανε ἴσως σπουδαῖο. Μὰ ὁ καθένας μπορούσε νὰ ξέρει — καὶ καλὰ θὰ ἔκανε νὰ τὸ ξέρει — πῶς τοὺς ὀβραϊκοὺς φήφους αὐτὸς τοὺς κανόνιζε κάθε φορὰ, σ' ὅλες τὶς ἐκλογές, πόσοι πάνω κάτω θὰ ψηφίσουν Βενιζέλο, πόσοι τοὺς βασιλικούς. Ἐκεῖνοι μάλιστα πού ξέραν τὰ πράματα λέγανε πῶς αὐτὸς ὁ Σαμπεθάι Καμπιλῆς εἶταν ἀπὸ τοὺς πολὺ λιγοστοὺς ἀνθρώπους πού ὁ Σεβασμιότατος Μητροπολίτης μας — ἄλλη μόνιμη ἐξουσία — τοῦ μιλοῦσε λόγια παστρικά. Καὶ πῶς κι ὁ Σεβασμιότατος ὁ Μητροπολίτης μας εἶτανε πάλι ἀπὸ τοὺς πολὺ λιγοστοὺς ἀνθρώπους πού ὁ Σαμπεθάι Καμπιλῆς δὲν τοὺς κρυβότανε. Οἱ δύο τους εἶταν ἐνωμένοι μὲ τὸ φόβο τοῦ ἑνὸς θεοῦ. Καὶ ἡ Κοινότητα τῶν ὀβραίων εἶταν ἓνα ἀπὸ τὰ κύρια στηρίγματα τῆς φατρίας τοῦ Μητροπολίτη, στὰ δημοτικὰ ζητήματα, στὶς ἐκλογές, σὲ ὅλα, ὅπως ἀπὸ τ' ἄλλο μέρος ὁ Μητροπολίτης εἶταν ἓνα ἀπὸ τὰ κλειδιά τοῦ Σαμπεθάι Καμπιλῆ γιὰ νὰ συμμαζεῦονται πίσω στὴν ὀβραϊκὴ κλώσσα τους τὰ κλωσσόπουλα πού θὰ θέλαν νὰ ξεμακρύνουν.

Εἶταν δηλαδὴ ὁ Σαμπεθάι Καμπιλῆς ἓνα σοβαρό, ὑπεύθυνο καὶ σίγουρο πρόσωπο μέσα στὴν ἱεραρχία τῆς πατροπαράδοτης τάξης σ' αὐτὴ τὴν πόλη. Καὶ μόνιμο.

ἼΑρης Ἀλεξάνδρου (Ἀριστοτέλης Βασιλειάδης, Λένινγκραντ 1922 - Παρίσι 1978), *Τὸ Κιβώτιο* (1974): «Τρίτη, 22 Ὀκτωβρίου 1949» (ἄποσπ.)

ἼΑς εἶναι, ἔλεγα θυμᾶμαι τίς προάλλες πῶς ὁ Λυσίμαχος ἐκτελέστηκε ἐπειδὴ τὸν ἀνέφερα στὸν διοικητέοντα Βελισάριο καὶ σᾶς προκάλεσα νὰ μὲ ρωτήσετε τί σχέση ἔχει ὁ Λυσίμαχος μὲ τὴν Ἐπιχείρηση Κιβώτιο, μὰ ἐσεῖς μοῦ ἀπαντήσατε καὶ πάλι μὲ τὴ σιωπή σας καὶ λοιπόν, μιὰ κι ἀποφάσισα παρ' ὅλα αὐτὰ νὰ συνεχίσω, διευκρινίζω σήμερα ὅτι τὸν ἀνέφερα πράγματι τὸν στρατιώτη Λυσίμαχο, δὲν ἐκτελέστηκε ὅμως, εἶπα φέματα ὡς πρὸς αὐτὸ τὸ σημεῖο τίς προάλλες, ὅταν ἀνασκεύασα τὸ προηγούμενο φέμα μου (τὸ ὅτι δηλαδὴ δὲν τὸν ἀνέφερα) καὶ τὸ δεύτερο ἐτοῦτο φέμα, μέσα στὴν ἀναίρεση τοῦ πρώτου φέματος, τὸ εἶπα γιὰ νὰ διαπιστώσω ἂν εἴσατε πράγματι ὁ σύντροφος ἀνακριτῆς, μὰ τώρα πιά, αὐτὸ πού μὲ ἐνδιαφέρει εἶναι νὰ καταγράψω ἀπλῶς τὰ γεγονότα καὶ εἶναι λοιπὸν γεγονὸς ὅτι τὸν βρῆκα τὸν Λυσίμαχο νὰ κοιμᾶται κατὰχαμα, ἀκουμπώντας τὴν πλάτη του στὴ μάντρα τοῦ προαύλιου, τὸν ξύπνησα, τοῦ ὑποσχέδηκα νὰ μὴν τὸν ἀναφέρω καὶ κείνη τὴ στιγμή τὸ πίστευα πῶς δὲ θᾶλεγα λέξη σὲ κανέναν, γιὰτὶ ἀπὸ μικρὸ παιδί δὲ μοῦ ἄρεσε νὰ εἶμαι μαρτυριάρης καὶ στὸ Γυμνάσιο τασσόμουνα πάντοτε μὲ τὸ μέρος τῶν συμμαθητῶν μου, ἀκόμα καὶ σὲ περίπτωση ὁμαδικοῦ σκασιαρχείου (μολονότι, οὔτε τὰ καουμπόυκα πού πηγαίναμε καὶ βλέπαμε, οὔτε οἱ λουκουμάδες πού τρώγαμε στὸν «Κρίνο» μὲ πολυενθουσιάζανε) καὶ θυμᾶμαι πῶς ποτέ μου δὲν μαρτύρησα συμμαθητῆ μου, ἐνοχο καζούρας, ἀκόμα κι ὅταν τύχαινε νὰ μὲ ἀπειλήσει ὁ καθηγητῆς πῶς ἂν δὲν τὸν κατονομάσω, θὰ τιμωρήσει ἐμένα. [...]

Μὲ τὸν Λυσίμαχο ὅμως, τὸ πράγμα εἶτανε διαφορετικὸ καὶ τὴν ὥρα πού ἀνέβαινα τὴ φαρδιά, μαρμάρινη σκάλα [...] σκεφτόμουνα πῶς ὁ Λυσίμαχος εἶχε παραβεῖ τὸ καθῆκον του καὶ ἄρα ἐγώ, εἶχα καθῆκον νὰ τὸν ἀναφέρω.

Τὸ Κιβώτιο (Ἀθ.: Κέδρος, 1974), σσ. 157-59 ~ *ΜτΠ* 2, σσ. 168-69

ΔΕΥΤΕΡΗ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΓΕΝΙΑ ἢ ΤΟΥ Ἴ60

ΠΟΙΗΣΗ

Ντίνος Χριστιανόπουλος (Κωνσταντῖνος Δημητριάδης, Θεσσαλονίκη 1931), *Ἀνυπεράσπιστος Καημός* (1960): «Ἐκεῖνοι πού μᾶς παίδεψαν» (1955)

ἼΕκεῖνοι πού μᾶς παίδεψαν βαραίνουν μέσα μας πιὸ πολύ,
ὅμως ἢ δική σου τρυφερότητα πόσον καιρὸ ἀκόμα θὰ βαστάξει;
ἼὍ,τι μᾶς γλύκανε τὸ ξέπλυνε ὁ χρόνος κι ἢ συναλλαγή
ἐκεῖνοι πού μᾶς χαμογέλασαν βουλιάξαν μὲς στὰ πιὸ βαθιὰ πηγάδια
5 καὶ μείναν μόνο ἐκεῖνοι πού μᾶς πλήγωσαν,
ἐκεῖνοι πού ἀρνήθηκαν νὰ τοὺς ὑποταχτοῦμε.

ἼΕκεῖνοι πού μᾶς παίδεψαν βαραίνουν πιὸ πολύ...

Ποιήματα (Θεσσαλονίκη: Ἰανός, 2004) ~ *ΔΜΠΓ*, σ. 68

Ἰδ., «Ὁ Ἀλλήθωρος» στὰ *Ποιήματα, 1949-1960* (1962): «Ἡ Ἀγκίδα»

Τὸ βράδυ πὸ σκοτῶσαν τὸν Λαμπράκη,
 γυρνοῦσα ἀπὸ ἓνα ραντεβού.
 «Τὶ ἔγινε;» ρώτησε κάποιος στὸ λεωφορεῖο.
 Κανεῖς δὲν ἤξερε. Εἶδαμε χωροφύλακες
 5 μὰ δὲ διακρίναμε τίποτε ἄλλο.
 Πέρασαν τρία χρόνια. Ξανακύλησα
 στὴν ἴδια ἀδιαφορία γιὰ τὰ πολιτικά.
 Ὅμως τὸ βράδυ ἐκεῖνο μὲ ἐνοχλεῖ
 σὰ μιὰ ἀνεπαίσθητη ἀγκίδα πὸ δὲ βγαίνει:
 10 ἄλλοι νὰ πέφτουν χτυπημένοι γιὰ ἰδανικά,
 ἄλλοι νὰ ὀργιάζουν μὲ τὰ τρίκυκλα,
 κι ἐγὼ ἀνέμελος νὰ τρέχω σὲ τσαῖρια.

Ποιήματα (Θεσσαλονίκη: Ἴανός, 2004) ~ *ΕΠ* 6, σ. 122

Νίκος-Ἀλέξης Ἀσλάνογλου (Θεσσαλονίκη 1931 - Ἁγιοὶ Ἀνάργυροι Ἀττικῆς 1996), *Δύσκολος Θάνατος* (1954): «Σταθμὸς Λιτοχώρου»

Παράξενα φέγγει στὴ μνήμη μου ἡ ἀρχή. Εἶναι τὸ φέγγγρισμα
 πίσω ἀπ' τὸ βράδυ, ὅταν τὸ φῶς ὑποχωρεῖ ἀπ' τὶς γωνιές
 ὅπως τὰ δίχτυα πὸ ἀπλώνουν στὰ τηλέφωνα κι' ἀκοῦς
 ἓνα ἀσυνάρτητο κενὸ μέσα στὶς ἀνοιχτὲς γραμμές
 5 μιὰν ἐκσταση ἀπὸ ἄταχτες φωνές μὲς ἀπ' τὰ σύρματα
 τὸ βράδυ στὸ σταθμὸ πὸ συντροφεύει ἡ θάλασσα
 δυὸ-τρία βράχια κι' ὁ κόρφος ἀνοιχτὸς δίχως ὀρίζοντα
 κι' ὁ ἥλιος σὰ λυπημένη Κυριακὴ κοντὰ στὰ Κάστρα
 Δὲ θὰ ξεχάσω αὐτὸ τὸ φέγγγος στὸ σταθμὸ
 10 τὸ πάθος πὸ ξεπερνᾷ τὴν εὐφροσύνη τοῦ κορμιοῦ καὶ ἀπὸ σάρκα γίνεται πνευματικὴ ἀγωνία
 ἡ ἀγωνία πὸ φέρνουν οἱ σθησιμένες φωνές στὸ κατώφλι τῆς νύχτας
 ἡ ἀγωνία πὸ φέρνει ἡ μοναξιά δίπλα στὸν ἄλλο, ἡ μοναξιά
 μέσα στὸν ἄλλο, ἡ μοναξιά μέσα στὸ πάθος τοῦ ἄλλου
 Ὅλα τελειώνουν στὸ τελευταῖο σύνορο
 15 χαμηλώνουν τὰ φῶτα στὸ θάλαμο καὶ σβήνουν
 οἱ σιγανὲς πατημασιές. Προσευχηθεῖτε
 γιὰ τὶς σκοπιές πὸ ἀγρυπνοῦν

Ὁ Δύσκολος Θάνατος [1946-1974] (Θεσσαλονίκη: Ἐργατία, 1978 — Ἀθ.: Νεφέλη, 1985),
 σ. 41 ~ ΔΜΠΓ, σ. 127 ~ *ΕΠ* 6, σ. 186

Βύρων Λεοντάρης (Νιγρίτα Σερρών 1932), *Ἡ Ὀμίχλη τοῦ Μεσημεριοῦ* (1959): «Νυχτερινά» V

Πονῶ γιὰτὶ πέρασε μὲς ἀπ' τὴν καρδιά μου
 ἓνα μεγάλο ἀγκάθι
 σπρωγμένο μὲ τόση ἀνεση ἀπὸ δάχτυλα
 πὸ ἀγάπησα δίχως ἐλπίδα δίχως σύνεση
 5 καὶ τώρα πιά δὲν ἔχω λόγια νὰ σκεπάσω τούτη τὴν πληγὴ
 φωνές νὰ τὴν κρύψω.
 Γιατὶ, δὲ θέλω, δὲν μπορῶ, δὲν καταδέχομαι,

ὄσα ἔζησα
 τώρα μονάχα ποίηση νά ἔναι.

Ψυχοστασία (Ποιήματα 1949-1976), ἐπιμ. Μαρία Κυρτζάκη (Ἀθ.: Ἰψίλον, 1983), σ. 126 ~ ΔΜΠΓ, σ. 165

Χρῖστος Ρουμελιωτάκης (Ἀργυρούπολη Ρεθύμνης 1938), *Ξένος εἰμί* (2002): «Ἐνύπνιον '88» (δημ. 1990 στὸ περ. *Πλανόδιον*)

Ἦρθε ὁ πατέρας μου τῆ νύχτα
 καὶ μὲ φώναξε·
 μαθαίνω πράγματα, μοῦ λέει,
 καὶ φοβοῦμαι,
 5 νὰ πληρώνεις τὸ νοίκι σου καὶ τὰ κοινόχρηστα
 καὶ τὰ ἄλλα,
 ὅπως συμφώνησες.
 Μὰ πατέρα, τοῦ λέω,
 ἐδῶ δὲν εἶναι τὸ σπίτι μου, εἶναι ἡ φυλακή,
 10 δὲν τὸ βλέπεις;
 κι αὐτὴ δὲν εἶναι ἡ βρύση ποὺ στάζει,
 εἶναι ἡ ζωὴ μου
 ποὺ στραγγίζει σταγόνα-σταγόνα.
 Τὸ ξέρω, μοῦ λέει,
 15 ἀλλὰ καὶ σὺ τὸ ἤξερες καὶ ὑπόγραφες
 καὶ τώρα ὀφείλεις νὰ πληρώσεις,
 ὅπως ὄλοι μας.

Ξένος εἰμί καὶ ἄλλα Ποιήματα (Ἀθ.: Τυπωθῆτω <Λάλον Ἰδωρ, 1>, 2002), σ. 24 ~ ΔΜΠΓ, σ. 326

Νίκος Παπαδόπουλος (Κυπαρισσία 1933 - Ἀθήνα 2007), *In modo misto genuino* (2005): «Λίγο Πρὶν τὴν Πτώση»

Στὴ σκεπαστὴν αὐλή, ὅπου σεργιανάει
 τ' ἀρθριτικά του ὁ Μέγας Ἀδωνάι,
 οἱ τρεῖς Ἀρχάγγελοι μὲ τὰ μονύελα
 ψάχνανε τὸν ἐπιτελικὸ χάρτη
 5 μπάς κι ἔβρουν περιδῶριο γιὰ κραιπάλη.
 Κι εἶπε ὁ Γιαχβέ, κουνώντας τὸ κεφάλι:
 «Μανάρια μου, ἐδῶ προμηνύεται θύελλα,
 καὶ μοῦ ἐτοιμάζεστε γιὰ γκάρντεν-πάρτι!»

In modo misto genuino: Ποιήματα 1964-2005 (Ἀθ.: Ἰψίλον, 2005), σ. 93

Ἰδ., ὁ.π.: «Παναγιώτης Παπαδόπουλος τοῦ Ἀριστείδου, 1900-1944 (22 Ἰουλίου)»

Τὸ ποίημα αὐτὸ δὲν πρόκειται νὰ μείνει —
 εἶναι, ὅπως λένε, «περιστασιακό».
 Ἐδῶ γύρω, παλιά, εἶχε ἓνα καμίνι
 πού ἔγαζε Ἀρχαίους Θεοὺς ἀρματωμένους
 5 μὲ κεραυνούς. Σήμερα μὲ φακὸ
 ψάχνεις νὰ βρεῖς τὰ ἐρείπια τοῦ Τεμένου.
 Ὅταν πῆγαν τὸν Θεό μου στὴν ἀγχόνη,
 ἐγὼ ἤμουν ἔντεκα χρονῶ.
 Στὸ σπίτι εἶχε «περσέφει» ἓνα κουπόνη,

10 κι ἀβγάτισε ὀλωνῶν μας ἡ μερίδα...
 (Τὸ «νέο» τὸ βρήκαμε κάποιο πρωινὸ
 σέ —«γερμανόφωνη»— μιὰ ἐφημερίδα...)

ῶπ., σ. 113

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Νίκος Καχτίσης (Γαστούνη Ἡλείας 1926 - Πάτρα 1970), *Τὸ Ἐνύπνιο* (1960): Ἡ ἀρχὴ τῆς ἀφήγησης

ῶτι δῆθεν, ὅπως ἦταν ξαπλωμένος καὶ μὲ περίμενε, ἀκούγοντας κάτι οὐγγρικούς χορούς ἀπὸ τὴ Βουδαπέστη, ἀποκοιμήθηκε, μὲ ζωνηρὴ ὅμως καὶ τὴν αἴσθηση τῆς πραγματικότητας, καὶ φαντάστηκε πὼς μισάνοιξε μόνη τῆς μία μικρὴ πόρτα ποὺ ἐπικοινωνοῦσε μὲ τὴν καταπακτὴ ποὺ σχημάτιζε ἡ σκάλα τοῦ ἀπάνω σπιτιοῦ. Ἐκεῖ εἶδε ὅτι, ἀηδιασμένος ὅπως ἦταν ἀνέκαθεν μὲ τὴ σπιτονοικοκυρά, εἶχε πάει, μὲ χρήματα ποὺ πρὸς μεγάλη του χαρὰ εἶχε βρεῖ καταχωνιασμένα σ' ἓνα κουτὶ μὲ παλαιῆς φωτογραφίες, νὰ νοικιάσει ἓνα ἄλλο δωμάτιο, σὲ μιὰ ἄγνωστη συνοικία, στὴν ὁποία τὸν ὀδήγησαν ἐπίσης ἄγνωστοὶ δρόμοι. Τὸ σπίτι αὐτὸ ἦταν σὲ μιὰ ἀδιέξοδο, σὲ κάποιον ὕψωμα, ἀπ' ὅπου μποροῦσε ν' ἀντικρίζει, ὅπως ἀνέβαινε τὸ δρόμο, τὶς στέγες τῶν ἄλλων σπιτιῶν ἀπὸ κάτω, ἐνῶ στὸ βάθος, σπινθίριζε ὁ ροῦς ἐνὸς ποταμοῦ. Ἦταν ἓνα θερμὸ καλοκαιρινὸ ἀπόγιομα, κατὰ τὶς δύομισι, ποὺ ὅλοι κοιμοῦνται στὴ χώρα μας. Σ' αὐτὸ ἀπέδωσε καὶ τὸ ὅτι δὲν τοῦ ἀπάντησαν ἀμέσως ἀπὸ μέσα ὅταν χτύπησε τὸ ρόπτρο. Μὲ τὸ θόρυβο, ὅμως, ποὺ ἔκανε ἀμέσως μετὰ, πεισμωνμένος ποὺ δὲν τοῦ ἄνοιγαν, θὰ πρέπει νὰ εἶχε ὀπωσδήποτε ξυπνήσει ἀπὸ τὸν ἀπογευματινὸ τῆς ὕπνο τὴν κυρία ποὺ τοῦ ἄνοιξε, καὶ ἡ ὁποία δὲν ἦταν ἄλλη ἀπὸ τὴν κοινὴ μας φίλη τῆς ἐποχῆς ἐκείνης Εὐρυδίκη Θ... Ἰδίως τὴν πρώτη στιγμή ποὺ συναντήθηκαν τὰ βλέμματά τους, ἔδειξε καθαρὰ πὼς καμία διάθεση δὲν εἶχε νὰ τὸν δεῖ. Φάνηκε καθαρά, ἀπὸ τὸν τρόπο ποὺ τὸν παραμόνεψε ἀπὸ τὴ μισάνοιχτη πόρτα τῆς, πὼς ἀναγνώρισε ἀμέσως ποιὸς ἦταν (ὅπως, ἄλλωστε, τὴν ἀναγνώρισε ἀμέσως κι αὐτός), ἀλλά, γιὰ λόγους ποὺ αὐτὸς ἦταν ἀδύνατο νὰ ἐξηγήσει, τηροῦσε τὰ προσχήματα, ὅπως κι αὐτὸς ἐπίσης. Μέχρι ποὺ ἐγὼ τὸν ξύπνησα μὲ τὰ χτυπήματά μου, συμπεριφέρθηκαν κι οἱ δύο σὰν ξένοι. Ἐπειδὴ παρατήρησε, στὸ λιγότερο διάστημα ποὺ ἀκίνητοι καὶ οἱ δύο βρέθηκαν στὸν προθάλαμο, ὅτι τὸν ἀντίκριζε μὲ αὐστηρὸ μάτι, ἄρχισε μὲ ὑποταγὴ νὰ κατηγορεῖ τὸν ἑαυτό του πὼς ὀμολογουμένως τὰ χτυπήματά του ἦταν ἐπίμονα, ἐνῶ θὰ μποροῦσε κάλλιστα νὰ περίμενε λίγο, ὅτι λυπόταν γι' αὐτὸ εἰλικρινά, καὶ τῆς ζητοῦσε συγγνώμη, ἂν καὶ τὸ καταλάβαινε καὶ μόνη τῆς πὼς ἀναγνώριζε τὸ λάθος του, κλπ., κλπ., μέχρι ποὺ κατάληξε νὰ τὴν ἀντικρίζει σὰν παρείσακτος. Αὐτὴ, ἀτημέλητη καὶ ράθυμη ὅπως ἦταν, ἀντὶ νὰ τοῦ πεῖ κάτι ποὺ νὰ τὸν τόνωνε λίγο, σὰν μόνη τῆς ἀντίδραση στὶς ἐξηγήσεις ποὺ τῆς ἔκανε, ταχτοποίησε μὲ τρόπο τὴν ξεκούμπωτη ρόμπα τῆς μπροστά — κίνηση πολὺ προκλητικὴ, ποὺ τοῦ μετέδωσε ἓνα ρίγος ἀπὸ τὴν πολλὴ ἐπιθυμία.

[Ἔργα, 1] Ποιοὶ οἱ Φίλοι, Ἡ Ὀμορφάσχημη, *Τὸ Ἐνύπνιο* (Ἀθ.: Στιγμὴ, 31986) ~ *ΜτΠ* 4, σσ. 38-39

Κώστας Ταχτσής (Θεσσαλονίκη 1927 - Αθήνα 1988), *Τὰ Ρέστα* (1972): Ἀπὸ τὸ ὁμότι-
τλο διήγημα (ἀποσπ.)

— «Ἔφτυσα! Ἀλίμονό σου ἂν χαζέψεις πάλι στὸ δρόμο!»

Δὲν ἔφτυνε ποτὲ στ' ἀλήθεια, μόνο μὲ λόγια, μὰ τὸ νόημα τῆς ἀπειλῆς ἦταν καθαρὸ: Ἐπρεπε νάχεις γυρίσει πίσω πρὶν στεγνώσει τὸ σάλιο.

Τὸ πόσο γρήγορα στεγνώνει τὸ σάλιο τὸ καθόριζε ἐκείνη σύμφωνα μὲ τὶς περιστάσεις, σύμφωνα μὲ τὸ κέφι της. Καμιὰ φορὰ στέγνωνε ὥσπου νὰ πεῖς κρεμύδι, σὰν πουλὶ πηγαινες καὶ σὰν πουλὶ γυρίζεις, μὰ τὸ σάλιο εἶχε στεγνώσει κιόλας, κι ἐκείνη σὲ περιέμενε στὴν πόρτα μὲ τὸ λουρὶ στὸ χέρι.

Ἄλλοτε, γυρίζεις ἀπ' τὸ θέλημα ποὺ σ' εἶχε στείλει νὰ τῆς κάνεις καί, στ' ἀντίκρισμα τοῦ σπιτιοῦ ἀπ' τὴ γωνιά τοῦ δρόμου, σ' ἔπιανε τρεμούλα, κάτι ἔσπαγε μέσα σου, λυνόντουσαν τὰ γόνατά σου, ἀντὶ νὰ πᾶν μπροστά, τὰ πόδια σου πηγαιναν πλάγια, πίσω, μπροστά, πλάγια, πίσω... Ἀναρωτιόσουνα γεμάτος ἀγανάκτηση μὲ τὸν ἑαυτό σου τί σ' εἶχε κάνει νὰ ξεχαστεῖς τόσο πολὺ, ποιὸς ζερζεβούλης σ' εἶχε βάλει νὰ σταθεῖς καὶ νὰ χαζέψεις τὰ παιδιὰ πούσερναν τὴν κάργια ἀπ' τὸ ποδάρι, ἂν ἄξιζε τὸν κόπο νὰ φᾶς τόσο ξύλο γιὰ μιὰ διασκέδαση πούχε τύχει στὸ δρόμο σου, στὴν ὁποία δὲν εἶχες λάβει καν μέρος, καὶ πού, τὸ χειρότερο ἀπ' ὅλα, ἀνῆκε κιόλας στὸ παρελθόν, ἐνῶ ἡ ὥρα τῆς Κρίσεως, ἡ στιγμή τῆς πληρωμῆς τοῦ λογαριασμοῦ πλησίαζε ἀμειλικτα μὲ κάθε βῆμα πούκανες πρὸς τὴν πόρτα.

Κι ὅμως, συχνὰ οἱ φόβοι σου ἦταν ἀδικοιολόγητοι. Ἐμπαινες στὸ σπίτι τρέμοντας σὰν κατάδικος ποὺ πάει γιὰ ἐκτέλεση καί, ξαφνικά, ἀπὸ τὴν ἔκφραση τοῦ προσώπου της καταλάβαινες πὼς τὸ σάλιο δὲν εἶχε στεγνώσει ἀκόμα καὶ τὸ στήθος σου φούσκωνε μ' ἀνακούφιση, καί, γεμάτος ἀγάπη κι εὐγνωμοσύνη, γεμάτος ἔκσταση μπροστὰ σ' αὐτὸ τὸ θαῦμα [...].

Καμιὰ φορὰ μάλιστα —ἀλλὰ σπάνια— ὅταν ἦταν στὰ κέφια της, ὅταν εἶχι ἔρθει ἀποβραδὶς ὁ κύριος ποὺ τῆς εἶχε ἀγοράσει τὸ μικροσκοπικὸ γραμμόφωνο ἀπὸ τὴν Ἐκθεση, ἢ ὁ κύριος πούφερνε πάντα τὰ μύδια καὶ τὸ κόκκινο χαβιάρι, τότε ξεχνοῦσε ἀκόμα καὶ νὰ φτύσει, κι ὅταν γυρίζεις ἀπὸ τὸ φούρνο ἀγκομαχώντας ἀπὸ τὸ βάρος τῆς φραντζόλας ποὺ σούχε πέσει τρεῖς φορὲς στὸ δρόμο, ὄχι μόνο δὲ σὲ μάλωνε, μὰ σ' ἔπαιρνε στὴν ἀγκαλιά της καὶ σούλεγε: — «Ἄχ, νὰ χαρῶ ἐγὼ παιδί, ποὺ μεγάλωσε καὶ μοῦ κάνει δουλειές, τ' ἀγοράκι μου τὸ καλὸ, ποὺ ὅταν γεράσω, θὰ μὲ παίρνει ἀπ' τὸν ἴσκιω καὶ θὰ μὲ βάζει στὸν ἥλιο!», καὶ γελοῦσε μὲ τὴν καρδιά της.

Τὶ ὠραία ποὺ ἦταν ἡ ζωὴ τέτοιες μέρες! [...]

Μὰ ἦταν ἄλλες μέρες, ὅλες χειμωνιάτικες, ὅλες γεμάτες σύννεφα, ποὺ εἶχε τὰ μπουρίνια της, ποὺ κάπνιζε συνεχῶς σὰ φουγάρο, κι ἔτρωγε τὰ νύχια της, καὶ τέτοιες μέρες, ὄχι μόνο δὲν ἔπρεπε νὰ χαζέψεις στὸ δρόμο, μὰ οὔτε στὸ σπίτι νὰ παίζεις μὲ τὰ χρυσὰ ἀπ' τὰ τσιγάρα, οὔτε νὰ μιλήσεις. Γιατὶ σούλεγε: — «Πρόσεξε καλὰ, μὴ βγάλεις ἄχνα σήμερ' ἀπ' τὸ στόμα σου, γιατί θὰ σὲ σκίσω σὰ σαρδέλα!»

Τέτοιες μέρες τὸ καλύτερο ἦταν νὰ μὴ σὲ στείλει ἔξω γιὰ θέλημα, γιατί ἤξερες πὼς, ὅσο γρήγορα κι ἂν γυρίζεις πίσω, τὸ σάλιο εἶ-

χε κιόλας στεγνώσει, κι αν δὲν εἶχε στεγνώσει τὸ σάλιο, εἶχες ξε-
 χάσει νὰ πάρεις ἀλάτι [...] ἢ χάζευες στὸ δρόμο, ξεχνούσες ἐντελῶς
 πῶς σήμερα εἶχε τὰ μπουρίνια της καὶ στεκόσουνα καὶ χάζευες τὰ
 παιδιά πούδιναν μιὰ δεκάρα κι ἔβλεπαν τὸ Πανόραμα, ἢ σ' ἔβλεπαν
 νὰ κρατᾶς κάτι σφιχτὰ μέσα στὴ φούχτα σου, καὶ σούλεγαν: — «Ἐ-
 λα νὰ παλέφουμε καὶ θὰ σ' ἀφήσω νὰ μὲ νικήσεις», καὶ σούκλεβαν
 τὰ ρέστα χωρὶς νὰ πάρεις εἶδηση, κι ἐκείνη, ἀντὶ νὰ βγεῖ νὰ δεῖρει
 τὰ παιδιά, ἔδερν' ἔσένα. — «Ἡμαρτον μανούλα μου», φώναζες μέσα
 ἀπ' τοὺς λυγμούς σου, «ἦμαρτον, δὲν θὰ τὸ ξανακάνω!», καὶ προ-
 σπαθοῦσες νὰ κρυφτεῖς πίσω ἀπ' τὴ φούστα της, μὰ ὅσο τῆς ξέφευ-
 γες, κι ὅσο περισσότερο ἔκλαιγες, τόσο περισσότερο σκυλίαζε, δὲν τῆς
 ἄρесе νὰ κλαῖς, οὔτε νὰ παρακαλᾶς, ἐννοοῦσε νὰ δέχεται τὴν τιμω-
 ρία σὰν ἄντρας. — «Ἦθὰ γίνεις ἄντρας καὶ θὰ μάθεις νὰ μὴν κλαῖς»,
 σούλεγε ἀφρίζοντας καὶ χτυπώντας ὅπου ἔβρισκε, «ἢ θὰ σὲ σκοτώ-
 σω ἀπὸ τώρα μιὰ καὶ καλή, νὰ σὲ κλάψω καὶ νὰ σὲ ξεχάσω, ἄνα-
 ντροὺς σὰν τὸν προκομμένο τὸν πατέρα σου δὲν χρειάζεται ἄλλους ἢ
 κοινωνία — πές μου, θὰ γίνεις ἄντρας; Πές: “Θὰ γίνω ἄντρας!”
 Πές το γιατί δὲ θὰ βγεῖς ζωντανὸς ἀπ' τὰ χέρια μου, σήμερα θάν' τὸ
 τέλος σου!» Κι ἔλεγες: — «Ναὶ μανούλα μου, θὰ γίνω.» — «Καὶ δὲ
 θὰ ξαναχαζέψω στὸ δρόμο.» — «Καὶ δὲ θὰ ξαναχαζέψω!» — «Οὔ-
 τε θὰ μὲ πιάνουν κορόιδο οἱ ἀλῆτες νὰ μοῦ κλέβουν τὰ ρέστα μου!»
 — «ἮΟχι μανούλα μου, ὄχι!...» — «Ἄντε τώρα, ξεκουμπίσου ἀπὸ
 μπροστά μου πρὶν μετανιώσω, τράβα νὰ πλύνεις τὰ μούτρα σου,
 καὶ νὰ μὴν ἀκούσω τσιμουδιά! — πὺ νὰ μὴν ἔσωνα καὶ νὰ μὴν ἔ-
 φτανα νὰ σ' εἶχα γεννήσει!...»

Τέτοιες μέρες τὸ γραμμόφωνο ἢ δὲν ἔπαιζε καθόλου ἢ ἔπαιζε συ-
 νεχῶς τὴν ἴδια πλάκα...

*Φτώχεια, μέσα στὴν πλάση ἐτούτη
 ἔχεις τὰ πιὸ πολλὰ παιδιά...*

Κι ἐκείνη ἔβγαινε τὸ βράδι ἔξω [...], σ' ἔβαζε στὸ κρεβάτι κι ἔβγαι-
 νε, καὶ γύριζε ἀργά, πόσο ἀργά δὲν ἤξερες, πολλές φορές δὲν ἤξερες
 κὰν ὅτι ἔλειπε, μὰ θάσουνα στὸν τρίτο ἢ στὸν τέταρτο ὕπνο ὅταν
 ἀκουγες κουβέντες ἀπὸ πολὺ μακριά, κι ἀνοιγες γιὰ μιὰ μόνο στιγ-
 μὴ τὰ μάτια σου κι ἔβλεπες τὸν ἄγγελό σου ὀλόγυμνο, χωρὶς φτε-
 ρά, μπροστά στὸ κρεβάτι της, κι ὕστερα ἔσθηνε ἡ λάμπα τοῦ πετρε-
 λαίου, ἔσθηναν οἱ κουβέντες, καὶ τὸ σκοτάδι ἦταν σὰ βαρεῖα κου-
 βέρτα στὰ μάτια σου, κι ἔπεφτες σὰ μολύβι στὸν πέμπτο ὕπνο...

ἮΑχ, βρὲ μάνα! Ἦχουν περάσει — πόσα; Τριάντα χρόνια ἀπὸ τότε,
 κι ἀκόμα δὲν ἔμαθα τὸ μάθημά μου. Ἀκόμα δὲν ἔγινε ἄντρας, ἀκό-
 μα χαζεύω στὸ δρόμο κοιτάζοντας τὰ παιδιά, ἀκόμα μοῦ κλέβουν οἱ
 ἀλῆτες τὰ ρέστα. Κι αὐτὸ εἶναι ἡ μεγαλύτερη τιμωρία σου. Καὶ δική
 μου τιμωρία — πὺ δὲν κατάλαβα, ὅσο ἦταν ἀκόμα καιρός, τί ὑπέφε-
 ρες τότε, καὶ θέλησα νὰ σ' ἐκδικηθῶ. Μὰ πὺ νὰ πάρει ὁ διάβολος,
 ἔπρεπε νὰ τὰ βάζεις μαζί μου γιὰ νὰ ξεσπᾶς; Δὲ μποροῦσες δηλα-
 δὴ νὰ κάνεις τὰ στραβὰ μάτια ὅταν ἀργοῦσα δέκα λεπτά ἢ ὅταν ξε-
 χνοῦσα ν' ἀγοράσω τ' ἀλάτι; Κι ἂν θυμᾶμαι καλά, τὰ ρέστα πὺ
 μούχαν κλέφει τὰ παιδιά τοῦ ἀπάνω δρόμου ἦταν, στὸ θεό σου βρὲ
 μάνα, ἢ ἔξη ἢ ἑφτὰ δεκάρες!

Γιώργος Ίωάννου (Θεσσαλονίκη 1927 - Αθήνα 1985), *Ἡ Σαρκοφάγος* (1971): «Τὰ Κεφάλια»

Μπαίνοντας ἐκεῖνο τὸ βράδυ στὸ δικηγορικό γραφεῖο τοῦ φίλου μου, μὲ χτύπησε μιὰ πολὺ βαριά βρώμα. Μέσα, ἕνας γεροδεμένος μὰ μεγαλούτσικος στὰ χρόνια χωρικός κουβέντιαζε ζωηρὰ μαζί του γιὰ κάποια μᾶλλον κτηματικὴ ὑπόθεση. Ἐμοιαζε παλιὸς πελάτης.

Κάθισα στὸν προθάλαμο κι ἀνοίξα τὴν ἐφημερίδα. Ὅμως ἡ ἀνεξήγητη βρώμα ἦταν ἀνυπόφορη. Κοίταξα τὸ ταβάνι, τοὺς τοίχους, μήπως εἶχε σπάσει καμιὰ σωλήνα ἀπ' αὐτὲς ποὺ κατεβάζουν τὶς βρωμιές, μὰ δὲ φαινόταν τίποτε. Ὅλα λευκὰ καὶ πεντακάθαρα. Ἐφτασα στὸ σημεῖο νὰ φέρω στὴ μύτη μου ἀκόμα καὶ τὴν ἐφημερίδα, ποὺ ἦταν ν' ἀνοίγει ἡ καρδιά σου, σωστὸς μπαχτσές: μάχες, τουφεκισμοί, συλλήψεις, προδοσίες, ἀποκηρύξεις καὶ φυσικὰ μπόλικες δηλώσεις πολιτικῶν ἀρχηγῶν. Ἐνα νέο, πάντως, μᾶς ἀφοροῦσε ιδιαίτερα: μὲς στὴ βδομάδα θὰ περνοῦσαν ἀπ' τοὺς κεντρικοὺς δρόμους μας τοὺς αἰχμάλωτους ἀντάρτες, ποὺ λίγες μέρες πρὶν εἶχαν βομβαρδίσει τὴν πόλη μας μὲ κανόνι. Προαναγγέλλονταν ἄγρια ἀποδοκιμασία.

Καθὼς διάβαζα αὐτά, τέλειωσε μέσα ἡ ἀκρόαση κι ὁ χωρικός βγαίνοντας σήκωσε ἀπ' τὴ μισοσκότεινη γωνιά ἕνα μικρὸ σακὶ ποὺ εἶχε ἐκεῖ ἀφημένο. Βρωμοκόπησε ὁ τόπος. Ἐδῶ λοιπὸν ἦταν ἡ πηγὴ τῆς βρωμιᾶς. Ὁ φίλος δὲ βαστάχτηκε, τὸν ρώτησε γιὰ τὸ περιεχόμενο. Κι αὐτὸς μὲ τὸ φυσικότερο ὕφος μᾶς εἶπε: «Εἶναι τὰ κεφάλια δυὸ συγχωριανῶν μου. Τὰ πηγαίνω στὸ χωριὸ νὰ τὰ στήσουμε στὴν πλατεία. Θὰ περάσει ὅλο τὸ χωριὸ νὰ τὰ δεῖ καὶ νὰ τὰ φτύσει. Θὰ σας τὰ ἐδειχνα, μὰ εἶναι τυλιγμένα σὲ ἐφημερίδες.»

Μόλις γκρεμοτσακίστηκε, ἀνοίξαμε τὰ παράθυρα καὶ πήραμε δρόμο. Γυρίζαμε στὴν παραλία πάνω κάτω σὰν τρελοί. Δὲ μιλάγαμε καθόλου, οὔτε κὰν κοιταζόμασταν. Ὑστερα μπήκαμε σὲ μιὰ ταβέρνα καὶ γίναμε στουπὶ στὸ μεθύσι. Κερνοῦσε ὁ φίλος ἀπ' τὰ λεφτὰ ποὺ εἶχε εἰσπράξει προηγουμένως. Ἐγὼ δὲν ἔβγαζα ἀκόμα χρήματα, κόντευα ὁμως. Ἦμουν φοιτητῆς, ἄνθρωπος τοῦ Μέλλοντος, ὅπως μᾶς ξεγελοῦσαν διάφοροι σιχαμεροὶ καὶ τότε.

Πεζογραφήματα... (Ἀθ.: Μανούτιος, 1976), σσ. 162-63

Μάριος Χάκκας (Μακρακώμη Φθιώτιδας 1931 - Αθήνα 1972), *Ὁ Μπιντές καὶ Ἄλλες Ἱστορίες* (1970): «Ὁ Μπιντές»

Εἶχαμε φαγωθεῖ μέσα μας χωρὶς νὰ τὸ πάρουμε εἶδηση. Ἐκείνη ἡ λουξ τουαλέτα μὲ τὸν ἱππόκαμπο στὰ πλακάκια οἰκόσημο, μιὰ πάπια καὶ γύρω παπάκια, κύκνους καὶ παραδείσια ψάρια, νιπτήρα, λεκάνη, μπανιέρα, μπιντές, παραμπιντές, ὅλα ἀπαστράπτοντα, εἶχανε παίξει τὸ ρόλο τοὺς ὑπουλα, σκάψανε μέσα βαδιά μας τερμίτες, ὅπως τὸ σαράκι τὸ ξύλο, καὶ τώρα νιώθαμε κούφιοι.

Θυμᾶμαι ὅταν ἦρθα ἀπὸ τὴν ἐπαρχία γιὰ πρώτη φορὰ στὴν Ἀθήνα καὶ νοίκιασα ἕνα δωμάτιο χωρὶς καμπινέ. Ὑπῆρχε βέβαια ἕνας πρόχειρος καμπινές στὴν αὐλή, ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ κατέβεις μιὰ κατασκότεινη ξύλινη σκάλα ποὺ ἔτριζε καὶ σήκωνε τὸν κόσμο στὸ πόδι. Ἐνα βράδυ ποὺ ἔβρεχε καὶ μ' ἔπιασε κόψιμο, τὰ ἴκανα σὲ μιὰ ἐφημερίδα, κι ἀφοῦ τὰ πακετάρισα ὠραῖα, ὡς καὶ κορδελάκι μὲ

φιόγκο τούς έβαλα, πηγαίνοντας πρωί πρωί στη δουλειά, τ' άφησα στη μέση του δρόμου. Θα θυμόσαστε βέβαια πόσα τέτοια πακέτα συναντούσατε τότε στους δρόμους. Μερικοί τὰ κλοτσούσαν για να μαντέφουν τὸ περιεχόμενο. Λέγεται πὼς κάποιος τὸ πῆγε στὴν ἀστυνομία χωρὶς νὰ τ' ἀνοίξει καὶ ζήτηγε εὔρετρα. "Ε, ἓνα τέτοιο πακέτο ἔφτιαξα κάποτε κι ἐγώ, κι ἀκόμη τώρα πού τὸ θυμᾶμαι μετὰ τόσα χρόνια μου ἔρχονται γέλια.

Ἐκεῖνο τὸν καιρὸ ἦμουν ἓνας κεφάλτος ἄνθρωπος μὲ λίγες ἀνάγκες. Ξυριζόμουν μόνο δυὸ φορές τὴ βδομάδα, ὅποτε εἶχα ραντεβού στὸ βουναλάκι μὲ μιὰ κοπέλα, πού ὅλο βιαζόταν νὰ γυρίσει στὸ σπίτι. "Ὅλο σκαστὴ ἦταν κι εἶχε αὐστηρὸ ἀδερφό, νοοτροπία σισιλιάνου. Τὴν παντρεύτηκα κι ἐγώ. Τί νὰ ἔκανα; Παρὰ νὰ τρώει μπερντάχι κάθε φορά πού ἀργοῦσε. "Ἄλλωστε, αὐτὸς εἶναι ὁ προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου, ἔτσι τουλάχιστον λέγεται. Πάντως, μ' αὐτὰ καὶ μ' αὐτά, βρέθηκα μ' ὅλα τὰ κουμπιά μου γερά, εἶναι κι αὐτὸ ἓνα ὄφελος, εἶναι κι αὐτὸ μιὰ ἀσφάλεια. Τί σιδερωμένα πουκάμισα τὸν πρῶτο καιρὸ, τί καθαρὲς ἀλλαξές, γυαλισμένα παπούτσια, στὸ καντίνι πού λένε.

Εἶχε καὶ δικὸ της σπιτάκι, ἓνα μόνο δωμάτιο, ἀλλὰ μεγάλη αὐλή, καὶ σιγὰ σιγὰ μὲ τίς οἰκονομίες μας, χτίσαμε κουζίνα κι ἄλλα δωμάτια. Γενικὰ προοδέψαμε. Πήραμε φυγεῖο, πλυντήριο κι ἡ ζωὴ γινόταν ὅλο καὶ πιὸ ἀνετη.

Μόνο στὸν καμπινὲ καθυστερήσαμε. Στὸ βάθος τῆς αὐλῆς μέσα σὲ μιὰ παραγκούλα ἦταν μιὰ τούρκικη λεκάνη πού μὲ ἀνάγκαζε κάθε πρωὶ νὰ κάθομαι στὸ κότσι, ἂν κι αὐτὸ ἦταν μιὰ καλὴ ἄσκηση ὅπως δὲ συνήδιζα νὰ κάνω γυμναστική. Στὴν παραγκούλα ὑπῆρχε κι ἓνα τενεκεδένιο βρυσάκι πού τὸ γέμιζα κάθε πρωὶ καὶ πλενόμουν. Μπάνιο στὴ σκάφη. Τὸ Σαββατόβραδο ἄρχιζε ἡ περιπέτεια. Μ' ἔχωνε ἡ γυναίκα στὴ σκάφη κι ἔτριβε μέχρι γδάριμο. "Ἄς εἶναι.

Συνέχιζα νὰ προοδεύω. Βοηθὸς λογιστοῦ ἀκόμα ξεχρέωνα τὴν κρεβατοκάμαρα, βαρὺ ἐπιπλο μὲ κομοδινάκια κι ἀπάνω ἄμπαζούρ, σιέλ στὸ δικὸ μου, ροζ στῆς κυρᾶς. "Ἐπειτα ἔγινα κανονικὸς λογιστής, τότε πού πήραμε κι ἐκεῖνο τὸ οἰκοπεδάκι μὲ δόσεις. Φυτέψαμε μάλιστα καὶ δυὸ τρία δέντρα πού πῆγαινα στὶς ἀρχές, μετὰ ἀπὸ ἐπιμονὴ τῆς γυναίκας μου, κάθε Κυριακὴ καὶ τὰ πότιζα. Κατόπιν ξεράθηκαν κι αὐτά, πολλές οἱ δουλειές, ἀρχιλογιστῆς πιά, γερὸς ὁ μιστὸς καὶ σὲ λίγα χρόνια ἦταν τὸ σπίτι κομπλέ, πλὴν τουαλέτας. "Ἐμενε σὰν ἐπιστέγασμα μιᾶς προσπάθειας εἴκοσι χρόνων.

«Κάποτε θὰ ῥθει καὶ τῆς τουαλέτας ἡ ὥρα», ἔλεγα στὴ γυναίκα μου πού μὲ γκρίνιαζε πάντα, παραπονιόταν πὼς ἔρχεται κανένας ἐπισκέπτης, θέλει νὰ πάει πρὸς νεροῦ του καὶ πέφτουν τὰ μοῦτρα της. Κι ἄλλωστε, τί ἦταν πιά ὁ καμπινὲς ἐδῶ πού φτάσαμε; Ἡ οὐρὰ τοῦ γαιδάρου. Κι ὅπως ὅλα τὰ πράγματα πού σιάχνονται μιὰ φορά στὴ ζωὴ μας βάζομε τὰ δυνατά μας νὰ γίνουν ὅσο πιὸ πολὺ μερακλήδικα, ἔτσι καὶ στὴν τουαλέτα πῆρα ὅλα τὰ μέτρα μου γιὰ νὰ σιάξω κάτι τὸ ὠραῖον: "Ἐβαλα πλακάκια πανάκριβα πού σχημάτιζαν ἓνα παράξενο σύνολο μὲ παραστάσεις διάφορες ἔτσι πού νὰ νιώθω εὐχάριστα σὲ τοῦτο τὸ χῶρο, ὅλα τ' ἀπαραίτητα εἶδη ὑγιεινῆς, φυσικὰ καὶ μπιντέ.

Τ' άλλα είδη δὲ μὲ πειράζανε. Κομμάτια νὰ γίνε. Ἔχουν μιὰ χρησιμότητα κι ὕστερα στὴν ἡλικία ποὺ βρισκόμαστε τώρα ἄς ἀπολάσουμε καὶ μεῖς κάτι. Μόνο ὁ μπιντές μοῦ τὴν ἔδωσε καὶ πῆρε μπάλα καὶ τ' ἄλλα. Ὁ μπιντές. Γιατὶ, ὅπως εἶμαι δυσκοίλιος καὶ τὸν εἶχα μπροστά μου γιὰ ὧρα, μοῦ φάνηκε νὰ μὲ κοροϊδεύει μὲ κεῖνο τὸ μακρουλὸ πρόσωπό του, τὸ ἴνα μάτι μπλέ, τ' ἄλλο κόκκινο, τριγωνικὰ πάνω στὸ μέτωπο καὶ πεταμένα ἴδια βατράχου, τὸ στόμα του καταβόθρα ποὺ ρουφοῦσε τὰ πάντα μὲ κεῖνο τὸν ξαφνικὸ ρόγχο τελειώνοντας τὸ νερό, σὰ νὰ μουρμούριζε: Εἶδες πῶς σὲ κατάντησα; Θυμᾶσαι ὅταν πρωτόρθες ἀπὸ τὸ χωριὸ τί λεβέντης ποὺ ἦσουν; Πῶς ἔμπλεξες, κακομοίρη μου, ἔτσι, μιὰ ζωὴ - ἓνα σπίτι; Ἐγὼ εἶμαι τὸ βραβεῖο μετὰ ἀπὸ εἴκοσι χρόνια δουλειά. Γιὰ νὰ πλένεσαι ἀπὸ κάτω. Εἶδες ποὺ σὲ ἔφερα;

Μὲ εἶχανε βάλει στὸ ζυγὸ εἴκοσι ὀλόκληρα χρόνια μὲ τὴ θέλησή μου (αὐτὸ εἶναι τὸ χειρότερο), γιὰ νὰ καταλήξω ἐδῶ μπροστά σὲ μιὰ σειρά ἀχρηστα πράγματα, κατὰ τὴ γνώμη μου, ἢ ποὺ κι ἂν εἶναι χρήσιμα, π' ἀνάθεμά τα, δὲν ἀξίζουν ὅσο αὐτὴ ἡ ὑπόθεση ποὺ λέγεται ζωὴ καὶ νιάτα. Τὰ καλύτερα χρόνια τὰ σπατάλησα σὰν τὸ μερμήγκι κουβαλώντας καὶ σιάχνοντας αὐτὸ τὸ κολόσπιτο, οἰκοδομώντας τελικὰ αὐτὸν τὸν μπιντέ, εἴκοσι χρόνια μοῦ κατάπτε ἢ καταβόθρα του, κι ἐγὼ τώρα ἔχω μείνει στιμμένο λεμόνι, σταφιδιασμένο πρόσωπο, γιὰ ἓνα μπιντέ.

Μὲ τέτοιες σκέψεις τράβηξα τὸ καζανάκι καὶ μετὰ πῆγα στὸ παράθυρο ν' ἀναπνεύσω λιγάκι, ν' ἀκούσω τὸν ἤχο τῆς πόλης. Ἀπὸ παντοῦ ἐρχόταν ἓνας παράξενος θόρυβος. Δὲν ἦταν ὁ γνωστὸς θόρυβος ἀπ' τ' αὐτοκίνητα. Ἄλλου εἶδους αὐτός: Ἐνα ἐπίμονο πλάτς πλάτς σκέπαζε κάθε ἄλλη βοή. Ἔστησα τὸ αὐτὶ καὶ κατάλαβα. Ὁλο τὸ λεκανοπέδιο τῆς Ἀττικῆς εἶχε μεταβληθεῖ σ' ἓνα ἀπέραντο μπιντέ κι εἶχαμε καθίσει ὅλοι ἐπάνω καὶ πλενόμασταν, πλενόμασταν, πλενόμασταν, ἐνῶ ἑκατοντάδες χιλιάδες καζανάκια, χύνοντας καταρράκτες νεροῦ, χαιρετοῦσαν τὴν πρόδὸ μας.

Ἄπαντα (Ἀθ.: Κέδρος, 1978), σσ. 257-63

Θανάσης Βαλτινός (Καράτουλα Κυνουρίας 1932), *Ἡ Κάθοδος τῶν Ἐννιά* (1963, δημ. στίς Ἐποχές): Τὸ περιστατικὸ μὲ τὸν ἀγρότη

...Καβαλήσαμε τὸ ζυγὸ, πέσαμε πίσω μεριά. Ἀπὸ κάτω φάνηκε μιὰ λάκκα καλλιεργημένη. Ἦταν φυτεμένη πατάτες στὴ σειρά. Ἦσαν ἀνθισμένες. Σταθήκαμε καὶ τίς κοιτάζαμε. Στὴ μέση ἦταν μιὰ κалύβα ἀπὸ τσίγκους καὶ λίγο πάρα πέρα ἓνα πηγάδι μὲ ἀντένα. Κεῖ ποὺ στεκόμασταν ἔτσι, δίνει μιὰ ὁ Μπρατίστας πίσω σὰ νὰ εἶχε δεχτεῖ δάγκωμα καὶ λούφαξε. Ἀπὸ ἐνστιχτο κάναμε ὅλοι τὸ ἴδιο. Στὰ χεῖλια τοῦ πηγαδιοῦ καθόταν ἓνας ἄντρας κι ἔτρωγε ξεσκούφωτος. Τὸν εἶδαμε καθῶς μετατοπίστηκε νὰ πάρει τὸν γκουβά.

Ὁ Νικήτας φώναξε τὸν Κωνστανταράκο.

— Κατέβα κάνε τράμπα τὰ παπούτσια σου. Καὶ ρώτα ποῦ βρισκόμαστε.

Ὁ χωριάτης ἔριξε τὸν γκουβά στὸ πηγάδι κι ἀνέβασε νερό. Σκύβοντας νὰ πιεῖ εἶδε τὸν Κωνστανταράκο μὲς στίς φτέρες. Στυλώθη ὀρθὸς καὶ τὸν περίμενε. Τὸν εἶδαμε ποὺ τοῦ ἄπλωσε τὸ χέρι. Ὁ

Κωνστανταράκος στάθη απόμακρα, δὲν ἔδωσε τὸ δικό του. Φαίνεται πὼς τοῦ γύρεψε νερό. Ὁ χωριάτης ἔσκυψε, πῆρε τὸν γκουβά νά τοῦ τὸν δώσει, καὶ μὲ μιὰ ξαφνικὴ σβελτάδα, κεῖ ποῦ κανεὶς δὲν τὸ περίμενε, τοῦ τὸν φόρεσε καπέλο. Ὁρμησε κι ἄρπαξε τὸ ξινάρι του νά τοῦ ριχτεῖ.

Ἔπεσε μιὰ ντουφεκιά κι ὁ χωριάτης διπλώθηκε στὰ δύο.

Τιναχτήκαμε ἀπάνω αἰφνιδιασμένοι. Ὁ Μπρατίστας κατέβασε ἀπ' τὸν ὦμο του τὴν ἀραβίδα τοῦ Κουτσοῦ καὶ τοῦ τὴν ξανάδωσε. Τὴν ξέραμε τὴ γρηγοράδα του, τὴν εἶχαμε δεῖ κι ἄλλες φορές. Εἶχε πετάξει τὸ δικό του αὐτόματο μπροστὰ στὰ πόδια του.

Κατηφορίσαμε στὸ πηγάδι. Ὁ χωριάτης εἶχε πέσει στὸ πλευρό, τὰ μάτια του ἀνοιχτά, τὰ μαλλιά του τιναγμένα, μιὰν ἀσχημάτιστη ἐκπληξὴ σ' ὅλο του τὸ πρόσωπο.

Ὁ Κωνστανταράκος ἔβγαλε τὸν γκουβά βρεγμένος, εἶχε κοπεῖ τὸ φρύδι του.

— Νὰ ἀνέβει ἓνας στὴν κορφὴ, εἶπε ὁ Νικήτας ἀνήσυχος.

Γύρισε στὸ Λυγκίτσο.

— Πετάξου Γιώργη.

Ὁ Λυγκίτσος ἔφυγε τρέχοντας. Ὁ Γιωργουλέας ἔριξε τὸν γκουβά καὶ τὸν ἀνέβασε γεμάτον. Ὁ Νικήτας εἶχε σταθεῖ πίσω ἀπ' τὸν σκοτωμένο. Σήκωσε τὸ πόδι του καὶ τὸν ἔσπρωξε στὸ πηγάδι. Ὑστερα πῆγε στὴν καλύβα κι ἔδωσε μιὰ κλοτσιὰ στὴν πόρτα. Ἦταν ἄδεια, μιὰ χαλασμένη ρεντιστήρα καὶ κάμποσα σάπια σακιά.

Ἄκρη στὸ πηγάδι ἦταν ἀπλωμένη ἡ πετσέτα μὲ τὸ προσφάι τοῦ χωριάτη. Βρεμένο φωμί, μισὴ ντομάτα μὲ τὰ σημάδια τῶν δοντιῶν του καὶ ψίχουλα τυριοῦ. Ὁ Κουτσὸς στάθη καὶ τὸ ἀποτέλειωσε.

Ἡ Κάθοδος τῶν Ἐννιά (Ἀθ.: Κέδρος, 1978) ~ *ΜτΠ* 2, σσ. 322-23

ΓΕΝΙΑ ΤΟΥ '70 ἢ ΤΗΣ «ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΗΣ»

ΠΟΙΗΣΗ

Μιχάλης Γκανάς (Ἀθήνα 1943), *Ἀκάθιστος Δεῖπνος* (1978): «Ἀπορία»

Περνᾶς δίπλα στοὺς ἄλλους
μετρίεσαι στὰ κρυφά,
εἶναι πιὸ πάνω ἀπὸ τὸ μπόι σου.
Ποῦ κρύβουν
5 τὸ γονατισμένο σχῆμα τους!
Στὴν τσάντα τὴ δερμάτινη
ἢ στὴν ψυχὴ τὴν ψάθινη.
Γαζώνουν χαμηλὰ τὰ πολυβόλα
ἢ σκύβεις ἢ ἀπογειώνεσαι.

Ἀκάθιστος Δεῖπνος (Ἀθ.: Κείμενα, 1978), σ. 30

Ἴδ., *Μαῦρα Λιθάρια* (1980): «Τὸ Σκυλί»

Τὸ 'να σκυλί τὸ σκότωσαν
τ' ἄλλο τὸ πῆραν οἱ γειτόνοι.
Βγαίνει τὶς νύχτες
καὶ κοιτάει τὸ φεγγάρι,

- 5 μυρίζει τις μολόχες
 που του ῥιχνες φωμί.
 Ὕστερα βρίσκει τὸν τορὸ
 κ' ἔρχεται μὲ μουσούδα
 ὄλο δροσιές στὸ μνήμα σου.
- 10 Κάθεται στὰ πισινὰ κι ἀκούει
 τ' ἄλλο σκυλί που ἀλυχτάει κάποιον διαβάτη.

Μαῦρα Λιθάκια (Ἀθ.: Κείμενα, 1980), σ. 11

Ἀργύρης Χιόνης (Ἀθήνα 1943), *Τύποι Ἦλων* (1978): «Ἴσκιои» ιδ'

- Μὴν εἶμαι τελικὰ ἓνας караγκιόζης
 Ποιός μου κουνάει τίς σοῦστες ποιός
 Τὴ μακριὰ χερούκλα μου ὀδηγεῖ
 Στὴν καρπαζὰ ἢ στὸ χᾶδι
- 5 Ποιός ἐνῶ θὰ ἴθελα νὰ μείνω σιωπηλὸς
 Μιλáει μὲ τὸ στόμα μου καὶ λέει
 Λόγια π' ἀρέσουνε στὸν ἴδιο καὶ σ' αὐτοὺς
 Π' ἀκοῦνε λόγια ποιός
 Εἶναι πεινασμένος καὶ γιὰ χάρη του
- 10 Οὐρλιάζω ἐγὼ ἀπὸ πείνα
 Ποιός εἶναι διφασμένος κι ἡ δική μου
 Γλῶσσα κολλάει στὸν οὐρανίσκο μου
 Ποιός εἶν' αὐτὸς που τὴ Φατμὲ ποθεῖ
 Κι εἶν' ὁ δικός μου ὁ φαλλὸς που ὀρθώνεται
- 15 Μέσα στὸ φῶς κι ἐγὼ κι αὐτὸς
 Ὅμως τὸ φῶς μονάχα ἐμένα φανερώνει
 Εἶμαι σὰν τὴν ἀράχνη μὲς στὸ φωτεινὸ καταμεσήμερο
 Που κρέμεται ἀπ' ἀόρατους ἴστους κι ἀνεβοκατεβαίνει
 Κωμικὴ μὲς στὸν ἀέρα
- 20 Ἄιντε μιὰ τούμπα ἀκόμα κι ἄλλη μιὰ
 Ἀκόμα λίγο γέλιο λίγο κλάμα
 Δυὸ καλαμπούρια ἀκόμα μιὰ θρисиὰ
 Καὶ καληνύχτα στὰ καλὰ παιδιὰ
- Μὴν εἶμαι τελικὰ ἓνας караγκιόζης
 25 Ποιός εἶν' αὐτὸς που δὲν κουνάει πιά τίς σοῦστες μου
 Ποιός εἶν' αὐτὸς που μάζεψε τὸ φῶς
 Που μὲ διπλώνει βιαστικὰ καὶ μὲ πετάει
 Μέσα στὴ σκοτεινὴ βαλίτσα του

Ἡ Φωνὴ τῆς Σιωπῆς: Ποιήματα 1966-2000 (Ἀθ.: Νεφέλη <Σύγχρονη Ἑλληνικὴ Ποίηση>, 2006), σσ. 180-81

Ἰδ., ὅ.π.: «Ἴσκιои» ιε'

- Αὐτοὶ που σκάθουν τὴ γῆ γιὰ νὰ βροῦνε κάρβουνο
 Καὶ βρίσκουν
 Αὐτοὶ που σκάθουν τὴ γῆ γιὰ νὰ βροῦνε κάρβουνο
 Καὶ δὲν βρίσκουν
- 5 Αὐτοὶ που σκάθουν τὴ γῆ γιὰ νὰ βροῦνε χρυσάφι
 Καὶ βρίσκουν

Αὐτοὶ ποὺ σκάβουν τὴ γῆ γιὰ νὰ βροῦνε χρυσάφι
 Καὶ δὲν βρίσκουν
 Αὐτοὶ ποὺ σκάβουν τὴ γῆ γιὰ νὰ βροῦνε κάρβουνο
 10 Καὶ βρίσκουν χρυσάφι
 Αὐτοὶ ποὺ σκάβουν τὴ γῆ γιὰ νὰ βροῦνε χρυσάφι
 Καὶ βρίσκουν κάρβουνο
 Σκάβουν τὴ γῆ

Ὅ.π., σ. 182

Γιάννης Πατίλης (Ἀθήνα 1947), *Ὁ Μικρὸς καὶ τὸ Θηρίο* (1970): «Πικρὸ Τραγούδι τῆς Χειμάρρας»

Ἄ! Χειμάρρα, Χειμάρρα.
 Ὑπόσχεση πικρὴ
 πόσο μὲ κούρασαν
 τόσα χρόνια τοῦτοι
 5 οἱ παράλληλοι μαντρότοιχει
 μὲ τοὺς ἀτέλειωτους ἀριθμοὺς
 καὶ τὶς ὑποσχέσεις κατοικίας.
 Ὑπόσχεση πικρὴ!
 Πόσο μὲ δίκασε
 10 τοῦτο τὸ ὄχημα
 νὰ μὴ σὲ φτάνω
 νὰ μὴ παγαίνω
 πιὸ κεῖθε ἀπ'
 Ἀμπελόκηπους
 15 πιὸ πέρα ἀπὸ
 Πατήσια.
 Ἄ! Χειμάρρα, Χειμάρρα
 πόσο μὲ κούρασαν
 οἱ συμπατριῶτες
 20 ἐδῶ κάτου:
 δὲν τοὺς περίμενα
 στὴ νέα διανομὴ
 τοῦ εἰσοδήματος
 νὰ γίνουν ἔτσι ἀγνώριστοι!
 ...Τώρα κ' ἐγὼ φορῶ γυαλιὰ
 25 ἀπὸ συρματοπλεγμα
 κ' ἓνα μεγάλο σὰν ταφι
 μπερέ
 κομφά γελοῖος
 (βλέπεις ἢ νέα διανομὴ...)
 30 —συγχώρεσέ μου
 τὴ βαρειὰ μου τὴν ἀνάσα.
 Ἄ! Χειμάρρα, Ἄγιο-Σαράντα
 ὑπόσχεση πικρὴ
 δὲ σὰς χρωστᾶμε τίποτε
 35 καὶ ποῦ μᾶς μάθατε στ' ἀλήθεια;
 ποῦ γνωριστήκαμε;

Ἐγὼ θὰ κατέβω
Ἀγγελοπούλου.

Ταξίδια στὴν Ἱδία Πόλη {Ποιήματα 1970-1990} (Ἀθ.: Ὑψίλον, 1993), σσ. 30-31

Ἰδ., *Κέρματα* (1980): «*Δημοσικό*»

Μὲς στὰ διαμερίσματα ἀχολογᾶν τραγούδια.
Νέοι καὶ νέες τραγουδᾶν, νέα τραγούδια λένε:
Ἄπὸ τοῦ κόσμου τὰ καλὰ θὰ προτιμήσουν τρία.
Φιλία, φυχανάλυση κι ἐργασιοθεραπεία.

Ὁ.π., σ. 135

Τζένη Μαστοράκη (Ἀθήνα 1949), *Τὰ Διόδια* (1972): Ἀπὸ τὸ ὁμότιτλο ποίημα (ἀπόσπ.)

Οἱ μεγάλοι
κουβαλοῦν πάντα μέσα τους
τὸ παιδὶ ποὺ ὑπῆρξαν
στὸ δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο
τὸ κορίτσι ποὺ δὲν πρόφτασαν νὰ φιλήσουν
ἓναν ἀγιάτρευτο καημὸ λαχανίδα.
Ὅνειρα συνοικιακὰ
σὰ μιὰ μοτοσυκλέτα μὲ καρότσα
γιὰ πολυμελεῖς οἰκογένειες.
Ἐμεῖς
κουβαλᾶμε, ἀπλούστατα, μέσα μας
τοὺς μεγάλους.

Τὰ Διόδια (Ἀθ.: Κέδρος, 1972), σ. 27

Τάκης Παυλοστάθης (Ἄμφισσα 1946 - 1999), *Ὁ Γυμνὸς Ὀφθαλμὸς καὶ τὸ Φασμα-
τοσκόπιο* (1974): «*Φωτεινὸ Διάλειμμα*»

Σ' τὸ ἔχω ξαναπεῖ
ἐμεῖς τί εἴμαστε ἐμεῖς
θεατῆς ἀκόμα νήπια
ποὺ ἢ «προώθηση» κι ἢ «ὑποψία» μας
5 φοβᾶμαι μήπως μᾶς τρελάνει.
Δὲν εἴμαστε ἀκόμα —
Ὅμως ἐγὼ σκέφτομαι ἐκείνους
τοὺς ἐργατικούς, μικροαστοὺς, τοὺς λίγο γερασμένους
ποὺ ἐμφανίζονται τὰ σάββατα τὶς κυριακὲς
10 σὲ κάποιον συνοικιακὸ κινηματογράφο
ἢ σὲ κανένα «ἀποκεντρωμένο θέατρο ποιότητας»
καὶ νιώθοντας λιγάκι ξένοι ἐκεῖ,
ὅταν σημάνει ἡ ὥρα τοῦ διαλείμματος
ρωτοῦν τὴν ἀμίλητη συμβία τους
15 πρόθυμα φιλότιμα θλιμμένα τὴ ρωτοῦν
κι ἓνα παλιὸ ἀντρίκειο αἴσθημα κρατάει τὴ φωνή τους:
«νὰ σοῦ πάρω μιὰ πορτοκαλάδα, θέλεις;»
ἔπειτα γυρίζουν πάλι τὸ κεφάλι
μὲ κάποια ἱκανοποίηση
20 μὲ μιὰ στεναχώρια ἀνεξήγητη,

στεριώνονται στὸ προδομένο μπόι τους
καὶ λάμπει ἐκ τοῦ ἀφανοῦς
στὶς χαρακιές τ' ἀληθινοῦ προσώπου τους
ἐκείνη ἢ φλέβα τῆς γερῆς τους νιότης
25 τὸ μέγα ἄστρο τῆς Ἀλβανίας τοῦ '40
Κι ὅλα μωρὲ σύννεφο τὰ πῆρε ἀπὸ τότε...

Ποιήματα καὶ Πεζά, 1964-1999, ἐπιμ. Δημήτρης Ἀρμάος (Ἀθ.: Νεφέλη, 2006), σ. 42

Γιώργος Μαρκόπουλος (Μεσσήνη 1951), *Οἱ Πυροτεχνουργοί* (1979): «Ὁ Πατέρας μου ἤθελε νὰ φτιάξει ἓνα Σπίτι»

Ὁ πατέρας μου ἔφαγε μιὰ ζωὴ γιὰ νὰ φτιάξει ἓνα σπίτι.
Ἀπογεύματα, Κυριακές στὸ κουζινάκι χωρὶς ἓνα γλυκὸ ἢ ἓνα καφενεῖο.
Ὅταν πέθανε ἄφησε ἓνα χορταριασμένο στρατὶ
ἓνα χτίσμα δίχως κουφώματα, δίχως σοφάτια, χρόνια...
5 Ἴσως ἄλλαξαν οἱ καιροὶ ποὺ λέει κι ὁ λαός, γεγονότα συνέβησαν...
Χαθήκαμε μὲ τὸν ἀδελφό μου, μάθαμε πῶς πέθανε κι ὁ πατέρας.
Γι' αὐτὸ λοιπὸν τὸ βράδυ σὲ κοιτῶ βαθιὰ στὰ μάτια.
Εἶναι μήπως ζήσω ἐγὼ τὴν ταπεινὴ θαλπωρὴ ποὺ ἐκεῖνος δὲν ἔζησε.

Ποιήματα, 1968-1987 (Ἀθ.: Νεφέλη <Σύγχρονη Ἑλληνικὴ Ποίηση, 8>, 1992)

Ἀντώνης Ζέρβας (Πειραιᾶς 1953), *Μεγάλες καὶ Μικρὲς Διάρκειες* (2002): «Σοφία»

Ἐκείνη τὴν ἡμέρα ἡ Σόφη χειρουργήθηκε
στ' αὐτιά, στὴ μύτη καὶ τὴν ἐπόμενη ἐβδομάδα
τῆς στρογγυλέψανε τὰ στήθη.
Σὰν βγήκε ἀπὸ τὴν κλινικὴ,
5 ἔμοιαζε τόσο μὲ τὸν ἑαυτὸ της
ποὺ δύσκολα θὰ τὴ θυμόσουν.
Τὴν συγχαρήκαμε κι ἀποφασίσαμε
—μουγγά,
νὰ μὴ τὴν ξαναδοῦμε.
10 Ἐμᾶς μᾶς ἄρесе ἡ Σόφη ἢ γαμφή,
ἢ Σόφη μὲ τ' αὐτιά τὰ πεταχτά
καὶ τὰ βυζιά τῆς σκρόφας.

Μεγάλες καὶ Μικρὲς Διάρκειες (Ἀθ.: Ἰνδικτος, 2002), σ. 27

Γιάννης Βαρβέρης (Ἀθήνα 1955), *Πιάνο Βυθοῦ* (1991): «Τὰ Γυάλινα Λευκώματα»

Σφουγγαράκια συρμάτινα
τεχνολογία πλυντηρίων
κι ἐσὺ φιλοτιμία τῶν ἀπορρυπαντικῶν
ποτὲ δὲ θὰ μπορέσετε νὰ σβήσετε
5 τὰ χεῖλη ποὺ ἀκουμπῆσαν σὲ τυχαῖα ποτήρια.
Γι' αὐτὸ κι ἐμεῖς ἐλπίζουμε στὰ χεῖλη
ὄσων μᾶς ἀρνηθῆκανε φιλι
ὅπως τὰ διψασμένα χεῖλη τῶν νεκρῶν
προσμένουν πάντα στὰ ποτήρια τὸ φιλί μας.

Ποιήματα, 1975-1996 (Ἀθ.: Κέδρος, 2000), σ. 261

Νίκος Παναγιωτόπουλος (Αθήνα 1945), *Σύσσημον, ἢ Τὰ Κεφάλαια* (2006) ΛΕ' ΙΟ (ἀπόσπ.)

- Σήμερα βγήκε ἀπ' τὸν φαῦλο κύκλο τῆς φυλακῆς τοῦ σύμπαντος — ἀποφυλακίστηκε
 κι ἤρθε καὶ μὲ συνάντησε αὐτὸ ποὺ κλαίει μέσα μου
 θέλοντας νὰ μείνει μαζί μου γιὰ πάντα
 (ποῦ βρίσκει κρύο ὁ νοτιάς; ἔτσι αὐτὸ μὲ βρῆκε)
- 5 ἤμουν μέσα στὸν κύκλο τῆς στεναχώριας μου
 καθόμουν κάτω ἀπ' τὸν πλάτανο τῆς σκέψης μου στὸ μαγαζί μου
 (εἶμαι ἐπιστάτης σ' ἓνα θρησκευτικὸ κειμήλιο
 παρὰ μέλος μιᾶς ζωντανῆς κοινότητας)
 «ζεῖς στὸ πιὸ ἀξιοδρήνητο ἐπίπεδο τῆς πραγματικότητας»
- 10 μοῦ εἶπε αὐτὸ ποὺ κλαίει μέσα μου
 «κι ἔχεις τὴ φιλαυτία τοῦ ἀνθρώπου ποὺ κρατάει ἀνοιχτὸ μαγαζί
 στὸ ἄδυτο τοῦ ἠθικοῦ νόμου
 τὸ μαγαζί σου εἶναι ἐκεῖ ποὺ ἔχουν χαθεῖ τὰ περάσματα
 μοῦ ἀρέσει ὁ κύκλος τῆς στεναχώριας σου
- 15 γυρεῦεις τὸ τέλος τοῦ κλάματος στὶς νεκρὲς ἐκτάσεις τῆς γλώσσας
 ἴσως μείνω μαζί σου γιὰ πάντα»
 νύχτωνε στὶς φυλακὲς τοῦ ἀγίου καὶ τοῦ φαύλου κύκλου τοῦ σύμπαντος
 οἱ στοχασμοὶ ἐγκαταλείπαν τὸ νοῦ γιὰ νὰ νικήσουν τὴν ἐρημία
 οἱ λέξεις βγαῖναν νὰ περπατήσουν στὴν ἄβυσσο
- 20 (βγήκα κι ἐγὼ τ' ἀγρίμι περπάτησα)
 στὸν περίπατο ἀναρωτιόντουσαν τί εἶναι οἱ ἴδιες γιὰ τὴ σκέψη
 κι ὅταν ἐπέστρεφαν στὸ νοητάρι τί εἶναι οἱ ἴδιες γιὰ τὴν ἄβυσσο
 κουρασμένες δὲν ὀνόμαζαν τίποτα —
 Ἀτένιζα τὸ ποτάμι τῆς σιωπῆς
- 25 πῶς κύλαγε μέσα ἀπὸ τὰ ἐρείπια τοῦ ἔργου μου
 γύρευα ἓνα κυκλάμινο γέλιου — τὸ τέλος τοῦ κλάματος
 στὶς νεκρὲς ἐκτάσεις τῆς γλώσσας
 σὰν ἀπὸ πάχνη
 ὅλα ἦταν σκεπασμένα μὲ ἀξιέπαινη ἀγνωσία καὶ φευδώνυμη γνώση
- 30 (γιατὶ αὐτὰ τὰ δυὸ σφιχταγκαλιάζουν τὸν ἄνθρωπο) —
 Τὰ ἄστρα ἀναπνέανε φωτιά — ἦταν πυρίπνοα.
 Μιὰ φέτα λεμονιοῦ πρόβαλε μὲς στὸ πρωταρχικὸ σκοτάδι — (τὸ φεγγάρι)
 τὸ φωτεινὸ δρεπανάκι τῆς μητέρας τοῦ χρόνου — ξινάκι δειλὸ
 μὲ ὀμφάλιο λῦρο ἀπὸ πεσοῦμενο ἄστρο —
- 35 λάμπανε οἱ γεφυροποιοὶ ποὺ ἔχουν μέσα τους τὸ ρόλο τοῦ θύματος
 γύρω ἀπ' τὴν ἄγουρη κόρη —
 Κάποιος τότε μίλησε γιὰ τὸν Ἀντάρη:
 τὸ βουσσινὶ σκυλόδοτο τῆς Ἀφροδίτης
 κι ἐγὼ τί νὰ ἔλεγα γιὰ ἐκεῖνα τ' ἄστρα:
- 40 σὰ ν' ἀνατεῖλαν καὶ οἱ ὀγδόντα Μπάχ ὅλοι οἱ μουσικοὶ τῆς δυναστείας
 στὸ φῶς τῆς μουσικῆς στὸ βάθος τῆς μοναξιάς
 ξεχώριζες τὴ μυθικὴ ἀλήθεια ἀπὸ τὴ μυθολογικὴ πλάνη —
 μὰ τὴν πίστη μου ψιθύρισα ἀπόψε θὰ μποροῦσε κανεὶς
 καὶ τὸν κόσμον νὰ τὸν ὀνομάσει μῦθο
- 45 γιατί φαίνονται μέσα σ' αὐτὸν σώματα καὶ ἀντικείμενα
 ἀλλὰ κρύβονται ψυχὲς καὶ πνεύματα —

στο βάθος τῆς μοναξιάς εἶδα εὐδιάκριτα τὸν μνητικό κύκλο
στεκόταν ἢ συντροφιά
ποὺ διδάσκει τὴν τέχνη νὰ εἶσαι ἄνθρωπος —

Σύσσημον, ἢ Τὰ Κεφάλαια (Ἄδ.: Ἰνδικτος, 2006), σσ. 467-69

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Γιάννης Πάνου (Γ. Παναγιωτόπουλος, Τρίπολη 1943 - Ἀθήνα 1998), ...Ἀπὸ τὸ Στόμα τῆς Παλιᾶς *Remington* (1981)

Τὸ λευκὸ σπῆτι στοῦ βάθος, περιέργο ἀνακάτωμα ντόπιας ἀρχιτεκτονικῆς καὶ παλιοῦ ἀποικιακοῦ στίλ, διακρίνεται σιωπηλὸ μέσα στὴ νύχτα στοῦ κέντρο τοῦ ἀπέραντου κήπου. Περίτεχνα σιντριβάνια καὶ ξυλόγλυπτα κίοςκια σκορπισμένα παντοῦ ἀπαλύνουν τὸν καημὸ τῆς περιλύπης κόρης στὶς ἀτέλειωτες ὥρες τῆς μοναξιάς ὅταν, μὲ τὸ βλέμμα ἀκίνητο καὶ τὴν κόμη παραδομένη στὰ χέρια συνένοχης σκλάβας, ἀναζητάει τίς μορφές στὴν οὐρὰ τοῦ παγωνιοῦ, ἐνῶ στὰ πόδια τῆς μικρότερες σκλάβες μὲ σιντεφένια μπράτσα κρατοῦν καθρέφτες καὶ προσφέρουν σὲ δίσκους τὰ φίλτρα τῆς ἀγάπης ζυμωμένα μὲ σερυμπέτι καὶ μέντα. Ἀκόμη: ὁ δυνατὸς ἀνεμὸς λυγίζει τίς φοινικιές πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια νωχελικῶν εὐνούχων μὲ ἀγρυπνες αἰσθήσεις, καθὼς ἀφουγκράζονται γιὰ τυλιγμένες στὰ κουρέλια ὀπλές ἀλόγου. Μιὰ ἀνεπαίσθητη ἀνταύγεια φωτίζει πίσω τῆς τὴ βαριά κάμαρα. Το πρόσωπό τῆς, μέσα στὴν χωρὶς προοπτικὴ περιοχὴ τῆς νύχτας, κρατάει ἄδηλη τὴν ἔκφρασή τῆς. Θέλοντας μόνον νὰ βεβαιωθεῖ γιὰ τὴν ἐπίκληση ποὺ ὑποπτεύεται στὰ μάτια τῆς, ἀρπάζεται ἀπὸ τὸν σοφὰ φυτεμένο κισσό καὶ σκαρφαλώνει στὸν ἐξώστη. Τὴ σφίγγει στὴν ἀγκαλιά του ψάχνοντας τὸ λεπτὸ σῶμα μέσα στὰ ἀραχνένια πέπλα ποὺ τῆς ἀφαιροῦν τὴν ὑπόσταση. Ἐνα ἐλαφρὸ ἄγγιγμα στὸν ὦμο τὸ βάρος τοῦ γερμένου κεφαλιοῦ γιὰ μιὰ μόνον στιγμή, καὶ μετὰ, τὸ φύσημα τοῦ ἀέρα μέσα στὰ μπράτσα, καὶ ἀρχίζει νὰ τρέχει σὲ δαιδαλώδεις διαδρόμους ποὺ φεύγουν στοῦ βάθος τῆς κάμαρας, μὲ τὰ πέπλα ν' ἀνεμίζουν ὄνειρικά σ' ἕναν ἄηχο κόσμον. Σὰ σκυλὶ τὴν ἀκολουθεῖ μαντεύοντας τὸ δρόμον τῆς ἀπὸ τὰ πεσμένα πέπλα ἐνῶ μὲ λύσσα συλλογίζεται πῶς μόνον τὸ τελευταῖο πρέπει νὰ χύνεται ἀκόμη γύρω στοὺς γοφούς τῆς. Τὴ βρίσκει στὴ μυστικὴ κρύπτη, ἀνοιχτὴ καὶ ἀνάσκελη, μὲ τὸ ἔβδομο πέπλο αἰωρούμενον στὴν ἄκρη τοῦ ποδιοῦ τῆς. Βάλθηκε ἀμέσως νὰ ζωντανέψει τὴ φωτιὰ κάτω ἀπὸ τὰ χοντρά κούτσουρα στοῦ τζάκι. Καδισμένος στοῦ παλιὸ χαμηλὸ σκαμνὶ ὁ παπᾶς μουσκεύει μεγάλες κόρες φωμιοῦ στοῦ βαθὺ πῆλινο τσανάκι μὲ τὸ γάλα. Ἐκείνη ζητάει λίγο φωμί, καὶ αὐτὸς πρόθυμα ἀρπάζει τὸ φαῖ τοῦ παπᾶ καὶ τῆς τὸ προσφέρει. Ἐκείνη σηκώνεται καὶ ἀπὸ τὸ ἀριστερὸ τῆς χέρι τρέχει ποτάμι τὸ αἷμα ἐνῶ τὸ κεφάλι τῆς πέφτει βαρὺ πάνω στὸν ὦμον τοῦ χωρὶς νὰ τὸν κοιτάζει. Κρατώντας τὴν σφιχτὰ στὴν ἀγκαλιά του ἀφήνει τὸ ἄλογο νὰ χυθεῖ ξέφρενον στὶς χίλιες νύχτες, ποδοπατώντας τίς λιπαρὲς σάρκες τῶν εὐνούχων, μακριὰ ἀπὸ τοῦτο τὸ στοιχειωμένο παλάτι ποὺ ὁ γιαντρός διτάζει βδέλλες γιὰ τὴν κατάκοιτη κόρη.

Ὁ καιρὸς ποὺ περνᾷ πάνω ἀπὸ τὰ πολύχρονα κρεμασμένα κά-

δρα, αφήνει ένα τετράγωνο κομμάτι στον τοίχο με το αρχικό χρώμα. Ἐάν σηκώσεις τὴν ἄκρη τῆς κρεμασμένης πάνω ἀπὸ τὸ κρεβάτι κεντητῆς μπάντας, θὰ θυμηθεῖς τὸ παλιὸ καθαρὸ χρώμα τοῦ καπνισμένου τοίχου, με ὄλο τὸν κίνδυνο, ἔτσι καθὼς διπλώνεις τὸ ὕφασμα καὶ καταστρέφεις τὶς ἀναλογίες καὶ τὴν προοπτικὴ, νὰ φέρεις τοὺς ἄγριους διῶκτες πολὺ κοντὰ στὸν παράτολμο κλέφτη. Ἐάν γελάσεις μ' αὐτὴ τὴ σκέψη καὶ ἀδιαφορώντας γιὰ τὶς συνέπειες σηκώσεις πιὸ πολὺ τὸ ὕφασμα, τότε θὰ δεῖς τὴν πίσω ὄψη τοῦ παραμυθιοῦ, χαμένη τὴ μαγεία τῶν χρωμάτων, τὴν τεχνικὴ ξεμπροστιασμένη, ὄλο κόμπους καὶ στηρίγματα καὶ μεγάλες βελονιές.

...Ἀπὸ τὸ Στόμα τῆς Παλιᾶς Remington (Ἀδ.: ἐκδ. Καστανιώτη, 31998 — Θεσσαλονίκη: Τρίλοφος, 1981),

ΓΕΝΙΑ ΤΟΥ '80 ἢ ΤΟΥ «ΙΔΙΩΤΙΚΟῦ ΟΡΑΜΑΤΟΣ»

ΠΟΙΗΣΗ

Διονύσης Καψάλης (Ἀθήνα 1952), *Μέρους Ἀργίας* (1995) VI

Φτάνοντας, στάθηκε πρὶν μπεῖ ἀπὸ τὶς γρίλιες
τὸ ξεχασμένο φῶς σκορποῦσε θαλπωρῆ
ἔξω στὸ δρόμο ποὺ ξημέρωνε· μπορεῖ
σὰν ἀπὸ πλῆκτρα τ' οὐρανοῦ ν' ἀκουσε τρίλιες,

- 5 καὶ σὰν τὸ θρόισμα ὁμήγυρης ποὺ χίλιες
καὶ μία νύχτες γιόρτασε κι ἀποχωρεῖ
κι ἴσως φαντάστηκε νὰ σβήνουν οἱ χοροί,
οἱ τελευταῖες — σ' ἓνα βύθισμα — καντρίλιες.

- Κάποιο σκοτάδι τοῦ σπιτιοῦ τοὺς εἶχε πάρει,
10 σὲ κάποιο γύρισμα καιροῦ εἶχαν χαθεῖ·
γιατὶ ἀνοίγοντας τὴν πόρτα, στὸ βαδὺ
ποὺ πῆρε ἡ ἡμέρα νὰ χαράζει κεχριμπάρι,
εἶδε μεμιᾶς ὅπως ἀστράφτει ἓνα σπαθὶ
τῆ δόξα ὄλη νὰ ἔχει φύγει καὶ τὴ χάρη.

Τετραλογία (Ἀδ.: Ἔγγρα, 1997)

Γιῶργος Κοροπούλης (Ἀθήνα 1960): *Ἀνθοδέσμη* (μαζί με τοὺς Μ. Γκανᾶ, Δ. Καψάλη καὶ καὶ Ἡλία Λάγιο, 1993): «Ἡ Ἀθάνατη Παρτίδα»

She cried for chess; I played a game with her
JOHN KEATS, «The Cup and Bells»

Τὸ πλάνο γενικό: νύχτα, χειμῶνας,
καὶ κάθονται οἱ δύο τους πλάι στὸ τζάκι.
(Σὰν ἄλλου κόσμου νὰ ἴφτασε ἀεράκι
καθένας τοὺς κρυώνει κατὰ μόνας.)

- 5 Κάθονται ἀπὸ νωρίς: ἐφημερίδα
διάβασαν, διαφώνησαν λιγάκι
συμφώνησαν μετὰ νὰ παίξουν σκάκι —
κι ἀφήσανε στὴ μέση τὴν παρτίδα.
Κάθονται — καὶ ἀργεῖ νὰ φέξει ἡ μέρα.
10 Καινούργιες δὲν θυμοῦνται ἱστορίες·

τοῦ γάμου τους κοιτοῦν φωτογραφίες —
κι ἀκοῦν διπλὴ τῆς νύχτας τὴ φλογέρα.

Ἄσπρόμαυρες κοιτοῦν φωτογραφίες:
ἀμίλητοι, σὰν πιόνια σὲ σκακιέρα,
15 (ἀγάπη μου, θυμᾶσαι τὴν ἡμέρα;)
ποζάρουν μὲ κυρίους καὶ κυρίες.

Ὅλοι συγκινημένοι, ὄλοι δακρῦζουν
ἢ νύφη κι ὁ γαμπρὸς χαμογελᾶνε.
Ἐδῶ φιλιοῦνται, ἐδῶ ἀποχαιρετᾶνε...
20 Ἐδῶ — παίζουν τὰ μαῦρα καὶ κερδίζουν.

Ἐλλειπτική (Ἀθ.: Ἰφιλον, 1998), σ. 76

Ἰδ., *Fin'amor* (2000): «Τὸ Πέμπτο Αἶτημα» II (ὑποσημ.)

Αἶτημα Πρῶτον: Ἀπὸ κάθε δυὸ σημεία
εὐθεία γραμμὴ μποροῦμε, ὡς γνωστόν, νὰ φέρουμε...
Γι' αὐτὸ ποτὲ δὲν παραλλάζει ἡ κωμωδία,
ὅποιο ζευγάρι ἐπὶ σκηνῆς κι ἂν μεταφέρουμε...

5 Αἶτημα Δεύτερον: Μπορεῖ νὰ προεκτείνεται
τμημα εὐθύγραμμο ἐπ' ἄπειρον εὐθύγραμμο...
Γι' αὐτὸ καὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἢ πλήξῃ ἐπιτείνεται —
ἂν ἐξαίρεσεις τὰ ζευγάρια ποὺ εἶναι δίγαμα.

Αἶτημα Τρίτον: Ὅποιο κέντρο κι ἂν ὀρίσω
10 κι ὅποιαν ἀκτίνα, κύκλο γίνεται νὰ γράψω...
ὥστε μ' ἐσένα ἢ μ' ἄλλον, μ' ὅποιον καὶ νὰ ζήσω,
τὸ ἴδιο ταξίδι: ὡς τὸ ναυάγιο θ' ἀντιγράψω...

Αἶτημα Τέταρτον: Ἡ κάθε ὀρθὴ γωνία
εἶναι μὲ κάθε ἄλλη ὀρθὴ γωνία ἴση.
15 Κι ἄδικα ἐντέλει τὸ ζευγάρι θὰ χωρίσει
κάποιαν βαθύτερη ζητώντας ἀγωνία...

Fin'amor (Ἀθ.: Ἰφιλον, 2000), σ. 10

Τάσος Καπερνάρος (Γύθειο 1958), Ἀκελδαμά (1987): «Ποίημα γιὰ τὸ Παλτό μου»

Τὸ παλτό μου
Κρεμασμένο στὸ καρφί
Ἄδειο καὶ καλοσιδερωμένο
Τὴν ἡμέρα ποὺ θὰ ἴμαι ἀπὼν
5 Μοῦ θυμίζει.
Ἄλλα σεντόνια θὰ μὲ τυλίγουν.
Σ' ἄλλους τοίχους θὰ μετρῶ τοὺς καημούς μου.
Τὸ παλτό μου
Βαθειὰ ποτισμένο ἀπὸ τὴ μυρωδιά μου
10 Ἄξιζε τὰ πέντε χιλιάρικα ποὺ ἔδωσα γιὰ χάρη του.
Πολλὲς φορές ἀπὸ τὸ κρῦο μὲ προφύλαξε
Μὲ ἀκολουθοῦσε σὰν πιστὸ σκυλι
Κι ἂν εἶχε σῶμα θὰ μοῦ ἔκανε ὅλα τὰ χατήρια.
Τὸ παλτό μου
15 Μὲ συγκινεῖ τόσο μὲ τὴ στοργή του

- Ποῦ λέω ἀπόψε νὰ τὸ βγάλω βόλτα στὸ πιὸ ὠραῖο μπάρι.
 Ντύσου, θὰ τοῦ πῶ
 Κι ἐκεῖνο ὑπάκουα θὰ φορέσει τὰ καλά του.
 Στολισμένο καθαρὸ μυρωδάτο
 20 Θὰ τυλιχτεῖ γύρω μου σὰν μιὰ βδέλλα ἀγάπης.
 Πρὶν τὴν ἐξοδὸ μας
 Θὰ ἀνάψουμε ἓνα τσιγάρο.
 Θὰ φιληθοῦμε ἀπαλὰ
 Θὰ κινήσουμε
 25 Θὰ χαθοῦμε μαζὶ στὸ σκοτάδι.

Ἀκελδαμά (Ἀθ.: Ἡριδανός, 1987), σ. 41 ~ *ΑΣΕΠ*, σσ. 82-83

Σάκης Σερέφας (Θεσσαλονίκη 1960), *Λεζάντα γιὰ μιὰ Φωτογραφία* (1983): «Δυσπρόσιτος Μεσημεριάτικος Πόθος»

- Εἶναι δίπλα μου ξαπλωμένη
 καὶ διαβάζει
 ἔξω ἀπ' τὸ λυόμενο
 στὴν ταρατσα τοῦ νησιώτικου σπιτιοῦ
 5 ἡ μπουγάδα χτυπιέται στὸν ἄνεμο
 κι ἀναχωρεῖ τὸ σχῆμα της
 ἀπέναντι τὰ βουνὰ λεῖα
 καὶ ἴσια ἡ θάλασσα εἶναι
 ἐνῶ πέρα στὸ βάθος ζεστὰ
 10 τὰ σύννεφα παραθερίζουν τοὺς πόθους τους
 ἐμφανίζομαι συννεφής, ξάφνου ἐξόριστος
 κι ἀπὸ κεῖ τὴν βλέπω τὴν ὀρέγομαι καὶ γράφω

Λεζάντα γιὰ μιὰ Φωτογραφία (Θεσσαλονίκη: Διαγώνιος, 1983)

Γιῶργος Μπλάνας (Ἀθήνα 1960), *Ἡ Ἀναπόφευκτη Ἀνθηρότητά σου* (1990) ἡ'

- Δὲν εἶναι τόπος ἡ ζωὴ
 γι' αὐτὸν ποὺ δέχτηκε τ' ἀγκάλιασμά σου.
 Σ' ὅποια μέρα πατήσεις βουλιάζει,
 σ' ὅποια ὥρα σταθεῖς θὰ γκρεμίσει,
 5 ἀφήνοντας μετέωρη ἐκείνη
 τὴν αὐτονόητη συμμαχία ἐνάντια στὸ χρόνο,
 ἀδειάζοντας τὸ χῶρο ποὺ εἶχαν γεμίσει μέσα σου οἱ ἄλλοι.
 Δὲν εἶναι τόπος ἡ ζωὴ
 γι' αὐτὸν ποὺ μόνος γύρισε ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά σου.

Τὰ Ποιήματα τοῦ Προηγούμενου Αἰώνα (Ἀθ.: Ἐρατώ, 2004)

Σωτήρης Τριβιζάς (Κέρκυρα 1960), *Βίος Ἀσωμάτων* (1986): «Καθέννας μὲ τὸ θάνατό του»

- Καθέννας μὲ τὸ θάνατό του ὀνειρεύεται.
 Κράτησα λίγη ἀπ' τὴν ἀνάσα σου
 καὶ τὴ σιωπὴ ρυτίδα τῶν χειλιῶν σου
 ἀλλὰ ἐσὺ δὲν ἔχεις πρόσωπο καὶ σῶμα
 5 τὸ κάθε βράδου λιγοστεύεις σὰν μιὰ λέξη

πού ράγισε τὸν ἄνεμο χωρὶς ἐπιστροφή.

Ἐδῶ καθέννας ζεῖ τὸ θάνατό του
τὴν κάθε μέρα κρύβοντας τὰ χέρια του
τὴν κάθε νύχτα μὲ τὴ μουσικὴ

10 καὶ τὰ σκοτάδια.

ἽΟμως σὲ γνώρισα στὸ φῶς πρὶν ἀπὸ χρόνια
γνώρισα τὴ φωνή σου καὶ τὸ γέλιο σου
νὰ φέγγει ἀνάμεσα σὲ λέξεις πού καπνίζουν.

ἽΕπειτα πέρασες στὴ φλέβα.

Βίος Ἀσωμάτων καὶ Ἄλλα Ποιήματα (Ἀθ.: Νεφέλη <Σύγχρονη Ἑλληνικὴ Ποίηση, 4>, 1991)

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Σωτήρης Δημητρίου (Πόβλα Θεσπρωτίας 1955), *Ντιάλιθ' μι, Χριστάκη* (1987): «Τὰ ἽΟνειρα τῆς Βαρβάρας» (ἀποσπ.)

Μέτοικοι τοῦ κερατᾶ ἦταν. Δὲν μπόρεσαν νὰ πᾶν στὴ Γερμανία
γιὰ διάφορους λόγους καὶ μαζεύτηκαν στὴν Ἀθήνα. Περισσότερες
εὐκαιρίες ἀπὸ τ' ἄγωνα.

ἽΆλλος τρίκυκλο, ἄλλος στὸ ἐργοστάσιο, ἄλλος «μεταφορέας».
Κανέννας τυχερός, νυχτοφύλακας.

Μπάζωσαν λάκκους κι ἔστησαν παράγκες μὲ πισσόχαρτο πρὸς
τὸ Πέραμα. Σιγὰ σιγὰ ἔριξαν σινάζια, ἔχτισαν, περίφραξαν. ἽΕσπερ-
ναν οἱ γυναῖκες τὰ λίγα μέτρα χῶμα καὶ ταχτικὰ ἀρπάζονταν
γιὰ τὰ ρευστὰ ὄρια τῆς «ιδιοκτησίας».

«Πουτάνα» ἢ μιά, «ξεσκισμένη» ἢ ἄλλη.

Μοχθηρὲς οἱ γυναῖκες. Φιλοκατήγοροι οἱ ἄντρες.

Διαμορφωνόταν, ἀργὰ ἀργά, ὁ οἰκισμός. ἽΈνα κλῆμα ἐδῶ, λε-
μονιὲς ἀσβεστωμένες ἐκεῖ, μπακάλικο. Γνωρίζονταν καὶ καλύτε-
ρα καὶ ἡμέρευαν, τουλάχιστον στὴ συμπεριφορά τους. ἽἘπρεπε νὰ
συμβιώσουν.

ἽΗ Βαρβάρα ἀμέσως ξεχώρισε. Εἶχε ἀπὸ φυσικοῦ τῆς γελαστι-
κὸ στόμα κι ἔπιανε εὐκόλα γνωριμίες. Κόκκινη μὲ φουσκωτὰ μά-
γουλα καὶ δασιὰ σμιχτὰ φρύδια. Τὰ χεῖλη τῆς ἦταν χοντρά καὶ
σὰν μὸβ καὶ στὸ πανώχειλο εἶχε ἔντονο χνούδι. Τὰ χέρια τῆς ἦταν
κι αὐτὰ πρὸς τὸ μὸβ καὶ φουσκωτὰ, σὰν νὰ τὰ Ἵφαγαν μελίσσια.

Μὰ ἐκεῖνο πού τὴ χαρακτήριζε ἦταν τὰ βυζιά τῆς. Κολλητά, με-
γάλα κι ἔπεφταν ὄχι πού Ἵταν πλαδαρά, μὰ πού Ἵταν μεγάλα.

Γνωρίζόταν εὐκόλα λοιπόν, ἀλλὰ ὄχι μὲ ἄντρες. ἽΌχι μόνο πού
δὲν τὰ ἐπέτρεπε τέτοια ἢ γειτονιά, μὰ εἶχε κάνει τίς ἀνιχνεύσεις τῆς
ἀπὸ μικρή.

Δὲν τὴν κοίταζαν. Δὲν τοὺς ἄρεσε.

Τὰ κορίτσια, οἱ συνομήλικες, ἔνα ἔνα, παντρεύονταν.

Αὐτὴ μεγάλωνε περιμένοντας. [...]

Μὲ τὴν τηλεόραση ξεχνιότανε λίγο. [...] Τῆς ἄρεσαν τὰ σίριαλ μὲ
ἀγάπη. Ταύτιζε τὴν ἡρώιδα μὲ τὸν ἑαυτό τῆς καὶ χοροπήδαγε ἢ
καρδιά τῆς, ὅταν τὴ φιλοῦσε ὁ πρωταγωνιστής.

Μόνο πού δὲν τὴν καταλάβαινε, ὅταν ἦταν σκληρὴ ἀπέναντί
του. ἽΩ, ἂν ἦταν αὐτὴ, ἂν ἦταν αὐτὴ!

Τὶς νύχτες ὅμως μεταμορφωνόταν. Εἶχε τὸ δικό της δωματιάκι. Κλειδωνόταν καὶ πλάγιαζε, μὰ δὲν κοιμόταν. Ἐφερνε στὸ νοῦ της ὅσα εἶδε στὴν τηλεόραση, κι ἦταν αὐτὴ ἡ ἡρώιδα. Ἐπλεκε καὶ δικές της ἱστορίες. Ἦταν, φανταζόταν, λυγερὴ καὶ ὁμορφή. Ἀγκάλιαζε τρυφερὰ τὸ μαξιλάρι, ποῦ ἦταν ὁ ἀγαπημένος της. Ἐνας γερός μοσχολύριστος νέος, ποῦ τὴν τύλιγε σφιχτὰ μὲ χέρια καὶ πόδια καὶ τῆς ψιδύριζε ζεστά, «Βαρβάρα, κόρη μου». [...]

Ἔτσι πέραναγε τὶς νύχτες της. Ἔτσι πέραναγε τὸν καιρὸ της κι ὅλο γινόταν ἀμίλητη καὶ γκριζα.

Ἐνα βράδυ ἦρθαν, φωνάζοντας καὶ γελώντας, ὁ ἀδερφός της μ' ἓνα του φίλο.

«Βαρβάρα, οὔζο», τῆς κάνει.

Τοὺς πῆγε καὶ σὰν νὰ πῆρε τὸ μάτι τοῦ ξένου στυλωμένο στὸ στῆθος της. Τοὺς σέρβιρε πολλές φορές, καὶ τὸ μάτι του ὅλο καὶ γινόταν πιὸ ἐπίμονο. [...]

Ἦρθε καὶ ξανάρθε αὐτός [ὁ Μίλτος].

Τὶς νύχτες ἀγκάλιαζε τὸ μαξιλάρι, ποῦ σιγὰ σιγὰ ἔπαιρνε τὴ μορφή τοῦ Μίλτου. Ἄρχισε νὰ ζεῖ τὴ δική της ἱστορία. [...]

Ὡσπου ὁ Μίλτος τὴ ζήτησε. Ἀρραβωνιάστηκαν. [...]

Ἐνα σούρουπο ἔρχεται μὲ τὸ φορτηγάκι τῆς δουλειᾶς του — ἦταν τεχνίτης στὴ ΔΕΗ — νὰ τὴν πάρει βόλτα. [...]

Τὴν πῆγε ἔξω, στὴν ἐρημιά. Διάλεξε μιὰ θαμνοσυστάδα καὶ τῆς ρίχτηκε, σὰν ζῶο σὲ ὀχεία. [...]

Προσπάθησε λίγο νὰ τὸν ἡμερέψει. Κυκλότεφε ζεστὰ τὸ κορμί της. Ἐπιχείρησε νὰ τοῦ πιάσει τὸ χέρι. Αὐτὸς γιομάτος σάλια καὶ τρέμοντας ἔβγαλε μιὰ καπότα καὶ τὴ βάτεψε.

Σηκώθηκε καὶ κουμπώθηκε, βλοσυρός, κίτρινος. Σὰν σκεφτικός τῆς φάνηκε.

Τὴν ἄλλη μέρα δὲν ἦρθε. Οὔτε τὴν παράλλη. [...]

Ἐαναγύρισε στὶς παλιές της ἀγάπες. Νυχτοήμερα ἀγκαλιὰ μὲ τὸ μαξιλάρι, ἔλεγε κι ἔλεγε λόγια καὶ δὲν τὴν ἐνοίαζε πιά ποῦ τὴν ἄκουγαν.

Ἀπόχτησε καὶ δική της οἰκογένεια. Πότε τὸ μαξιλάρι ἦταν ὁ ἀγαπημένος της, πότε τὸ κοριτσάκι τους.

Ἐκεῖ μπέρδευε νανουρίσματα, τραγουδάκια, λόγια ἀγάπης.

Τὰ ἔχασε τελείως. Διαρκῶς ἦταν ξαπλωμένη. Εἶπαν στοὺς γείτονες ὅτι θὰ τὴ στείλουν σὲ μιὰ θειά της κομμώτρια στὴ Θεσσαλονίκη νὰ μάθει, καὶ τὴν ἔβαλαν σὲ ἴδρυμα.

Ντιάλιθ' ἰμ, Χριστάκη (Ἀθ.: Κέδρος, 21990 — Ἀθ.: Ἰψίλον, 1987), σσ. 69-74

ΝΕΟΤΕΡΟΙ ΠΟΙΗΤΕΣ (1990 κ.έξ.)

Κώστας Κουτσουρέλης (Ἀθήνα 1967), *Ἱστορίες τοῦ Ἦπνου* (2000): «Ἔωρες»

Ἄπο πύλες μεγάλες καὶ πόρτες μικρές
Σκοτεινόχρωμες γέρνουν οἱ ὦρες
Σὰν ποτάμι βαθύρροο στὸ αἶμα οἱ στιγμές
Σὰν φτεροῦγες τῆς νάρκης οἱ αἰῶρες

5 Στὰ πηγάδια τῆς νύχτας στὴ γῆ τοῦ νεροῦ
Δίχως ἔρμα βουλιάζουν οἱ αἰσθήσεις

Κάτι άφές κάτι όσμές κάτι γεύσεις κενού
 Μές στού νοϋ τίς βουβές καταδύσεις
 Γύρω πρόσωπα ξένα πού ύφαινουν άργά
 10 Των όνειρων τ' άλλόκοτα ράσα
 Κι άπ' τίς όχθες τοϋ στήθους γυρνώντας ξανά
 Μās τυλίγει τοϋ ύπνου ή ανάσα

Ίστορίες τοϋ Ύπνου (Αθ.: Νεφέλη, 2000)

Ίδ., *De Arte Amandi* (2004): «De Arte Amandi» ια' (συνοδευτικό άνάπτυγμα)

Τί άγαπάμε όταν άγαπάμε, Θεέ μου;
 τó φώς εκείνο τó άποτρόπαιο
 τής ζωής ή μήπως τοϋ θανάτου;
 τί άναζητάμε και τί βρίσκουμε,
 5 τίνος άλλθεια τρόπαιο εΐναι έντέλει
 ή άγάπη; ποιός νά τήν κέρδισε ποτέ;
 σέ ποιά της χείλη άντήχησε
 χρυσάφι τ' όνομά του;
 Εΐναι έστω κάποια; κι άν ναι, ποιά;
 10 ή γυναίκα με τά έλέη της,
 τά ρόδα, τίς ακρώρειες και τά βάδη της;
 ή αύτή ή φωτιά ή φρικτή πού κατακαίει
 τά μέλη μου, χωνεύοντάς τα άργά
 μέσα στο θειάφι της;
 15 Ή μήπως εΐναι όλα αύτά
 ένα παιχνίδι άπλώς, μιá άχνή
 ριπή τοϋ άνέμου, κι ούτε γυναίκα
 ύπάρχει κάν, ούτε άντρας
 προφανώς, παρά ένα σῶμα μόνο:
 20 τó δικό σου, Θεέ μου,
 στα δέκα
 δάχτυλα διαμοιρασμένο ήδη
 μιáς άπεραντοσύνης όρατής,
 στα στέρα άστέρια
 25 μιáς ούράνιας αύταπάτης
 Κάτω άπ' αύτά τ' άστρα σου ζω,
 κάτω άπ' αύτά πεθαίνω, Θεέ μου,
 σέ τοϋτο τόν άγώνα τόν άδιάκοπο, τόν άνισο,
 άπό τή μιá στην άλλη νά γυρνῶ
 30 άφοϋ δέν γίνεται μαζί, τήν ίδια
 έλάχιστη στιγμή, χιλιάδες ν' άγαπήσω
 Γιατί έχω καταδικαστεί
 πάντα σέ μιá, σέ μιá μονάχα
 Σ' εκείνη τή μοναδική
 35 πού έπλασες τότε στην Έδემ
 άπ' τó πλευρό μου τάχα

De Arte Amandi (Αθ.: Νεφέλη, 2004), σσ. 58-59

Θεώνη Κοτίνη (Μυρσίνη Ήλείας 1967), *Ἀνίδεοι Πάλι* (2006): «Πρωτομαγιά»

ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ κακὸς καιρὸς
 βουίζει ἢ συννεφιά στὸ τζάμι
 Ἐξω ἕνας σκύλος γαβγίζει νυσταγμένα
 ἀπὸ καθῆκον μᾶλλον πρωινό
 5 Μέσα ἡσυχία τῆς κουζίνας
 ψωμί μὲ μέλι καὶ καφές ζεστός
 Ἡ πόρτα τοῦ μπάνιου χτυπάει ἀπαλὰ
 βηματοδότης τῆς ἀργίας
 στὴν ἐταξέρα ἀφρὸς ξυρίσματος
 10 βρεγμένο χνάρι τοῦ προσώπου στὴν πετσέτα
 σταλαγματιά τῆς βρύσης
 Ὁ χῶρος σὲ περιέχει ὀλόκληρο
 κι ἐγὼ συνωμοτῶ στὴν κατοχὴ
 στήνω παγίδες
 15 Ἀνάβω τσιγάρο
 σταματῶ στὴν ἔκπληξη μιᾶς εὐτυχίας εὐκόλης
 σὲ λίγο θὰ γυρίσεις
 θὰ στρίψεις τὸ κλειδί στὴν πόρτα
 θὰ σηκώσεις τὰ μάτια σου πάνω μου
 20 κι ἐγὼ θὰ θριαμβεύσω
 χωρὶς νὰ καταλάβεις

Ἀνίδεοι Πάλι (Ἀθ.: Πλανόδιον, 2006)

Κατερίνα Ήλιοπούλου (Ἀθήνα 1967), *Ὁ Κύριος Ταῦ* (2007): «Ἡ Λεμονιά»

Στὸν κῆπο μου ζεῖ μιὰ λεμονιά
 Τὴν ποτίζω ἀπὸ ἀπόσταση μὲ τὸ λάστιχο
 Γιατὶ στὴν πραγματικότητα εἶναι μιὰ τίγρης.
 Ὅμως ἐκείνη μοῦ καταφέρνει τὶς δαγκωματιές σὲ ἀνύποπτο χρόνο.
 5 Συχνὰ ξυπνάω μὲ φρέσκες πληγές
 Κι ἀκόμα καμιά φορὰ ὅταν περπατῶ μοῦ γραπώνει τὸ σβέρκο.
 Ὅμως ἐγὼ τὴν ἀγαπῶ.
 Ποιὸ ἄλλο δέντρο χωνεύει τόσο δραστικὰ τὴ σιωπὴ γιὰ νὰ συνδέσει τοὺς καρπούς του;
 Λεμόνι ———
 10 Κέρνo τοτὲμ τοῦ θανάτου
 Αὐτόφωτη λαγνεῖα.

Ὁ Κύριος Ταῦ (Ἀθ.: Μελάνι, 2007)

Βασίλης Ἀμανατίδης (Ἔδεσσα 1970), *Τριαντατρία* (2003): «Ὁ Λαγὸς καὶ ἡ Ἐξοχή»

Ἐνας γκριζὸς ὄρθιος λαγός,
 ἀκίνητος,
 τὰ πσινά του πόδια γαντζωμένα σ' ἕνα
 χῶμα,
 5 τὰ μπροστινὰ κρεμάμενα, βαριά,
 τ' αὐτιά του δύο —
 τεντώνονται σὰ λάστιχα πρὸς τὸν ἀέρα
 «Δὲν ἀγαπῶ τὴν ἐξοχή»,
 σκέφτεται ὁ λαγός.

- 10 Τίς νύχτες δὲν κινεῖται.
Καὶ ὁ ἀέρας εἶναι μπλέ.
«Ἄχ, δὲν ἀγαπῶ πιά τὴν ἐξοχή.»
Τίς μέρες δὲν κινεῖται.
Ὁ ἀέρας εἶναι ἄσπρος
- 15 Κάποιος τὸν μάγεψε, θεωρεῖ.
Τέτοια ἀκινήσια!
Ἔτσι, νὰ στέκεται, βουβός,
σὰν ν' ἀφουγκράζεται αἰώνια τὴν κοιλάδα...
Δέντρα δὲν βλέπει
- 20 μὰ θὰ ὑπάρχουν κάπου, γύρω.
Ὅμως αὐτὸς δὲν ἀγαπᾷ πιά δέντρα
- «Ὅχι, δὲν ἀγαπῶ πιά τὴν ἐξοχή —
τελείωσε λοιπὸν ἡ ἐποχὴ ποὺ
τὴν ἀγαποῦσα...»,
- 25 σκέφτεται ὁ λαγὸς μὲ χάντρες
στὶς κόχες τῶν ματιῶν,
κάτω ἀπ' τὰ πόδια του —διακόσμηση— τὸ χῶμα.
(Ταριχευμένος εἶναι;)
- δὲν τὸν σκεπάζει αὐτὸ τὸ χῶμα. Τὸ πατᾶ

Τριανταγρία (Ἀθ.: ἐκδ. Γαβριηλίδης, 2003)

Σοφία Κολοτούρου (Ἀθήνα 1973), *Ἄν-επίκαιρα Ποιήματα* (2007): «Ρωγμές στὴ Συνοχή τοῦ Κόσμου» (χρονολ.: 31.8.2003)

- Φῶτα σθηστά. Χαζεύω ἀπ' τὸ μπαλκόνι.
Ἔνα ταξὶ περνάει, σὰν ξωτικὸ
στὴ νύχτα, μὲ τὰ φῶτα του ἀναμμένα.
Ὁ ἐπιβάτης κοντοστέκεται, πληρώνει
- 15 καὶ φεύγει τὸ ταξὶ στὸν οὐρανὸ —
στὴν ἀνηφόρα θὰ στριγκλίζουνε τὰ φρένα.
- Σκιές καὶ ζέστη μὲ κυκλώνουν βαθμιαῖα
καὶ θὰ μὲ πνίξουν μ' ἀναθυμιάσεις.
Τὸ νυχτολούλουδο ἐκτοξεύει τ' ἄρωμά του
- 20 καὶ διαποτίζει ὅλο τὸ φράκκη, τὴ σημαία,
τοὺς σκύλους, τοῦ λεωφορείου τίς στάσεις
κι ὅσους ἀνθρώπους ἀπαντοῦν στὸ κάλεσμά του.
- Οἱ φοίνικες, τὴ νύχτα ἀπλώνουν χέρια
γιὰ νὰ ἐνωθοῦν στοῦ δρόμου τίς σκιές.
- 25 Τὰ πράγματα ξεφεύγουν τὴ μορφή τους,
τῆς μέρας τὴ ρουτίνα καὶ μιζέρια,
γλιστροῦν καὶ φεύγουν — μαλακὲς ὑφές,
μ' ἐξωπραγματικὴ τὴ σύστασή τους.
- Ἄπ' τὸ στερέωμα χαμηλώνει ἡ Ἄρκτος
- 30 κι ἐξαφανίζεται, στὰ μαῦρα δάση.
Πλοῖα πετοῦν, στὸ δρόμο τοῦ Βορρά.
Ὁ ἔλεγχος τοῦ κόσμου εἶν' ἀνύπαρκτος

— θά ξεκολλήσει σέ λιγάκι καί θά σπάσει:
τὴν ἔκρηξη ἤδη βλέπω, τὴ φωτιά.

Ἄν-επίκαιρα Ποιήματα (Ἀθ.: Τυπωθήτω <Λάλον Ὑδωρ, 14>, 2007), σσ. 27-28

Θεοδόσης Βολκώφ (Ἀθήνα 1980), *Τὰ Τραγούδια τῆς Ψυχῆς καὶ τῆς Κόρης* (2004):
«Πρίγκηπας Πολέμου»

Δῶσε μου Κύριε βέβαιο τὸν ἐχθρὸ
—σῶμα μὲ σῶμα θέλω νὰ χτυπιέμαι—
αὐτὸν ποὺ μὲς στὰ μάτια του διαβάζω
τετελεσμένο ἢ σχεδὸν τὸν θάνατό μου·

5 κι ἀπάλλαξε
ἀπάλλαξέ με ἀπὸ τὴ διβουλία τῶν φίλων
ἀπὸ τοὺς λόγους καὶ τίς πράξεις τῶν χλιαρῶν
ἀπὸ τὰ στήθια ὅπου ἡ καρδιά στιγμὲς χτυπᾷ
κι ὕστερα πάλι εὐθύς τὸ μετανιώνει.

10 Ἄφοῦ δὲν εἶμαι ἀκόμη ἄξιος τῆς εἰρήνης
κι ἀφοῦ νὰ ξεπληρώσω πρέπει κρίματα πολλὰ
κι εἶμαι —τὸ ξέρεις— Πρίγκηπας Πολέμου
δῶσε μου Κύριε βέβαιο τὸν ἐχθρὸ
καὶ καθαρὸ τὸν πόλεμο ὡς τὸ τέλος

Τὰ Τραγούδια τῆς Ψυχῆς καὶ τῆς Κόρης (Ἀθ.: ἐκδ. Γαβριηλίδης, 2004)

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΩΝ

- ΑΝΔ ΠΟΪΧΝΕΡ (Βάλτερ) [ἐπιμ.] 2006, *Ἀνθολογία Νεοελληνικῆς Δραματολογίας ἀπὸ τὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1821 ὡς τὴ Μικρασιατικὴ Καταστροφή*, 3 ττ. (Ἀθ. Μ.Ι.Ε.Τ.).
- ΑΚΝΛ ΜΠΟΥΜΠΟΥΓΑΪΔΗΣ (Φαίδων) 1972-1973, *Ἀνθολογία Κειμένων Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας*, τ. 1: *Πεζογραφία*: ττ. 2α-2β: *Ποίησις* (Ἀθ.: Ἐθνικὸν καὶ Καποδιστριακὸν Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν).
- ΑΣΕΠ ΚΕΦΆΛΛΑΣ (Ἡλίας) 1989, *Ἀνθολογία Σύγχρονης Ἑλληνικῆς Ποίησης: Ἡ Δεκαετία τοῦ 1980* (Ἰδιωτικὸ Ὅραμα) (Ἀθ.: «Νέα Σύνορα» Α.Α. Λιβάνη).
- ΓΕ ἌΛΕΞΙΟΥ (Δημήτρης) 2001, *Γενιά τοῦ '70...*, εἰσαγ. Ἀλέξης Ζήρας (Ἀθ.: Ὅμβρος <Σύγχρονη Βιβλιοθήκη>).
- ΔΜΠΓ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ (Ἀνέστης) 1994, *Ἡ Δεύτερη Μεταπολεμικὴ Ποιητικὴ Γενιά (1950-1970)*, εἰσαγ. Γιῶργος Ἀράρης (Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής).
- ΕΠ 2-6 ΑΑ.ΥΥ., *Ἡ Ἑλληνικὴ Ποίηση: Ἀνθολογία-Γραμματολογία*, [τ. 2.:] *Ρομαντικοί, Ἐποχὴ τοῦ Παλαμᾶ, Μεταπαλαμικοί*, ἐπιμ. Μιχ. Γ. Μερακλῆς [τ. 3.:] *Ἡ Ἀνανεωμένη Παράδοση*, ἐπιμ. Κώστας Στεργιόπουλος [τ. 4.:] *Νεωτερικοὶ Ποιητὲς τοῦ Μεσοπολέμου*, ἐπιμ. Ἀλέξ. Ἀργυρίου [τ. 5.:] *Ἡ Πρώτη Μεταπολεμικὴ Γενιά*, ἐπιμ. Ἀλέξ. Ἀργυρίου [τ. 6.:] *Ἡ Δεύτερη Μεταπολεμικὴ Γενιά*, ἐπιμ. Κώστας Γ. Παπαγεωργίου (Ἀθ.: ἐκδ. Σοκόλη, 1977, 1980, 1979, 1982, 2002).
- ΕΠΕΑ ΓΑΡΑΝΤΟΥΔΗΣ (Εὐριπίδης) 2008, *Ἡ Ἑλληνικὴ Ποίηση τοῦ 20οῦ Αἰῶνα: Μιὰ Συγχρονικὴ Ἀνθολογία* (Ἀθ.: Μεταίχμιο).
- ΚΝΔ ΜΠΟΥΜΠΟΥΓΑΪΔΗΣ (Φαίδων Κ.) 1972-1973, *Κείμενα Νεοελληνικῆς Δραματολογίας*, 2 ττ. (Ἀθ.: Βιβλ. τῆς «Ἐστίας»).
- ΜσΠ ΜΟΥΛΛᾶΣ (Παν.) [εἰσαγ.] / (Τάκης) ΚΑΡΒΈΛΗΣ / (Ἀλέξανδρος) ΚΟΤΖΙᾶΣ / (Χριστόφορος) ΜΗΛΙΩΝΗΣ / (Κώστας) ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΣ / (Σπύρος) ΤΣΑΚΝΙᾶΣ [ἐπιμ.] 1992-1993, *Ἡ Μεσοπολεμικὴ Πεζογραφία: Ἀπὸ τὸν Πρῶτο ὡς τὸν Δεύτερο Παγκόσμιον Πόλεμο (1914-1939)*, 8 ττ. (Ἀθ.: ἐκδ. Σοκόλη).

- ΜτΠ* ἈΡΓΥΡΙΟΥ (Ἀλέξ.) [εἰσαγ.] / (Τάκης) ΚΑΡΒΈΛΗΣ / (Ἀλέξανδρος) ΚΟΤΖΙΆΣ / (Χριστόφορος) ΜΗΛΙΩΝΗΣ / (Κώστας) ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΣ / (Σπύρος) ΤΣΑΚΝΙΆΣ [ἐπιμ.] 1988, *Ἡ Μεταπολεμικὴ Πεζογραφία: Ἀπὸ τὸν Πόλεμο τοῦ '40 ὡς τὴ Δικτατορία τοῦ '67*, 8 ττ. (Ἀθ.: ἐκδ. Σοκόλη).
- ΝΛ* ΚΑΣΪΝΗΣ (Κ.Γ.) 2006, *Νεοελληνικὴ Λογοτεχνία ἀπὸ τὶς Ἀρχές ἕως τὴν Ἐπανάσταση: Σύγχρονη Ἀνθολογία Κειμένων* (Ἀθ.: Πορεία).
- ΠΑ* ΠΟΛΪΤΗΣ (Λίνος) 21976-1977, *Ποιητικὴ Ἀνθολογία*, ττ. 4-8. (Ἀθ.: Δωδώνη).
- ΠΠ* ΜΟΥΛΛΆΣ (Παν.) [εἰσαγ.] / (Νάσος) ΒΑΓΕΝΆΣ / (Γιάννης) ΔΆΛΛΑΣ / (Κώστας) ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΣ [ἐπιμ.] 1996-1999, *Ἡ Παλαιότερη Πεζογραφία μας: Ἀπὸ τὶς Ἀρχές της ὡς τὸν Πρῶτο Παγκόσμιο Πόλεμο*, 12 ττ. (Ἀθ.: ἐκδ. Σοκόλη).